

Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
CYD-BWYLLGOR ANGHENION ADDYSGOL ARBENNIG (YNYS MÔN A GWYNEDD)	SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS JOINT-COMMITTEE (ANGLESEY & GWYNEDD)
DYDD GWENER, 23 MEDI 2016 am 2.00 y. p.	FRIDAY, 23 SEPTEMBER, 2016 at 2:00 p.m.
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGFNI	COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGFNI
Swyddog Pwyllgor	Ann Holmes 01248 752518 Committee Officer

AELODAU/MEMBERS

Cynghorwyr /Councillors:

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

Annwen Hughes, Elin Walker Jones, Linda Ann Jones, Beth Lawton (*Is-Gadeirydd/Vice-Chair*), E. Caerwyn Roberts Peter Read, Eirwyn Williams.

CYNGOR SIR YNYS MÔN/ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Derlwyn Hughes, Trefor Lloyd Hughes, Llinos M. Huws (*Cadeirydd /Chair*), Gwilym O. Jones, R. Meirion Jones, J. Arwel Roberts, Ieuan Williams

YR EGLWYS/THE CHURCH

Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales
Yr Eglwys Babyddol Rufeinig/The Roman Catholic Church
Eglwysi Rhyddion/Free Churches

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 **COFNODION CYFARFOD 24 MEHEFIN, 2016** (Tudalennau 1 - 6)

Cyflwyno cofnodion cyfarfod blaenorol y Cyd-Bwyllgor AAA a gynhaliwyd ar 24 Mehefin 2016.

3 **CYFRIFON TERFYNOL Y CYD-BWYLLGOR AAA AC ADRODDIAD YR ARCHWILIWR ALLANOL**

Diweddaru'r Cyd-Bwyllgor ar gyfrifon terfynol archwiliedig y Cyd-Bwyllgor AAA am 2015/16 ynghyd ag adroddiad yr Archwiliwr Allanol ar y datganiadau cyllidol.

4 **DIWEDDARIAD AR DREFNIADAU NEWYDD Y GWASANAETH ADY A CHYNHWYSIAD YNG NGWYNEDD AC YNYS MÔN** (Tudalennau 7 - 204)

Derbyn diweddariad ar drefniadau newydd y Gwasanaeth ADY a Chynhwysiad yng Ngwynedd ac Ynys Môn.

Mae'r adroddiad sydd wedi'i atodi yn cynnwys y ddogfennaeth ganlynol:

- *Adroddiad i Gabinet Gwynedd 13 Medi, 2016*
- *Adroddiad i Bwyllgor Gwaith Ynys Môn 19 Medi, 2016*
- *Model Llywodraethiant – Atodiad 1*
- *Crynodeb Gweithredol o Strategaeth Cyngorau Gwynedd ac Ynys Môn ar gyfer ADY a Chynhwysiad – Atodiad 2*
- *Strategaeth ADY a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn – Atodiad 3*

5 **CYFARFOD NESAF**

Dydd Gwener, 18 Tachwedd, 2016 yng Nghaernarfon am 10:30 y bore.

CYD-BWYLLGOR ANGHENION ADDYSGOL ARBENNIG

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Mehefin, 2016

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Llinos Medi Huws (CSYM) (Cadeirydd) Y Cynghorydd Beth Lawton (Cyngor Gwynedd) (Is-Gadeirydd)
	Cyngor Gwynedd
	Y Cynghorwyr Annwen Hughes, E. Caerwyn Roberts, Eirwyn Williams
	Cyngor Sir Ynys Môn
	Y Cynghorwyr Gwilym O. Jones, R. Meirion Jones
WRTH LAW:	Prif Seicolegydd Addysg (Mr Gareth Payne) Uwch Reolwr Safonau Ysgolion (CSYM) (Bethan Morris Jones) Uwch Reolwr Cynhwysiad (Cyngor Gwynedd) (Mr Gwern ap Rhisiart) Uwch Reolwr Cyllid (Cyngor Gwynedd) (Mr William E. Jones) Uwch Gyfrifydd Addysg (Cyngor Gwynedd) (Mrs Kathy Bell) Swyddog Pwyllgor (CSYM) (Ann Holmes)
YMDDIHEURIADAU:	Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) - Y Cynghorwyr Derlwyn Hughes, Trefor Lloyd Hughes, Ieuan Williams, Kenneth Hughes (Aelod Portffolio ar gyfer Addysg); Cyngor Gwynedd - Y Cynghorwyr Elin Walker Jones, Gareth Thomas (Aelod Portffolio ar gyfer Addysg)

---

1 CADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Llinos Medi Huws, Cyngor Sir Ynys Môn yn Gadeirydd y Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig.

Fel y Cadeirydd a oedd yn ymddeol, diolchodd y Cynghorydd E. Caerwyn Roberts, Cyngor Gwynedd i'r aelodau a'r swyddogion am eu cefnogaeth werthfawr yn ystod ei gyfnod fel Cadeirydd y Cyd-Bwyllgor.

2 IS-GADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Beth Lawton, Cyngor Gwynedd yn Is-Gadeirydd y Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig.

3 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

4 COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 18 MAWRTH, 2016

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod diwethaf y Cyd-Bwyllgor a gynhaliwyd ar 18 Mawrth, 2016 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

5. YR UNED DDARPARU

Cyflwynwyd i sylw'r Pwyllgor, adroddiad y Prif Seicolegydd Addysg a oedd yn rhoi golwg gyffredinol ar waith yr Uned Ddarparu AAA yn ystod tymor y gwanwyn 2016.

Amlygodd y Prif Seicolegydd Addysg yr ystyriaethau canlynol -

- Bod y tîm sy'n gyfrifol am weinyddiaeth y prosesau asesu ac adolygu wedi cael ei gryfhau drwy benodi aelod dros dro newydd o staff ac felly mae mewn sefyllfa dda i gyflawni'r holl ddyletswyddau gweinyddol a ddisgwylir ac i gwrdd â'r galwadau arno, gan gynnwys yr holl waith gweinyddol ar gyfer asesiadau statudol a darparu gwasanaeth ymarferol i'r timau athrawon a'r seicolegydd addysg arbenigol o fewn yr uned.
- Mae'r Gwasanaeth Athrawon Arbenigol yn parhau i weithredu mewn amgylchedd o alw mawr yn enwedig o ran y gwasanaethau nam ar y clyw a nam ar y golwg. Mae yna ddatblygiadau technegol newydd yn y maes nam ar y golwg sy'n hwyluso defnyddio Braille mewn ysgolion ac yn hwyluso mynediad i'r cwricwlwm i ddisgyblion sydd â nam ar eu golwg. Mae'r Gwasanaeth wedi cyfarfod â chwmni sy'n cynhyrchu offer technegol o'r fath. Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu ac Iaith wedi dechrau addasu'r ffordd y mae'n gweithio yn unol â Strategaeth newydd y ddau awdurdod ar gyfer Cynhwysiad ac Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg wedi parhau i ddarparu gwasanaeth i gefnogi ysgolion y ddau awdurdod, gan gynnwys gweithio gyda phlant unigol, ymgynghori ar faterion eraill yn ymwneud ag anghenion dysgu ychwanegol a chynnal hyfforddiant o fewn ysgolion unigol ar eu cais. Mae hyfforddiant a gyflwynwyd i Brifysgol Bangor wedi dod â rhywfaint o incwm i mewn sydd wedi arwain at drafodaeth ar y math o hyfforddiant y gellir ei gynnig yn y dyfodol a pha incwm y gall yn rhesymol ddisgwyl ei gael ohono. 'Roedd y Brifysgol wedi cysylltu â'r gwasanaeth hefyd i fod yn rhan o'i system ar gyfer asesu myfyrwyr, yn enwedig myfyrwyr sy'n siarad Cymraeg, ond yn dilyn trafodaeth, daethpwyd i'r casgliad y byddai'n debygol o olygu baich gwaith mawr ac y gallai wrthdaro o bosib gyda'i waith ar gyfer yr awdurdodau.
- Mae'r wybodaeth ynghylch nifer y datganiadau terfynol a gyhoeddwyd o fewn yr amserlen statudol yn dangos bod perfformiad yn erbyn dangosydd perfformiad 15a (o'r holl achosion yn ystod 6 mis cyntaf 2015/16, y ganran a gwblhawyd o fewn 26 wythnos - eithriadau ai peidio) yn dal i fod yn fyr o'r targed er ei fod wedi gwella; mae hyn oherwydd oedi a achosir yn sgil adroddiadau hwyr gan asiantaethau allanol, sy'n fater sydd wedi bod yn destun trafodaeth o'r blaen yn y Cyd-Bwyllgor.

Nododd y Cyd-Bwyllgor y wybodaeth a ddarparwyd a gofynnodd am eglurhad ar y sefyllfa o ran y trefniadau ôl-hyfforddiant ar gyfer y ddwy seicolegydd addysg sy'n cael eu hyfforddi ar hyn o bryd o ran y posibilrwydd eu bod yn cwblhau blwyddyn ymarfer olaf eu hyfforddiant yng Ngwynedd ac / neu Ynys Môn. Hysbyswyd y Cyd-Bwyllgor y byddai Swyddog ADY Ynys Môn yn cyfarfod â Phrifysgol Caerdydd ar 28 Mehefin gyda'r bwriad o symud ymlaen â'r mater hwn ac i geisio sicrhau bod y Cyd-Bwyllgor yn cael gwasanaeth y ddwy seicolegydd dan hyfforddiant ar gyfer eu blwyddyn ymarfer olaf.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.

CAMAU GWEITHREDU YN CODI: Hysbysu'r Cyd-Bwyllgor o ganlyniad cyfarfod y Swyddog ADY Ynys Môn gyda Phrifysgol Caerdydd mewn perthynas â lleoliad blwyddyn ymarfer olaf y ddwy seicolegydd dan hyfforddiant.

6 DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Cyflwynwyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyd-Bwyllgor AAA ar gyfer 2015/16 i'w gymeradwyo yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014. Yn unol ag Adran 5 y Rheoliadau hynny, rhaid i Gyd-Bwyllgorau adolygu a chymeradwyo datganiad o reolaeth fewnol bob blwyddyn. Paratowyd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol i'r perwyl hwn.

Rhodddwyd gwybod i'r Cyd-Bwyllgor nad oedd y Datganiad Llywodraethu ar gyfer 2015/16 wedi newid yn sylweddol o'r hyn a gyflwynwyd ar gyfer 2014/15 a bod Pennaeth Addysg Cyngor Gwynedd a Phennaeth Dysgu Cyngor Sir Ynys Môn fodlon â'i gynnwys.

Penderfynwyd derbyn a chymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2015/16.

7 CYFRIFON TERFYNOL Y CY-DBWYLLGOR ANGHENION ADDYSGOL ARBENNIG AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH, 2016

Cyflwynwyd i'w gymeradwyo gan y Cyd-Bwyllgor, adroddiad gan Uwch Reolwr Cyllid Cyngor Gwynedd yn ymgorffori'r dogfennau canlynol.

- Y Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw ar gyfer 2015/16 fel yn Atodiad A i'r adroddiad, gan gynnwys y prif amrywiadau rhwng y gyllideb a'r gwariant gwirioneddol ar ffurf 'alldro'.
- Ffurflen Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2015/16 cyn yr archwiliad fel yn Atodiad B i'r adroddiad, wedi ei hardystio yn briodol gan Bennaeth Cyllid Cyngor Gwynedd fel y Swyddog Cyllid Statudol ar gyfer y Cyd-Bwyllgor.

Dyweddodd yr Uwch Reolwr Cyllid bod Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 yn dweud bod rhaid i Gyd-Bwyllgorau baratoi cyfrifon diwedd blwyddyn. Os yw'r trosiant yn llai na £2.5m bernir bod y cyd-bwyllgor yn "gyd-bwyllgor bach" a rhaid i'r cyfrifon gael eu paratoi ar ffurflen datganiad o gyfrifon a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd y cyfrifon a'r ffurflen yn cael eu harchwilio gan Deloitte, archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd a benodwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Os bydd angen unrhyw newidiadau, yna cyflwynir fersiwn ddiwygiedig i gyfarfod y Cyd-Bwyllgor a drefnwyd ar gyfer 23 Medi, 2016. Yn dilyn archwiliad ac unrhyw newidiadau angenrheidiol, bydd cynrychiolydd yr Archwilydd Cyffredinol yn ardystio cyn 30 Medi, 2016.

Dyweddodd yr Uwch Gyfrifydd Addysg nad oedd sefyllfa ariannol y Cyd-Bwyllgor wedi newid yn sylweddol o'r hyn a adroddwyd yn y cyfarfod ym mis Mawrth, 2016 pryd rhagwelwyd y byddai gorwariant o £120k yng nghyllideb y Cyd-Bwyllgor erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2015/16. Mae'r ffigwr hwnnw bellach yn £144k (£89k o orwariant ar y cyd a £55k o arbedion na lwyddwyd i'w darganfod yn achos Ynys Môn) ynghyd â chostau diswyddo ychwanegol o tua £22k. Wedi ailddosbarthu balans y cronfeydd wrth gefn rhwng Ynys Môn a Gwynedd, nid oes capasiti ariannol o fewn y Cyd-Bwyllgor i gefnogi gorwariant yn 2016/17 a bydd raid i'r ddau awdurdod gwrdd ag unrhyw orwariant a allai ddigwydd yn ystod y flwyddyn.

Cafwyd trafodaeth ynglŷn â sefyllfa ariannol y Cyd-Bwyllgor yng nghyd-destun y symudiad i sefydlu Partneriaeth ADY newydd ac a yw penderfyniad strategol wedi'i wneud i beidio â mynd i unrhyw orwariant yn y flwyddyn ariannol gyfredol. Dywedodd Uwch Reolwr Cynhwysiad Cyngor Gwynedd fod y Grŵp Cyswllt wedi craffu ar y gyllideb fesul llinell gan gynnwys pob agwedd ar gostau a'i fod wedi darganfod bod y Cyd-Bwyllgor yn gorwario mewn perthynas â'i dîm o athrawon arbenigol oherwydd bod mwy o athrawon ar y sefydliad nag sydd angen. O ystyried bod rhai aelodau o'r tîm wedi eu cyflogi ar gcontractau parhaol, os bydd y Cyd-Bwyllgor yn dymuno gwneud gostyngiadau byddai'n rhaid mynd i'r afael â'r mater ar y sail bod gormodedd ar draws y tîm a byddai risg wedyn o golli arbenigedd. Mae ystyriaeth yn cael ei rhoi i ariannu'r gost ychwanegol yn y flwyddyn ariannol gyfredol o bosib a hynny er mwyn cael lefel y gwasanaeth sydd ei angen.

Dyweddodd yr Uwch Reolwr Cyllid y dylid rhoi gwybod am unrhyw fwrriad i orwario ac y dylid ei gynllunio a'i feintio. Fel arall, ni fydd y ddau awdurdod wedi cyllidebu ar ei gyfer a byddant yn wynebu cost ychwanegol na chynlluniwyd amdani.

Penderfynwyd -

- **Derbyn a chymeradwyo'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer 2015/16 fel y nodwyd yn Atodiad A i'r adroddiad.**

- **Derbyn a chymeradwyo Ffurflen Datganiad Cyfrifon 2015/16, yn amodol ar archwiliad fel y nodir yn Atodiad B i'r adroddiad.**

8 ADOLYGIAD AR Y CYD O STRWYTHUR Y BARTNERIAETH

Cafwyd diweddariad gan Uwch Reolwr Cynhwysiad Cyngor Gwynedd mewn perthynas â symud ymlaen y Bartneriaeth ADY newydd.

Adroddodd y Swyddog fel a ganlyn:

- Bod y ddau awdurdod wedi dod i gytundeb ynghylch y rhan fwyaf o'r gwasanaethau y byddent yn dymuno cydweithio arnynt ac mae'r rhain wedi eu nodi mewn dogfen Strategaeth gynhwysfawr ac maent yn cynnwys agweddau ar gynhwysiad megis y Gwasanaeth Lles Addysg, Presenoldeb a Phlant mewn Gofal ac ati. Bydd y ddogfen yn cael ei haddasu a'i mireinio wrth i'r Bartneriaeth esblygu.
- Bod y ddau awdurdod wedi trafod lefelau staffio gyda'r bwriad o fabwysiadu cynllun staffio newydd erbyn mis Medi, 2016. Ymgynghorwyd ar y ddogfen strategaeth gyda staff ac ysgolion a gwnaed cyflwyniadau i'r ddau grŵp strategaeth a bwriedir rhoi cyflwyniad hefyd i bennaethiaid cynradd fis nesaf. Bydd gwasanaethau AD Ynys Môn a Gwynedd yn trafod y prosesau a'r amserlen ar gyfer gweithredu'r newidiadau.
- Bu trafodaethau ar y cyd ar y model llywodraethu ac ystyriwyd nifer o fodelau posib. Bydd y gwasanaeth newydd ar ran y ddau awdurdod wedi ei gartrefu yng Ngwynedd.
- Un o'r camau nesaf fydd ystyried sut y gall y Cyd-Bwyllgor fod yn rhan o'r broses o newid; sut y gall gefnogi'r trawsnewid a sut y bydd y Bartneriaeth newydd a'r gwasanaethau y mae'n eu cwmpasu yn cael eu hymgorffori o fewn strwythurau democrataidd y ddau gyngor.
- Mai'r amcan, unwaith y bydd y trefniadau llywodraethu wedi eu cytuno a'u sefydlu, yw symud ymlaen ar sail un gwasanaeth ar y tro gan ddechrau gyda'r rheini y mae'n haws rhoi sylw iddynt e.e. Gwasanaeth Cwnsela Ysgolion.
- Y bwriedir comisiynu fersiwn symlach o'r ddogfen Strategaeth a fydd yn crynhoi, mewn papur cryno, prif amcanion y Strategaeth a sut y cyflawnir nhw.

Nododd y Cyd-Bwyllgor y wybodaeth a chytunodd y dylai gael copi o'r ddogfen Strategaeth ddrafft ynghyd â chyflwyniad er mwyn helpu i egluro ac esbonio'r gwasanaethau a fydd yn cael eu darparu gan y Bartneriaeth newydd, sut y byddant yn cael eu darparu a'r prosesau ar gyfer asesu eu heffeithiolrwydd.

Cadarnhaodd y swyddogion fod y ddogfen strategaeth yn glir a manwl ynghylch pwy sy'n gyfrifol am beth gan leihau'r posibilrwydd o gamddechongli a gwella atebolrwydd. Er bod y ddau awdurdod wedi bod yn gweithio i wella cynhwysiad ac ansawdd y ddarpariaeth, bu llai o eglurder o ran gwerthuso effeithiolrwydd y ddarpariaeth o ran y canlyniadau a gyflawnwyd ar gyfer y plant y darperir ar eu cyfer. O dan y trefniadau newydd bydd gan yr holl wasanaethau set o ddangosyddion a bydd proses ar gyfer coladu'r wybodaeth a'i bwydo drwodd i bwyllgorau sgrwtini. Cytunwyd ar strategaeth ynghylch yr hyn a fesurir ac mae'r model yn caniatáu ar gyfer gwneud newidiadau i adlewyrchu blaenoriaethau ac anghenion y ddau awdurdod. O ran craffu, mae rhai o'r gwasanaethau yn haws i'w craffu ar y cyd nag eraill; mae angen sefydlu model ar gyfer craffu i adlewyrchu pa wasanaethau y gellir eu craffu ar y cyd a pha rai y byddai'n well eu craffu ar wahân.

Penderfynwyd nodi'r diweddariad a'r wybodaeth a gyflwynwyd.

CAM GWEITHREDU YN CODI: Bod y Cyd-Bwyllgor yn cael copi o ddogfen Strategaeth ddrafft y Bartneriaeth ADY a Chynhwysiad a bod cyflwyniad yn cael ei wneud ar y Strategaeth i'r cyfarfod nesaf.

9 CYFARFOD NESAF

Nodwyd fod y cyfarfod nesaf wedi'i drefnu ar gyfer 2:00 y.p. ar ddydd Gwener, 23 Medi, 2016 i ystyried y cyfrifon archwiliedig os oes angen.

**Y Cynghorydd Llinos Medi Huws
Cadeirydd**

DRAFT

This page is intentionally left blank

CABINET CYNGOR GWYNEDD

ADRODDIAD I'R CABINET

13 Medi, 2016 ac 19 Medi 2016

Aelod Cabinet:	Cyng. Gareth Thomas, Aelod Cabinet Addysg
Pwnc:	Trefniadau newydd y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn
Swyddog Cyswllt:	Arwyn Thomas, Pennaeth Addysg

Y penderfyniad a geisir

1. Mabwysiadu un Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gyffredin ar gyfer Gwynedd ac Ynys Môn a fydd yn cyfarch anghenion y disgyblion a'r bobl ifanc mewn modd effeithiol ac effeithlon i fod yn weithredol erbyn Medi 2017.
2. Ymuno mewn partneriaeth ffurfiol efo Cyngor Sir Ynys Môn i weithredu'r Strategaeth a mabwysiadu trefn llywodraethu newydd y cyfeirir ato yn yr adroddiad hwn, a fydd yn disodli'r Cydbwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig (CBAAA).
3. Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Addysg mewn ymgynghoriad efo'r Pennaeth Cyfreithiol a Phennaeth Cyllid i gytuno a chwblhau Cytundeb Ffurfiol gyda Chyngor Sir Ynys Môn ar gyfer y bartneriaeth.
4. Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Addysg mewn ymgynghoriad efo'r Pennaeth Cyfreithiol a Phennaeth Cyllid i gwblhau Cytundeb/ memorandwm o ddealltwriaeth ar gyfer y cyfnod interim cyn arwyddo'r Cytundeb ffurfiol, fydd yn datgan ymrwymiad y ddau awdurdod i weithredu'r drefn newydd, ac yn caniatáu gwneud y gwaith sydd ei angen er mwyn cyrraedd y pwynt hynny.

Barn yr aelod lleol

Ddim yn fater lleol.

---

1. CYFLWYNIAD

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490

cabinet@gwynedd.gov.uk

- 1.1. Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd 19 Ionawr, 2016 ymhle cytunwyd i:
- I. Barhau i gynnal trafodaethau gyda Chyngor Sir Ynys Môn er mwyn ymchwilio'r cyfle i lunio Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Gyffredin a fydd yn cyfarch anghenion y disgyblion a'r bobl ifanc mewn modd effeithiol ac effeithlon.
  - II. Cymeradwyaeth y Cabinet o Strategaeth Cyngor Gwynedd ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad; gan ddal sylw i'r bwriad yn 1.
  - III. Cymeradwyaeth o'r Achos Busnes - sef buddsoddiad unwaith ac am byth o hyd at £1,380,131 er mwyn dangos arbediad blynyddol parhaol o leiaf £808,461.
- 1.2 Paratowyd adroddiad i Bwyllgor Gwaith Cyngor Sir Ynys Môn 14 Mawrth 2016 yn gofyn caniatâd y Pwyllgor Gwaith i:
- Gydweithio efo swyddogion Gwynedd a'r CBAAA i ail-fodelu'r gweithlu sy'n bresennol o fewn y CBAAA, gan fabwysiadu cynllun staffio newydd rhwng Medi 2016- Ebrill 2017.
  - Gydweithio efo swyddogion Gwynedd a'r CBAAA i ail-fodelu'r gweithlu sy'n bresennol o fewn y gwasanaeth cynhwysiad yn llawn erbyn Medi 2017.
  - Gynllunio strwythur llywodraethiant ac atebolrwydd diwygiedig ar y cyd rhwng y ddau awdurdod, i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith erbyn Mehefin 2016.
  - Gynllunio cyfnod trosiannol o lywodraethiant ddeuol rhwng y CBAAA a'r Bartneriaeth ADY Môn/Gwynedd ddiwygiedig.
  - Rannu gwybodaeth gydag ysgolion, rhieni a rhan - ddeiliaid ar y model arfaethedig, yn ystod tymor yr haf 2016.
  - Weithredu'r comisiwn a'r drefn llywodraethu ddiwygiedig ar gyfer y CBAAA erbyn Medi 2017.
- 1.3. Mae'n bwysig nodi y paratowyd Strategaeth hon yng nghyd-destun newid arwyddocaol yn y maes, yn cynnwys:
- Cynigion y ddeddfwriaeth arfaethedig, Bil Anghenion Dysgu ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) ar gyfer diwygio'r fframwaith ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol;
  - y dystiolaeth sy'n cefnogi bod angen hoelio sylw ar ymyrraeth gynnar ac ataliol;
  - y cyd-destun ariannol.
- 1.4. Mae'r canlyniadau yr ydym yn ceisio eu cyflawni drwy'r Strategaeth newydd yn cynnwys:
- darpariaeth sy'n rhoi llawer mwy o bwyslais ar ymyrraeth gynnar yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar, gan geisio adnabod cyflyrau yn gynnar iawn ym mywydau plant fel y gall hynny gael effaith ar eu haddysg a'u bywydau yn gyffredinol;
  - cynyddu'r arbenigeddau yn ein hysgolion trwy raglenni hyfforddi i ddatblygu mwy o arbenigedd;

- trefniadau amlasiantaethol cadarn o gyd-weithio a fydd yn arwain at rannu gwybodaeth, a sicrhau cydgynllunio effeithiol ar gyfer addysg a datblygiad plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth ychwanegol;
- cynnig gwasanaeth sy'n sicrhau bod ansawdd uchel yn perthyn i'r profiadau addysgol;
- plant a phobl ifanc yn derbyn y cymorth ychwanegol yn gynt; yn gwneud cynnydd addysgol ar gyflymder priodol, ac yn cyfrannu at hyrwyddo eu hannibyniaeth;
- amgylchedd ddysgu o'r ansawdd uchaf posib ar gyfer plant sydd efo'r anghenion mwyaf dwys;
- sicrhau cyfundrefn effeithiol ac effeithlon.

2. YR YMATEB I'R STRATEGAETH YN SGIL CYNNAL TRAFODAETHAU EFO CYNGOR SIR YNYS MÔN

2.1. Yn ystod Ionawr - Gorffennaf 2016 mae Swyddogion a Phenaethiaid Addysg y ddau awdurdod wedi cynnal cyfres faith o gyfarfodydd i fynd drwy'r Strategaeth yn fanwl.

2.2. Dyma rai o'r prif addasiadau yn deillio o'r cyd weithio:

I. Y meysydd arbenigol canlynol yn cael eu cynnwys yn yr Adolygiad gwreiddiol oedd:

Ymddygiad, Cyfathrebu a Rhyngweithio, ADY Penodol ac Amhenodol, Nam Synhwyrdd, Meddygol a corfforol a Seicolegwyr Addysgol.

II. Bellach mae'r holl feysydd Cynhwysiad wedi'u cynnwys - felly mae'r gwasanaethau canlynol wedi'u hychwanegu:

Lles, Cwrsela, Saesneg fel Iaith Ychwanegol, Diogelu, Addysg Gartref i blant sâl a Phlant mewn gofal;

III. Adnabod cyfleoedd i rannu adnoddau rheolaethol, sydd yn fodd o sicrhau buddion effeithlonwydd i'r gwasanaeth.

IV. Bwriedir dod a'r CBAAA i ben drwy sefydlu trefniadau llywodraethin at newydd ar y cyd.

- Cytunwyd ar fodel newydd lle bydd Cyngor Gwynedd yn cymryd rôl yr Awdurdod Arweiniol o ran cyflogi a rheoli'r gwasanaeth o ddydd i ddyddyn gyffredinol mae'r model yma yn golygu : Bydd y ddau awdurdod gyda'i gilydd (yr 'Awdurdodau Comisiynu') yn comisiynu Cyngor Gwynedd fel Awdurdod Arweiniol i ddarparu gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad ar gyfer Gwynedd a Môn yn unol â'r Strategaeth ar y Cyd fydd wedi ei fabwysiadu ganddynt.
- Bydd yr Awdurdodau Comisiynu yn cytuno ar ac yn gosod gofynion y gwasanaeth, drwy'r strategaeth, ac yn darparu'r adnoddau i'w gyflawni.
- Bydd yr Awdurdod Arweiniol yn darparu'r gwasanaeth i'r awdurdodau comisiynu yn unol â thargedau a safonau perfformiad.
- Bydd y ddau awdurdod yn monitro sut bydd y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn erbyn y deilliannau fydd wedi eu cytuno rhyngddynt yn y Strategaeth ar y Cyd

- V. Cytunwyd hefyd ar fodel llywodraethiant newydd yn lle'r model cydbwyllgor presennol gyda llwybrau atebolwydd cadarn ar gyfer adrodd rheolaidd i bwyllgorau sgrwteni/ craffu'r ddwy sir (**Gweler Atodiad 1**).
- VI. 'Rydym yn parhau i roi sylw pellach i'r materion isod:
- **rôl y Cydlynwyr ADYaCh** yn yr ysgolion;
  - **strwythur ar gyfer Cymorthyddion ADYaCh**;
  - **codi ymwybyddiaeth** ynglŷn â'r newidiadau gyda staff yr ysgol gyfan;
  - sefydlu **is dimau i fanylu ar y ddarpariaeth 0-3 oed, y ddarpariaeth 16 - 25 oed, materion data a systemau electroneg a'r ddarpariaeth lechyd**.

3. STRATEGAETH AR GYFER Y MAES ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL A CHYHNWYSIAD YNG NGWYNEDD AC YNYS MÔN.

- 3.1. Cyflwynir Crynodeb Weithredol o'r Strategaeth ddiwygiedig ar gyfer y Maes Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad yn **Atodiad 2**.
- 3.2. Mae egwyddorion y Strategaeth yn cynnwys y bwriad i roi mwy o sylw i'r canlynol:
- Blynyddoedd Cynnar ac ymyrraeth gynnar;
  - Sefydlu fîm canolog, Integredig o arbenigeddau penodol i hwyluso cydweithio a chyd-gynllunio;
  - Rhaglen Hyfforddiant i uwchraddio sgiliau'r gweithlu;
  - Cyflwyno'r defnydd o Gynlluniau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
- 3.3. Prif bwrpas y Strategaeth yw sicrhau bod pecyn o brosiectau yn eu lle er mwyn gwella'r gwasanaeth i blant a phobl ifanc sydd gydag anghenion dysgu ychwanegol. Wrth lunio'r strategaeth, mae pob ymdrech wedi'i wneud i symud tuag at drefn newydd sy'n canolbwyntio ar y plentyn/ person ifanc a'u hanghenion/ dyheadau.
- 3.4. Fel nodwyd uchod, mae'r Strategaeth wedi ei pharatoi yng nghyd-destun y cynigion deddfwriaethol ar gyfer diwygio'r fframwaith ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol. Cyhoeddwyd Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol Drafft Llywodraeth Cymru ar 6 Gorffennaf 2015 a chadarnhawyd bod disgwyl i'r Bil gael ei gyflwyno i i'r Cynulliad cyn y Nadolig. Golyga hyn na fydd unrhyw gynigion yn dod i rym cyn y flwyddyn academaidd 2017/18.
- 3.5. Wedi ystyriaeth lawn o gynigion y Bil drafft, rydym yn hyderus fod y Strategaeth yn cyfarch y newidiadau deddfwriaethol a gynigir. Bydd angen adolygu'r sefyllfa i sicrhau fod y Strategaeth yn cydymffurfio â newidiadau'r ddeddfwriaeth unwaith caiff y bil terfynol ei mabwysiadu. Bydd gweithredu'n gynnar ar ein Strategaeth yn ein rhoi mewn sefyllfa gref i ymateb i ofynion y ddeddfwriaeth newydd pan ddaw i rym.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

4. Y DEILLIANNAU

- 4.1. Dyma'r deilliannau ar gyfer plant a phobl ifanc Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol:
- Cynlluniau mwy personol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn;
  - Mynediad cynt a mwy penodol at wasanaethau ADYCh a fydd yn cael eu hadolygu'n rheolaidd;
  - Gwasanaeth a safonau mwy arbenigol;
  - Atebolrwydd fesul ardal yn y Fforymau Ardal ADYCh.
- 4.2. Yn ogystal:
- Cwrdd â gofynion statudol y ddeddf newydd
  - Rheolaeth well ar y gyllideb ADY;
  - Adolygu a Monitro rheolaidd.
-

Ystyriaethau perthnasol

5. ASESIAID CYDRADDOLDEB

- 5.1 Yn unol â'r ddyletswydd dan y **Ddeddf Cydraddoldeb 2010** cynhaliwyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb ynglŷn â'r cynnig a gyflwynwyd i Gabinet Cyngor Gwynedd yn Ionawr 2016
- 5.2 Wedi ystyriaeth lawn, deuir i'r casgliad fod y Strategaeth a'r cynllun gweithredu yn cyfarch yr ardrawiadau posib.

6. RISGIAU y dylid eu hystyried wrth lunio'r memorandwm o ddealltwriaeth

- 6.1 Mae'n greiddiol fod plant, pobl ifanc a'u rhieni yn ymwybodol o'r newidiadau, ac yn cael dealltwriaeth gref o'r trefniadau newydd. Byddwn yn datblygu Strategaeth Gyfathrebu glir er mwyn hwyluso'r newid.
- 6.2 O weithredu'r ail strwythuro (Gweler y Strwythur Staffio yn Atodiad 2) ni fydd lleihad yn y nifer o swyddi sydd yn y model staffio, yn ddarostynedig i ganlyniad yr ymgynghoriad a phenderfyniad terfynol y penaethiaid. Fodd bynnag gall fod newid pwyslais o ran y gwasanaethau olygu y bydd rhai staff yn gorfod ymgeisio am swyddi amgen/newydd. Byddwn yn parhau i roi sylw pellach i strwythur Cymorthyddion ADYCh.
- 6.3 Yn y cyfnod interim cyn i Gytundeb ffurfiol gael ei gadarnhau mae angen i "Memorandwm o Ddealltwriaeth" (MoDd) gael ei arwyddo gan y ddau awdurdod. Bydd rhaid sicrhau fod hyn yn digwydd cyn i unrhyw ymgynghori ffurfiol ar sail yr ail strwythuro fod yn weithredol.
- 6.4 Bydd y ddau awdurdod yn gweithio tuag at sefydlu'r trefniadau newydd ar sail yr egwyddorion isod:
- Cyfraniadau Ariannol** - ar hyn o bryd mae Gwynedd a Môn wedi bod yn cyfrannu i'r CBAAA a'r sail 60:40. Yn y trefniadau newydd bydd y Strwythur staff yn datgan y cyfraniadau ariannol fesul swydd ar sail un ai cyfrifoldebau rheolaethol/ niferoedd poblogaeth neu ofynion penodol yr awdurdodau.
  - Trefniadau digolledu** – Bydd unrhyw ddiffygion pensiwn sy'n gysylltiedig efo'r staff sydd yn trosglwyddo yn aros efo'r cyngor blaenorol. Pe bai unrhyw un awdurdod yn tynnu allan o'r bartneriaeth bydd yr awdurdod sydd yn tynnu

allan yn gyfrifol am ddigolledu'r awdurdod arall am unrhyw golledion a achosir drwy'r weithred. Yn y cyfnod interim bydd cytundeb gyffelyb yn ystod y broses o benodi a diswyddo staff.

- III. **Trefniadau datrys anghydfod** – eglurder o ran y camau i'w dilyn
- IV. **Trefniadau Ail strwythuro/ Ymgynghori** – gweler yr amserlen isod.
- V. **Trefniadau Rheoli Prosiect** - yn y cyfnod interim y ddau Bennaeth Gwasanaeth (Addysg) fydd yn gyfrifol am reolaeth o'r Adolygiad nes i'r Uwch Dîm Rheoli ADYaCh newydd gael ei gadarnhau. Bydd Byrddau Monitro a Craffu cysgodol (Gweler Strwythur Llywodraethiant arfaethedig) yn weithredol yng Ngwynedd a Môn yn dilyn penodi'r Uwch Dîm Rheoli.

6.5 Bydd trafodaethau yn parhau efo'r Adran Iechyd â'r Gwasanaethau Cymdeithasol.

Camau nesaf ac amserlen

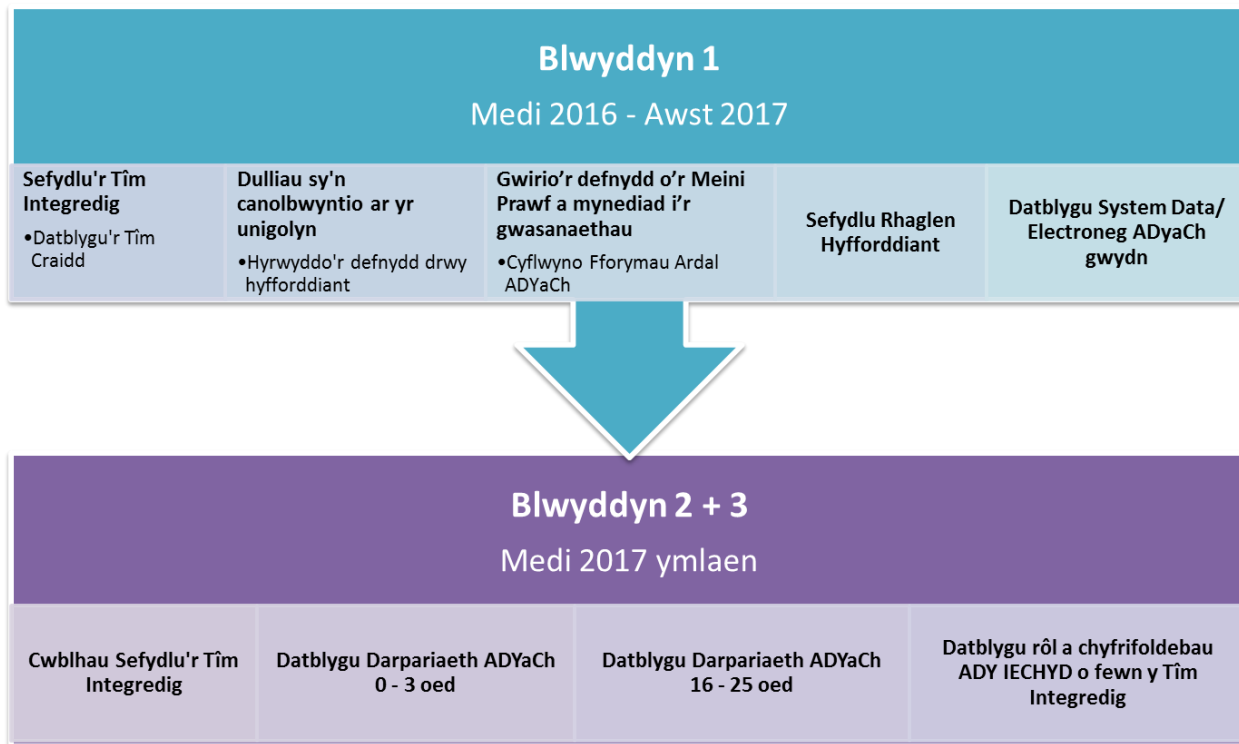
7. RHAGLEN WAITH

7.1 Mewn ymateb i'r trafodaethau diweddar 'rydym wedi addasu'r amserlen ar gyfer gwireddu'r newidiadau.

Y cynnig yw ein bod yn rhoi sylw penodol i ffurfio'r Tîm Integredig ADYaCh Craidd yn ystod blwyddyn academaidd 2016/17 er mwyn sicrhau digon o amser ar gyfer addasiadau angenrheidiol yn yr ysgolion.

Bydd hyn yn cael ei weithredu drwy gychwyn efo cyfnod o ymgynghori ffurfiol efo staff yn ystod Medi - Tachwedd 2016. Gweler yr amserlen isod.

Barn y swyddogion statudol

Y Prif Weithredwr:

"Yn amlwg, mae cryn waith wedi digwydd ers i'r mater hwn gael sylw yn y Cabinet yn Ionawr 2016 ac mae'n dda gweld yr elfennau cydweithio cadarn efo Cyngor Sir Ynys Môn, mater a oedd yn destun pryder blaenorol i'r Pwyllgor Craffu ac eraill. Yn amlwg, mae'n bwysig bod y Cabinet yn eglur ym mha ffordd y mae'r cynllun hwn yn wahanol bellach i'r bwriadau ar yr adeg hynny ac mae hynny'n cael ei amlinellu yn rhan 2 o'r adroddiad. Mae'n bwysig hefyd i'r Cabinet fodloni ei hun ar beth fydd canlyniadau cyflwyno'r strategaeth."

Y Swyddog Monitro:

"Mae mabwysiadu'r Strategaeth ar y cyd yn cynrychioli'r elfen greiddiol o'r argymhelliad fodd bynnag mae'r gyfundrefn ar gyfer llywodraethu ar y cyd yn allweddol ar gyfer gwredu'r weledigaeth. Mewn realiti mae ystod o opsiynau ynglŷn â threfniadau cydweithio ac argymhellir trefn sydd yn golygu y bydd Gwynedd yn darparu'r gwasanaeth ar sail comisiwn y Strategaeth i Fôn a Gwynedd. Pwysleisir felly fod y drefn cyd-gyfarfod rhwng y Penafiaid yn lled allweddol i reoli'r comisiwn a geir drwy'r Strategaeth. Gofynnir am hawl dirprwyedig i sefydlu'r cytundeb partneriaeth ond hefyd cytundeb interim i ddarparu sicrwydd wrth sefydlu ac ymrwymo adnoddau i'r bartneriaeth. Mae hyn yn gam priodol er sicrhau fod buddiannau yn cael eu gwarchod drwy gydol y broses. Rhoddir sylw priodol i'r ddarpar ddeddfwriaeth ac asesiad fod y Strategaeth yn cyd-fynd â'r hyn a ddisgwylir yn y Bil."

Y Pennaeth Cyllid:

“Nodir ym mharagraff 1.1 o'r adroddiad gerbron, fod y Cabinet eisoes wedi derbyn adroddiad yn Ionawr 2016 sy'n amlygu arbediad blynyddol parhaol o £808,461 (yn dilyn buddsoddiad un-tro £1,380,131) ar sail adolygiad yn y maes oddi fewn Gwynedd. Gan fod yr adroddiad gerbron nawr yn cyfeirio at bartneriaeth yn y maes gydag Ynys Môn, diau y bydd Aelodau yn disgwyl derbyn arbediad uwch na £808,461.

Wrth ystyried cydweithio traws-ffiniol, mae'n hanfodol fod un mater crybwyllir yn rhan 6.4 ll o'r adroddiad yma'n glir mewn cytundeb ffurfiol efo Cyngor Môn. Hynny yw, fod diffygion pensiwn hanesyddol, sy'n berthnasol i tua 40 o staff fydd yn trosglwyddo o Gyngor Môn i gyflogaeth Cyngor Gwynedd, yn aros efo'r cyflogwr blaenorol, sef Cyngor Môn.”

Atodiadau

Atodiad 1	Model Llywodraethiant
Atodiad 2	Crynodeb Weithredol o Strategaeth Cyngor Gwynedd ac Ynys Môn ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	19/09/16
Pwnc:	Trefniadau newydd y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn
Aelod(au) Portffolio:	Cynghorydd Ken Hughes
Pennaeth Gwasanaeth:	Delyth Wyn Molyneux
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Delyth Molyneux 01248 752916 delythmolyneux@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Ddim yn berthnasol

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau
<p>Argymhellion:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mabwysiadu un Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gyffredin ar gyfer Gwynedd ac Ynys Môn a fydd yn cyfarch anghenion y disgyblion a'r bobl ifanc mewn modd effeithiol ac effeithlon i fod yn weithredol erbyn Medi 2017. 2. Ymuno mewn partneriaeth ffurfiol efo Cyngor Gwynedd i weithredu'r Strategaeth a mabwysiadu trefn llywodraethu newydd y cyfeirir ato yn yr adroddiad hwn, a fydd yn disodli'r Cydbwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig (CBAAA). 3. Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Addysg mewn ymgynghoriad efo'r Pennaeth Cyfreithiol a Phennaeth Cyllid i gytuno a chwblhau Cytundeb Ffurfiol gyda Chyngor Sir Gwynedd ar gyfer y bartneriaeth. 4. Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Addysg mewn ymgynghoriad efo'r Pennaeth Cyfreithiol a Phennaeth Cyllid i gwblhau Cytundeb/ memorandwm o ddealltwriaeth ar gyfer y cyfnod interim cyn arwyddo'r Cytundeb ffurfiol, fydd yn datgan ymrwymiad y ddau awdurdod i weithredu'r drefn newydd, ac yn caniatáu gwneud y gwaith sydd ei angen er mwyn cyrraedd y pwynt hynny. <p>Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd 19 Ionawr, 2016 ymhle cytunwyd i :</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Barhau i gynnal trafodaethau gyda Chyngor Sir Ynys Môn er mwyn ymchwilio'r cyfle i lunio Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Gyffredin a fydd yn cyfarch anghenion y disgyblion a'r bobl ifanc mewn modd effeithiol ac effeithlon. II. Cymeradwyaeth y Cabinet o Strategaeth Cyngor Gwynedd ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad; gan ddal sylw i'r bwriad yn 1. III. Cymeradwyaeth o'r Achos Busnes - sef buddsoddiad unwaith ac am byth o hyd at

£1,380,131 er mwyn dangos arbediad blynyddol parhaol o leiaf £808,461.

Cyflwynwyd a derbyniwyd caniatad Pwyllgor Gwaith Cyngor Sir Ynys Môn ar yr 14 Mawrth 2016 i:

- Gydweithio efo swyddogion Gwynedd a'r CBAAA i ail-fodlu'r gweithlu sy'n bresennol o fewn y CBAAA, gan fabwysiadu cynllun staffio newydd rhwng Medi 2016- Ebrill 2017.
- Gydweithio efo swyddogion Gwynedd a'r CBAAA i ail-fodlu'r gweithlu sy'n bresennol o fewn y gwasanaeth cynhwysiad yn llawn erbyn Medi 2017.
- Gynllunio strwythur llywodraethiant ac atebolrwydd diwygiedig ar y cyd rhwng y ddau awdurdod.
- Gynllunio cyfnod trosiannol o lywodraethiant ddeuol rhwng y CBAAA a'r Bartneriaeth ADY Môn/Gwynedd ddiwygiedig.
- Rannu gwybodaeth gydag ysgolion, rhieni a rhan - ddeiliaid ar y model arfaethedig, yn ystod tymor yr haf 2016.
- Weithredu'r comisiwn a'r drefn llywodraethu ddiwygiedig ar gyfer y CBAAA erbyn Medi 2017.

Mae'n bwysig nodi y paratowyd Strategaeth hon yng nghyd-destun newid arwyddocaol yn y maes, yn cynnwys:

- Cynigion y ddeddfwriaeth arfaethedig, Bil Anghenion Dysgu ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) ar gyfer diwygio'r fframwaith ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol;
- y dystiolaeth sy'n cefnogi bod angen hoelio sylw ar ymyrraeth gynnar ac ataliol;
- y cyd-destun ariannol.

Mae'r canlyniadau yr ydym yn ceisio eu cyflawni drwy'r Strategaeth newydd yn cynnwys:

- darpariaeth sy'n rhoi llawer mwy o bwyslais ar ymyrraeth gynnar yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar, gan geisio adnabod cyflyrau yn gynnar iawn ym mywydau plant fel y gall hynny gael effaith ar eu haddysg a'u bywydau yn gyffredinol;
- cynyddu'r arbenigeddau yn ein hysgolion trwy raglenni hyfforddi i ddatblygu mwy o arbenigedd;
- trefniadau amlasiantaethol cadarn o gyd-weithio a fydd yn arwain at rannu gwybodaeth, a sicrhau cydgynllunio effeithiol ar gyfer addysg a datblygiad plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth ychwanegol;
- cynnig gwasanaeth sy'n sicrhau bod ansawdd uchel yn perthyn i'r profiadau addysgol;
- plant a phobl ifanc yn derbyn y cymorth ychwanegol yn gynt; yn gwneud cynnydd addysgol ar gyflymder priodol, ac yn cyfrannu at hyrwyddo eu hannibyniaeth;
- amgylchedd ddysgu o'r ansawdd uchaf posib ar gyfer plant sydd efo'r anghenion mwyaf dwys;
- sicrhau cyfundrefn effeithiol ac effeithlon.

YR YMATEB I'R STRATEGAETH YN SGIL CYNNAL TRAFODAETHAU EFO CYNGOR GWYNEDD

2.1. Yn ystod Ionawr - Gorffennaf 2016 mae Swyddogion a Phenaethiaid Addysg y ddau awdurdod wedi cynnal cyfres faith o gyfarfodydd i fynd drwy'r Strategaeth yn fanwl.

2.2. Dyma rai o'r prif addasiadau yn deillio o'r cyd weithio:

- I. Y meysydd arbenigol canlynol oedd yn cael eu cynnwys yn yr Adolygiad gwreiddiol oedd:
Ymddygiad, Cyfathrebu a Rhyngweithio, ADY Penodol ac Amhenodol, Nam Synhwyrdd, Meddygol a corfforol a Seicolegwyr Addysgol.
- II. Bellach mae'r holl feysydd Cynhwysiad wedi'u cynnwys - felly mae'r gwasanaethau canlynol wedi'u hychwanegu:
Lles, Cwnsela, Saesneg fel Iaith Ychwanegol, Diogelu, Addysg Gartref i blant sâl a Phlant mewn gofal.
- III. Adnabod cyfleoedd i rannu adnoddau rheolaethol, sydd yn fodd o sicrhau buddion effeithlonrwydd i'r gwasanaeth.
- IV. Bwriedir dod a'r CBAAA i ben drwy sefydlu trefniadau llywodraethinat newydd ar y cyd.
  - Cytunwyd ar fodel newydd lle bydd Cyngor Gwynedd yn cymryd rôl yr Awdurdod Arweiniol o ran cyflogi a rheoli'r gwasanaeth o ddydd i ddydd. Yn gyffredinol mae'r model yma yn golygu : Bydd y ddau awdurdod gyda'i gilydd (yr 'Awdurdodau Comisiynu') yn comisiynu Cyngor Gwynedd fel Awdurdod Arweiniol i ddarparu gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad ar gyfer Gwynedd a Môn yn unol â'r Strategaeth ar y Cyd fydd wedi ei fabwysiadu ganddynt.
  - Bydd yr Awdurdodau Comisiynu yn cytuno ar ac yn gosod gofynion y gwasanaeth, drwy'r strategaeth, ac yn darparu'r adnoddau i'w gyflawni.
  - Bydd yr Awdurdod Arweiniol yn darparu'r gwasanaeth i'r awdurdodau comisiynu yn unol â thargedau a safonau perfformiad.
  - Bydd y ddau awdurdod yn monitro sut bydd y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn erbyn y deilliannau fydd wedi eu cytuno rhyngddynt yn y Strategaeth ar y Cyd
- V. Cytunwyd hefyd ar fodel llywodraethiant newydd yn lle'r model cydbwylgor presennol gyda llwybrau atebolrwydd cadarn ar gyfer adrodd rheolaidd i bwyllgorau sgrwteni/ craffu'r ddwy sir (Gweler Atodiad 1).
- VI. 'Rydym yn parhau i roi sylw pellach i'r materion isod:
  - **rôl y Cydlynwyr ADY** yn yr ysgolion;
  - **strwythur ar gyfer Cymorthyddion ADYaCh**;
  - **codi ymwybyddiaeth** ynglŷn â'r newidiadau gyda staff yr ysgol gyfan;
  - sefydlu **is dimau i fanylu ar y ddarpariaeth 0-3 oed, y ddarpariaeth 16 - 25 oed, materion data a systemau electroneg a'r ddarpariaeth lechyd.**

STRATEGAETH AR GYFER Y MAES ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL A CHYNHWYSIAD YNG NGWYNEDD AC YNYS MÔN.

Cyflwynir Crynodeb Weithredol o'r Strategaeth ddiwygiedig ar gyfer y Maes Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad yn **Atodiad 2**.

Mae egwyddorion y Strategaeth yn cynnwys y bwriad i roi mwy o sylw i'r canlynol:

- Blynnyddoedd Cynnar ac ymyrraeth gynnar;
- Sefydlu tîm canolog, Integredig o arbenigeddau penodol i hwyluso cyd-weithio a chyd-gynllunio;
- Rhaglen Hyfforddiant i uwchraddio sgiliau'r gweithlu;
- Cyflwyno'r defnydd o Gynlluniau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.

Prif bwrpas y Strategaeth yw sicrhau bod pecyn o brosiectau yn eu lle er mwyn gwella'r gwasanaeth i blant a phobl ifanc sydd gydag anghenion dysgu ychwanegol. Wrth lunio'r strategaeth, mae pob ymdrech wedi'i wneud i symud tuag at drefn newydd sy'n canolbwyntio ar y plentyn/ person ifanc a'u hanghenion/ dyheadau.

Fel nodwyd uchod, mae'r Strategaeth wedi ei pharatoi yng nghyd-destun y cynigion deddfwriaethol ar gyfer diwygio'r fframwaith ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol. Cyhoeddwyd Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol Drafft Llywodraeth Cymru ar 6 Gorffennaf 2015 a chadarnhawyd bod disgwyl i'r Bil gael ei gyflwyno i'r Cynulliad cyn y Nadolig. Golyga hyn na fydd unrhyw gynigion yn dod i rym cyn y flwyddyn academaidd 2017/18.

Wedi ystyriaeth lawn o gynigion y Bil drafft, rydym yn hyderus fod y Strategaeth yn cyfarch y newidiadau deddfwriaethol a gynigir. Bydd angen adolygu'r sefyllfa i sicrhau fod y Strategaeth yn cydymffurfio â newidiadau'r ddeddfwriaeth unwaith caiff y bil terfynol ei mabwysiadu. Bydd gweithredu'n gynnar ar ein Strategaeth yn ein rhoi mewn sefyllfa gref i ymateb i ofynion y ddeddfwriaeth newydd pan ddaw i rym.

Dyma'r deilliannau ar gyfer plant a phobl ifanc Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol:

- Cynlluniau mwy personol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn;
- Mynediad cynt a mwy penodol at wasanaethau ADYaCh a fydd yn cael eu hadolygu'n rheolaidd;
- Gwasanaeth a safonau mwy arbenigol;
- Atebolrwydd fesul ardal yn y Fforymau Ardal ADYaCh.

Mae'r deilliannau i gynghorau sir Ynys Môn a Gwynedd hefyd yn cynnig:

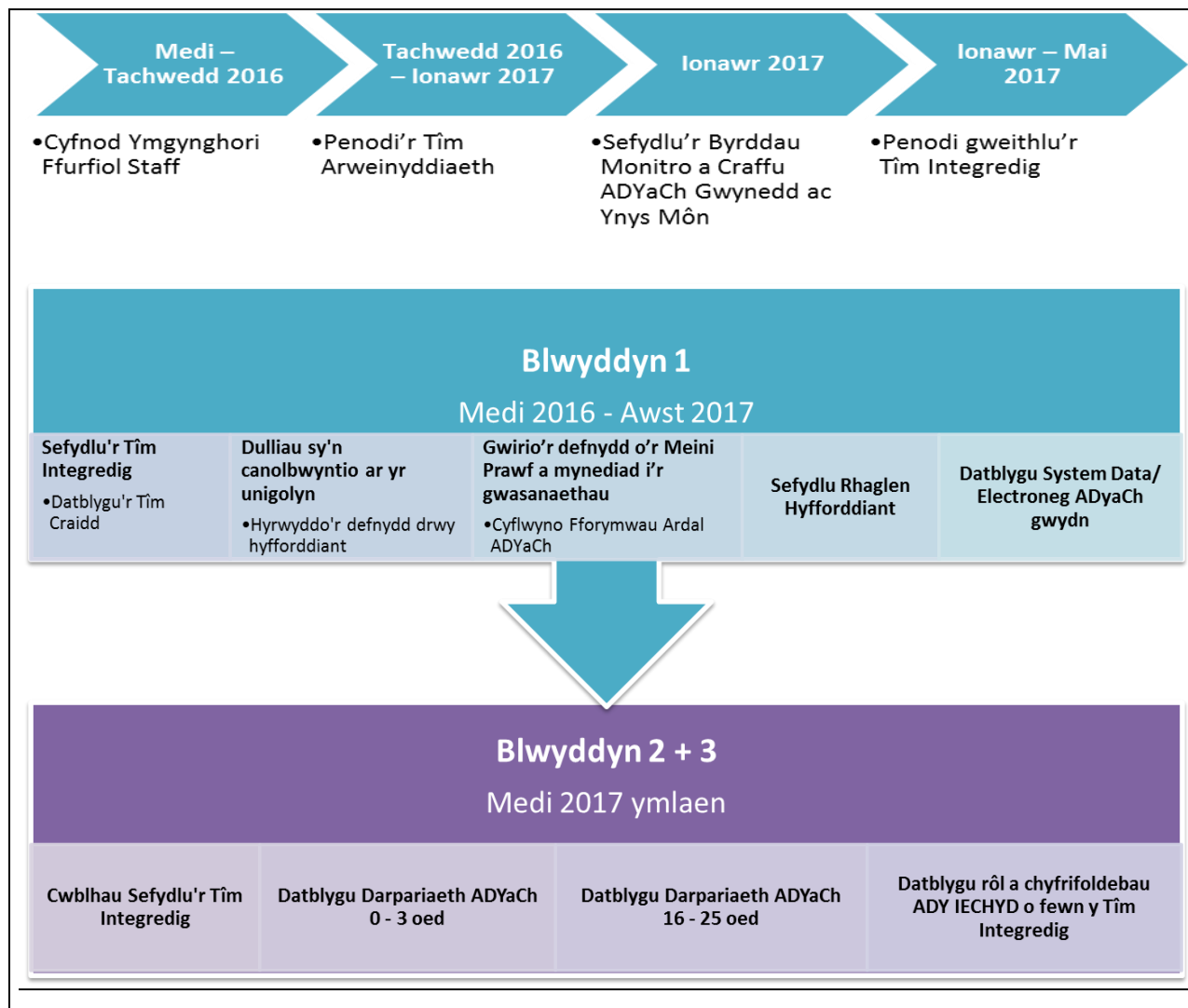
- Cwrdd â gofynion statudol y ddeddf newydd
- Rheolaeth well ar y gyllideb ADY;
- Adolygu a Monitro rheolaidd.

RHAGLEN WAITH

Mewn ymateb i'r trafodaethau diweddar 'rydym wedi addasu'r amserlen ar gyfer gwireddu'r newidiadau.

Y cynnig yw ein bod yn rhoi sylw penodol i ffurfio'r Tîm Integredig ADY Craidd yn ystod blwyddyn academaidd 2016/17 er mwyn sicrhau digon o amser ar gyfer addasiadau angenrheidiol yn yr ysgolion.

Bydd hyn yn cael ei weithredu drwy gychwyn efo cyfnod o ymgynghori ffurfiol efo staff yn ystod Medi - Tachwedd 2016. Gweler yr amserlen isod.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd peidio gweithio mewn partneriaeth gyda Cyngor Sir Gwynedd. Mae'r hanes o drafferthion ricriwtio arbenigwyr yn y maes ADY wedi amlygu nad yw'n bosib cynnig gwasanaeth dwyieithog arbenigol o answadd ac yn gost-effeithiol yn y maes ADY a Chynhwysiad, heb wneud hynny mewn partneriaeth. Gan fod Gwynedd a Môn wedi gweithredu mewn partneriaeth yn y maes yn llwyddiannus ers 1996, penderfynwyd ar yr opsiwn a gyflwynir heddiw fel y ffordd orau o sicrhau gwasanaeth cynladwy a gwydn.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn ehangu sgôp y natur y bartneriaeth ADY a Cynhwysiad rhwng Ynys Môn a Gwynedd, gan arwain at ddiddymu'r Cydbwyllgor AAA Gwynedd a Môn yn y dyfodol a sefydlu trefniadau

llywodraethiant newydd ar y cyd.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydyw.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydyw, er bod rhai costau posib ynghlwm a diswyddo oherwydd gormodedd, a goblygiadau posib yn sgil newidiadau i bensiynau.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	Mae'r strategaeth yn cydfynd a gofynion y ddeddfwriaeth ADY arfaethedig ac yn cynnwys cyfleoedd ehangach i blant a phobl ifanc gyfranogi i'w llwybr addysgol a chefnogol
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	RISGIAU y dylid eu hystyried wrth lunio'r memorandwm o ddealltwriaeth: Mae'n greiddiol fod plant, pobl ifanc a'u rhieni yn ymwybodol o'r newidiadau, ac yn cael dealltwriaeth gref o'r trefniadau newydd. Byddwn yn datblygu Strategaeth

	<p>Gyfathrebu glir er mwyn hwyluso'r newid.</p> <p>O weithredu'r ail strwythuro (Gweler y Strwythur Staffio yn Atodiad 2) ni fydd lleihad yn y nifer o swyddi sydd yn y model staffio, yn ddarostynedig i ganlyniad yr ymgynghoriad a phenderfyniad terfynol y penaethiaid. Fodd bynnag gall fod newid pwyslais o ran y gwasanaethau olygu y bydd rhai staff yn gorfod ymgeisio am swyddi amgen/newydd. Byddwn yn parhau i roi sylw pellach i strwythur Cymorthyddion ADYaCh.</p> <p>Yn y cyfnod interim cyn i Gytundeb ffurfiol gael ei gadarnhau mae angen i "Memorandwm o Ddealltwriaeth" (MoDd) gael ei arwyddo gan y ddau awdurdod. Bydd rhaid sicrhau fod hyn yn digwydd cyn i unrhyw ymgynghori ffurfiol ar sail yr ail strwythuro fod yn weithredol.</p> <p>Bydd y ddau awdurdod yn gweithio tuag at sefydlu'r trefniadau newydd ar sail yr egwyddorion isod :</p> <p>Cyfraniadau Ariannol - ar hyn o bryd mae Gwynedd a Môn wedi bod yn cyfrannu i'r CBAAA a'r sail 60:40. Yn y trefniadau newydd bydd y Strwythur staff yn datgan y cyfraniadau ariannol fesul swydd ar sail un ai cyfrifoldebau rheolaethol/ niferoedd poblogaeth neu ofynion penodol yr awdurdodau.</p> <p>Trefniadau digolledu – Bydd unrhyw ddiffygion pensiwn sy'n gysylltiedig efo'r staff sydd yn trosglwyddo yn aros efo'r cyngor blaenorol. Pe bai unrhyw un awdurdod yn tynnu allan o'r bartneriaeth bydd yr awdurdod sydd yn tynnu allan yn gyfrifol am ddiolledu'r awdurdod arall am unrhyw golledion a achosir drwy'r weithred. Yn y cyfnod interim bydd cytundeb gyffelyb yn ystod y broses o benodi a diswyddo staff.</p> <p>Trefniadau datrys anghydfod – eglurder o ran y camau i'w dilyn</p> <p>Trefniadau Ail strwythuro/ Ymgynghori – gweler yr amserlen uchod</p> <p>Trefniadau Rheoli Prosiect – yn y cyfnod interim y ddau Bennaeth Gwasanaeth (Addysg) fydd yn gyfrifol am reolaeth o'r Adolygiad nes i'r Uwch Dim Rheoli ADYaCh newydd gael ei gadarnhau. Bydd Byrddau Monitro a Craffu cysgodol (Gweler Strwythur Llywodraethiant arfaethedig) yn weithredol yng Ngwynedd a Mon yn dilyn penodi'r Uwch Dim Rheoli.</p>
--	---

	Bydd trafodaethau yn parhau efo'r Adran Iechyd â'r Gwasanaethau Cymdeithasol.
--	---

F - Atodiadau:
Atodiad 1: Model Llywodraethiant Atodiad 2: Crynodeb Weithredol o Strategaeth Cyngor Gwynedd ac Ynys Môn ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

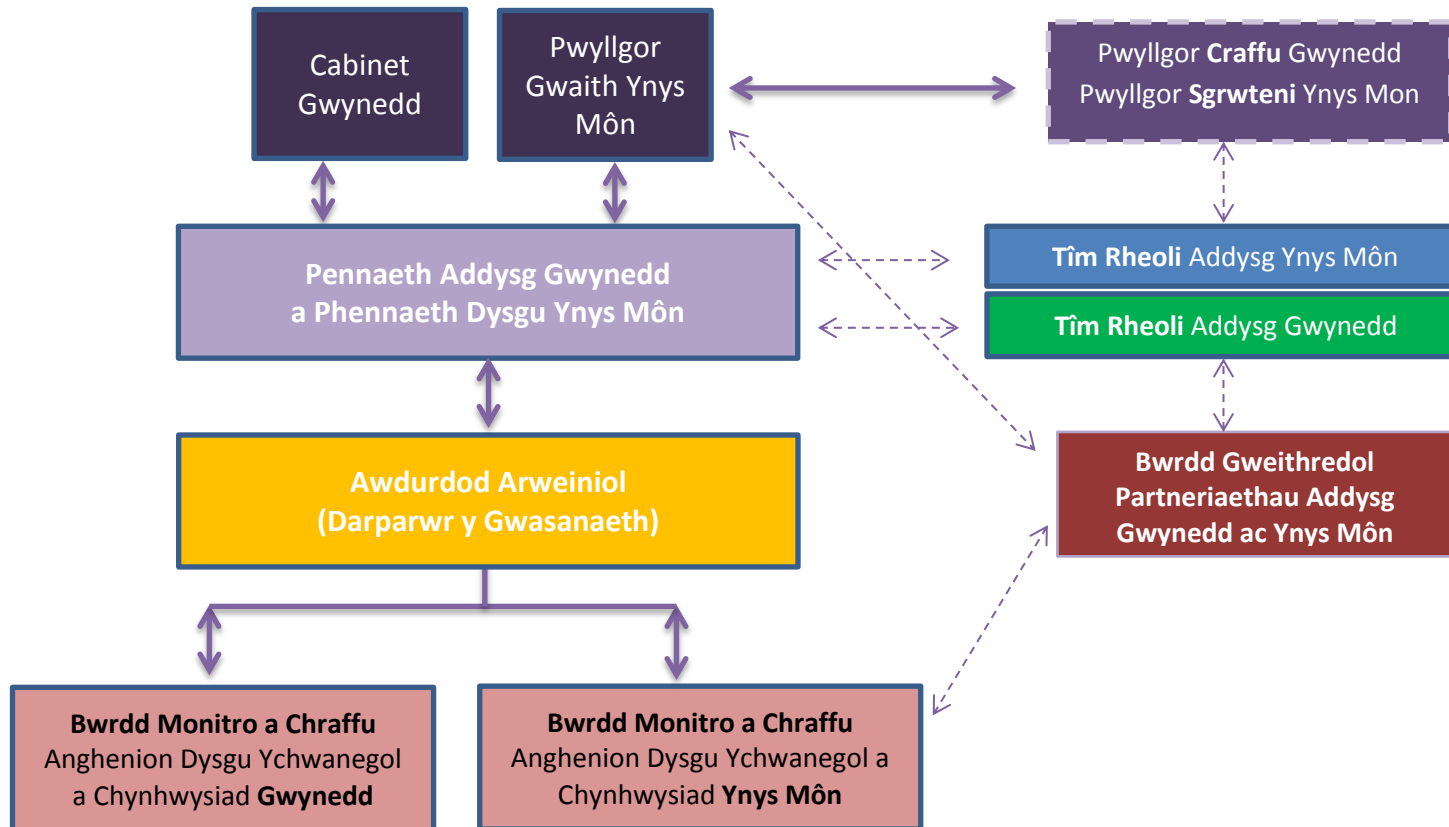
Atodiad 1

	Statws	Cyfrifoldebau	Aelodaeth	Cylch gorchwyl
Bwrdd Monitro a Chraffu ADYaCh (2 Fwrdd yn cyfarfod - Gwynedd a Môn ar wahân)	newydd	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro Ansawdd y ddarpariaeth • Adrodd i Dimau Rheoli, Cabinet, Pwyllgorau Craffu'r ddau awdurdod a'r Bwrdd Gweithredol Partneriaethau Addysg Gwynedd a Môn 	<ul style="list-style-type: none"> • Uwch Reolwr ADY • Uwch Reolwr Cynhwysiad • Prif Seicolegydd • Ymgynghorydd Her GwE • Person dynodedig Gwasanaeth Iechyd • SNAP • Swyddog Cyllid (fesul awdurdod) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod pob tymor • Sicrhau fod ansawdd y Gwasanaethau ADY a Chynhwysiad yn cydymffurfio efo'r Strategaeth a gofynion y Cod Ymarfer a'r ddeddfwriaeth • Monitro a thracio pob gwasanaeth unigol yn erbyn mesuryddion
Bwrdd Gweithredol Partneriaethau Addysg Gwynedd ac Ynys Môn	newydd	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro ansawdd y gwasanaethau a ddarperir gan - GwE/ ADYaCh y Bartneriaeth Ôl 16 oed a Cynnal • Adrodd i'r Cabinet a Phwyllgorau Craffu'r ddau awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> • Aelod Cabinet Addysg Gwynedd ac Ynys Môn • Aelod Cabinet Plant Gwynedd ac Ynys Môn • Pennaeth Addysg Gwynedd ac Ynys Môn 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod yn dymhorol • Sicrhau ansawdd, gwerth am arian • Cymryd trosolwg o'r materion ADYaCh darpariaeth ac ansawdd sydd wedi'u hamlygu ac sy'n cael effaith ar y ddau awdurdod
Tîm Rheoli Addysg (Gwynedd a Môn - ar wahân)	bodoli	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro ansawdd holl wasanaethau addysg • Penderfyniadau rheolaethol • Adrodd i Gabinet/ Pwyllgor Craffu'r awdurdod penodol a'r Bwrdd Strategol Partneriaethau Addysg Gwynedd a Môn 	<ul style="list-style-type: none"> • Aelod Cabinet Addysg • Pennaeth Addysg • Uwch Dim Rheoli Addysg (yn cynnwys y ddau Uwch Reolwr ADY a Chynhwysiad) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod yn rheolaidd • Sicrhau ansawdd yr holl wasanaethau addysgol • Datrys problemau/ materion sydd wedi'u hamlygu yn y Byrddau Monitro ADYaCh / Awdurdod Arweiniol • Uchafu materion i'r cyfarfod rhwng y ddau bennaeth addysg/ Bwrdd Gweithredol Partneriaethau Addysg/ Cabinet yn ôl yr angen
Cyfarfod rhwng Pennaeth Addysg Gwynedd a Phennaeth Dysgu Ynys Môn	newydd	<ul style="list-style-type: none"> • Gwneud penderfyniadau dirprwyedig gan y Cabinet yn unol â'r Cytundeb ffurfiol rhwng y ddau awdurdod. • Ymateb i geisiadau/ cyfarwyddiadau'r ddau Dîm Rheoli Addysg 	<ul style="list-style-type: none"> • Pennaeth Addysg Gwynedd • Pennaeth Dysgu Ynys Môn 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod yn dymhorol ac yn ôl yr angen • Cytuno ar unrhyw newid/ datrys anghydfod gweithredol a gaiff eu hamlygu gan un neu'r ddau Dîm Rheoli Addysg/ Bwrdd Gweithredol Partneriaethau Addysg Gwynedd ac Ynys Môn • Uchafu penderfyniadau i Gabinet / Pwyllgor Gwaith y ddau awdurdod os tu allan i'w pwerau dirprwyedig
Cabinet Gwynedd a Phwyllgor Gwaith Ynys Môn	bodoli	<ul style="list-style-type: none"> • Penderfyniadau gwleidyddol a chyllidol yr awdurdodau • Unrhyw addasiadau i'r Strategaeth ADYaCh 	<ul style="list-style-type: none"> • Arweinydd y Cyngor • Aelodau Cabinet/ Deilydd Portffolio 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod o leiaf bob mis • Dirprwyo cyfrifoldebau penodol yn y maes ADYaCh i'r ddau Bennaeth Addysg Gwynedd ac Ynys Môn

Atodiad 1

Trefniant Llywodraethiant Gwasanaeth ADYaCh i'w ddarparu gan Gyngor Gwynedd ar ran Cyngorau Gwynedd ac Ynys Môn

Tudalen 24

Crynodeb
Weithredol

Strategaeth

Anghenion **Dysgu** Ychwanegol
a Chynhwysiad

Gwynedd **ac** Ynys Môn

Cyflwyniad

Nod ein Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad newydd yw:

‘Sicrhau bod plant a phobl ifanc (rhwng 0 a 25 oed) sydd ag anghenion dysgu ychwanegol yn manteisio ar gyfleoedd ac yn ennill profiadau sydd wedi eu cynllunio’n effeithiol ar eu cyfer, er mwyn eu galluogi i wneud cynnydd yn unol â’u gallu.’

Mae’r canlyniadau yr ydym yn ceisio eu cyflawni drwy’r Strategaeth yn cynnwys:

- darpariaeth sy’n rhoi llawer mwy o bwyslais ar ymyrraeth gynnar yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar, gan geisio adnabod cyflyrau yn gynnar iawn ym mywydau plant fel y gall hynny gael effaith ar eu haddysg a’u bywydau yn gyffredinol;
- cynyddu’r arbenigeddau yn ein hysgolion trwy raglenni hyfforddi i ddatblygu mwy o arbenigedd;
- trefniadau amlasiantaethol cadarn o gyd-weithio a fydd yn arwain at rannu gwybodaeth, a sicrhau cydgyllunio effeithiol ar gyfer addysg a datblygiad plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth ychwanegol;
- cynnig gwasanaeth sy’n sicrhau bod ansawdd uchel yn perthyn i’r profiadau addysgol;
- plant a phobl ifanc yn derbyn y cymorth ychwanegol yn gynt; yn gwneud cynnydd addysgol ar gyflymder priodol, ac yn cyfrannu at hyrwyddo eu hannibyniaeth;
- amgylchedd ddysgu o’r ansawdd uchaf posib ar gyfer plant sydd efo’r anghenion mwyaf dwys;
- sicrhau cyfundrefn effeithiol ac effeithlon.

Y Rhesymwaith/Rationale

Mae Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gwynedd a Môn yn darparu gwasanaeth integredig cynhwysfawr ar draws lleoliadau addysgol y ddwy sir er mwyn:

- Hybu datblygiad ysgolion i fod yn lleoliadau cynhwysol.
- Lleihau effaith ADY ar ddeilliannau plant a phobl ifanc trwy wella sgiliau a chyraeddiadau.
- Darparu addysg addas ac o safon uchel i blant a phobl ifanc gyda ADY.
- Lleoli gwasanaethau o safon uchel yn lleol.
- Ystyried dyheadau ac anghenion unigol a bod pob plentyn a pherson ifanc yn ganolog i’r gwasanaeth ac ymyrraeth sydd yn cael ei ddarparu ar ei gyfer/chyfer.
- Sicrhau sgiliau o ansawdd uchel o fewn gweithlu canolog a gweithlu ysgolion er mwyn gwella perchnogaeth lawn a chynhwysedd ADY o fewn ysgolion y ddwy sir.
- Cyfrannu at wella ansawdd bywyd a lles trwy gyfoethogi’r ddarpariaeth addysgol sydd yn cael ei ddarparu.
- Lleihau’r garfan o blant sydd angen ymyrraeth ychwanegol oherwydd ADY trwy wella cynhwysedd o fewn darpariaethau addysgol.
- Cryfhau cysylltiadau ac atebolrwydd am ADY ar draws haenau’r model darparu.

Gweithredu Ysgol Gyfan

Mae darparu ar gyfer plant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol yn flaenoriaeth i gymuned gyfan pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Nid cyfrifoldeb y cydlynnydd, cymorthyddion a'r uwch dîm rheoli'n unig yw diwallu anghenion dysgu ychwanegol disgyblion, mae cymuned lawn yr ysgol yn cynllunio a darparu'n addas ar eu cyfer.

Cyn chwilio am gymorth ychwanegol dylai pob ysgol geisio strategaethau amrywiol sydd wedi ei amlygu'n glir o fewn y meini prawf. Dim ond wedi dilyn y camau yma y gall ysgol dderbyn cymorth ychwanegol o'r tu allan.

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad yn gyfrifoldeb ymhob agwedd a swyddogaeth o fewn yr ysgol.

1. Llywodraethwr Cyswllt ADY a Chynhwysiad

Mae rôl y Llywodraethwr Cyswllt ADY a Chynhwysiad yn werthfawr iawn i roi cefnogaeth i'r Pennaeth a'r staff mewn datblygu awyrgylch ddysgu sydd yn hybu cynnydd plant gyda ADY a Chynhwysiad.

2. Pennaeth (Person Cyswllt ADYaCh ym mhob ysgol)

Mae arweinyddiaeth Pennaeth yr ysgol (neu aelod o'r Uwch Dîm Rheoli) yn y maes ADY a Chynhwysiad yn hanfodol i readru meddylfryd, perchnogaeth a chyfathrebu ynglŷn â ADY a Chynhwysiad i weddill staff yr ysgol.

3. Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad

Mae'r Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad yn rôl allweddol o fewn yr ysgol, gyda mewnbwn strategol. Maent yn atebol i Gyrrff Llywodraethol a Phenaethiaid yr ysgol, ac yn derbyn arweiniad pellach gan y Gwasanaeth Ansawdd Ardal ADY a Chynhwysiad.

4. Athrawon Dosbarth/Pwnc

Mae pob athro/awes yn cydnabod fod y cyfrifoldeb am ymateb i ADY a Chynhwysiad yn gyfrifoldeb iddynt hwy. Maent hefyd yn allweddol o ran adnabod ADY a Chynhwysiad o'r newydd.

5. Cymorthyddion ac Anogwyr Dysgu

Mae gwaith cymorthyddion yn cyfoethogi'r ddarpariaeth sydd ar gael ar draws yr ysgol. Mae gan bob cymorthydd ac anogwr dysgu, ymhob rôl o fewn ysgol, gyfrifoldeb i ddiwallu ADY a Chynhwysiad disgyblion.

6. Cyfathrebu â Chartrefi / Partneriaeth Rhieni

Mae gweithio gyda chartrefi a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl.

Y Tîm Integredig

Mae'r strategaeth hon yn seiliedig ar un Tîm Integredig sgilgar sydd yn cynnwys timau penodol o arbenigeddau yn ôl cyflwr/anhwylder a lleoliad. Mae'r timau yma yn cynghori a chefnogi'r ysgolion ac yn sicrhau cysondeb wrth ddarparu ymyraethau a chefnogaeth briodol i'r unigolion.

'Rydym yn rhoi mwy o sylw i anhwylderau iaith, awtistiaeth a chynnal ymddygiad ar sail fod angen ymyrraeth fwy arbenigol ar y cyflyrau yma. Mae newid sylweddol yn y gefnogaeth ar gyfer anghenion dysgu penodol ac amhenodol gyda mwy o bwyslais ar i'r ysgolion gyflwyno'r ddarpariaeth yma eu hunain gyda chefnogaeth ymgynghorol y Tîm Integredig.

1. Defnyddio dulliau sydd yn Canolbwyntio ar yr Unigolyn i greu Cynlluniau Datblygu Unigol

Bydd y Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) o fabwysiadu'r ddeddfwriaeth newydd yn disodli datganiadau AAA (Statudol) a Chynlluniau Addysg Unigol (CAU) anstatudol. Bydd pob plentyn neu berson ifanc gydag ADY efo'r hawl i dderbyn yr un cynllun statudol - sef y CDU.

2. Meini Prawf

Mae cael Meini Prawf clir ar gyfer Mynediad a Gadael gwasanaethau o fewn y maes ADY a Chynhwysiad yn hybu cysondeb ar draws ysgolion o ran gofynion a disgwyliadau. Mae Meini Prawf penodol yn bodoli o fewn pob maes angen. Pan fo disgybl yn profi anawsterau sydd yn croesi rhwng meysydd fe fydd angen cyfeirio at y Meini Prawf yn y meysydd hynny, ond gyda phenderfyniad o ran adnabyddiaeth o'r plentyn/person ifanc o ba faes ydy'r prif anhawster ar unrhyw bryd.

3. Mynediad at Wasanaethau

Mae ymyrraeth gynnar a graddoledig yn hanfodol i leihau anawsterau disgyblion ymhellach ymlaen yn eu gyrfa ysgol. Oherwydd hyn mae perthynas agos gyda gweithwyr cymunedol ac addysg yn y sector blynyddoedd cynnar angen bod yn gryf. Mae system gyfeirio yn bodoli ble mae gweithwyr cymunedol iechyd (e.e. Peditrydd, Ymwelydd Iechyd, Therapydd Iaith a Lleferydd) a sefydliadau addysg blynyddoedd cynnar sydd wedi eu cofrestru gyda'r Awdurdodau fel darparwyr addysg (e.e. Cylchoedd Meithrin) yn gallu cyfeirio plant ifanc i Fforwm Blynyddoedd Cynnar. Mae plant yn cael eu cyfeirio yn unol â'r Meini Prawf Blynyddoedd Cynnar, a chaiff y Cynllun Datblygu Unigol ei ddefnyddio. Gall hyn arwain i drafod y plentyn o fewn maes penodol yn y Fforymau Ardal (e.e. plentyn sydd angen mewnbwn y Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio).

4. Fforymau ADY a Chynhwysiad, a Phanel Traws Sirol (Cymedroli)

Mae gwaith y Timau Arbenigol, ac eithrio agweddau o waith y Seicolegwyr Addysgol a'r Swyddogion Ansawdd ADY a Chynhwysiad, Gwasanaeth Lles a Chwmselwyr, yn cael ei drefnu trwy Fforymau ADY a Chynhwysiad fel man cychwyn. Mae posib i unrhyw ysgol wneud cais am fewnbwn i'r Fforwm yn unol â'r Meini Prawf drwy ddefnyddio Cynllun Datblygu Unigol y plentyn. Mae'r Fforymau Ardal ADYaCh yn cyfarfod bob hanner tymor.

Gyda phlant sydd ag anghenion dwys a chymhleth, mae trafodaeth ynglŷn ag anghenion yn cael ei weithredu trwy Banel Cymedroli Sirol. Mae'r Fforymau a'r Panel yn gweithredu yn unol â Meini Prawf mynediad at a gadael gwasanaeth yr A.LI. Mae'n rhan allweddol o rôl y Fforymau a'r Paneli i dderbyn gwybodaeth ynglŷn â sut mae ysgolion yn defnyddio'r gwasanaethau arbenigol y maent yn ei dderbyn, ac os ydynt yn rhoi'r argymhellion a gynigir ar waith ar lawr y dosbarth.

Llwybr Cefnogaeth

Pennaeth/ **Person Cyswllt ADYaCh** yr ysgol yn sicrhau gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi'r disgybl

CAM 1 - os oes **anghenion ychwanegol** yn cael eu hadnabod

- Defnyddio Proffil Un Tudalen a Chynllun Gweithredu
- Penderfyniad gan yr ysgol yn unol â'r Meini Prawf
- Cefnogaeth ychwanegol yn cael ei gynniig gan yr ysgol

CAM 2 - os yw'r plentyn/person ifanc yn cwrdd â'r meini prawf am **gefnogaeth arbenigol**

- Defnyddio Cynllun Datblygu Unigol a Chynllun Gweithredu
- Cyfeirio i'r **Fforwm Ardal ADYaCh** yn unol â'r Meini Prawf i wneud penderfyniad o ran y gefnogaeth orau.
- Cefnogaeth arbenigol gan yr ysgol a gan y Tîm Canolog Integredig am gyfnod penodedig yn ol yr angen

CAM 3 - os yw'r plentyn/person ifanc efo **anghenion mwy dwys a chymleth**

- Defnyddio Cynllun Datblygu Unigol a Chynllun Gweithredu
- Penderfyniadau o ran y ddarpariaeth orau yn y **Panel Traws Sirol Gwynedd a Môn** yn unol â'r Meini Prawf
- Cefnogaeth arbenigol gan y Tîm Canolog Integredig a Chymorthyddion penodol

Cydlynwyr Clwstwr ADYaCh yn rhoi cefnogaeth i'r disgybl, y rhieni a chlwstwr o ysgolion

Swyddogion Ansawdd ADYaCh Ardal yn cynniig cefnogaeth i'r disgybl, y rhieni a'r ysgolion o fewn eu hardal

Llywodraethiant:

Mae'r Gwasanaeth arbenigol wedi cael ei rannu'n ddwy adran sef:

- Y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol
- Y Gwasanaethau Cynhwysiad

Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn gweithredu ar draws y ddau awdurdod ac yn cynnwys **Uwch Reolwr Cynhwysiad** ac **Uwch Reolwr Anghenion Dysgu Ychwanegol** sydd yn gyfrifol am arwain y datblygiadau arfaethedig cenedlaethol (Deddfwriaeth ADY) yn ogystal â gweithredu'n llawn ddeilliannau'r Adolygiad Strategol ADY a Chynhwysiad Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

Maent yn gyfrifol am:

- Reoli a gweithredu gweledigaeth strategol yn y maes Cynhwysiad ac Anghenion Dysgu Ychwanegol yn ei gyfanrwydd.
- Rheoli'r gyllideb Cynhwysiad/Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Herio ysgolion yn y ddau faes gan sicrhau cysondeb a'r safon uchelaf o ymarfer gan yr ysgolion a gwasanaethau canolog.
- Ymweld yn rheolaidd ag ysgolion fel rhan o drefn ragweithiol gan adrodd ar gryfderau a meysydd sydd angen sylw.

Mae'r **Pennaeth Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad** yn atebol am redeg dydd i ddydd ac ansawdd y ddarpariaeth Cynnal Ymddygiad, o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4.

- Sicrhau fod yr ymateb yn brydlon, grymus, cyson ac yn cyfarfod gofynion statudol ar draws yr ystod.
- Rheoli patrwm gwaith pedwar tîm cynradd, amserlen disgyblion Pecyn 25 a chydweithio â thair ysgol uwchradd i sicrhau darpariaeth bwrpasol yn CA3.

Mae'r **Prif Seicolegydd Addysgol** yn atebol am oruchwyliaeth broffesiynol y tîm o Seicolegwyr a rhoi arweiniad strategol yn y maes. Y Prif Seicolegydd fydd yn gweithredu fel Seicolegydd ar gyfer Ysgolion Arbennig ac ar gyfer Lleoliadau All Sirol.

Mae'r **Swyddogion Ansawdd ADYaCh Ardal** yn gyfrifol am sicrhau fod ysgolion yn ymateb i'r newid yn y Ddeddfwriaeth ADY drwy gefnogi a rheoli'r newid.

- Sicrhau monitro ansawdd ADY o fewn ysgol ac adrodd i'r Swyddogion Addysg/Uwch Reolwyr pan yn briodol
- Cysoni a chefnogi gwaith y Cydlynwyr ADY o ran y defnydd o adnoddau ADY ar lefel ysgol gyfan.
- Cefnogi'r disgyblion efo'r anghenion mwyaf dwys oddi fewn i'r brif ffrwd.

Gwasanaeth Seicoleg Addysgol

Mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i hwyluso ymateb addas a rhesymol pobl ifanc sydd yn profi anawsterau dysgu ychwanegol, yn rhan o Dîm Integredig ADY, lle bo'r anghenion yma yn effeithio ar fynediad yr unigolion i'r cwricwlwm. Maent yn gwneud hyn er mwyn:

- Sicrhau'r deilliannau addysgol gorau posibl ar gyfer unigolion rhwng 0 a 25 oed.
- Darparu Gwasanaeth sydd o safon uchel ac yn cyd-fynd gyda safonau Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC).
- Gweithio mewn modd strategol effeithiol i hybu datblygiad ysgol gyfan yn y modd y mae ADY a Chynhwysiad yn cael ei dargedu.

Polisi a Chanllawiau Diogelu

Mae'r Swyddog Diogelu yn gweithredu fel pwynt cyswllt am arweiniad, hyfforddiant a chynghor arbenigol yn y maes amddiffyn plant. Maent yn gweithio'n agos â'r Gwasanaethau Plant i sicrhau fod ein disgyblion yn cael eu diogelu'n llawn o fewn y gyfundrefn addysg. Maent yn cynrychioli addysg mewn cyfarfodydd amddiffyn plant lle bo honiad yn erbyn aelod o staff.

Strategaeth Hyfforddiant

Mae'n rhaid sicrhau fod gweithlu'r Tîm Integredig yn cynnwys arbenigeddau penodol fesul maes a bod yr arbenigedd yma'n cael ei ddiweddarau'n rheolaidd gan sicrhau fod yr ymyraethau cywir ar sail tystiolaeth yn cael eu hymarfer. Mae pob tîm arbenigol yn cynllunio Rhaglen Hyfforddiant cynhwysfawr ar gyfer y gweithlu a'r rhieni o dan arweiniad yr Uwch Seicolegwyr Addysg penodol.

Data a Systemau Electroneg

Mae'n greiddiol ein bod yn gallu symleiddio'r dulliau o ddal gwybodaeth yn electroneg a thrwy hyn leihau dyblygu gwaith. Mae'r drefn yn rhoi mynediad at yr holl wybodaeth am ADY a Chynhwysiad disgybl oddi fewn i un ffeil electroneg.

Y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol

Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn ceisio cyfoethogi sgiliau iaith, cyfathrebu a rhyngweithio ac ymateb yn raddolledig pan fo anawsterau oherwydd Oediad, Anhwylder neu Awtistiaeth yn amharu ar ddatblygiad yn y meysydd hyn.

Mae'r tîm yn cynnig arweiniad a hyfforddiant i athrawon a chymorthyddion ar lawr dosbarth er mwyn sicrhau fod y strategaethau cywir yn cael eu defnyddio.

Mae Canolfannau (rhan amser) yn rhan annatod o'r gwasanaeth, gyda ffocws clir ar gynyddu sgiliau'r disgyblion wrth ddychwelyd i'r prif lif. Mae 5 Canolfan Anhwylder Iaith Penodol, a 3 Canolfan Gynradd a 2 Ganolfan Uwchradd ar gyfer Cyfathrebu Cymdeithasol (i rai ac anawsterau ar y sbectrwm awtistiaeth).

Mae cyswllt agosach, a gwaith wedi cael ei dargedu yn llawer mwy cydlynol efo'r gwasanaeth therapyddion iaith. Mae rôl y therapyddion hyn yn benodol ar gyfer cefnogi'r disgyblion sydd yn derbyn mewnbwn ymestyn allan, ac o fewn y canolfannau.

Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn cyfeirio yn benodol at:

- Anawsterau sylweddol mewn datblygiad sgiliau llythrennedd a/neu rifedd dros gyfnod o amser. Hyn yn cyfeirio at Anawsterau sydd y tu allan i'r amrediad cyfartalog ar gyfer oedran y plentyn.
- Mewn rhai achosion mae'r anawsterau llythrennedd yma yn cael ei disgrifio fel Dyslecsia yn unol â diffiniad y Gymdeithas Seicoleg Brydeinig.

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn ceisio cyfoethogi sgiliau llythrennedd a rhifedd ac ymateb yn raddolledig pan fo anawsterau yn amharu ar ddatblygiad yn y meysydd hyn. Gwneir hyn drwy addasu modelau gweithio i dargedu yn fwy cynhwysol.

Mae'r tîm yn:

- Rhoi ffocws clir ar ddatblygu sgiliau ysgol gyfan ar gyfer amrywiaeth mewn dulliau dysgu
- Sicrhau fod prosesau a dulliau clir yn bodoli i adnabod anawsterau penodol ac amhenodol yn amserol
- Sicrhau fod y rhieni yn rhan allweddol o unrhyw ymyrraeth sydd yn cael ei gynnig

Gwasanaeth Nam Synhwyrdd

Mae'r Gwasanaeth Nam Synhwyrdd yn sicrhau fod plant a phobl ifanc gydag anawsterau nam golwg a nam clyw yn cael mynediad llawn i'r cwricwlwm a'r amgylchedd dysgu er mwyn lleihau effaith y Nam ar gynydd holistaidd ac academaidd y disgyblion.

Mae'r tîm yn:

- Darparu gwasanaeth strwythuredig sydd yn diwallu anghenion disgyblion Nam Synhwyrdd o 0 i 25 oed mewn darpariaeth blynnyddoedd cynnar, ysgolion cynradd, uwchradd ac ysgolion arbennig, gan sicrhau eu bod yn cyrraedd eu llawn botensial.

- Cynnig amrywiaeth o gymorth, darpariaeth ac adnoddau addas i ddiwallu'r anghenion unigol, sydd yn cyd-fynd â gofynion National Sensory Impairment Partnership (NatSIP).

Gwasanaeth Meddygol a Corfforol

Mae'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol yn hwyluso ymateb addas a rhesymol ar gyfer plant a phobl ifanc sydd yn profi anawsterau meddygol a/neu gorfforol lle bo'r anghenion yma yn effeithio yn sylweddol ar fynediad yr unigolion i'r cwricwlwm.

Mae'r tim yn darparu:

- arweiniad arbenigol i ysgolion ar sut i ddiwallu anghenion meddygol o fewn awyrgylch ysgol
- arweiniad ar addasu cwricwlaidd, cydlynu gwybodaeth a datblygu agweddau cynhwysol
- llunio asesiadau risg yn y maes codi a thrin ac yn y maes ymddygiad heriol

Y Gwasanaethau Cynhwysiad

Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad

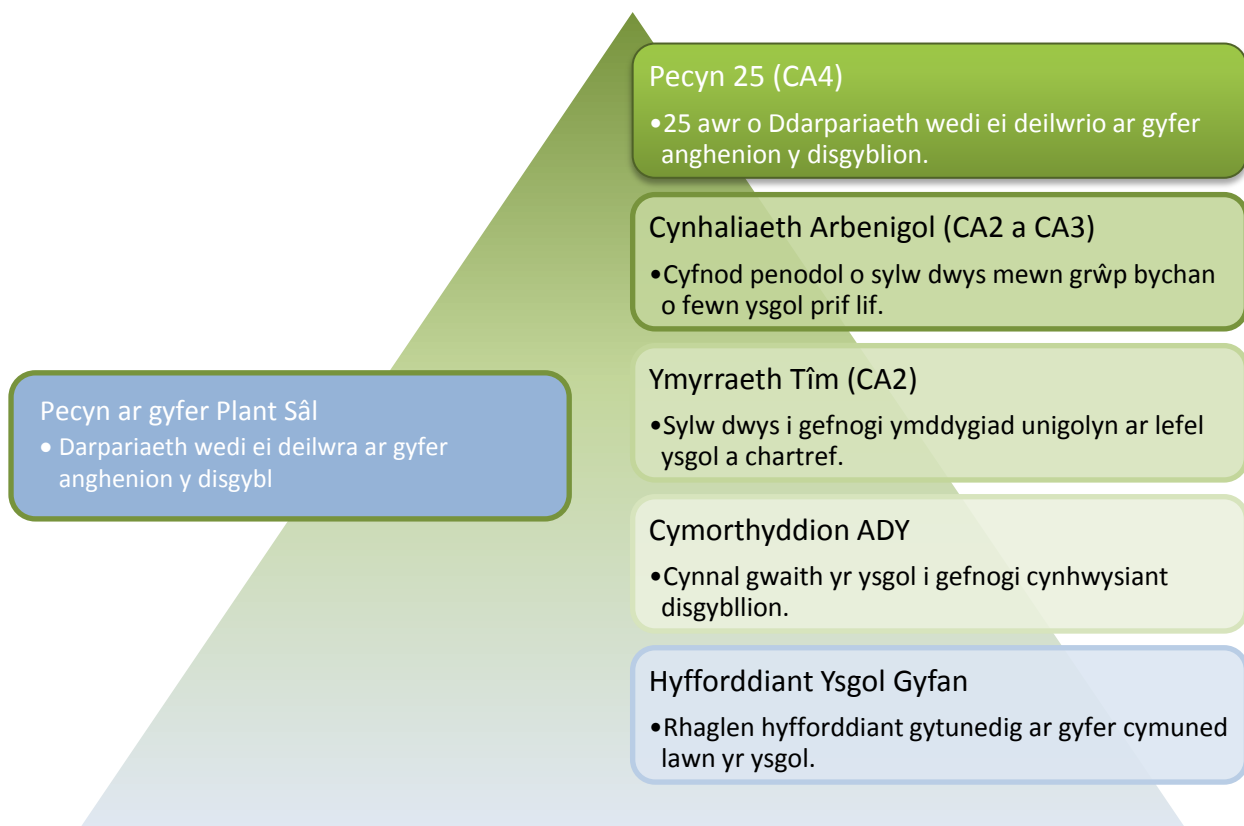
Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn ceisio newid cadarnhaol mewn ymddygiad pobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol. Y nod yw gwella ymddygiad a lleihau'r risg o waharddiad o ysgol.

Mae'r gwasanaeth addysg gartref i blant sâl yn gweithio â theuluoedd ac ysgolion prif lif i gefnogi pobl ifanc sydd â chyflyrau meddygol cymhleth i gyrraedd eu llawn botensial. Y nod yw cynnig cefnogaeth brydlon ac effeithiol i er mwyn goresgyn unrhyw broblem all godi oherwydd salwch hir dymor.

Mae'r tim yn;

- Sicrhau fod ethos yr yn sicrhau perchnogaeth yr ysgolion o'r bobl ifanc yma sydd ag anghenion ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol
- Pob athro/awes ymhob ysgol i dderbyn hyfforddiant priodol fydd yn arwain at athrawon sydd yn hyderus i weithio â phobl ifanc sydd ag anghenion ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol
- Sicrhau arweiniad arbenigol i alluogi ysgolion i deilwrio ymyraethau arbenigol o fewn adnoddau'r ysgol
- Sicrhau darpariaeth arbenigol safonol lleol ar gyfer y bobl ifanc ac anghenion ymddygiadol ac emosiynol mwyaf dwys

Trosolwg o'r Gynhaliath Cynnal Ymddygiad

Gwasanaeth Lles Addysg

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn darparu cymorth proffesiynol o safon i blant, pobl ifanc, teuluoedd ag ysgolion fel y gall plant a phobl ifanc elwa o'r ddarpariaeth addysgol a ddarperir ar eu cyfer. Y nod yw gwella presenoldeb a thrwy hynny cyrhaeddiad addysgol ein pobl ifanc.

Mae'r tîm yn:

- Ymchwilio i'r rhesymau dros absenoldeb o'r ysgol
- Cynnig gwybodaeth a chanllawiau
- Rhoi cyngor i deuluoedd ar wasanaethau cymorth arbenigol eraill a chyfeirio at wasanaethau priodol yn ôl y gofyn
- Rhybuddio, dirwyo ac erlyn yn unol â'r drefn gytunedig

Gwasanaeth Cwnsela

Mae'r Gwasanaeth Cwnsela yn wasanaeth annibynnol sydd yn gweithio gydag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i gefnogi pobl ifanc sydd â phryderon cymdeithasol, emosiynol i gyrraedd eu llawn botensial. Y nod yw cynnal anghenion emosiynol cymhleth y bobl ifanc yma a thrwy hynny gwella eu cyrhaeddiad addysgol.

Mae'r tim yn cynnig y canlynol:

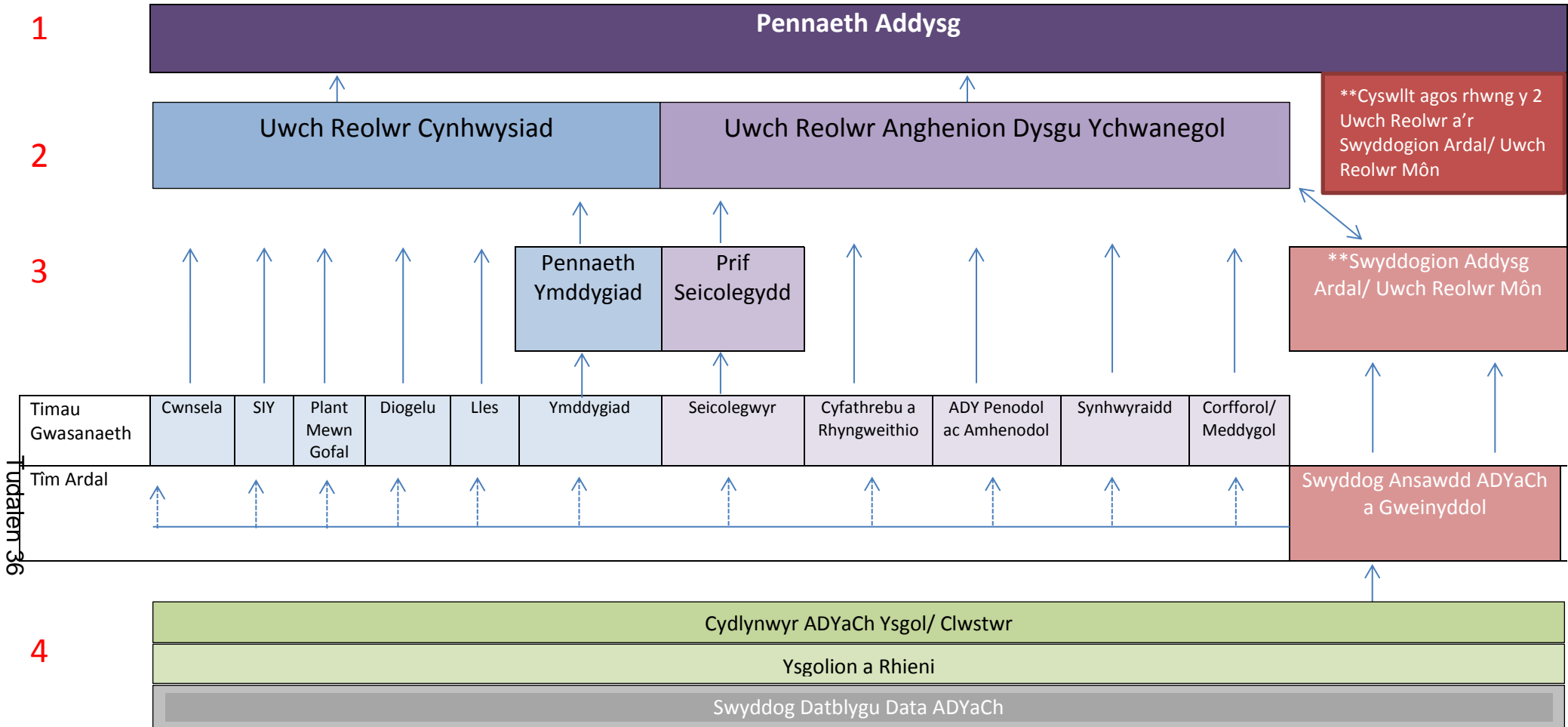
- Lle ac amser rheolaidd er mwyn siarad a thrafod eu gofidiau neu anawsterau
- Helpu pobl ifanc i drafod eu teimladau ac edrych ar y ffordd y maen nhw efallai eisiau i bethau fod yn wahanol, trwy siarad a defnyddio amrywiaeth o fodelau cwnsela.
- Ymwneud â materion datblygiadol, datrys problemau, gwella perthnasoedd, gwneud dewisiadau, ymdopi â newidiadau, meithrin mewnwleidiad a dealltwriaeth, tyfu fel unigolyn
- Cefnogi a chynnal ein plant a phobl ifanc drwy sicrhau cwnselwyr hyfforddedig cymwysedig sy'n gweithio o fewn cod moeseg a chod ymarfer cydnabyddedig y Gymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain.

Gwasanaeth i Ddisgyblion Saesneg fel Iaith Ychwanegol

Mae'r Gwasanaeth i Ddisgyblion Saesneg fel Iaith Ychwanegol (SIY) yn cefnogi pobl ifanc sydd efo'r Saesneg fel iaith ychwanegol i gyrraedd eu llawn botensial. Y nod yw cynnig cefnogaeth brydlon ac effeithiol i ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn goresgyn unrhyw broblem all godi oherwydd diffyg iaith ac o ganlyniad dealltwriaeth.

Mae'r tim yn:

- Ymateb yn brydlon a chyson i geisiadau ysgolion am gefnogaeth.
- darparu'r gefnogaeth fwyaf addas ar gyfer disgyblion.
- Cynnal asesiadau cychwynnol ar 'newydd-ddyfodiaid' mewn Ysgolion Cynradd ac Uwchradd
- Sefydlu cysylltiadau positif gyda theuluoedd
- Cyflwyno ystod o strategaethau cynaliadwy ar gyfer cynnal disgyblion.
- Cefnogi athrawon i wahaniaethu ar gyfer disgyblion SIY gan gynnwys cyd ddysgu a modelu arferion da.
- Codi ymwybyddiaeth o faterion cydraddoldeb, diwylliant, iaith ac amrywiaeth mewn ysgolion.
- Gwneud atgyfeiriadau i wasanaethau priodol yn ôl y gofyn.

- Haen 1 Pennaeth Addysg yn atebol am y Gwasanaeth ADYCh
- Haen 2 Uwch Reolwr ADY ac Uwch Reolwr Cynhwysiad yn rheolwyr llinell i'r Timau Gwasanaethau Arbenigol (ansawdd/ gwerth am arian a monitro'r gwasanaeth)
- Haen 3 Pennaeth Ymddygiad yn rheolwr llinell i'r Tîm Ymddygiad a'r Prif Seicolegydd yn rheolwr llinell i'r Tîm Seicolegwyr
Swyddog Addysg Ardal (Gwynedd) ac Uwch Reolwr Addysg (Môn) yn rheolwyr llinell ar y Swyddogion Ansawdd ADYCh (atebolrwydd am rôl yr ysgolion)
- Haen 4 Cydlynwyr ADYCh yn cael eu penodi gan ysgolion unigol neu ar draws clwstwr o ysgolion (Swyddogion Ansawdd ADYCh yn eu cefnogi a rhoi arweiniad)

Strategaeth

**Anghenion Dysgu Ychwanegol
a Chynhwysiad**

Gwynedd ac Ynys Môn

Rhagair	5
Cyflwyniad a Chyd-destun	7
Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	7
Y Deilliannau	10
Mesuryddion	10
Rhesymwaith/Rationale.....	11
Gweithredu Ysgol Gyfan.....	11
Tîm Integredig.....	11
Gwasanaeth ADY a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn.....	12
Llwybr Cefnogaeth	14
Cydlynu Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad.....	16
Disgwyliadau Ysgol Gyfan	16
Strategaeth Hyfforddiant	19
Datrys Anghydfod a Chwynion	22
Data a Systemau Electroneg	24
Strwythur Staffio:	26
Gwasanaeth Seicoleg Addysgol	27
Gwasanaeth Ansawdd Anghenion Dysgu Ychwanegol	32
Polisi a Chanllawiau Diogelu.....	38
Cyfathrebu a Rhyngweithio	46
Disgwyliadau Ysgol Gyfan	46
Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio.....	47
Canolfannau Anhwylder Iaith Penodol	55

Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol	57
Meini Prawf Cyfathrebu a Rhyngweithio	59
Tîm Integredig Cyfathrebu a Rhyngweithio - Mynediad.....	59
Tîm Integredig Cyfathrebu a Rhyngweithio - Gadael.....	60
Anhwyllder Sbectrwm Awtistiaeth (PLASC: ASD) ac Anawsterau Cyfathrebu a Rhyngweithio Cymdeithasol (PLASC: SLCD).....	61
Anawsterau Iaith, Lleferydd a Chyfathrebu	63

Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol (Gwybyddiaeth a Dysgu) 65

Disgwyliadau Ysgol Gyfan	65
Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol.....	67
Meini Prawf Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol	70
Grid Meini Prawf Mynediad Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol	70
Grid Meini Prawf Gadael y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol	71
Anawsterau Llythrennedd a Dyslecsia (Dysl)	72
Anawsterau Rhifedd a Dyscalculia (Dysl)	73

Nam Synhwyraidd..... 74

Disgwyliadau Ysgol Gyfan	74
Gwasanaeth Nam Synhwyraidd	75
Meini Prawf Synhwyraidd	80
Nam Golwg – PLASC VI.....	80
Nam Clyw.....	83
Nam Clyw – PLASC HI	84

Anghenion Meddygol a Corfforol 86

Disgwyliadau Ysgol Gyfan	86
Gwasanaeth Meddygol a Corfforol.....	88
Meini Prawf Corfforol	91
Meini Prawf Meddygol.....	95

Cynnal Ymddygiad 99

Cynnal Ymddygiad o Fewn Ysgolion 99

Cefnogaeth Cynhwysiad Uwchradd 102

Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad 104

Trosolwg o'r Gynhaliaeth Cynnal Ymddygiad..... 110

Pecynnau 25 111

Cynhaliaeth Arbenigol CA2 a CA3 114

Profiad Gwaith ac Estynedig..... 117

Meini Prawf Ymddygiad 119

Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad - Mynediad 119

Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad - Gadael 120

Canolfan Cynnal Ymddygiad – Mynediad 121

Uned Cynnal Ymddygiad - Gadael..... 122

Gwasanaeth Lles Addysg 123

Gwasanaeth Cwnsela 136

Addysg Gartref i Blant Sâl..... 144

Gwasanaeth i Ddisgyblion Saesneg fel Iaith Ychwanegol..... 147

Atodiad 1 – Strwythur y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad 157

Atodiad 2 – Cynllun Datblygu Unigol (CDU) 158

Rhagair

Cytunwyd i lunio un Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gyffredin fydd yn cyfarch anghenion disgyblion a phobl ifanc **Gwynedd ac Ynys Môn** mewn ffordd effeithiol ac effeithlon. Mae hyn yn seiliedig ar ail fodelu a chryfhau'r bartneriaeth hanesyddol a chynnwys yr holl ystod o wasanaethau a darpariaethau. Y bwriad yw gwella deilliannau i blant a phobl ifanc.

Mae cynllunio o gwmpas anghenion plant a phobl ifanc a'u teuluoedd yn ganolog i'r ddarpariaeth newydd ac yn ogystal, mae'r ffactorau canlynol yn derbyn llawer o sylw:

- adnabod problemau / anghenion yn gynnar ym mywyd y plentyn / person ifanc a sicrhau ymyrraeth briodol;
- ymyrryd yn gynnar pan fo problemau yn dod i'r golwg;
- gweithio yn fwy integredig ac amlasiantaethol, gan rannu gwybodaeth a chydgyllunio'r ddarpariaeth;
- sgiliau a dealltwriaeth y gweithlu yn cael eu datblygu yn gyson;
- cyfathrebu gwell a threfnus gyda'r plant, pobl ifanc a'r teuluoedd.

Mae gweithgareddau ataliol yn digwydd o fewn y maes, yn enwedig gyda theuluoedd bregus, gan sicrhau bod gwasanaethau cyflawn ag integredig ar gael ar eu cyfer.

Mae'r trawsnewid yma yn golygu y byddwn yn trefnu ein hunain yn effeithiol ac effeithlon fel Cyngorau er mwyn ymateb i anghenion plant a phobl ifanc bregus yng Ngwynedd ac Ynys Môn.

Rhestrir isod y meysydd y sydd wedi eu trafod a'u cytuno:

- Ffurio Gwasanaeth Integredig cyfan gwbl ar y cyd fydd yn cynnwys cefnogaeth ar gyfer yr ystod lawn o anghenion. Gwasanaeth yn cynnwys er enghraifft, Seicolegwyr Addysg, Athrawon Arbenigol a Chymorthyddion Arbenigol.
- Adolygu'r meini prawf ar y cyd gan sicrhau cysondeb traws sirol. Sicrhau fod y meini prawf yn eglur i bawb ar bob lefel.
- Cynnal panel traws sirol ar gyfer y plant mwyaf dwys.
- Y model darparu a chefnogi ar lefel ardal yn cael ei rannu yn Dwyrain Gwynedd, Ynys Môn, De Gwynedd a Gorllewin Gwynedd.
- Adolygu'r dull o ddatganoli arian ADY i ysgolion prif lif gan sicrhau'r defnydd mwyaf effeithiol o gyllid. Adolygu'r drefn o fonitro'r defnydd o'r cyllid yma ar y cyd.
- Ffocws clir ar ddeilliannau, ac mewn ymateb i hyn cysoni ein gweithdrefnau cywain a dadansoddi data.
- Ymestyn y drafodaeth â'r gwasanaeth iechyd.
- Llunio rhaglen hyfforddiant ar y cyd, ar gyfer pob lefel sydd yng nghyd-fynd â blaenoriaethu'r gwasanaethau.

Pwrpas y Strategaeth hon felly, yn dilyn ymgynghori eang, yw gosod cyfeiriad a chyflwyno prosiectau penodol ar gyfer trawsnewid y maes anghenion dysgu ychwanegol.

Rhestrir isod beth fydd yn wahanol yn sgil gweithredu'r Strategaeth hon:

1. Pwyslais ar **osod y disgybl yn ganolog** – drwy bersonoli'r gefnogaeth gan ddefnyddio dulliau penodol (sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn) wrth gynllunio'r ddarpariaeth a'r gefnogaeth ar eu cyfer.
2. **Cynnig math newydd o gefnogaeth**, gyda mwy o bwyslais ar ymgynghori, rhoi arweiniad a chefnogaeth gan gynnwys mentora. Ni fydd cymaint o ddibyniaeth ar gymorthyddion, gyda'r ddarpariaeth yn fwy hyblyg ac am gyfnodau penodol.
3. **Gwella dealltwriaeth rhieni o'r ddarpariaeth a'r opsiynau** sydd ar gael ar gyfer eu plant.
4. **Codi safonau** drwy:
  - gynyddu cyraeddiadau plant a phobl ifanc gydag anghenion dysgu ychwanegol;
  - wella ansawdd y ddarpariaeth ADY yn gyffredinol
  - gynyddu arbenigedd yr holl weithlu yn yr ysgolion
5. **Newid diwylliant** er mwyn sicrhau bod **Ysgol gyfan** yn cymryd cyfrifoldeb am y maes ADY; bydd angen arweinyddiaeth gref i hyrwyddo hyn.
6. **Newid pwyslais, fesul cyflwr** o ran y gefnogaeth arbenigol fydd ar gael. Byddwn yn rhoi mwy o sylw i anhwylderau iaith, awtistiaeth a chynnal ymddygiad ar sail fod angen ymyrraeth fwy arbenigol ar y cyflyrau yma. Bydd newid sylweddol yn y gefnogaeth ar gyfer oediad dysgu gyda mwy o bwyslais ar i'r ysgolion gyflwyno'r ddarpariaeth yma eu hunain gyda chefnogaeth ymgynghorol y Tîm Integredig. Bydd **rheolaeth yn cael ei fewnoli** ac yn gyson ar draws yr holl ddarpariaeth.
7. Darparu **Rhaglen Hyfforddiant** penodol yn cael ei gynnig i holl weithlu'r ysgolion
8. Hyrwyddo **gwell defnydd a dealltwriaeth o'r meini prawf**, gan sicrhau bod modd **cyrraedd y ddarpariaeth yn llawer cynt**
9. Sicrhau fod pobl ifanc yn gadael yr ysgolion yn fwy **hyderus ac annibynnol**.
10. **Cryfhau cyd weithio** gydag asiantaethau eraill
11. Sicrhau gwell **system data a thracio** a sicrhau trefniadau monitro rheolaidd.

Cyflwyniad a Chyd-destun

Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Mae'n bwysig nodi y paratour y Strategaeth yma yng nghyd-destun newid arwyddocaol yn y maes, yn cynnwys:

- y cynigion deddfwriaethol ar gyfer diwygio'r fframwaith ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol;
- y dystiolaeth sy'n awgrymu bod angen hoelio sylw ar ymyrraeth gynnar ac ataliol;
- y cyd-destun ariannol

Daeth yr angen am Strategaeth o'r fath i'r amlwg yn wyneb dadansoddiad o brofiadau plant a phobl ifanc gydag anghenion dysgu ychwanegol. Amlygwyd rhai gwendidau sylfaenol yn cynnwys:

- **Anghysondeb o fewn y gyfundrefn:**
  - o ran disgwyliadau rhieni; yn safon a lleoliad y ddarpariaeth ac yn niwylliant yr ysgolion
- **Cyfundrefn draddodiadol a chymhleth**
  - meini prawf angen eu hadolygu; y gweithredu'n adweithiol (awdurdod ac ysgolion); darpariaeth yn cael ei gomisiynu'n allanol heb ddigon o reolaeth trosto
- **Ansawdd perfformiad**
  - anghysondeb o fewn ysgolion a thimau arbenigol; diffygion mynediad at ddata cyfredol (y wybodaeth yn cael ei gadw ar wahân mewn ffurf wahanol); ac anodd profi cynnydd
- **Perthynas â gwasanaethau eraill**
  - Y strwythur ddim yn hybu cydweithio
- **Twf mewn anghenion penodol**
  - Y ddarpariaeth ddim yn adlewyrchu'r pwyslais cywir ar yr anghenion pennaf
- **Diffyg cyfathrebu**
  - diffyg ymwybyddiaeth ar gyfer derbyn gwybodaeth; y gyfundrefn bresennol yn rhy gymhleth a diffygion cyfathrebu rhwng yr holl fudd ddeiliad

Yn ychwanegol i'r ffactorau uchod, mae y **Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (ADYTA)** ar fin cael ei chyflwyno i'r gyfundrefn deddfwriaethol. Bydd y Bil yma yn trawsnewid y fframwaith cyfreithiol ac yn cael gwared ar anghysondebau a'r diffygion sydd yn y system ar hyn o bryd.

Mewn datganiad (4 Gorffennaf 2016) gan y Gweinidog Dysgu Gydol Oes – Alun Davies, nodir:

“Mae'r fframwaith cyfreithiol presennol sy'n cynorthwyo plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig yn seiliedig ar fodel a gyflwynwyd dros 30 o flynyddoedd yn ôl. Mae'n amlwg nad yw'n addas at y diben erbyn hyn.

“Ein gobaith gyda'r bil hwn yw y bydd yn trawsnewid disgwyliadau, profiadau a deilliannau plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol yng Nghymru.”

Nodau cyffredinol y Bil yw creu:

- fframwaith deddfwriaethol unedig i gefnogi plant a phobl ifanc 0-25 oed sydd ag ADY mewn ysgolion a sefydliadau addysg bellach:
- proses integredig, gydweithredol o asesu, cynllunio a monitro sy'n hwyluso ymyriadau cynnar, amserol ac effeithiol a
- system deg a thryloyw o ddarparu gwybodaeth a chyngor ac o ddatrys pryderon ac apeliadau

Mae'r ddeddf arfaethedig yn cynnig y newidiadau sylfaenol canlynol:

- Y term Anghenion Addysg Arbennig (AAA) yn newid i Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)ⁱ;
- Cyflwyno Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) drwy ddefnyddio dulliau sy'n canolbwyntio ar unigolion. Bydd y cynlluniau yma yn disodli datganiadau AAA a Chynlluniau Addysg Unigol (CAU) anstatudol a chynlluniau ôl 16. Yr awdurdodau lleol fyddai efo'r cyfrifoldeb i baratoi CDU a sicrhau ei weithrediad ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc gydag ADY rhwng 0-25 oed.
- Cyhoeddi Cod Ymarfer newydd fydd yn cynnwys gofynion gorfodol y bydd yn rhaid i gyrff perthnasol weithredu'n unol â hwy.

Yn gwbwl greiddiol i'r diwygiadau hyn mae ffocws ar gynhwysiant: rhoi plant a phobl ifanc yn y canol a sicrhau eu bod yn cael y cymorth i gyrraedd eu potensial llawn.

Nod ein Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad newydd yw:

'Sicrhau bod plant a phobl ifanc (rhwng 0 a 25 oed) sydd ag anghenion dysgu ychwanegol yn manteisio ar gyfleoedd ac yn ennill profiadau sydd wedi eu cynllunio'n effeithiol ar eu cyfer, er mwyn eu galluogi i wneud cynnydd yn unol â'u gallu.'

Mae'r canlyniadau yr ydym yn ceisio eu cyflawni drwy'r Strategaeth yn cynnwys:

- darpariaeth sy'n rhoi llawer mwy o bwyslais ar ymyrraeth gynnar yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar, gan geisio adnabod cyflyrau yn gynnar iawn ym mywydau plant fel y gall hynny gael effaith ar eu haddysg a'u bywydau yn gyffredinol;
- cynyddu'r arbenigeddau yn ein hysgolion trwy raglenni hyfforddi i ddatblygu mwy o arbenigedd;
- trefniadau amlasiantaethol cadarn o gyd-weithio a fydd yn arwain at rannu gwybodaeth, a sicrhau cydgyllunio effeithiol ar gyfer addysg a datblygiad plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth ychwanegol;
- cynnig gwasanaeth sy'n sicrhau bod ansawdd uchel yn perthyn i'r profiadau addysgol;
- plant a phobl ifanc yn derbyn y cymorth ychwanegol yn gynt; yn gwneud cynnydd addysgol ar gyflymder priodol, ac yn cyfrannu at hyrwyddo eu hannibyniaeth;
- amgylchedd ddysgu o'r ansawdd uchaf posib ar gyfer plant sydd efo'r anghenion mwyaf dwys;
- sicrhau cyfundrefn effeithiol ac effeithlon.

Y prif hwyluswyr ar gyfer cyflawni a llwyddo i wneud gwahaniaeth positif yw'r:

- **Y gweithlu** - rhaglen hyfforddiant yn ei lle ar gyfer arfogi a datblygu'r gweithlu ar gyfer darparu'r math cywir o gefnogaeth i blant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol;

- **Rhieni** - pwyslais ar gyfer gwell cyfathrebu gan sicrhau bod anghenion y plentyn/person ifanc yn ganolog i'r holl broses;
- **Trefniadau a siâp y Gwasanaeth** - sylw penodol yn cael ei roi i ad-drefnu gwasanaethau o fewn yr Awdurdodau Addysg;
- **Ysgolion;**
  - Cynyddu arbenigedd yn ein hysgolion trwy raglenni hyfforddi i ddatblygu mwy o arbenigedd;
  - sicrhau gwell dealltwriaeth ac eglurder ar ran yr ysgolion, yr Awdurdod Addysg ac asiantaethau eraill o ran natur y cyfrifoldebau a'r darpariaethau.
  - Arweinyddiaeth ysgolion yn datblygu dealltwriaeth ysgol gyfan o'r diwylliant newydd yn y maes yma

DRAFT

Y Deilliannau

Bydd gofyn sicrhau bod deilliannau clir i blant a phobl ifanc yn sgil newid i'r maes dan sylw:

- Deilliant 1:** Bod plant a phobl ifanc sydd gydag anghenion dysgu ychwanegol yn ganolog i unrhyw benderfyniad wrth gynllunio darpariaeth ar eu cyfer; a'u bod yn derbyn y math cywir o gefnogaeth ac ymyrraeth yn fuan – gyda phwyslais yn y blynyddoedd cynnar.
- Deilliant 2:** Bod plant sydd gydag anghenion dysgu ychwanegol yn derbyn gwasanaeth o ansawdd, yn yr ysgolion a gan dimau amlddisgyblaethol ac amlasiantaethol ar draws Gwynedd ac Ynys Môn.
- Deilliant 3:** Bod y ddarpariaeth ar gyfer plant sydd gydag anghenion dysgu ychwanegol, yn cael ei adolygu'n rheolaidd ac yn amserol i sicrhau fod yr ymyrraeth orau yn cael ei defnyddio.

Wrth adnabod y deilliannau rhoddwyd sylw i'r canlynol:

- Yr angen i drawsffurfio'r holl wasanaeth o fewn y maes Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad;
- Yr angen i ymateb yn llawn i'r prif bwyntiau a wnaed yn ystod y cyfnod ymgysylltu;
- Yr angen i roi ystyriaeth lawn i brofiad a dymuniad y plentyn/person ifanc wrth gynnig newid y ddarpariaeth;
- Yr angen i gynyddu capasiti yn ein hysgolion, gwneud arbedion a lleihau'r galw yn y maes yma yn y dyfodol er sicrhau bod y gwasanaeth yn gynaliadwy yn y tymor hir.
- Yr angen i baratoi ar gyfer y newidiadau deddfwriaethol

O'i gweithredu bydd y Strategaeth yn cyflawni:

- Gwasanaeth o ansawdd i blant a phobl ifanc Gwynedd ac Ynys Môn;
- Gwasanaeth sy'n llawer mwy effeithiol ac effeithlon.

Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Data ynglŷn â chynnydd disgyblion sydd ar y rhestr ADY a Chynhwysiad yn ôl dangosyddion y meysydd penodol, er enghraifft cynnydd yn ôl mesurau cyrhaeddiad, targedau a mesurau safonedig ac asesiadau maen prawf cyfeiriol.
- Presenoldeb (canran awdurdod ac ysgolion unigol)
- Gwaharddiadau Penodol a Pharhaol

Rhesymwaith/Rationale

Mae Gwasanaeth ADY Gwynedd a Môn yn darparu gwasanaeth integredig cynhwysfawr ar draws lleoliadau addysgol y ddwy sir er mwyn:

- Hybu datblygiad ysgolion i fod yn lleoliadau cynhwysol.
- Lleihau effaith ADY ar ddeilliannau plant a phobl ifanc trwy wella sgiliau a chyraeddiadau.
- Darparu addysg addas ac o safon uchel i blant a phobl ifanc gyda ADY.
- Lleoli gwasanaethau o safon uchel yn lleol.
- Ystyried dyheadau ac anghenion unigol a bod pob plentyn a pherson ifanc yn ganolog i'r gwasanaeth ac ymyrraeth sydd yn cael ei ddarparu ar ei gyfer/chyfer.
- Sicrhau sgiliau o ansawdd uchel o fewn gweithlu canolog a gweithlu ysgolion er mwyn gwella perchnogaeth lawn a chynhwysedd ADY o fewn ysgolion y ddwy sir.
- Cyfrannu at wella ansawdd bywyd a lles trwy gyfoethogi'r ddarpariaeth addysgol sydd yn cael ei ddarparu.
- Lleihau'r garfan o blant sydd angen ymyrraeth ychwanegol oherwydd ADY trwy wella cynhwysedd o fewn darpariaethau addysgol.
- Cryfhau cysylltiadau ac atebolrwydd am ADY ar draws haenau'r model darparu.

Gweithredu Ysgol Gyfan

Mae darparu ar gyfer plant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol yn flaenoriaeth i gymuned gyfan pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Nid cyfrifoldeb y cydlynedd, cymorthyddion a'r uwch dîm rheoli'n unig yw diwallu anghenion dysgu ychwanegol disgyblion, mae cymuned lawn yr ysgol yn cynllunio a darparu'n addas ar eu cyfer.

Cyn chwilio am gymorth ychwanegol dylai pob ysgol geisio strategaethau amrywiol sydd wedi ei amlygu'n glir o fewn y meini prawf. Dim ond wedi dilyn y camau yma y gall ysgol dderbyn cymorth ychwanegol o'r tu allan.

Er mwyn hwyluso'r gweithredu yma mae pob ysgol yn derbyn cyllideb ddatganoledig ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol.

Tîm Integredig

Mae'r strategaeth hon yn seiliedig ar un Tîm Integredig sgilgar sydd yn cynnwys timau penodol o arbenigeddau yn ôl cyflwr/anhwylder a lleoliad. Mae'r timau yma yn cynghori a chefnogi'r ysgolion ac yn sicrhau cysondeb wrth ddarparu ymyrraethau a chefnogaeth briodol i'r unigolion.

Wrth gynllunio'r model darpariaeth newydd, amlygwyd yr angen i newid y pwyslais o ran strwythur a maint y ddarpariaeth ar gyfer rhai anhwylderau. Wrth i'r strategaeth hon esblygu fe fydd newidiadau pellach i'r pwyslais a roddir i gefnogi rhai cyflyrau. Mae mwy o sylw i Gyfathrebu a Rhyngweithio (Anhwylderau Iaith ac Awtistiaeth) ac i Gynnal Ymddygiad o fewn y strategaeth hon. Mae hyn ar sail fod angen ymyrraeth fwy arbenigol ar y cyflyrau yma, a bod niferoedd uwch o ddisgyblion angen y gefnogaeth. Mae newid sylweddol yn y gefnogaeth ar gyfer oediad dysgu gyda mwy o bwyslais ar i'r ysgolion gyflwyno'r ddarpariaeth yma eu hunain gyda chefnogaeth ymgynghorol y Tîm Integredig.

Gwasanaeth ADY a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn

1. Beth yw Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad?

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ymfalchïo yn y modd y mae pob disgybl yn cyflawni ac yn datblygu fel person cyfan. Mae'n bwysig dathlu unigolion a'u llwyddiannau, a chydnabod fod pob disgybl â chryfderau. Mae hyn yn enwedig yn wir am ein disgyblion sydd ag anawsterau dysgu ychwanegol. Mae ein hysgolion yn draddodiadol yn rhai cynhwysol dros ben ac mae hyn yn un o brif rinweddau'r ddwy sir. Wrth gyfeirio at Anghenion Dysgu Ychwanegol rydym yn ystyried disgyblion sydd ag anghenion mewn rhan neu rannau o'u datblygiad, sydd yn creu rhwystr mewn mynediad i'r cwricwlwm, na all gael ei ddiwallu gan wahaniaethu arferol a disgwylidig mewn lleoliad addysgol. Mae'r penodau amrywiol yn y ddogfen hon yn cyfeirio at anghenion mewn meysydd gwahanol o ddatblygiad ac yn rhoi disgrifiad bras o'r hyn a olygir gan ADY a Chynhwysiad ymhob un o'r meysydd yma.

2. Nod y Ddarpariaeth ADY a Chynhwysiad

Nod y ddarpariaeth ADY a Chynhwysiad yw sicrhau fod pob disgybl yn cael eu galluogi i wneud cynnydd yn unol â'u gallu.

3. Amcanion y Ddarpariaeth ADY a Chynhwysiad

Mae gan bob ysgol gyfrifoldeb i greu awyrgylch gefnogol a gofalus lle y mae'n bosib i bob disgybl ddatblygu'n hapus a hyderus. O ran ADY a Chynhwysiad yn gyffredinol mae'n rhaid sicrhau fod:

- yr ysgol yn gweithredu yn ôl Cod Ymarfer ADY Cymru.
- perthynas adeiladol, gonest a thryloyw gyda rhieni a gwarcheidwad.
- perchnogaeth glir ynglŷn ag anghenion dysgu ychwanegol y disgyblion gan staff yr ysgol.
- Cydlynedd effeithiol o ADY a Chynhwysiad o fewn systemau'r ysgol.
- prosesau clir yn bodoli i dargedu ac adnabod anghenion dysgu ychwanegol.
- perthynas agos gyda'r darpariaethau blynyddoedd cynnar sydd yn bwydo'r ysgol.
- defnydd effeithiol o adnoddau a chyllid ADY a Chynhwysiad datganoledig yr ysgol.
- defnydd synhwyrol ac effeithiol o wasanaethau arbenigol.
- defnydd ysgol gyfan o feddylfryd sydd yn canolbwyntio ar yr unigolyn.

4. Defnyddio dulliau sydd yn Canolbwyntio ar yr Unigolyn i greu Cynlluniau Datblygu Unigol

Mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i bob Awdurdod Lleol gyflwyno'r defnydd o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i gynllunio'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion ysgol. Bydd y Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) o fabwysiadu'r ddeddfwriaeth newydd yn disodli datganiadau AAA (Statudol) a Chynlluniau Addysg Unigol (CAU) anstatudol. Bydd pob plentyn neu berson ifanc gydag ADY efo'r hawl i dderbyn yr un cynllun statudol - sef y CDU.

Mae'n allweddol ein bod yn darganfod beth sy'n bwysig i'r disgyblion wrth geisio personoli'r profiad addysgol. Byddwn yn gwneud hyn drwy siarad efo nhw a'u teuluoedd, a chytuno sut yw'r ffordd orau i flaenoriaethu a darparu'r gefnogaeth.

Mae'r adolygiadau yma yn rhoi'r plentyn neu berson ifanc yn y canol, gan edrych ar yr hyn sy'n gweithio ac nad yw'n gweithio, a'r hyn sy'n bwysig iddynt. Bydd yr holl wybodaeth a gesglir yn cael ei ddefnyddio ochr yn ochr efo'r Meini Prawf isod i greu cynllun gweithredu sy'n wirioneddol unigol ac effeithiol ar eu cyfer. Mae'r dull yma o ddeall anghenion disgybl yn berthnasol i bob plentyn/person ifanc nid yn unig y rhai efo ADY.

Er mwyn hwyluso'r gwaith o lenwi'r Cynlluniau Datblygu Unigol mae'r defnydd yn cael ei wneud o systemau casglu data'r Awdurdod trwy SIMS a ONE (Modiwlau SEN ac SEN-D).

Mae pob rhan o'r CDU yn bwysig wrth adolygu cynnydd disgyblion. Er mwyn defnydd dydd i ddydd o'r CDU mae'r rhannau 'Proffil Un Tudalen' a Chynllun Gweithredu yn hanfodol er mwyn sicrhau fod staff yn ymwybodol o anghenion unigol ac ymyraethau disgyblion gyda ADY a Chynhwysiad. Disgwylir eu bod yn ddogfennau electroneg byw sydd yn cael eu haddasu yn ôl yr angen.

Mae sgilio staff yn y defnydd o Ddulliau sydd yn Canolbwyntio ar yr Unigolyn yn rhan o strategaeth hyfforddiant y ddau Awdurdod. Mae system o Hwyluswyr yn bodoli, ac mae adnodd E-ddysgu cyfansawdd ar gael i ysgolion droi ato i gael arweiniad.

Gweler Atodiad 2 i weld enghraifft o Gynllun Datblygu Unigol (CDU)

5. Meini Prawf

Mae cael Meini Prawf clir ar gyfer Mynediad a Gadael gwasanaethau o fewn y maes ADY a Chynhwysiad yn hybu cysondeb ar draws ysgolion o ran gofynion a disgwyliadau. Mae Meini Prawf penodol yn bodoli o fewn pob maes angen. Pan fo disgybl yn profi anawsterau sydd yn croesi rhwng meysydd fe fydd angen cyfeirio at y Meini Prawf yn y meysydd hynny, ond gyda phenderfyniad o ran adnabyddiaeth o'r plentyn/person ifanc o ba faes ydy'r prif anhawster ar unrhyw bryd.

Mae'r Meini Prawf yn adnodd er mwyn:

- **Ystyried a yw disgybl angen ei gynnwys ar restr ADY a Chynhwysiad yr Ysgol ar Weithredu Ysgol.** Mae Gweithredu Ysgol yn golygu fod ysgol yn cynllunio ac yn diwallu ADY a Chynhwysiad y plentyn/person ifanc trwy ddefnyddio ddarpariaeth ddatganoledig ADY a Chynhwysiad.
- **Ystyried a yw disgybl angen ei symud i Weithredu Ysgol a Mwy.** Mae Gweithredu Ysgol a Mwy yn golygu fod Ysgol yn derbyn mewnbwn ymgynghori neu uniongyrchol gan Wasanaethau ADY a Chynhwysiad i gynllunio a diwallu ADY a Chynhwysiad y plentyn/person ifanc yn ychwanegol i'w darpariaeth ddatganoledig ADY a Chynhwysiad.
- **Ystyried yn y Fforymau Ardal ADY a Chynhwysiad (parhau ar Weithredu Ysgol a Mwy) a yw disgybl neu grŵp o ddisgyblion yn dod o fewn y Meini Prawf ar gyfer mewnbwn penodol gan Wasanaethau ADY a Chynhwysiad.**
- **Ystyried yn y Panel Cymedroli a yw disgybl yn dod o fewn y Meini Prawf ar gyfer darpariaeth o lefel uchel trwy Ddatganiad neu Gynllun Datblygu Unigol gyda Darpariaeth unigol.**

6. Mynediad at Wasanaethau

System Rhybudd Cynnar

Mae ymyrraeth gynnar a graddoledig yn hanfodol i leihau anawsterau disgyblion ymhellach ymlaen yn eu gyrfa ysgol. Oherwydd hyn mae perthynas agos gyda gweithwyr cymunedol ac addysg yn y sector blynyddoedd cynnar angen bod yn gryf. Mae system gyfeirio yn bodoli ble mae gweithwyr cymunedol iechyd (e.e. Pediatriydd, Ymwelydd Iechyd, Therapydd Iaith a Lleferydd) a sefydliadau addysg blynyddoedd cynnar sydd wedi eu cofrestru gyda'r Awdurdodau fel darparwyr addysg (e.e. Cylchoedd Meithrin) yn gallu cyfeirio plant ifanc i Fforwm Blynyddoedd Cynnar. Mae plant yn cael eu cyfeirio yn unol â'r Meini Prawf Blynyddoedd Cynnar, a

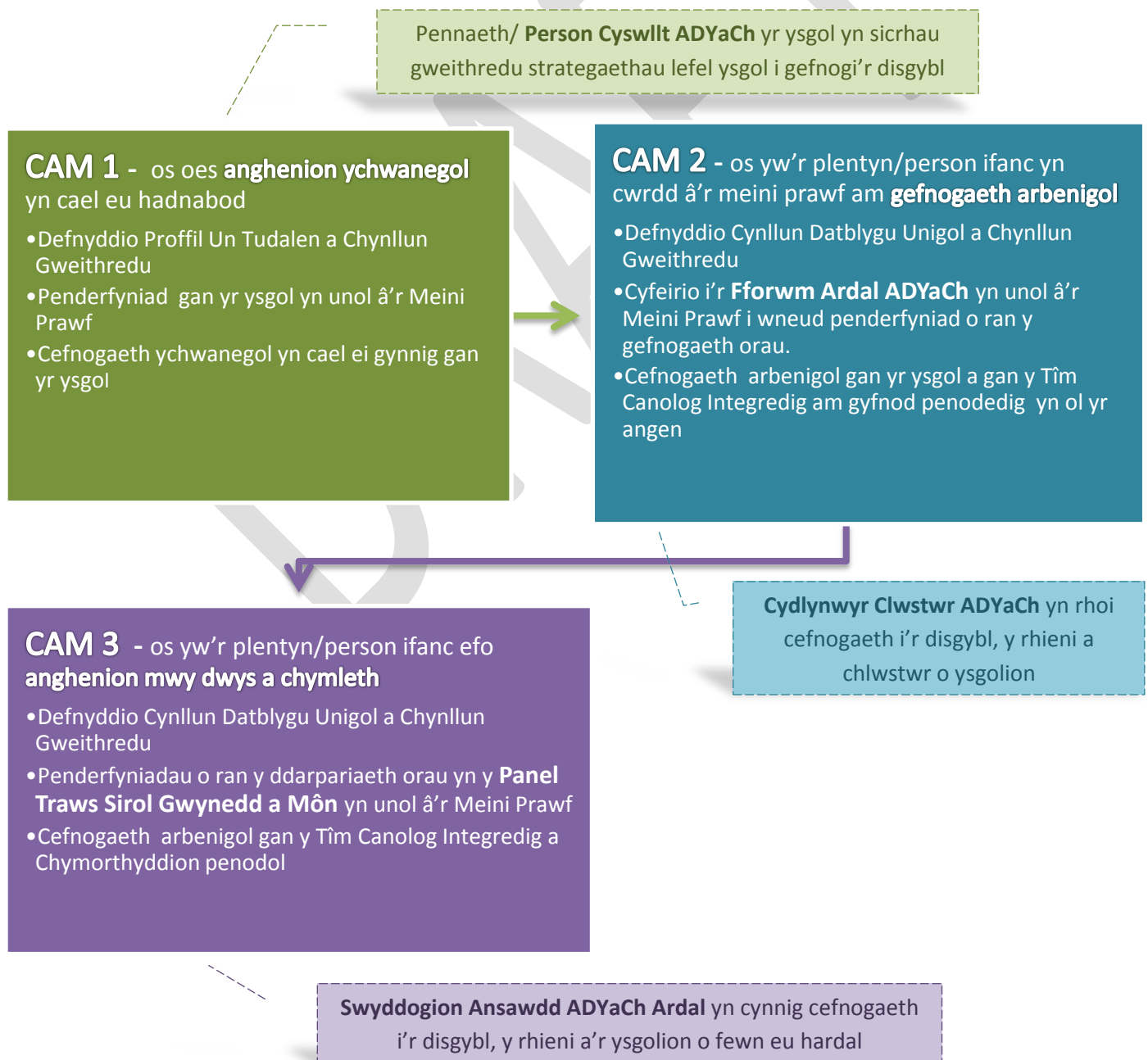
chaiff y Cynllun Datblygu Unigol ei ddefnyddio. Gall hyn arwain i drafod y plentyn o fewn maes penodol yn y Fforymau Ardal (e.e. plentyn sydd angen mewnbwn y Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio).

Fforymau ADY a Chynhwysiad, a Phanel Traws Sirol (Cymedroli)

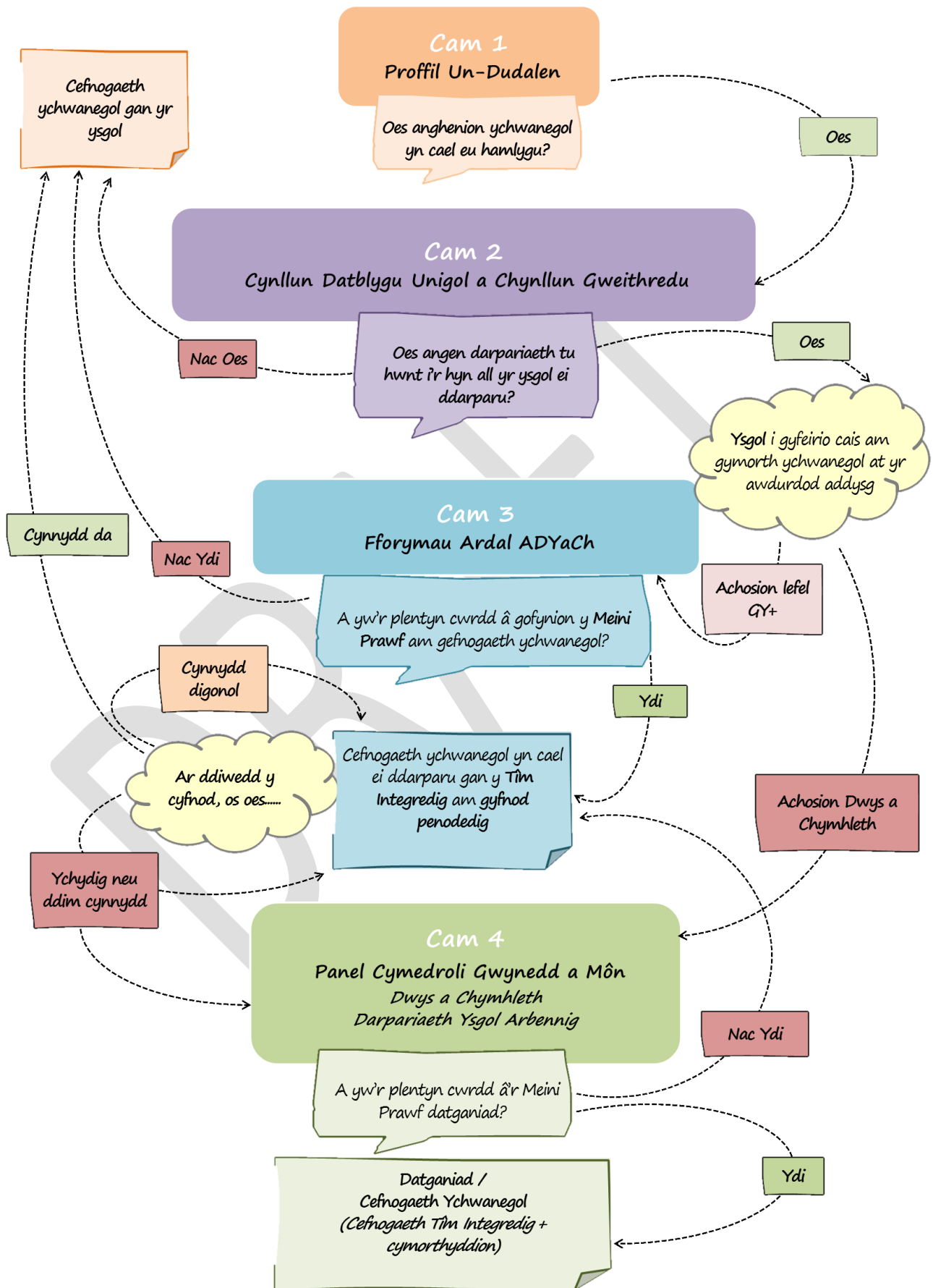
Mae gwaith y Timau Arbenigol, ac eithrio agweddau o waith y Seicolegwyr Addysgol a'r Swyddogion Ansawdd ADY a Chynhwysiad, Gwasanaeth Lles a Chwnselwyr, yn cael ei drefnu trwy Fforymau ADY a Chynhwysiad fel man cychwyn. Mae posib i unrhyw ysgol wneud cais am fewnbwn i'r Fforwm yn unol â'r Meini Prawf drwy ddefnyddio Cynllun Datblygu Unigol y plentyn. Mae'r Fforymau Ardal ADYaCh yn cyfarfod bob hanner tymor.

Gyda phlant sydd ag anghenion dwys a chymhleth, mae trafodaeth ynglŷn ag anghenion yn cael ei weithredu trwy Banel Cymedroli Sirol. Mae'r Fforymau a'r Panel yn gweithredu yn unol â Meini Prawf mynediad at a gadael gwasanaeth yr A.Ll. Mae'n rhan allweddol o rôl y Fforymau a'r Paneli i dderbyn gwybodaeth ynglŷn â sut mae ysgolion yn defnyddio'r gwasanaethau arbenigol y maent yn ei dderbyn, ac os ydynt yn rhoi'r argymhellion a gynigir ar waith ar lawr y dosbarth.

Llwybr Cefnogaeth

Mae'r llifsiart sydd yn dilyn yn rhoi crynodeb o'r broses mynediad at wasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn.

Cydlynu Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad yn gyfrifoldeb ymhob agwedd a swyddogaeth o fewn yr ysgol. Mae'r wybodaeth isod yn crynhoi'r swyddogaethau hyn.

1. Llywodraethwr Cyswllt ADY a Chynhwysiad

Mae rôl y Llywodraethwr Cyswllt ADY a Chynhwysiad yn werthfawr iawn i roi cefnogaeth i'r Pennaeth a'r staff mewn datblygu awyrgylch ddsygu sydd yn hybu cynnydd plant gyda ADY a Chynhwysiad.

- Sicrhau fod gan yr ysgol fewnbwn gan Gydlynnydd Ysgol/Clwstwr â chyfrifoldeb dros gydlynu darpariaeth ar gyfer ADY a Chynhwysiad.
- Cadarnhau bod gan yr ysgol bolisi ADY a Chynhwysiad a'i fod yn cael ei adolygu'n flynyddol.
- Bod yn gyfarwydd gyda pholisi ADY a Chynhwysiad yr ysgol, Cod Ymarfer ADY Cymru a bod yn ymwybodol o fentrau ADY yn genedlaethol ac yn lleol, gan Lywodraeth Cymru, Consortiwm Rhanbarthol a'r Awdurdod Lleol.
- Cyfarfod bob tymor, trwy apwyntiad, gyda'r Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad i drafod cynnydd ac effeithlonrwydd y polisi ADY a Chynhwysiad (yn unol â pholisi Ymweliadau Llywodraethwyr i Ysgolion).
- Gweithio gyda'r llywodraethwr cyswllt amddiffyn plant (os yn briodol).
- Deall sut y mae'r ysgol yn adnabod disgyblion ag ADY a Chynhwysiad a beth sy'n digwydd unwaith y bydd disgybl wedi'i adnabod;
- Bod yn ymwybodol o'r cynnydd y mae disgyblion unigol gydag ADY yn ei wneud.
- Bod yn ymwybodol o'r gyllideb sydd ar gael i ADY a Chynhwysiad yn yr ysgol a monitro ei ddefnydd effeithiol.
- Adrodd, yn flynyddol o leiaf, i'r corff llywodraethu ar weithrediad ac effeithlonrwydd polisi ADY a Chynhwysiad yr ysgol, heb drafod manylion disgyblion unigol.
- Ysgrifennu, neu helpu i ysgrifennu, gwybodaeth ADY a Chynhwysiad ar gyfer Adroddiad Blynyddol y Llywodraethwyr i Rien
- Sicrhau bod adran yn llawlyfr yr ysgol ar ddarpariaeth ADY a Chynhwysiad.
- Diweddarau gwybodaeth ADY a Chynhwysiad trwy fynychu cyrsiau hyfforddi perthnasol i lywodraethwyr sy'n cael eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol.

2. Pennaeth (Person Cyswllt ADYaCh ym mhob ysgol)

Mae arweinyddiaeth Pennaeth yr ysgol (neu aelod o'r Uwch Dîm Rheoli) yn y maes ADY a Chynhwysiad yn hanfodol i readru meddylfryd, perchnogaeth a chyfathrebu ynglŷn â ADY a Chynhwysiad i weddill staff yr ysgol. I wneud hyn mewn modd effeithiol mae'r Pennaeth yn:

- Sicrhau ethos cynhwysol ar lefel ysgol gyfan.
- Sicrhau fod ethos dulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn yn cael eu rheadru drwy'r ysgol gyfan ar gyfer personoli'r profiad addysgol.
- Sicrhau fod Proffil Un Tudalen yn cael ei greu ar gyfer pob disgybl sydd ar y Gofrestr ADY
- Sicrhau fod systemau'r ysgol yn cyd-fynd â'r gofynion statudol a bod y Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad yn gweithredu yn unol â'r gofynion yma.
- Sicrhau, ar y cyd efo'r Llywodraethwr Cyswllt ADY a Chynhwysiad a'r Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADYaCh, fod Polisi ADY a Chynhwysiad yr ysgol yn cael ei diweddarau yn flynyddol.
- Sicrhau perchnogaeth a dealltwriaeth o ADY a Chynhwysiad ar draws yr ysgol.
- Sicrhau fod cynnydd disgyblion gyda ADY a Chynhwysiad yn cael ei fonitro a'i fesur.

- Sicrhau fod defnydd o brofion safonedig, yn unol â'r meini prawf, i asesu cyrhaeddiad disgyblion yn rheolaidd. Arfer dda fyddai gwneud hyn ddwywaith y flwyddyn.
- Sicrhau fod yna brosesau sganio clir yn bodoli er mwyn adnabod disgyblion a all fod ag ADY a Chynhwysiad yn fuan, fel bod modd ymyrryd yn gynnar.
- Sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon a phriodol o'r cyllid datganoledig ADY a Chynhwysiad er mwyn targedu'r plant sydd angen ymyrraeth.
- Sicrhau fod systemau yn eu lle i'r Athrawon Dosbarth rannu gwybodaeth gyda'r Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad.
- Sicrhau fod ansawdd y dysgu, y gwahaniaethu a'r asesu ar draws yr ysgol yn uchel.

3. Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad

Mae'r Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADY a Chynhwysiad yn rôl allweddol o fewn yr ysgol, gyda mewnbwn strategol. Maent yn atebol i Gyrrff Llywodraethol a Phenaethiaid yr ysgol, ac yn derbyn arweiniad pellach gan y Gwasanaeth Ansawdd Ardal ADY a Chynhwysiad. Mae'r unigolyn yma â chyfrifoldeb cyffredinol ar gyfer pob ysgol unigol o fewn eu clwstwr i:

- Defnyddio prosesau mapio darpariaeth er mwyn sicrhau fod darpariaeth ADY a Chynhwysiad ysgol gyfan yn cynnig y defnydd gorau o adnoddau.
- Sefydlu a gweithredu systemau o sgrinio ac adnabod ADY a Chynhwysiad, fel bod modd ymyrryd yn gynnar.
- Sicrhau fod gofynion addysgu bob disgybl efo ADY a Chynhwysiad yn cael eu cyfarch trwy fonitro gwaith y staff dysgu a'r cymorthyddion yn rheolaidd.
- Hyrwyddo cynhwysiad o fewn lleoliadau addysgol.
- Creu perthynas bositif ac agored gyda rhieni disgyblion ADY.
- Ffynhonnell o arbenigedd (ADY a Chynhwysiad) drwy ddatblygu sgiliau arbenigol a gwybodaeth.
- Hyfforddi staff ysgolion gan gynnwys athrawon a chymorthyddion.
- Cyfrannu i Gynllun Datblygu Ysgol a Hunan Arfarniadau.
- Adrodd ar ansawdd ADY a Chynhwysiad o fewn yr ysgol i'r Llywodraethwyr a'r Pennaeth/ Uwch Dîm Rheoli.
- Ymwybyddiaeth glir o Feini Prawf yr A.Ll. a'r gwasanaethau sydd ar gael i gefnogi'r ysgol.
- Cyfrannu i ddatblygiad gweithdrefnau gan gynnwys cynllunio cyllidol strategol a chasglu a dehongli data.
- Asesiad a'r defnydd o CDU gan ddefnyddio'r dulliau sy'n canolbwyntio ar unigolion.
- Sicrhau'r defnydd priodol o drefniadau'r A.Ll. wrth geisio osgoi anghydfod.
- Gwellu eu dysgu proffesiynol eu hunain drwy gysylltu efo'r cydlynwyr eraill er mwyn datblygu a rhannu profiadau ac arfer da.
- Cryfhau trefniadau ar gyfer cyfnodau trosiannol.
- Yn adnabod anghenion y disgyblion ADY a Chynhwysiad yn yr ysgol yn dda gan gydlyn casglu gwybodaeth ar gyfer ffurfio CDU.
- Ymgymryd â rôl arweiniol o ran dosbarthiad cymorthyddion ar lefel clwstwr o ysgolion o ganlyniad i drafodaethau Fforymau ADY.
- Rheolwr llinell i glwstwr o Gymorthyddion Arbenigol ADYaCh penodol o fewn eu clwstwr o ysgolion – er mwyn sicrhau dyraniad cywir o'u hamser, ansawdd y gwasanaeth a chysondeb yn y ddarpariaeth.

4. Athrawon Dosbarth/Pwnc

Mae pob athro/awes yn cydnabod fod y chyfrifoldeb am ymateb i ADY a Chynhwysiad yn gyfrifoldeb iddynt hwy. Maent hefyd yn allweddol o ran adnabod ADY a Chynhwysiad o'r newydd. Er mwyn gwneud hyn yn effeithiol mae angen:

- Cymryd rhan allweddol yn nhrefniadau asesu, sgrinio a monitro cynnydd disgyblion gyda ADY a Chynhwysiad.
- Sicrhau fod yr awyrgylch ddysgu yn gynhwysol a chroesawgar.
- Cymryd y cyfrifoldeb am ddatblygiad proffesiynol parhaus gan fachu ar gyfleon i fynychu a defnyddio hyfforddiant sydd yn cael ei gynnig o fewn y maes ADY a Chynhwysiad.
- Cwblhau ac addasu agweddau perthnasol o'r Proffil Un Tudalen o fewn Cynllun Datblygu Unigol y disgybl.
- Gwneud defnydd effeithiol o adnoddau parod ac adnoddau dynol sydd ar gael i gefnogi'r dysgu.
- Cymryd rôl allweddol yng nghynllunio targedau'r disgyblion o fewn y Cynllun Gweithredu (Cynllun Addysg Unigol).
- Dilyn arweiniad ac argymhellion sydd yn cael eu cynnig gan wasanaethau arbenigol yr A.LI.

5. Cymorthyddion ac Anogwyr Dysgu

Mae gwaith cymorthyddion yn cyfoethogi'r ddarpariaeth sydd ar gael ar draws yr ysgol. Mae gan bob cymorthydd ac anogwr dysgu, ymhob rôl o fewn ysgol, gyfrifoldeb i ddiwallu ADY a Chynhwysiad disgyblion. Er mwyn gwneud hyn yn effeithiol mae angen:

- Dilyn arweiniad yr Athro/awes dosbarth er mwyn diwallu anghenion disgyblion.
- Bod yn ymwybodol o dargedau disgyblion o fewn y dosbarth sydd ag ADY a Chynhwysiad.
- Bod yn ymwybodol o ddatblygiad holistaidd y disgybl, er enghraifft, drwy fod yn ymwybodol o'r Proffil Un Tudalen a chyfrannu pan yn briodol.
- Ystyried anghenion disgyblion wrth gynnal gwaith grŵp neu dasgau ffocws.

6. Cyfathrebu â Chartrefi / Partneriaeth Rhieni

Mae gweithio gyda chartrefi a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu.

Dylai mewnbwn rhieni fod yn rhan annatod o fonitro ac adolygu cynnydd pob disgybl gyda ADY a Chynhwysiad er mwyn sicrhau darlun cyflawn o'r disgybl a meddylfryd sydd yn canolbwyntio ar yr unigolyn. Un ffordd o sicrhau hyn yw drwy gael mewnbwn y rhieni a'r teulu i'r Proffil Un Tudalen, y Cynllun Datblygu Unigol (CDU) ac o fod yn rhan o'r Adolygiad o ofynion ADY a Chynhwysiad y plentyn/person ifanc – boed pa mor ddwys yr anghenion.

Strategaeth Hyfforddiant

Mae'n rhaid sicrhau fod gweithlu'r Tîm Integredig yn cynnwys arbenigeddau penodol fesul maes a bod yr arbenigedd yma'n cael ei ddiweddarau'n rheolaidd gan sicrhau fod yr ymyraethau cywir ar sail tystiolaeth yn cael eu hymarfer. Mae pob tîm arbenigol yn cynllunio Rhaglen Hyfforddiant cynhwysfawr ar gyfer y gweithlu a'r rhieni o dan arweiniad yr Uwch Seicolegwyr Addysg penodol.

Mae trosglwyddiad gwybodaeth a sgiliau yn allweddol ar gyfer datblygu gweithlu sydd yn hyderus ac yn hyddysg mewn targedu ADY a Chynhwysiad. Mae'r strwythur a rhaglen hyfforddiant yn cael ei gydlyn gan y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol o dan arweiniad y Prif Seicolegydd Addysg. Mae'r Uwch Reolwr ADY ac Uwch Reolwr Cynhwysiad yn derbyn adroddiad tymhorol a blynyddol ynglŷn â threfniadau, defnydd a llwyddiant yr hyfforddiant sydd yn cael ei gynnig gan y Prif Seicolegydd Addysgol.

1. Nod

Nod Strategaeth Hyfforddiant ADY a Chynhwysiad Gwynedd ac Ynys Môn yw:

- Sicrhau ethos cynhwysol a hyderus mewn ymateb i ADY a Chynhwysiad.
- Trosglwyddo a datblygu sgiliau'r gweithlu cyfan yn barhaus.
- Creu isadeiledd cryf i gefnogi gwaith y gweithlu arbenigol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym yn gosod yr amcanion canlynol;

- Pob aelod o staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i dderbyn hyfforddiant ar draws y meysydd ADY a Chynhwysiad o fewn cylch 5 mlynedd.
- Creu cymunedau proffesiynol sydd yn golygu fod sgiliau yn trosglwyddo ac arfer dda yn cael ei ddathlu.

3. Mesuryddion

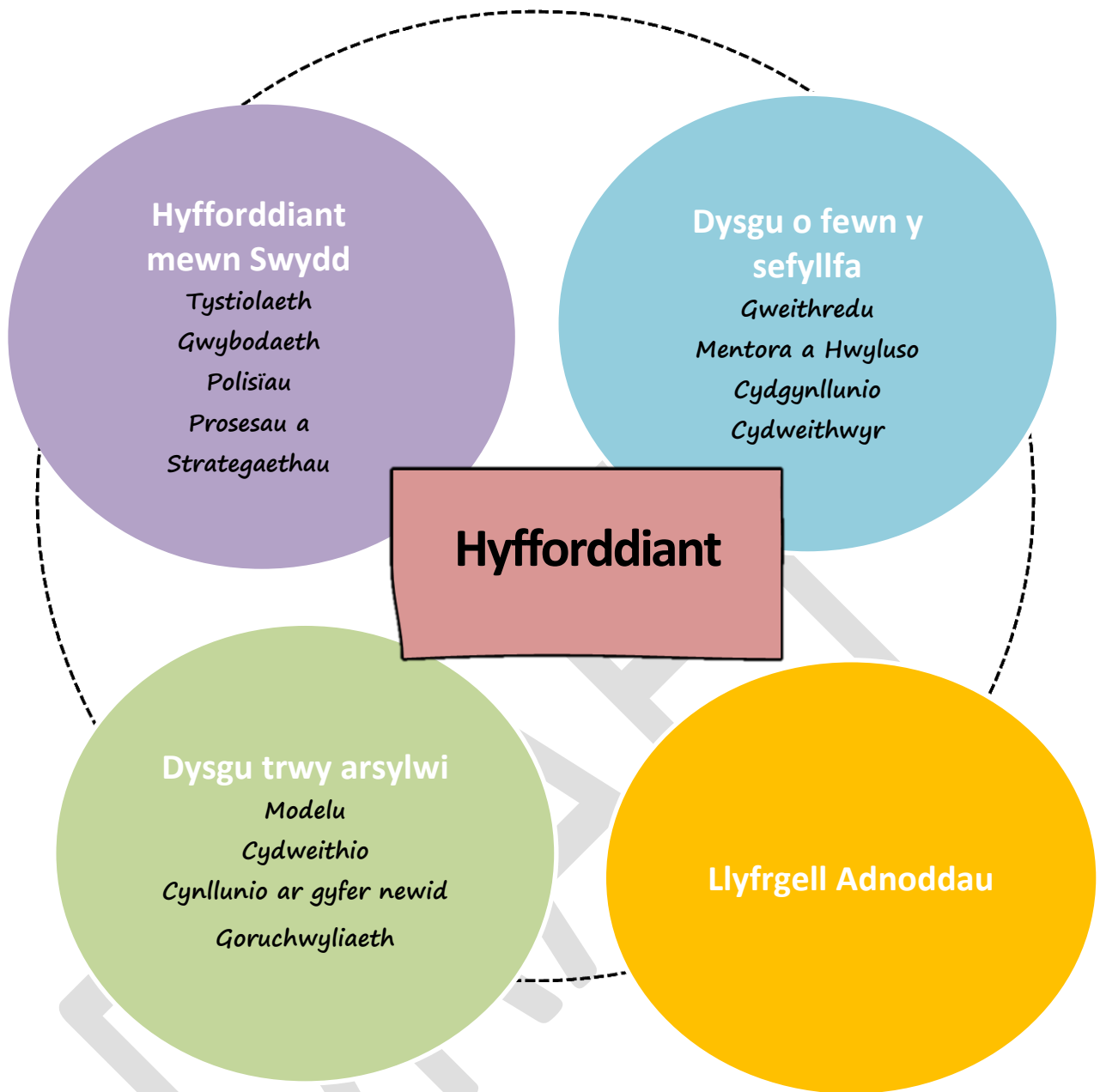
- Cynnydd yn y canran o'r gweithlu sydd wedi derbyn hyfforddiant ymhob maes.
- Gwelliant mewn dealltwriaeth ysgol gyfan o gyflyrau ac ymyraethau
- Adnabyddiaeth gynt o gyflyrau
- Tystiolaeth o ddefnydd yr hyfforddiant ar lawr y dosbarth.
- Arfarniadau o Hyfforddiant mewn Swydd sydd yn cael ei gynnig yn dangos fod y gweithlu yn gweld gwerth ac ansawdd yn yr hyfforddiant.
- Gostyngiad mewn cyfeiriadau i'r Fforymau ADY

4. Darpariaeth

Mae hyfforddiant yn cyfeirio at ddatblygu sgiliau a throsglwyddo'r sgiliau o un person i'r llall. Gall hyn ddigwydd mewn amryw o ddulliau ac ar lefelau gwahanol. Mesur llwyddiant hyfforddiant yw defnydd yr wybodaeth newydd i ddatblygu ymarfer y dyfodol. Ystyrir pwysigrwydd hyfforddiant parhaus ar gyfer gweithwyr y gwasanaethau canolog, gweithwyr mewn ysgolion a rhieni. Mae'n rhaid i hyfforddiant fod yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn addas i bwrpas.

5. Llyfrgell Adnoddau

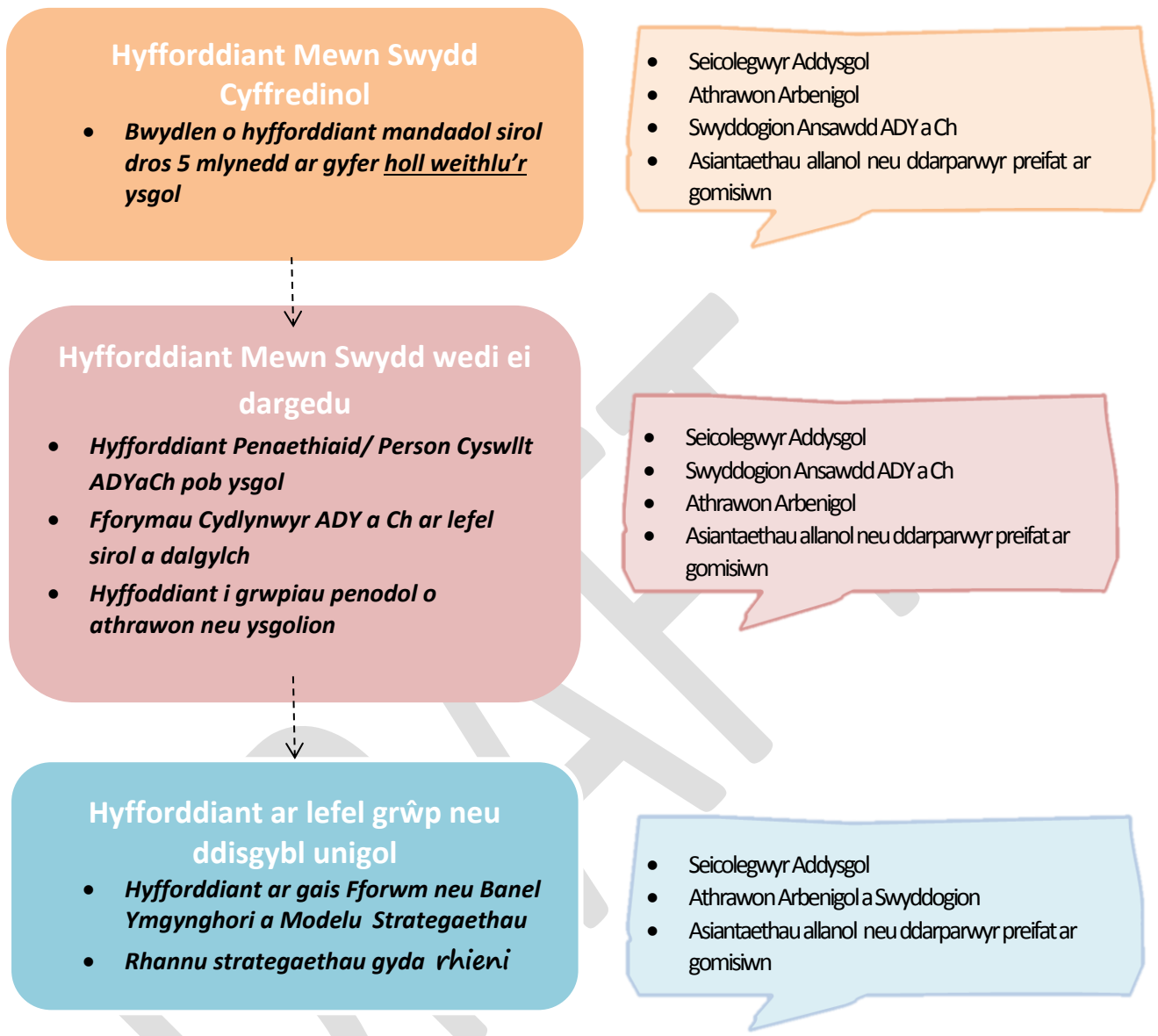
Mae gwefan gynhwysfawr o adnoddau ac arweiniad ar gael drwy rwydwaith a fydd yn sicrhau mynediad rhwydd i staff at adnoddau parod i gefnogi'r gwaith o gynnal anghenion arbenigol o fewn ysgolion. Mae'r wefan yn ffynhonnell o adnoddau ac arweiniad i ysgolion.

Mae hyfforddiant yn digwydd yn barhaus mewn cyfuniad o hyfforddiant ffurfiol a gwaith dydd i ddydd. Mae gan bob gweithiwr yn y gwasanaeth ADY canolog rôl yn natblygiad a chyflwyniad hyfforddiant o fewn y rhaglen hyfforddiant.

Math o Hyfforddiant:

Darparwyr:

Datrys Anghydfod a Chwynion

1. Datrys Anghydfod yn Ffurfiol

Datrys Anghydfod yw'r broses ffurfiol lle mae'r Awdurdod Lleol (A.LI.) a/neu ysgolion a rhieni'n cwrdd i geisio dod o hyd i ateb i wahaniaeth barn yn ymwneud ag Anghenion Addysgol Arbennig.

Mae Llywodraeth Cymru yn gofyn bod Awdurdodau Lleol yn darparu gwasanaeth datrys anghydfod annibynnol. SNAP Cymru sydd yn gweithio gyda rhieni Gwynedd ac Ynys Môn i ddatrys anghydfodau.

2. Continwmm Cymodi

Mae Gwasanaethau Partneriaethau Rhieni SNAP Cymru (GPRh) yn anelu at hyrwyddo partneriaeth rhwng plant, pobl ifanc, teuluoedd a phobl broffesiynol, a'u helpu i geisio cytundeb am ddarpariaeth cefnogaeth i blant a phobl ifanc. Trwy annog sgwrs agored a negodi, gellir osgoi gwrthdaro.

Caiff gwasanaethau cymodi eu cyflwyno drwy brosiectau lleol sy'n gweithio er mwyn sicrhau partneriaeth o ran cynllunio a gwneud penderfyniadau mor gynnar â phosib. Drwy SNAP cefnogir ysgolion ac asiantaethau i feithrin perthynas bositif â theuluoedd.

Fodd bynnag, weithiau ni fydd datrys anghydfod yn anffurfiol yn arwain at gytundeb. Os yw hyn yn digwydd, gellir trefnu mynediad i wasanaeth datrys anghydfod ffurfiol SNAP Cymru.

Mae'r gwasanaeth datrys anghydfod yn annibynnol i'r Gwasanaeth Partneriaethau Rhieni ac mae'n galw ar sgiliau arbennig carfan o hwyluswyr wedi'u hyfforddi sy'n meddu ar wybodaeth arbenigol o anghenion dysgu ychwanegol (ADY), gan gynnwys Anghenion Addysgol Arbennig (AAA) ac anabledau.

Gall awdurdodau lleol, ysgolion ac asiantaethau eraill gomisiynu gwasanaeth datrys anghydfod SNAP Cymru pan fo gofyn.

3. Pryd mae datrys anghydfod yn ffurfiol yn briodol?

- Pan gyflwynir apêl gerbron Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (SENTW), Tribiwnlys Anghenion Arbennig ac Anabledau (SENDIST), neu
- Pan geir anghytundeb a allai arwain at apêl, neu
- Pan geir anghytundeb rhwng rhieni, yr A.LI. neu ysgolion, ac mae'r ddwy ochr yn cytuno i geisio dod o hyd i ateb.

4. Sut mae cael mynediad at y gwasanaeth?

- Bydd yr A.LI. a SNAP Cymru yn cynnig y gwasanaeth. Gall rhieni ac ysgolion gysylltu â'u Hawdurdod Lleol, yr ysgol neu SNAP Cymru i ofyn am ddatrys anghydfod. Gall rhieni a'r A.LI. wneud cais i gael mynediad i'r gwasanaeth. Fodd bynnag, mae angen i bob ochr gytuno i gyfranogi'n llawn mewn ymgais i ddod i gytundeb. Bydd yr A.LI. yn cysylltu â SNAP Cymru gyda chytundeb rhieni.
- Gall rhieni gysylltu â SNAP Cymru am ragor o wybodaeth a chyngor.
- Bydd SNAP Cymru yn sefydlu'r broses o ddatrys anghydfod mor gyflym â phosib, fel arfer drwy drefnu trafodaethau a chyfarfodydd mor fuan â phosib a heb oedi fel na chaiff gweithredoedd pellach eu peryglu.
- Bydd datrys anghydfod yn ceisio dod o hyd i ateb heb fod angen tribiwnlys.

- Pe na bai'r cyfarfod yn llwyddo i ddod o hyd i gytundeb ar yr holl faterion sy'n cael eu trafod ac os yw apêl yn parhau, bydd modd i rieni a'r A.L. ddangos eu bod wedi ceisio datrys y materion ac adrodd wrth SENTW (os ydynt yn gysylltiedig) am unrhyw feysydd y cytunwyd arnynt.

5. Sut mae'n gweithio?

- Bydd SNAP Cymru yn darparu mynediad i hwylusydd profiadol sydd wedi'i hyfforddi, sy'n trefnu ac yn cadeirio trafodaethau a chyfarfodydd datrys anghydfod yn ffurfiol.
- Bydd yr hwylusydd yn casglu cymaint o wybodaeth â phosib am yr anghydfod cyn trefnu cyfarfod datrys anghytundebau ffurfiol.
- Yn ystod cyfarfodydd, ac yntau'n ddiuedd, bydd yr hwylusydd yn cynnal cydbwysedd grym rhwng yr awdurdod a rhieni drwy esbonio prosesau, gan roi'r cyfle cyntaf i rieni siarad a gofyn am eglurhad ynghylch materion gan ddefnyddio iaith heb jargon.
- Mae'r cyfle i'r ddwy ochr siarad a lleisio eu barn yn hollbwysig. Yma bydd yr hwylusydd yn nodi meysydd y cytunwyd arnynt ac yn gweithio gyda'r ddwy ochr i adeiladu ar dir cyffredin a magu dealltwriaeth gyffredin, gan nodi opsiynau posib ar gyfer cytundeb.
- Yn ystod y cyfarfod, bydd yr hwylusydd yn crynhoi prif faterion yr anghydfod o safbwynt pob ochr.
- Bydd yr hwylusydd yn gyfrifol am lunio nodiadau yn y cyfarfod a llunio drafft o unrhyw gytundeb a geir. Maent yn gyfrifol am gofnodi canlyniad y cyfarfod datrys anghydfod yn ysgrifenedig.
- Mae'n bwysig bod y ddwy ochr yn cyfrannu at y broses o lunio a geirio'r cytundeb er mwyn ei berchenogi. Bydd yr hwylusydd yn ysgrifennu'r cytundeb gwirfoddol ac yn esbonio'i statws gwirfoddol. Ni ddylai unrhyw un deimlo'r pwysau i ddod i gytundeb a phe bai angen, gellir trefnu rhagor o gyfarfodydd.
- Rhoddir copi o'r ddogfen ysgrifenedig i'r ddwy ochr ei llofnodi.

6. Pa ddeilliannau ddylen ni eu disgwyl?

- Cytundeb gwirfoddol wedi'i negodi sy'n bodloni'r ddwy ochr lle nad oes angen rhagor o weithgarwch.
- Y ddwy ochr yn teimlo bod yr holl opsiynau wedi eu harchwilio i'r eithaf.
- Na ohiriwyd ac na newidiwyd unrhyw weithgarwch pellach heb fod cyfiawnhad am wneud hynny.
- Cafwyd gwell dealltwriaeth rhwng pob ochr

Data a Systemau Electroneg

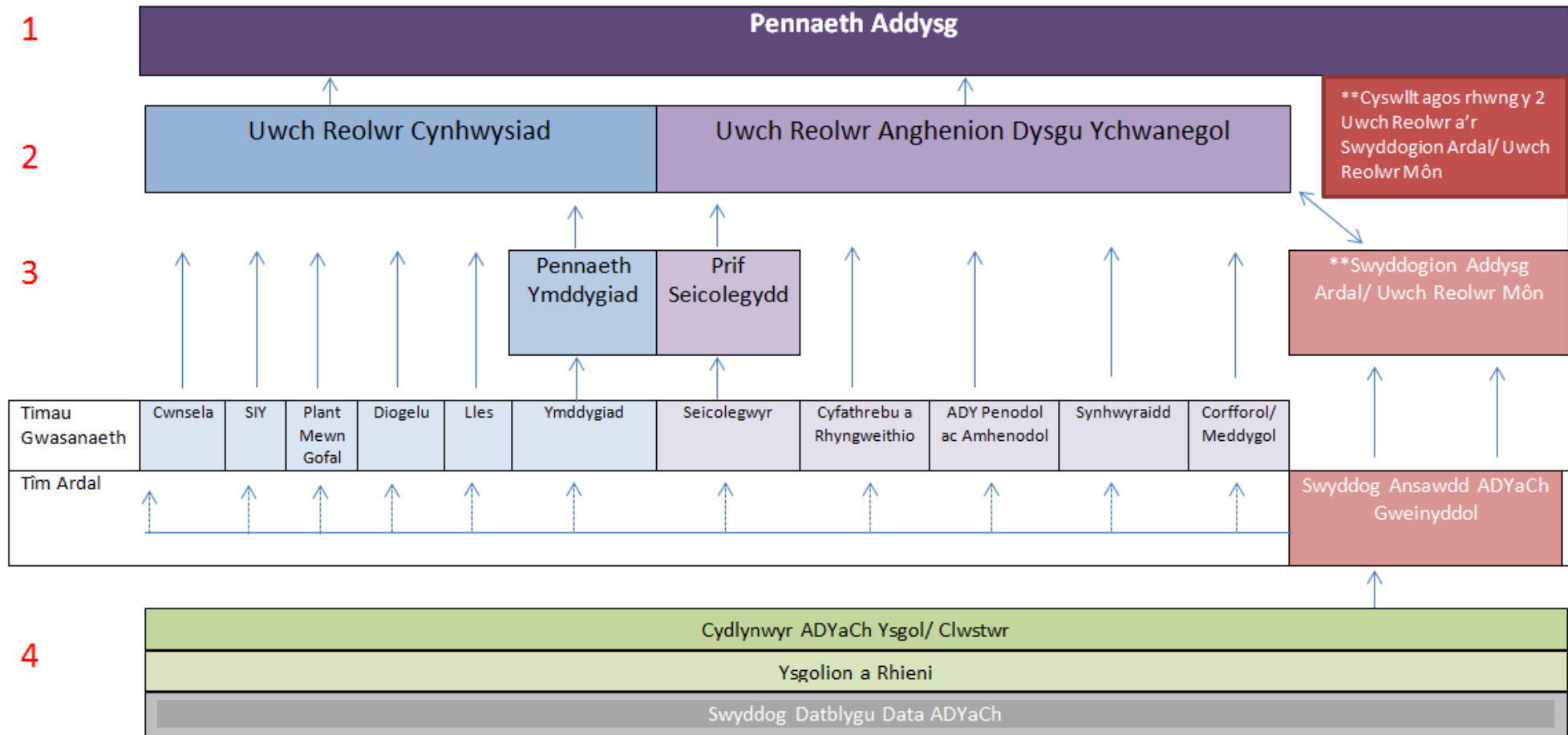
Mae'n greiddiol ein bod yn gallu symleiddio'r dulliau o ddal gwybodaeth yn electroneg a thrwy hyn leihau dyblygu gwaith. Mae'r drefn yn rhoi mynediad at yr holl wybodaeth am ADY a Chynhwysiad disgybl oddi fewn i un ffeil electroneg.

Mae'n greiddiol er mwyn monitro fod disgyblion yn cael eu hasesu'n gyson yn erbyn targedau cydnabyddedig; ac o amlygu os yw perfformiad addysgol y plentyn/person ifanc yn llithro yn erbyn y targedau. Mae'n angenrheidiol ar gyfer hyrwyddo'r defnydd o CDU a'r defnydd o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn oddi fewn i ysgolion. Rhaid osgoi rhystrau gweinyddol a gweithdrefnau llafurus i'w dilyn.

Er mwyn hwyluso'r gwaith o lenwi'r CDU mae defnydd yn cael ei wneud o systemau casglu data'r Awdurdod trwy SIMS a ONE (Modiwl SEN ac SEN-D). Mae hyn yn galluogi:

- Cyfraniad ysgol, rhieni, y disgybl ac asiantaethau/ gwasanaethau eraill mewn modd hwylus a threfnus
- Posibilrwydd casglu gwybodaeth a phrosesu data yn ôl anghenion ysgolion ac ar lefel awdurdod wrth adrodd ar gynnydd plant.
- Dadansoddi ymyraethau effeithiol a thuaddiadau ADY a Chynhwysiad lleol.
- Sicrhau bod data yn cael ei gasglu a'i gadw mewn modd diogel.

Mae hefyd yn greiddiol ar gyfer adolygu a monitro'r gwasanaeth yn ei gyfanrwydd ac er mwyn cynllunio ar gyfer y dyfodol.

- Haen 1 Pennaeth Addysg yn atebol am y Gwasanaeth ADYaCh
- Haen 2 Uwch Reolwr ADY ac Uwch Reolwr Cynhwysiad yn rheolwyr llinell i'r Timau Gwasanaethau Arbenigol (ansawdd/ gwerth am arian a monitro'r gwasanaeth)
- Haen 3 Pennaeth Ymddygiad yn rheolwr llinell i'r Tîm Ymddygiad a'r Prif Seicolegydd yn rheolwr llinell i'r Tîm Seicolegwyr
Swyddog Addysg Ardal (Gwynedd) ac Uwch Reolwr Addysg (Môn) yn rheolwyr llinell ar y Swyddogion Ansawdd ADYaCh (atebolrwydd am rôl yr ysgolion)
- Haen 4 Cydlynwyr ADYaCh yn cael eu penodi gan ysgolion unigol neu ar draws clwstwr o ysgolion (Swyddogion Ansawdd ADYaCh yn eu cefnogi a rhoi arweiniad)

Strwythur Staffio:

Mae'r Gwasanaeth arbenigol wedi cael ei rannu'n ddwy adran sef:

- Y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol
- Y Gwasanaethau Cynhwysiad

Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn gweithredu ar draws y ddau awdurdod ac yn cynnwys **Uwch Reolwr Cynhwysiad** ac **Uwch Reolwr Anghenion Dysgu Ychwanegol** sydd yn gyfrifol am arwain y datblygiadau arfaethedig cenedlaethol (Deddfwriaeth ADY) yn ogystal â gweithredu'n llawn ddeilliannau'r Adolygiad Strategol ADY a Chynhwysiad Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

Maent yn gyfrifol am:

- Reoli a gweithredu gweledigaeth strategol yn y maes Cynhwysiad ac Anghenion Dysgu Ychwanegol yn ei gyfanrwydd.
- Rheoli'r gyllideb Cynhwysiad/Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Herio ysgolion yn y ddau faes gan sicrhau cysondeb a'r safon uchelaf o ymarfer gan yr ysgolion a gwasanaethau canolog.
- Ymweld yn rheolaidd ag ysgolion fel rhan o drefn ragweithiol gan adrodd ar gryfderau a meysydd sydd angen sylw.

Mae'r **Pennaeth Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad** yn atebol am redeg dydd i ddydd ac ansawdd y ddarpariaeth Cynnal Ymddygiad, o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4.

- Sicrhau fod yr ymateb yn brydlon, grymus, cyson ac yn cyfarfod gofynion statudol ar draws yr ystod.
- Rheoli patrwm gwaith pedwar tîm cynradd, amserlen disgyblion Pecyn 25 a chydweithio â thair ysgol uwchradd i sicrhau darpariaeth bwrpasol yn CA3.

Mae'r **Prif Seicolegydd Addysgol** yn atebol am oruchwyliaeth broffesiynol y tîm o Seicolegwyr a rhoi arweiniad strategol yn y maes. Y Prif Seicolegydd fydd yn gweithredu fel Seicolegydd ar gyfer Ysgolion Arbennig ac ar gyfer Lleoliadau All Sirol.

Mae'r **Swyddogion Ansawdd ADYaCh Ardal** yn gyfrifol am sicrhau fod ysgolion yn ymateb i'r newid yn y Ddeddfwriaeth ADY drwy gefnogi a rheoli'r newid.

- Sicrhau monitro ansawdd ADY o fewn ysgol ac adrodd i'r Swyddogion Addysg/Uwch Reolwyr pan yn briodol
- Cysoni a chefnogi gwaith y Cydlynwyr ADY o ran y defnydd o adnoddau ADY ar lefel ysgol gyfan.
- Cefnogi'r disgyblion efo'r anghenion mwyaf dwys oddi fewn i'r brif ffrwd.

Gwasanaeth Seicoleg Addysgol

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i hwyluso ymateb addas a rhesymol pobl ifanc sydd yn profi anawsterau dysgu ychwanegol, yn rhan o Dîm Integredig ADY, lle bo'r anghenion yma yn effeithio ar fynediad yr unigolion i'r cwricwlwm. Maent yn gwneud hyn er mwyn:

- Sicrhau'r deilliannau addysgol gorau posibl ar gyfer unigolion rhwng 0 a 25 oed.
- Darparu Gwasanaeth sydd o safon uchel ac yn cyd-fynd gyda safonau Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC).
- Gweithio mewn modd strategol effeithiol i hybu datblygiad ysgol gyfan yn y modd y mae ADY a Chynhwysiad yn cael ei dargedu.

2. Amcanion

Amcan y gwasanaeth yw defnyddio Seicoleg i:

- Arwain yn strategol a chynghori ar faterion yn ymwneud ag ADY a Chynhwysiad ar lefel Awdurdod ac Ysgol Gyfan i gryfhau ac uwch-sgilio ysgolion a rhieni mewn ymateb i ADY.
- Hybu sgiliau datblygiadol, addysgol, ymddygiadol ac emosiynol unigolion rhwng 0-25 mlwydd oed gyda lles yr unigolyn mewn ystyriaeth.
- Ymgynghori gyda chleientiaid (plant/pobl ifanc, staff ysgolion, rhieni ac asiantaethau eraill) a chynnig ystod eang o arbenigeddau ac ymyraethau wedi ei gwreiddio'n ddwfn mewn Seicoleg.
- Gwaith prosiect ac ymchwil seicolegol ar gyfer hyrwyddo arferion da a'r deilliannau gorau yn seiliedig ar dystiolaeth gyfredol ym maes ymchwil seicoleg (a seicoleg addysgol).
- Darparu hyfforddiant ar gyfer staff ar bynciau sydd yn berthnasol iddyn nhw ac yn unol â datblygiadau cyfredol yn y maes seicoleg ac ADY a Chynhwysiad.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn mesur llwyddiant ac ansawdd y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion:

- Arolwg blynyddol o ganfyddiad ysgolion yn defnyddio Holiadur.
- Arolwg o ganfyddiad pobl ifanc drwy gyfweiliad neu holiadur.
- Data ynglŷn â chynnydd disgyblion sydd yn agored i'r gwasanaeth yn ôl dangosyddion y meysydd penodol, er enghraifft cynnydd yn ôl mesurau cyrhaeddiad, targedau a mesurau safonedig ac asesiadau maen prawf cyfeiriol.
- Canlyniad prosiectau ymchwiliol.
- Arolwg o ganfyddiad o ansawdd hyfforddiant a gynigir gan y tîm a sut mae'r hyfforddiant wedi cael ei ddefnyddio.

4. Mynediad at y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol

Mae mynediad at wasanaethau'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn bosibl ar draws y gwasanaeth integredig yn ddibynnol ar angen a maes y gwasanaeth.

- Mae gan bob ysgol Seicolegydd Addysgol Cyswllt, sydd yn gweithredu ar lefel dalgylch ysgol uwchradd ar gyfer gwneud y gwaith a ddisgrifir ar lefel dalgylch, ysgol gyfan neu ddisgyblion unigol ar Weithredu Ysgol a mwy. Bydd y gwaith yma yn cael ei gynllunio yn ofalus ar ddechrau tymor ysgol ar lefel dalgylchol er mwyn sicrhau fod y mewnbwn yn cael ei ddefnyddio yn ôl yr angen ac yn unol â'r Meini Prawf.
- Mae gan bob Gwasanaeth fynediad at wasanaeth Uwch Seicolegydd Addysgol a Seicolegydd Addysgol arall sydd yn arbenigo yn y maes hwnnw. Bydd y gwaith yma yn cael ei gynllunio trwy waith y Fforymau Ardal ADYaCh a'r Panel Traws Sirol.

5. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn cynnig gwasanaeth i hybu cynhwysiad disgyblion gyda ADY drwy:

- Gyd-weithio ar lefel strategol gyda'r Uwch Reolwyr ADY a Chynhwysiad.
- Gefnogi gwaith yr ysgolion drwy gydlyn rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.
- Gynorthwyo ysgolion a'r Cydlynwyr ADYaCh i fapio eu darpariaeth ar draws yr ysgol ac adnabod meysydd sydd angen sylw/datblygu o fewn eu darpariaeth ddatganoledig.
- Gyd-weithio ar lefel strategol glinigol gydag asiantaethau eraill megis CAMHS, Therapi Iaith a Lleferydd, Nyrsys Arbenigol, Gwasanaethau Seicoleg Addysgol mewn ardaloedd/siroedd eraill o fewn meysydd penodol.
- Rheoli unrhyw geisiadau am hyfforddiant sydd y tu hwnt i'r rhaglen sirol drwy Fforymau meysydd penodol.
- Ymchwilio a threialu rhaglenni hyfforddiant i athrawon, cymorthyddion a rhieni.
- Gynnal prosiectau ymchwiliol i adeiladu at wybodaeth ynglŷn â darpariaethau effeithiol.
- Baratoi strategaeth a rhaglen hyfforddiant blynyddol ar draws yr ystod angenion.

Gweithredu Ysgol a Mwy a thu hwnt

Mae'r Seicolegwyr Addysgol yn darparu gwasanaeth generig ar lefel dalgylchoedd o ysgolion ar gyfer:

- Arwain yn strategol gwaith Timau Integredig mewn maes/meysydd arbenigol.
- Ymgynghori gyda rhieni a staff allweddol o fewn ysgolion a darpariaethau blynyddoedd cynnar ynglŷn â disgyblion unigol neu grwpiau.
- Cynnal ymyraethau therapiwtig neu ymyrraeth wedi ei dargedu gyda disgyblion unigol neu grwpiau yn defnyddio Seicoleg.
- Arsylwi ac asesu unigolion/grwpiau pan fo hyn yn addas er mwyn cyfrannu at ddarganfod dulliau mwy effeithiol o addysgu.
- Cyflawni dyletswyddau Statudol yn ôl yr angen (e.e. Asesu Statudol, Adolygiadau Blynyddol).
- Hybu defnydd dulliau effeithiol o fonitro cynnydd.
- Cyd-weithio agos gydag aelodau eraill o'r Timau integredig er mwyn cynllunio ymyraethau yn effeithiol.

Bydd y gwaith generig yn cael ei bennu trwy gynllunio yn ofalus ar lefel dalgylchol ar ddechrau tymor. Bydd y math o waith sydd yn cael ei wneud gan y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn cyd-fynd â Meini Prawf yr Awdurdod. Bydd y swyddogaethau arbenigol o fewn y tîm yn cael eu rhannu yn ôl anghenion sydd yn bodoli yn yr un modd a'r Tîm Integredig.

Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r math o waith fydd yn addas ar gyfer pob cam.

CAM	RÔL
CAM 1 (Gweithredu Ysgol)	<ul style="list-style-type: none"> • Gwaith Seicolegydd Addysgol yn ôl dalgylch/ ardal benodol yn ôl y disgrifiadau uchod. • Hyfforddiant ar lefel ysgol, rhanbarthol a sirol ar bynciau sydd yn ymwneud ag ymyraethau, dulliau monitro ac asesu cynnydd, dulliau mapio darpariaeth ysgol gyfan a chynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. • Cyd-weithio agos gyda Swyddogion Ansawdd ADY a Chydlynwyr ADYaCh o fewn ysgolion.
CAM 2 (Gweithredu Ysgol a Mwy)	<ul style="list-style-type: none"> • Gwaith Seicolegydd Addysgol yn ôl dalgylch/ ardal benodol yn ôl y disgrifiadau uchod. • Ymgynghori gyda rhieni a staff allweddol o fewn yr ysgol ar lefel unigolyn neu grŵp i hybu newid a datblygiad • Ymyrraeth therapiwtig ar lefel grŵp neu unigolyn • Cyd-weithio agos gyda Chydlynwyr ADYaCh Ysgol/Clwstwr o fewn ysgolion a gyda'r Swyddogion Ansawdd ADY. • Trafod achosion mewn Fforymau Ardal/ Paneli Sirol ADYaCh • Cyd-weithio agos gyda rhieni ac asiantaethau eraill sydd yn ymwneud gydag achosion.
CAM 3 a 4 Fforwm Ardal/ Mewnbyn Tîm Integredig (GY+/Datganiad) Panel Traws Sirol	<ul style="list-style-type: none"> • Mewnbyn Uwch Seicolegydd Addysg Ddynodedig ar gyfer y Gwasanaeth Integredig ymhob maes gan gynnwys Cynllunio strategol, hyfforddiant, ymgynghori o fewn y maes. • Mewnbyn Seicolegol a Strategol o fewn y Fforymau Ardal. • Cydweithio agos gyda'r Swyddogion Ansawdd ADY. • Gwaith Seicolegydd Addysgol yn ôl dalgylch/ ardal benodol sydd yn cynnwys dyletswyddau Statudol o fewn y dalgylch/ardal yma. • Ymgynghori a chyd-weithio agos gydag aelodau o'r un maes o fewn y gwasanaeth integredig, ysgolion ac asiantaethau eraill i sicrhau ymyrraeth o ansawdd uchel ac ymwybyddiaeth Seicolegol.

6. Strwythur Staffio

Prif Seicolegydd Addysgol

- Cyd-weithio ar lefel strategol gyda'r Uwch Reolwr ADY a'r Uwch Reolwr Cynhwysiad a Phenathiaid yr Ysgolion Arbennig.
- Cynnal, rheoli a sicrhau ansawdd y Tîm Seicolegwyr Addysgol er mwyn sicrhau fod y gwasanaeth yn gweithio yn ôl safonau HCPC.
- Goruchwyliaeth broffesiynol o'r Seicolegwyr.
- Mynychu'r Panel Traws Sirol yn rheolaidd er mwyn rhoi mewnbwn Seicolegol i'r drafodaeth sydd yn cymryd lle.
- Mynychu'r Fforymau Ardal/Rhanbarthol yn ôl yr angen.
- Sicrhau fod data ynglŷn â gwaith y Tîm yn cael ei gofnodi yn ôl mesuryddion yr Awdurdodau ac ar gyfer monitro gwaith y Tîm.
- Cymryd rôl arweiniol o fewn y Tîm mewn maes/meysydd penodol.

Uwch Seicolegwyr Addysgol

- Cymryd rôl arweiniol a strategol o fewn y Tîm mewn meysydd penodol. Bydd yr Uwch Seicolegwyr Addysgol yn gyfrifol am fwy nag un maes.
- Yn y meysydd penodol hyn mae'r Uwch Seicolegwyr Addysgol yn darparu arweiniad ysgol gyfan ac awdurdod, arweiniad i aelodau'r timau integredig yn y maes, yn ogystal a chyd-weithio gyda Seicolegwyr Addysgol o fewn y Tîm i ddatblygu yr arbenigedd a sicrhau cysondeb.
- Ymchwilio a threialu rhaglenni hyfforddiant i athrawon, cymorthyddion a rhieni.
- Arwain ar brosiectau ymchwiliol i adeiladu at wybodaeth ynglŷn â darpariaethau effeithiol.
- Cynorthwyo'r Prif Seicolegwyr gyda'r broses o sicrhau fod ansawdd a datblygiad y gwasanaeth o fewn safonau'r HCPC a chyfeiriad strategol y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol a'r Awdurdod.
- Cynorthwyo gydag anwytho a goruchwyllo staff newydd ac o dan hyfforddiant.
- Cynorthwyo gyda gwaith y Prif Seicolegydd Addysgol pan fo angen gyda'r Paneli sirol ac ardal.
- Ymgymryd â gwaith Seicolegydd Addysgol (gweler isod) am ran o'r amser.

Seicolegwyr Addysgol

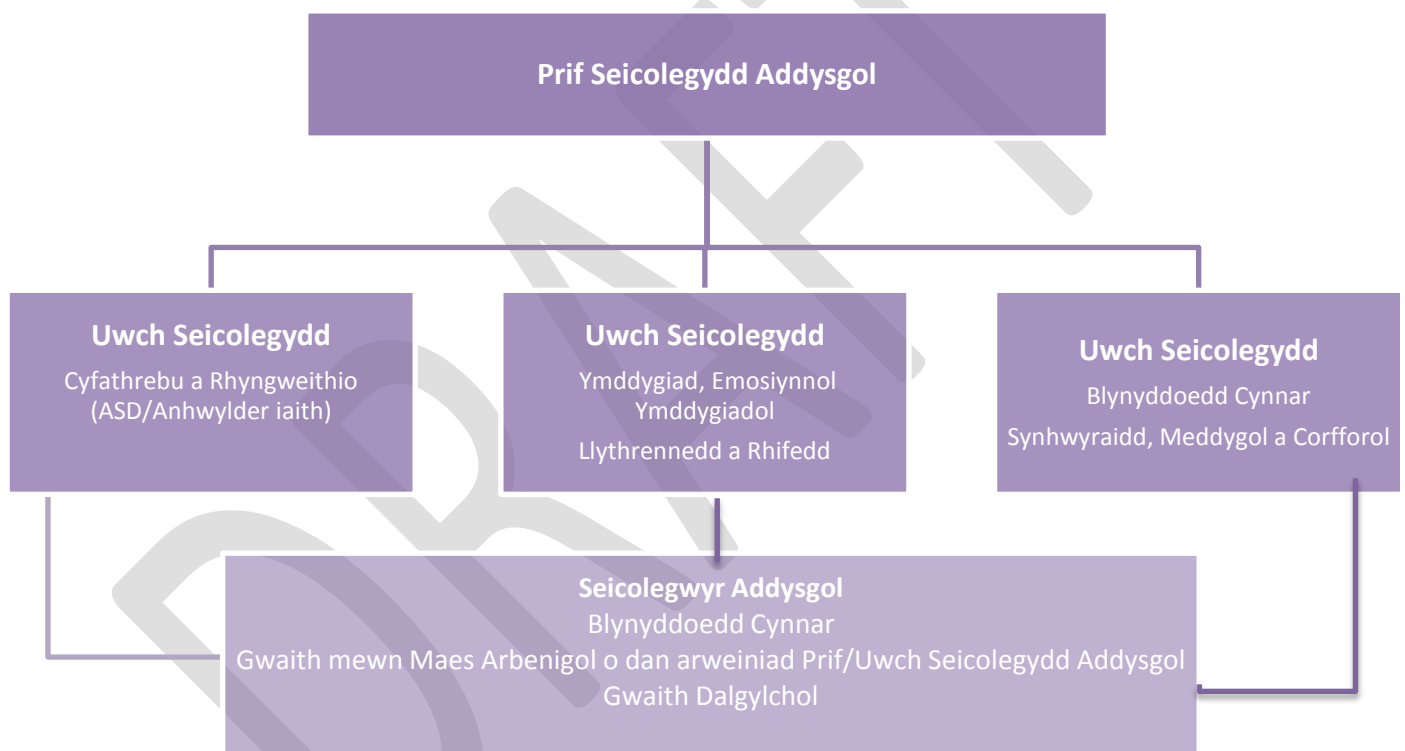
- Cynorthwyo'r Prif Seicolegydd/Uwch Seicolegydd mewn meysydd arbenigol o fewn y tîm integredig (gweler dogfennau'r meysydd amrywiol) mewn rôl strategol ac arweiniol.
- Cynorthwyo ysgolion i fapio eu darpariaeth yn y maes ar draws yr ysgol ac adnabod meysydd sydd angen sylw/datblygu.
- Cynnal prosiectau ymchwiliol i adeiladu at wybodaeth ynglŷn â darpariaethau effeithiol.
- Darparu hyfforddiant ar lefel Awdurdod, Dalgylch neu Ysgol yn ôl yr angen sydd wedi ei adnabod gan y Prif Seicolegydd Addysgol (neu yn ôl Fforwm Ardal ADYaCh).
- Ymgynghori gyda rhieni a staff allweddol o fewn ysgolion ynglŷn â disgyblion unigol neu grwpiau.
- Cynnal ymyraethau therapiwtig neu ymyraeth wedi ei dargedu gyda disgyblion unigol neu grwpiau yn defnyddio Seicoleg.
- Arsylwi ac asesu unigolion/grwpiau pan fo hyn yn addas er mwyn cyfrannu at ddarganfod dulliau mwy effeithiol o addysgu.
- Sicrhau fod cofnod o'r gwaith sydd yn cael ei wneud o fewn system data'r gwasanaeth.
- Hybu defnydd dulliau effeithiol o fonitro cynnydd.
- Cyd-weithio agos gydag aelodau eraill o'r Tîm integredig er mwyn cynllunio ymyraethau yn effeithiol.
- Sicrhau ansawdd (ar y cyd efo'r Swyddogion Ansawdd ADYaCh) yr adolygiadau, a'r defnydd o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn

7. Hyfforddiant

Rhan allweddol bwysig o swyddogaeth y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yw cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gynllunio a chyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant blynyddoedd cynnar/ cyfnod sylfaen a cynradd/ uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo. Mae adnoddau parod gan y Gwasanaeth yn cael ei rannu drwy'r Llyfrgell Adnoddau.

8. Llifsiart Strwythur Staffio

9. Gwasanaeth Aml Asiantaeth

Asiantaethau Eraill

Mae'r Gwasanaeth yn cyd-weithio ar lefel achos ac ar lefel strategol glinigol gydag asiantaethau eraill megis CAMHS, Therapi Iaith a Lleferydd, Gwasanaethau Seicoleg Addysg mewn ardaloedd/siroedd eraill.

Prifysgolion

Mae'r Gwasanaeth yn cynnal perthynas agos gyda Phrifysgolion sydd â chwrs Hyfforddi Proffesiynol ar gyfer Seicolegwyr Addysg (DipEdPsy), er enghraifft, Prifysgol Caerdydd, Prifysgol Birmingham a Phrifysgol Manceinion. Cynhelir perthynas agos hefyd gydag adran Seicoleg Prifysgol Bangor ar gyfer rhannu arferion da a chyfleoedd ar gyfer cyd-ymchwilio.

Gwasanaeth Ansawdd Anghenion Dysgu Ychwanegol

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn gefnogaeth i ysgolion prif lif ac arbennig er mwyn:

- Sicrhau fod ysgolion, a Chydlynwyr Clwstwr ADY a Chynhwysiad yn cyd-fynd â gofynion y Cod Ymarfer ADY/Cod Ymarfer newydd ADY a Chynhwysiad.
- Datblygu a monitro ansawdd a chysondeb yn y modd y mae ADY a Chynhwysiad yn cael ei dargedu ar draws Gwynedd a Môn.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau fod ethos ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn cymryd perchnogaeth o'r plant a'r bobl ifanc yma sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.
- Pob athro/awes ymhob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn i dderbyn hyfforddiant priodol, fydd yn arwain at athrawon sydd yn hyderus i weithio â phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.
- Sicrhau cysondeb yn y modd y mae Cydlynwyr Clwstwr ADY a Chynhwysiad yn gweithredu.

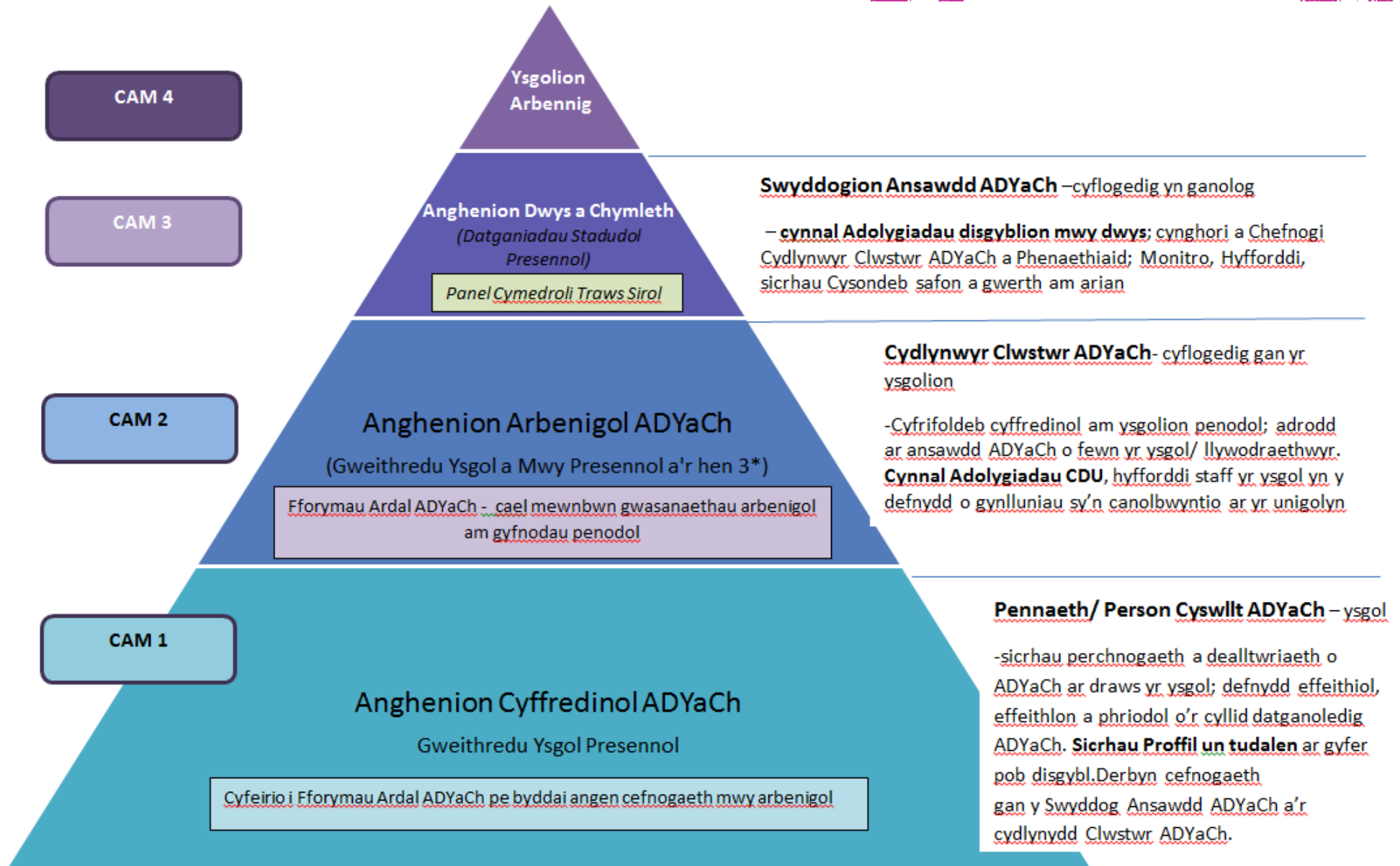
3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Data ynglŷn â chynnydd disgyblion sydd ar y rhestr ADY a Chynhwysiad yn ôl dangosyddion y meysydd penodol, er enghraifft cynnydd yn ôl mesurau cyrhaeddiad, targedau a mesurau safonedig ac asesiadau maen prawf cyfeiriol.
- Presenoldeb
- Gwaharddiadau
- Arolwg o ganfyddiad o ansawdd hyfforddiant a gynigir gan y tîm a sut mae'r hyfforddiant wedi cael ei ddefnyddio.

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth bresennol a gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad wedi ei rannu i bedair prif haen. (Gweler strwythur pyramid isod)

CAM 1 - Anghenion Cyffredinol ADYaCh

Gweithredu Ysgol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig ar gyfer gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu ychwanegol.

Mae'r Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn cefnogi gwaith a chyfrifoldebau'r Pennaeth/ Person Cyswilt, a'u hysgolion, drwy sicrhau eu bod yn cyd-fynd ac amserlenni statudol a threfniadau'r awdurdod, ac yn monitro defnydd effeithiol a adnoddau ADY a Chynhwysiad datganoledig yr ysgol.

Yn ogystal maent yn cyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig yn bennaf drwy'r Cydlynwyr Ysgol/Clwstwr ADYaCh ar gyfer Pennaethiaid, Athrawon a Chymorthyddion dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo.

CAM 2 – Anghenion Arbenigol ADYaCh

Gweithredu Ysgol a Mwy

Os caiff anghenion mwy arbenigol eu hadnabod drwy Broffil Un Tudalen neu Gynllun Datblygu Unigol y disgybl darperir gwasanaeth drwy gyfeirio'r achos i Fforwm Ardal ADY a Chynhwysiad. Bydd y Cydlynnydd Ysgol/Clwstwr ADYaCh yn cefnogi'r ysgol efo'r ceisiadau a'r adolygiadau yma a bydd y Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn gwirio a chysoni fod gwybodaeth berthnasol ynglŷn â chynnydd plant yn cyrraedd y Fforwm yn y modd priodol.

CAM 3 – Anghenion Dwys a Chymleth ADYaCh

Datganiadau Statudol

Y Swyddogion Ansawdd ADYaCh fydd yn cynnal adolygiadau ar gyfer disgyblion efo anghenion mwy dwys a chymleth a darperir gwasanaeth drwy Banel Cymedroli Traws Sirol a'r Fforymau Ardal ADY a Chynhwysiad. Bydd y Gwasanaeth Ansawdd ADY a Chynhwysiad yn sicrhau fod gwybodaeth berthnasol ynglŷn â chynnydd plant yn cyrraedd y Panel a'r Fforwm yn y modd priodol.

CAM 4 – Anghenion Dwys a Chymleth ADYaCh

Ysgolion Arbennig

5. Strwythur Staffio

Swyddogion Ansawdd ADY a Chynhwysiad

Mae Tîm o Swyddogion Ansawdd yn cefnogi gwaith ysgolion a'r gwasanaethau eraill ADY a Chynhwysiad trwy:

- Weithio mewn ardal benodol gan sicrhau fod Cydlynwyr yr Ardal yn gweithredu o fewn gofynion y Cod Ymarfer ADY a Chynhwysiad Cymru a Meini Prawf ADY a Chynhwysiad yr awdurdod.
- Dderbyn arweiniad gan y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol a chyd-weithio agos gyda'r Gwasanaethau ADY a Chynhwysiad eraill o fewn yr ardal.
- Amlygu materion ansawdd/ llywodraethiant ysgol i sylw Swyddog Ardal Addysg Gwynedd/Uwch Reolwr ym Môn os yn cael effaith ar ansawdd y ddarpariaeth ADY a Ch yn oddi fewn i'r sefydliad.
- Gyngori Cydlynwyr Clwstr ADY a Chynhwysiad gyda materion yn ymwneud â gweithredu dydd i ddydd a strategol.
- Rhoi mewnbwn ar arfer dda i ysgolion er mwyn bwydo i brosesau hunan arfarnu a chynllun datblygu ysgol.
- Monitro defnydd effeithiol o adnoddau ADY a Chynhwysiad datganoledig yr ysgol.
- Gymryd rhan o fewn rhaglen hyfforddiant mewn swydd ADY a Chynhwysiad y ddwy sir a chynnig hyfforddiant yn ôl gofyn Cydlynwyr/ Penaethiaid ac ysgolion ym maes Rôl, Arfer dda a Dyletswydd statudol Cydlynwyr Clwstr ADY a Chynhwysiad a'r Person Cyswllt ADY a Ch yn.
- Weithio fel rhan o dîm i sicrhau cysondeb ar draws Gwynedd a Môn.
- Sicrhau fod ysgolion yn cyd-fynd ac amserlenni statudol a threfniadau'r awdurdod (e.e. ar gyfer Fforymau neu Baneli) gyda darparu'r wybodaeth sydd ei angen i wneud penderfyniadau.
- Rhoi mewnbwn ychwanegol i Gydlynwyr Clwstr ADY a Chynhwysiad a Penaethiaid ysgolion newydd, neu os oes yna newid arwyddocaol yn y baich gwaith o fewn ysgol fach (e.e. nifer plant ADY yn cynyddu yn ddirybudd, sydd yn golygu fod angen addasu systemau'r ysgol i gyd-fynd â'r cynnydd yn y galw).

Swyddogion Datganiadau (Cyfnod Interim cyn y ddeddfwriaeth newydd)

Yn y cyfnod interim o drosglwyddo o'r Cod Ymarfer ADY Cymru (2002) i'r Cod Ymarfer ADY a Chynhwysiad arfaethedig fe fydd cyfnod trosiannol o ran disgyblion sydd yn destun Datganiad ADY. Bydd angen sicrhau fod yr Awdurdodau ac Ysgolion yn parhau i gyflawni eu dyletswyddau statudol yn ôl y Cod Ymarfer ADY Cymru (2002) nes daw'r ddeddf addysg yn weithredol. Bydd y gwasanaeth yn darparu mewnbwn cydlynu ar gyfer yr unigolion hyn yn ystod y cyfnod yma trwy:

- Gynorthwyo'r Awdurdodau i gyflawni dyletswyddau yn unol â Rheoliadau Deddf Addysg (2001) a Chod Ymarfer ADY Cymru (2002).
- Sicrhau fod ysgolion yn gweithredu yn ôl amserlenni statudol y Cod Ymarfer ADY Cymru (2002).
- Cyd-weithio agos fel rhan o dîm y Swyddogion Ansawdd ADY a Chynhwysiad.
- Cyfrannu at ddata dangosyddion yr Awdurdodau yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
- Cysylltu gydag Ysgolion, Rhieni ac Asiantaethau yn unol â gofynion y Panel Cymedroli.
- Cydlynu'r gwaith o drosglwyddo unigolion o Ddatganiadau i Gynlluniau Datblygu Unigol yn ôl arweiniad Llywodraeth Cymru a'r Uwch Reolwyr.

Cydlynwyr Clwstr ADY a Chynhwysiad

Mae'r Cydlynwyr Clwstr ADY a Chynhwysiad yn rôl allweddol o fewn yr ysgol, gyda mewnbwn strategol. Maent yn atebol i Gyrrff Llywodraethol a Phenathiaid yr ysgol, ac yn derbyn arweiniad pellach gan y Gwasanaeth Ansawdd Ardal ADY a Chynhwysiad. Mae'r unigolyn yma â chyfrifoldeb cyffredinol ar gyfer pob ysgol unigol o fewn eu clwstr i:

- Defnyddio prosesau mapio darpariaeth er mwyn sicrhau fod darpariaeth ADY a Chynhwysiad ysgol gyfan yn cynnig y defnydd gorau o adnoddau.
- Sefydlu a gweithredu systemau o sgrinio ac adnabod ADY a Chynhwysiad, fel bod modd ymyrryd yn gynnar.

- Sicrhau fod gofynion addysgu bob disgybl efo ADY a Chynhwysiad yn cael eu cyfarch trwy fonitro gwaith y staff dysgu a'r cymorthyddion yn rheolaidd.
- Hwrwyddo cynhwysiad o fewn lleoliadau addysgol.
- Creu perthynas bositif ac agored gyda rhieni disgyblion ADY.
- Ffynhonnell o arbenigedd (ADY a Chynhwysiad) drwy ddatblygu sgiliau arbenigol a gwybodaeth.
- Hyfforddi staff ysgolion gan gynnwys athrawon a chymorthyddion.
- Cyfrannu i Gynllun Datblygu Ysgol a Hunan Arfarniadau.
- Adrodd ar ansawdd ADY a Chynhwysiad o fewn yr ysgol i'r Llywodraethwyr a'r Pennaeth/ Uwch dîm Rheoli.
- Ymwybyddiaeth glir o Feini Prawf yr A.Ll a'r gwasanaethau sydd ar gael i gefnogi'r ysgol.
- Cyfrannu i ddatblygiad gweithdrefnau gan gynnwys cynllunio cyllidol strategol a chasglu a dehongli data.
- Asesiad a'r defnydd o CDU gan ddefnyddio'r dulliau sy'n canolbwyntio ar unigolion.
- Sicrhau'r defnydd priodol o drefniadau'r A.Ll. wrth geisio osgoi anghydfod.
- Gwella eu dysgu proffesiynol eu hunain drwy gysylltu efo'r cydlynwyr eraill er mwyn datblygu a rhannu profiadau ac arfer da.
- Cryfhau trefniadau ar gyfer cyfnodau trosiannol.
- Yn adnabod anghenion y disgyblion ADY a Chynhwysiad yn yr ysgol yn dda gan gydlynu casglu gwybodaeth ar gyfer ffurfio CDU.
- Ymgymryd â rôl arweiniol o ran dosbarthiad cymorthyddion ar lefel clwstwr o ysgolion o ganlyniad i drafodaethau Fforymau ADYaCh.
- Rheolwr llinell i glwstwr o Gymorthyddion Arbenigol ADYaCh penodol o fewn eu clwstwr o ysgolion – er mwyn sicrhau dyraniad cywir o'u hamser, ansawdd y gwasanaeth a chysondeb yn y ddarpariaeth.

Swyddog Datblygu Data a Defnydd Technoleg Gwybodaeth ADY a Chynhwysiad

Ar gyfer gwneud defnydd effeithiol o'r data sydd yn cael ei gasglu o fewn y system ONE mae'r Swyddog Data yn gyfrifol am:

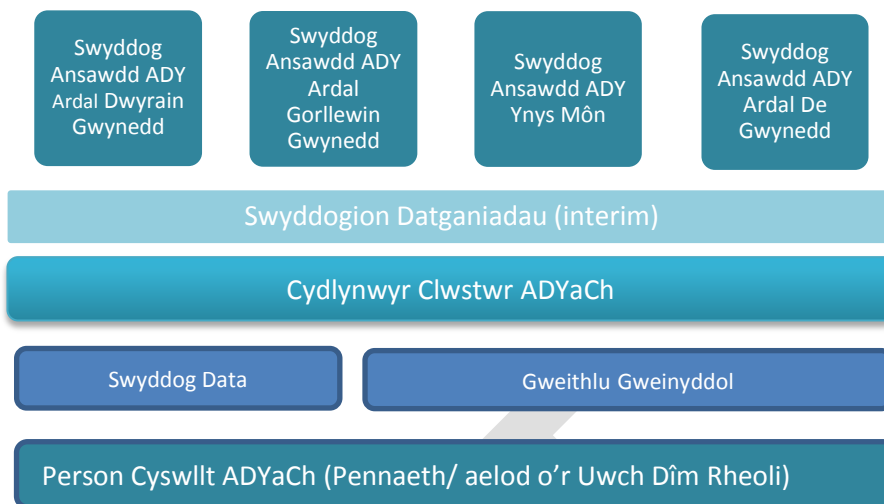
- Monitro defnydd systemau gan ysgolion a gweithwyr proffesiynol, ac ymateb i anawsterau gyda defnydd y system pan fo rhain yn codi.
- Ymateb i geisiadau a wneir gan aelodau o'r Tîm Rheoli a'r Gwasanaethau ADY a Chynhwysiad am adroddiadau data a defnydd.
- Sicrhau fod y data sydd ei angen ar gyfer Fforymau Ardal ADY a Chynhwysiad a Phaneli Cymedroli ar gael.
- Adrodd ar effeithiolrwydd a defnydd y system.
- Sicrhau fod y data yn cael ei gadw yn ddiogel a bod gwaith rheoli cefndirol yn cymryd lle i sicrhau effeithiolrwydd y system.

Swyddogion Gweinyddol ADY a Chynhwysiad

Er mwyn cefnogi gwaith yr holl Wasanaethau ADY a Chynhwysiad bydd mynediad at weithlu gweinyddol a fydd yn gallu:

- Cefnogi gwaith y Swyddogion Ansawdd ADY a Chynhwysiad a'r Swyddogion Datganiadau o ran dyletswyddau'r Awdurdod yn ôl y Cod Ymarfer ADY a Chynhwysiad a gofynion casglu gwybodaeth a data.
- Cefnogi tasgau gweinyddol y Gwasanaethau ADY a Chynhwysiad er enghraifft:
  - Trefnu lleoliadau ar gyfer Fforymau ADY a Chynhwysiad a Phaneli Cymedroli a chefnogi'r Cydlynwyr Clwstwr a'r Swyddogion Ansawdd yn y gwaith o drefnu gwybodaeth ar gyfer y cyfarfodydd.
  - Trosglwyddo ymholiadau ffôn i'r gweithiwr perthnasol.
  - Cefnogi'r gwaith o greu adnoddau (e.e. llungopïo)
  - Llogi ystafelloedd a chefnogi unrhyw waith trefnu cyfarfodydd neu hyfforddiant.
  - Hysbysu ysgol o salwch neu absenoldeb unrhyw weithiwr o fewn y Tîm.

6. Llifsiart Strwythur Staffio

DRAFT

Polisi a Chanllawiau Diogelu

1. Cyflwyniad

Mae'r polisiau a'r gweithdrefnau ar gyfer y Gwasanaeth Addysg yn cyd-fynd â pholisiau corfforaethol Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ac wedi'i llunio yng nghyd-destun gweledigaeth y cynghorau ar gyfer sicrhau diogelwch a lles plant a phobl ifanc Gwynedd ac Ynys Môn.

Mae Gwasanaeth Addysg Gwynedd ac Ynys Môn yn cydnabod ei rwymedigaethau statudol o ran diogelu plant mewn addysg. Mae'r gwasanaethau addysg yn amcanu i sicrhau lles a diogelwch plant a phobl ifanc sy'n defnyddio gwasanaethau o fewn a thu allan i ysgolion a darpariaethau addysgol eraill.

2. Cefndir Deddfwriaethol

Mae'r Awdurdodau'n cydymffurfio â gofynion ac egwyddorion:

- Canllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008
- Diogelu Plant Mewn Addysg: Cylchlythyr 005/2008 LLC
- Gweithio Gyda'n Gilydd – o ran Deddf 2004
- Protocolau a Pholisiau Bwrdd Diogelu Plant Gwynedd a Môn
- Gweledigaeth Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion Gwynedd
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Yn ogystal mae gan y gwasanaethau addysg rôl fonitro ar gyfer sicrhau bod Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn deall ac yn gweithredu gweithdrefnau diogelu plant.

3. Cyfrifoldebau o fewn y Gwasanaethau Addysg

Y Pennaeth Addysg yw'r Prif Swyddog Statudol yng Ngwynedd a'r Pennaeth Dysgu Gydol Oes yn Ynys Môn - sydd â chyfrifoldeb dros sicrhau bod y gwasanaeth yn cyflawni'n llawn ei rwymedigaethau statudol yng nghyd-destun Diogelu Plant.

Dirprwyir y cyfrifoldeb arweiniol ar gyfer datblygu polisiau a gweithdrefnau i'r Swyddog Gweithredol Dynodedig Diogelu Plant yr Adran Addysg. Cydweithia yn agos gyda Gwasanaethau Cymdeithasol Plant i sicrhau polisiau a gweithdrefnau aml asiantaeth a hyfforddiant. Y Swyddog Diogelu Plant yw Swyddog Gweithredol Dynodedig Diogelu Plant yr Adran Addysg ar gyfer derbyn unrhyw ymholiadau (gweler Atodiad 6).

Y Pennaeth Addysg yng Ngwynedd a'r Pennaeth Dysgu Gydol Oes yn Ynys Môn sy'n cynrychioli Addysg ar y Bwrdd Diogelu Plant ac ar baneli Strategol Diogelu Plant ag Oedolion o fewn yr awdurdodau. Mae'r Swyddog Gweithredol Dynodedig Diogelu Plant yr Adran Addysg yn cynrychioli Addysg ar y Panel Gweithredol Diogelu Plant ac Oedolion Gwynedd ac Ynys Môn. Mae Swyddogion Addysg gweithredol o'r Tîm Disgyblion a Chynhwysiad yn cyfrannu'n llawn ar is-grwpiau - Polisi a Phrotocolau ac Adolygiadau Achosion Difrifol, ac yn weithredol fel aelodau Is-grŵp Cynllunio Diogelu Plant yr Adran Addysg.

Adroddir yn chwarterol i'r Timau Rheoli Addysg yn erbyn dangosyddion cytunedig sy'n amlygu perfformiad yr Adrannau yn y maes diogelu. Bydd dilysu allanol am ansawdd gweithdrefnau diogelu yn cael ei gwblhau'n flynyddol, e.e. drwy asesu ysgolion gan gymheiriaid allanol.

4. Dyletswyddau Diogelu'r Gwasanaeth ac Ysgolion/Sefydliadau Addysgol

Rôl y gwasanaethau Addysg ac Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn o fewn y drefn Diogelu Plant yw sicrhau amgylchfyd ac ethos diogel lle y gall plant a phobl ifanc ddysgu gan roddi sylw digonol i'w lles a'u diogelwch.

Dylai pob gweithiwr ystyried ei rôl ar gyfer:

- diogelu plant rhag niwed
- atal camdriniaeth
- hybu lles

Mae gan ysgolion a'r Gwasanaethau Addysg gyfrifoldeb i gydweithio gyda Gwasanaethau Cymdeithasol ac adrannau eraill y cynghorau i hyrwyddo diogelwch trwy godi ymwybyddiaeth, gwella dealltwriaeth a chryfhau gwytnwch plant a phobl ifanc thrwy'r cwricwlwm yn ogystal â thrwy waith ataliol ac ymyrraeth gynnar; trwy gyfeirio pryderon, cyfrannu gwybodaeth a thuag at asesiadau o angen. Mae hyn yn cynnwys gwaith Gyda'n Gilydd yng Ngwynedd, Tîm o Amgylch y Teulu yn Ynys Môn a'r 'Fframwaith Asesiad ar y cyd i Deuluoedd' (JAFF), yn ogystal â phlant a phobl ifanc mewn angen neu sy'n agored i risg o gamdriniaeth. Bydd y gwasanaeth yn cydgorffio'r gofynion ac yn gweithio'n agos gydag ysgolion ac asiantaethau eraill yn y maes diogelu, yn benodol felly Gwasanaethau Cymdeithasol, Iechyd a'r Heddlu.

Mae'r gwasanaethau addysg yn gweithredu ar gyfrifoldebau corfforaethol ac addysgol Gwynedd ac Ynys Môn wrth sicrhau i'r holl ysgolion, unedau, colegau Addysg Bellach, lleoliadau addysg eraill a phartneriaid fod yn berchen ar weithdrefnau effeithiol wrth:

- rwystro pobl amhriodol rhag gweithio gyda phlant a phobl ifanc
- hyrwyddo arferion ardderchog a herio arferion annigonol ac anniogel
- adnabod ac ymateb yn gadarn i unrhyw achos o bryder yng nghyswllt diogelwch a lles plentyn gan weithredu ar weithdrefnau sy'n sicrhau diogelwch
- monitro ac arfarnu'n rheolaidd i wella ansawdd strwythurau a gweithdrefnau diogelu'r gwasanaeth

Mae disgwyl i holl sefydliadau addysgol Gwynedd ac Ynys Môn sicrhau:

- bod polisi diogelu plant cyfredol a chynhwysfawr mewn lle sy'n cyd-fynd â'r arweiniad a gynigir (Atodiad 12);
- bod y polisiâu a'r gweithdrefnau'n ystyried gweithgareddau all ddigwydd y tu mewn a thu allan i oriau i furiau'r ysgol (defnydd o gyfleusterau hamdden, ymweliadau addysgol, defnydd o gyfleusterau'r ysgol i ddibenion cymunedol ayyb)
- bod un aelod o'r Uwch Dîm Rheoli yn berson dynodedig Diogelu Plant ac yn cymryd cyfrifoldeb o fewn y sefydliad am faterion Diogelu. Dylent roddi cyngor, anwytho pob aelod o staff newydd/llanw, cynnig arweiniad penodol a chyffredinol, sicrhau trefniadau hyfforddi a diweddarau, a bod yn ddolen gyswllt gyda'r gwasanaeth addysg/gwasanaethau cymdeithasol/asiantaethau eraill mewn materion diogelu;
- bod y Person Dynodedig Diogelu yn berchen ar yr awdurdod priodol i weithredu, wedi'i hyfforddi i'r lefel priodol a gyda phrofiad addas;
- bod 'eilydd/dirprwy' diogelwch yn wybyddus i bawb yn absenoldeb y Person Dynodedig;
- bod Llywodraethwr Dynodedig Diogelu Plant hefyd wedi'i hyfforddi i'r lefel priodol, eu bod ar gael i gynorthwyo'r Person Dynodedig pan yn briodol, ac yn cyfrannu at a chyflwyno'r Adroddiad Blynyddol i Lywodraethwyr i sylw'r Corff Llywodraethol yn flynyddol a
- bod pob ysgol ac uned yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol Diogelu Plant i sylw'r gwasanaeth Addysg pob blwyddyn, erbyn diwedd tymor yr Haf

Rhoddir sylw dyladwy i'r categorïau o gamdriniaeth fel y'u hamlygir yng Nghanllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008:

- Cam driniaeth gorfforol
- Cam driniaeth emosiynol
- Cam driniaeth rywiol
- Esgeulustod

Mae gan holl weithlu Gwasanaeth Addysg Gwynedd ac Ynys Môn gyfrifoldeb:

- i fod yn ymwybodol o Ganllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008
- i ymddwyn yn broffesiynol a chyfreithiol dros les a diogelwch plant a phobl ifanc
- “Chwythu’r Chwiban” os ydynt yn ymwybodol o unrhyw achos o gamdriniaeth
- i fod yn effro i arwyddion o gamdriniaeth ac i ymateb yn unol â chanllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008 (gweler Rhan 2.1, 2.2, 2.3 a 2.4)
- i fod yn effro i arwyddion o gamdriniaeth gan oedolion sy’n gweithio gyda neu yn goruchwylio plant a phobl ifanc, ac ymateb yn unol â chanllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008 (gweler Rhan 2.1, 2.2, 2.3 a 2.4)
- i fod yn effro i arwyddion o fwlio (gweler canllawiau cenedlaethol a lleol)
- gwybod sut i ymateb pan fo plentyn yn datgelu gwybodaeth a pha gamau priodol i’w cymryd (gweler Rhan 2.1, 2.2, 2.3 a 2.4)
- gwybod at bwy y dylid cyfeirio unrhyw amheuan neu ddatgeliad gan blentyn neu berson ifanc, y tu mewn a thu allan i oriau’r ysgol;
- i gyflwyno datganiad/cofnod ysgrifenedig o’r hyn a welwyd neu a glywodd gan blentyn neu berson ifanc

Yn unol â chanllawiau LLC mae’n ofynnol i bob ysgol adnabod athro/awes a llywodraethwr dynodedig sydd â chyfrifoldeb dros faes Diogelu Plant (gweler Diogelu Plant Mewn Addysg: 005/2008).

Bydd Swyddogion yr Adrannau Addysg yn cynllunio a chydlynu darpariaeth gwasanaethau a dyrannu adnoddau er mwyn cyflawni gofynion Diogelu, yn unol â’r gofynion cyfreithiol, cenedlaethol a lleol. Cydweithir mewn partneriaeth, drwy’r Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru, a’r Paneli Strategol/Gweithredol Diogelu Gwynedd ag asiantaethau eraill gan gyd gynllunio a darparu gyda gweithwyr proffesiynol ym maes gofal iechyd, gwasanaethau cymdeithasol, tîm cyfiawnder ieuencid.

Ar lefel strategol bydd gwasanaeth addysg Gwynedd ac Ynys Môn yn:

- sicrhau cyswllt cyson â’r awdurdodau esgobaethol priodol ynghylch trefniadau ar gyfer yr ysgolion a gynorthwyr;
- monitro ac adrodd ar lwyddiant ysgolion yn flynyddol i gydymffurfio â Chanllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008, yn enwedig gweithrediad polisiau a gweithdrefnau priodol;
- Sicrhau strwythurau recriwtio a chyflogi diogel, yn unol â’r polisiau Corfforaethol;
- cydweithio’n gorfforaethol i sicrhau hyfforddiant staff i’r lefel priodol, gan gynnwys y personau dynodedig sy’n gyfrifol am amddiffyn plant (athrawon a llywodraethwyr);
- dwyn unrhyw ddiffygion i sylw Corff Llywodraethu’r Ysgol a’i gynghori ynghylch pa gamau sydd angen eu cymryd i’w cywiro;
- gweithredu i ddatrys unrhyw broblemau rhyngasiantaethol cyn gynted ag y deuir i wybod amdanynt;
- chwarae rhan lawn mewn adolygu achosion yn unol â Phennod 10 - Diogelu Plant; Gweithio Gyda’n Gilydd - dan Ddeddf Plant 2004;
- rhannu gwybodaeth a deilliannau perthnasol am achosion ac adolygiadau gydag ysgolion/personau dynodedig fel rhan o’r drefn gwella ansawdd;
- sicrhau cydweithio amlasiantaethol a phartneriaeth ar draws y gwasanaeth;
- cydweithio gyda’r Bwrdd Diogelu Lleol a’r cyngor i sicrhau adnoddau priodol i ddiwallu anghenion yn y maes Diogelu

Ar lefel gefnogol bydd y gwasanaeth addysg yn sicrhau bod:

- hyfforddiant ar gael i'r lefel priodol i holl staff newydd yn yr Awdurdod, i staff fydd yn gweithio gyda phlant mewn ysgol a gwasanaethau addysg eraill, ac i lywodraethwyr ysgolion. Bydd yr hyfforddiant yn eu galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau amddiffyn plant yn effeithiol. Bydd hyfforddiant blynyddol ar gyfer sicrhau bod sgiliau a gwybodaeth staff yn cael eu diweddarau'n rheolaidd.
- hyfforddiant bellach i staff yr Awdurdod sy'n bennaf gyfrifol am amddiffyn a diogelu plant, wedi'i ddarparu drwy gydweithrediad gyda Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru.
- cofnod o'r holl unigolion dynodedig a'r llywodraethwyr a enwebwyd gan y cyrff llywodraethu i fod yn gyfrifol am amddiffyn plant o fewn ysgolion, pa hyfforddiant a roddwyd i'r unigolion hynny a dyddiadau'r hyfforddiant.
- cyfleoedd i staff ddiweddar hyfforddiant i'r lefel priodol pob tair blynedd, yn unol â pholisi'r Cyngor.
- cynnig polisiâu enghreifftiol a gweithdrefnau enghreifftiol i ysgolion ar bob agwedd o amddiffyn plant.
- gweithredu'n briodol yng nghyswllt honiadau o gam-drin yn erbyn staff a gwirfoddolwyr.
- darparu cyngor a chefnogaeth i ysgolion a gwasanaethau addysg eraill er mwyn delio ag achosion unigol: gweithredu ar eu rhan lle bo angen i ddatrys unrhyw anawsterau gydag asiantaethau partner y Bwrdd Diogelu.

Ar lefel weithredol bydd y Cyngorau, mewn cydweithrediad a'r gwasanaeth addysg yn:

- sicrhau gweithdrefnau recriwtio diogel a bod yr holl archwiliadau penodol yn cael eu cyflawni a'u diweddarau ar staff a gwirfoddolwyr sydd yn gweithio â phlant, fel bo'n briodol.
- sicrhau trefniadau diogelu a hybu lles plant sydd ddim yn mynychu ysgolion, rhai sydd wedi eu gwahardd o'r ysgol, sy'n cael eu dysgu mewn unedau cyfeirio, sydd ag anghenion meddygol cymhleth a dwys, neu sy'n derbyn gwasanaeth gan diwtoriaid cartref.
- monitro lles a diogelwch a budd addysgol plant sy'n cael eu haddysgu gartref.
- Cydweithio gyda'r asiantaethau perthnasol i fonitro trefniadau Diogelu i ddysgwyr sy'n cael eu haddysgu y tu allan i'r sir
- sicrhau bod gweithdrefnau ar waith i ddelio â honiadau o gam-drin yn erbyn aelodau o staff yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru. Gweithio gydag ysgolion ac asiantaethau partner y Bwrdd Diogelu Plant i sicrhau yr ymdrinnir â honiadau yn sydyn, yn deg ac yn gyson.
- sicrhau bod staff yr Awdurdod (gan gynnwys unrhyw staff sy'n cyflawni swyddogaethau ar ran yr Awdurdod) sy'n gweithio â phlant yn cael eu harchwilio i lefel briodol ac yn derbyn hyfforddiant i gyflawni cyfrifoldebau amddiffyn plant yn effeithiol.
- Sicrhau cefnogaeth i ysgolion wrth gysylltu â sefydliadau a gwasanaethau y tu allan i'r sir, er mwyn derbyn neu gyfnedig gwybodaeth berthnasol a hyrwyddo cydweithrediad effeithiol traws-sirol.

5. Rôl y Corff Llywodraethol mewn Ysgolion a Cholegau Addysg Bellach

- Sicrhau bod gan eu sefydliad bolisiâu a gweithdrefnau effeithiol ar waith i ddiogelu a hybu lles plant yn unol â'r canllawiau cenedlaethol a lleol, gan gynnwys ymrwymo adnoddau i faterion amddiffyn plant a monitro bod yr ysgol yn cydymffurfio â gofynion yn y maes;
- bod gan yr ysgol gweithdrefnau recriwtio diogel ac yn sicrhau bod yr holl archwiliadau priodol yn cael eu cyflawni ar staff newydd a gwirfoddolwyr newydd fydd yn gweithio â phlant, gan gynnwys archwiliadau'r Swyddfa Cofnodion Troseddol. (gweler Polisi Recriwtio Diogel);
- bod uwch aelod o dîm arwain/rheoli'r ysgol wedi'i ddynodi fel Person Dynodedig Diogelu/ amddiffyn plant, ac yn derbyn lefel briodol o hyfforddiant gloywi a diweddiariad rheolaidd i ddiweddarau ei sgiliau a'i wybodaeth yn gyson, er mwyn rhoi cyngor a chefnogaeth i staff eraill. Bydd y Person Dynodedig yn cynnal cyswllt â'r gwasanaeth addysg ac yn gweithio ag asiantaethau eraill (gweler Atodiad 3 – rôl y Person Dynodedig mewn ysgol) a, lle bo hynny'n briodol, yn cyfarwyddo staff eraill. Dylid dynodi dirprwy

yn absenoldeb y person dynodedig ac mewn sefydliadau mawr, neu rhai gyda nifer fawr o bryderon amddiffyn plant, bydd angen dynodi mwy nac un dirprwy;

- bod y Person Dynodedig a'r holl staff a gwirfoddolwyr parhaol eraill sy'n gweithio â phlant yn derbyn yr hyfforddiant priodol fel y gallant gyflawni eu cyfrifoldebau amddiffyn plant yn effeithiol, a hyfforddiant gloywi i ddiweddarau eu gwybodaeth bob 3 blynedd. Hefyd bod staff a gwirfoddolwyr llanw/dros dro sy'n dirprwyo yn ystod absenoldebau tymor byr, ac a fydd yn gweithio â phlant, yn derbyn canllawiau clir ynghylch trefniadau'r ysgol ar gyfer amddiffyn plant a'u cyfrifoldebau;
- i sicrhau Llywodraethwr Dynodedig Diogelu wedi'i hyfforddi i lefel hyderus o ddeallusrwydd yn y maes, i gyflawni eu swyddogaethau ac i ddeall eu cyfrifoldebau diogelu ehangach. Dylai'r Llywodraethwr dynodedig gael cyswllt rheolaidd â'r pennaeth, a chynorthwyo i ddarparu gwybodaeth ac adroddiadau blynyddol i'r corff llywodraethu ar faterion lle nad oes honiadau yn erbyn staff;
- i ddilyn y canllawiau a gweithdrefnau cywir ble mae honiad o amddiffyn plant wedi'i wneud yn erbyn aelod o staff, gan gynnwys penodi ymchwilydd annibynnol pan yn briodol, yn unol â chanllawiau amddiffyn plant Cymru Gyfan 2008 (Rhan 4) a'r cylchlythyr Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol: Canllawiau Diwygiedig i Gyrrff Llywodraethu 002/2013.
- bod y polisi Diogelu'n cael ei adolygu'n flynyddol a'r adroddiad blynyddol yn cael ei gyflwyno i'r adran addysg pob blwyddyn, ac ar gael i rieni neu ofalwyr ar gais;
- bod y corff llywodraethu yn cywiro'n ddi-oed unrhyw ddiffygion neu wendidau yn y trefniadau amddiffyn plant sy'n cael eu dwyn i'w sylw.

6. Cyfrifoldebau Ychwanegol Cyrff Llywodraethol ar Gyfer Addysg Aml-Safle, y Tu Allan i Oriau Ysgol a'r Defnydd Cymunedol o Leoliadau

Corff Llywodraethol ysgolion sy'n gyfrifol am reoli'r defnydd diogel o'u safleoedd y tu allan i oriau'r ysgol, heblaw pan mae trefniant ymddiriedolaeth mewn lle, neu mae cytundeb trosglwyddiad rheolaeth mewn lle (gweler Diogelu Plant Mewn Addysg 2008).

Pan fo Corff Llywodraethol yn comisiynu neu yn cynnig gweithgareddau a gwasanaethau o dan oruchwyliaeth uniongyrchol staff yr ysgol, mae'n rhaid gweithredu polisiâu a gweithdrefnau Diogelu'r ysgol.

Ble mae plant a phobl ifanc yr ysgol yn cael cynnig gweithgareddau, gwasanaethu a phrofiadau y tu allan i'r ysgol, rhaid sicrhau bod yr endid hwnnw yn cydymffurfio'n llawn â pholisiâu recriwtio diogel a bod gweithdrefnau Diogelu cadarn mewn lle. Dylai'r Corff Llywodraethol ddynodi person cyfrifol i sicrhau hyn, gan lunio asesiad risg Diogelwch priodol a'i fonitro.

Mae'n ddyletswydd cyfeirio unrhyw arferion Diogelu annigonol neu gwynion am leoliadau i sylw'r Swyddog Gweithredol Dynodedig Diogelu Plant (Ffion Rhisiart) yn yr adran addysg, er mwyn gallu gweithredi i leihau'r risg i holl blant a phobl ifanc Gwynedd ac Ynys Môn.

7. Rôl Prifathrawon a Phenaeithaid

- sicrhau bod y polisiâu a'r gweithdrefnau amddiffyn plant sy'n cael eu mabwysiadu gan y corff llywodraethu yn cael eu gweithredu'n llawn, a bod yr holl staff yn eu dilyn;
- sicrhau bod digon o adnoddau ac amser yn cael eu dyrannu fel bod y person dynodedig a staff eraill yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau, gan gynnwys cyfrannu at drafodaethau strategaeth a chyfarfodydd rhyngasiantaethol eraill, ac at asesiadau plant; a
- bod yr holl staff a gwirfoddolwyr yn deall y gweithdrefnau ac yn teimlo y gallent godi pryderon yng nghyswllt unrhyw arferion gwael neu anniogel yng nghyswllt plant, ac yr ymdrinnir yn sensitif, yn effeithiol ac yn brydlon â'r pryderon hynny yn unol â'r Gweithdrefnau ar gyfer Chwythu'r Chwiban mewn Ysgolion a Pholisi Enghreifftiol - cylchlythyr 36/2007.

8. Rôl y Person Dynodedig Mewn Ysgol

Mae'r Person Dynodedig yn cyflawni rôl allweddol o fewn ysgol wrth sicrhau ethos diogel, bod gweithdrefnau a pholisïau diogel yn cael eu sefydlu a'u gweithredu er lles disgyblion.

Dylai'r Person Dynodedig:

- arwain a chymryd cyfrifoldeb dros reoli materion ac achosion diogelu ac amddiffyn plant
- hyrwyddo lles a buddiannau Plant Mewn Gofal a grwpiau sy'n agored i niwed
- bod yn aelod o dîm rheoli'r ysgol,
- cymryd cyfrifoldeb am arferion, polisiau, gweithdrefnau a datblygiad proffesiynol yn y maes Diogelu. (gweler Atodiad 8)

9. Rôl Perchennog Ysgolion/Sefydliad Preswyl Annibynnol a Rôl Perchnogion Ysgolion Annibynnol

Gweler Cylchlythyr Diogelu Plant Mewn Addysg 005/2008.

10. Rôl Rheolwyr Gofal Plant Cyn ac ar ôl Ysgol, Meithrinfeydd, Lleoliadau ac Unedau Blynyddoedd Cynnar

Dylai rheolwyr lleoliadau blynyddoedd cynnar, meithrinfeydd a phartneriaid sicrhau:

- eu bod yn gweithredu fel Person Dynodedig Diogelu ac yn ysgwyddo rôl arweiniol mewn materion a gweithdrefnau diogelu, gan sicrhau diogelwch y plant yn eu gofal;
- bod pob aelod o staff a gwirfoddolwyr wedi'i recriwtio'n ddiogel, eu bod yn derbyn hyfforddiant a chysïau gloywi diogelu, a'u bod yn dilyn gweithdrefnau diogelu i'r safonau uchaf;
- bod amser ac adnoddau priodol ar gael i staff gyflawni eu dyletswyddau'n llawn, gan gynnwys amser i gyfrannu at asesiadau plant/mynychu cynadleddau achos a strategaeth fel bo'n briodol;
- bod polisiau a chanllawiau diamwys a safonol wedi'i mabwysiadu ac ar gael i rieni, staff a buddiolwyr eraill.

11. Hyfforddiant i Staff y Gwasanaeth Addysg gan Gynnwys Ysgolion

Dylai pob aelod o staff, fel rhan o drefniadau anwytho'r sefydliad (boed yn barhaol neu dros dro, a gwirfoddolwyr) dderbyn arweiniad ysgrifenedig am bolisi a gweithdrefnau Diogelu, gyda manylion cyswllt y Person Dynodedig, ar y diwrnod cyntaf yn y gwaith. (gweler Atodiad 7 - ysgolion)

Disgwylir i holl staff newydd y gwasanaeth addysg, gan gynnwys ysgolion, ymgymryd â hyfforddiant Lefel Un/sylfaenol cyn gynted â phosib, yn unol â pholisi hyfforddiant Diogelu corfforaethol Gwynedd.

Disgwylir i staff dderbyn hyfforddiant gloywi/adnewyddu o leiaf pob 3 blynedd.

Disgwylir i'r Person Dynodedig a'r Llywodraethwr Dynodedig ddilyn cwrs lefel uwch, er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cyflawni eu dyletswyddau'n llawn.

Bydd Penaethiaid/Llywodraethwyr yn derbyn hyfforddiant/arweiniad ar gyfer delio gyda honiadau ac achosion o gamdriniaeth broffesiynol (Rhan 4)

Bydd y gwasanaeth addysg yn cadw cofnodion hyfforddiant ac arweiniad, gan gynnwys manylion hyfforddiant staff a llywodraethwyr.

Disgwylir i ysgolion gyflwyno cofnod hyfforddiant diogelu staff yn flynyddol i'r gwasanaeth addysg, fel rhan o'r Adroddiad Blynyddol i Lywodraethwyr yn y maes Diogelu.

Trefnir rhaglen hyfforddiant blynyddol drwy raglen hyfforddiant y Bwrdd Diogelu Gwynedd a Môn.

12. Honiadau o Gamdriniaeth gan Oedolyn yn erbyn Plentyn

Mae'n hanfodol bod pob honiad o gamdriniaeth yn cael sylw sydyn, teg a chyson er mwyn sicrhau diogelwch y plentyn a sicrhau lles y person a gyhuddwyd o'r gamdriniaeth.

Dylai pob aelod o staff y gwasanaeth addysg, gan gynnwys ysgolion, gyfeirio'n syth at Ran 4 Canllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan, 2008, gan ddilyn y drefn a nodir yn glir yno.

Os am arweiniad pellach, ac nid yw'r Person Dynodedig ar gael NEU mae'r honiad yn erbyn y Person Dynodedig, cysylltwch â'r adran addysg a'r Swyddog Dynodedig Diogelu neu aelod arall o'r Is-grŵp Cynllunio Diogelu Addysg. Rhif ffôn: 01286 679007.

Gwynedd

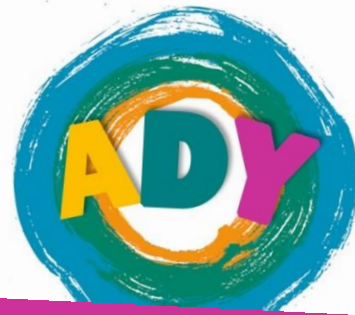
Os am arweiniad pellach cysylltwch â Thîm Cyfeiriadau Plant y Gwasanaethau Cymdeithasol: 01766 772 577
CyfeiriadauPlant@gwynedd.llyw.cymru ac os y tu allan i oriau gwaith 01248 353551

Ynys Môn

Os am arweiniad pellach cysylltwch â Thîm Cyfeiriadau Plant y Gwasanaethau Cymdeithasol 01248 752900 ac os y tu allan i oriau 01248 353551

Trefniadau a Gweithdrefnau Ysgolion, Cyfeirio Achosion, Cadw Cofnodion a Chyfrannu a Chynadleddau Achos

Gweler y Blwch Coch Diogelu Plant am arweiniad

Strategaeth

**Anghenion Dysgu Ychwanegol
a Chynhwysiad**

**Y Gwasanaethau
ADY**

Cyfathrebu a Rhyngweithio

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ystyried datblygu sgiliau ieithyddol, lleferydd, a rhyngweithio yn hanfodol bwysig. Mae'r sgiliau yma yn sylfaen allweddol ar gyfer datblygiad sgiliau eraill megis llythrennedd a rhifedd, sgiliau cymdeithasol, hunan hyder a hunan ddelwedd. Mae'n hynod bwysig ymyrryd yn gynnar a sicrhau mynediad addas i'r cwricwlwm i ddisgyblion gydag anghenion ychwanegol yn y meysydd hyn.

1. Beth mae Cyfathrebu a Rhyngweithio yn ei olygu?

Mae anawsterau dysgu o fewn y maes Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cyfeirio yn benodol at:

- Oediad sylweddol gydag iaith a lleferydd.
- Anhwylderau iaith, lleferydd a chyfathrebu
- Anawsterau cyfathrebu cymdeithasol a rhyngweithio
- Unigolion sydd o fewn yr Anhwylder Sbectrum Awtistiaeth.
- Mae'r anawsterau yma yn cael effaith ar fynediad i'r cwricwlwm a gallu'r disgybl integreiddio yn gymdeithasol ac emosiynol o fewn yr amgylchedd addysg.

2. Cyffredinol

Pan fo pryder yn bodoli nad ydyw disgybl yn gwneud y cynnydd disgwyliedig gyda sgiliau cyfathrebu a rhyngweithio disgwylir i'r ysgol ddilyn y camau isod:

- Cyswllt da gyda sector addysg blynyddoedd cynnar (e.e. Cylchoedd Meithrin) a'r sector iechyd blynyddoedd cynnar (Ymwelwyr Iechyd, Nyrs Ysgol).
- Cyswllt agos gyda rhieni a gofawyr er mwyn rhannu gwybodaeth a sicrhau fod rhieni yn rhan allweddol o unrhyw ymyrraeth sydd yn cael ei gynnig yn yr ysgol.
- Prosesau a dulliau clir yn bodoli i adnabod anawsterau cyfathrebu mor gynnar â phosibl, gan gyfeirio at yr asiantaethau perthnasol (e.e. Seicolegydd Addysg, Therapi Iaith a Chyfathrebu, Seicoleg Glinigol) mewn partneriaeth a rhieni, os yn briodol.
- Pob disgybl sydd â phroblemau cyfathrebu yn derbyn ymateb graddoledig buan sydd yn cwrdd â'i anghenion, megis mynediad at grwpiau ffocws, grwpiau targed, i ddatblygu sgiliau cyfathrebu a rhyngweithio, llythrennedd a rhifedd.
- Sicrhau fod pob plentyn yn cael mynediad at gwricwlwm llawn ac addas.
- Sicrhau ymrwymiad aml asiantaethol graddoledig i gefnogi'r disgyblion.

Nod Strategaeth a Pholisïau Cyfathrebu a Rhyngweithio Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yw:

- Hyrwyddo amgylchedd cyfoethog o ran cyfathrebu, rhyngweithio ac iaith.
- Ymyrryd yn gynnar er mwyn gwella safonau iaith a chyfathrebu yn y Cyfnod Sylfaen a thu hwnt.
- Lleihau effaith anawsterau iaith a chyfathrebu ar ddatblygiad holistaidd disgyblion.
- Datblygu hyder staff ysgolion a rhieni mewn ymateb i anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio.

3. Cyfathrebu Clir

Mae gweithio gyda theuluoedd a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu.

Wrth ganmol disgyblion mae'n allweddol i fanteisio ar y cyfle i gysylltu â rhieni.

Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i geisio cyfoethogi sgiliau iaith, cyfathrebu a rhyngweithio ac ymateb yn raddoledig pan fo anawsterau oherwydd Oediad, Anhwylder neu Awtistiaeth yn amharu ar ddatblygiad yn y meysydd hyn.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau fod ethos ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn sicrhau perchnogaeth yr ysgolion o bobl ifanc sydd ag anghenion cyfathrebu a rhyngweithio.
- Sicrhau partneriaeth lawn gydag asiantaethau perthnasol o fewn y Bwrdd Iechyd (e.e. Therapi Iaith a Lleferydd, Seicoleg Glinigol).
- Gweithlu pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn i dderbyn hyfforddiant priodol fydd yn arwain at athrawon sydd yn hyderus i gynllunio ar gyfer datblygu sgiliau iaith a chyfathrebu.
- Sicrhau arweiniad arbenigol i alluogi ysgolion i deilwrio ymyraethau arbenigol o fewn adnoddau'r ysgol.
- Sicrhau darpariaeth arbenigol safonol lleol ar gyfer y bobl ifanc gydag anghenion mwyaf dwys.
- Sicrhau cyswllt clir gyda'r sector iechyd cymunedol er mwyn adnabod anghenion ieithyddol yn fuan.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Safonedig Llythrennedd a Rhifedd.
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Cenedlaethol.
- Datblygiad mewn sgiliau yn ôl dangosyddion asesiadau safonedig, ansafonedig a maen prawf gyfeiriol iaith, cyfathrebu a rhyngweithio gan weithwyr proffesiynol (e.e. Seicolegydd Addysgol a/neu Glinigol, Therapydd Iaith a Lleferydd, Athro/awes Arbenigol)
- Cynnydd mewn canran o weithlu ysgolion sydd â hyfforddiant cyfredol mewn adnabod a thargedu anghenion iaith a chyfathrebu, awtistiaeth a sgiliau rhyngweithio.
- Tystiolaeth o gyffredinolli sgiliau trwy arsylwadau.

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Cyffredinol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig er mwyn gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag Anawsterau Cyfathrebu a Rhyngweithio, er enghraifft:

- Sefydlu systemau sydd yn galluogi i'r disgyblion cael eu targedu yn ôl yr angen sydd ganddynt.
- Defnyddio offeryn sgrinio ar gyfer adnabod meysydd er mwyn sicrhau datblygu'r awyrgylch ddysgu yn gyfeillgar ar gyfer datblygu sgiliau cyfathrebu.

- Pob disgybl sydd â phroblemau cyfathrebu yn derbyn ymateb graddoledig buan sydd yn cwrdd â'i anghenion, megis mynediad at grwpiau ffocws, grwpiau targed, i ddatblygu sgiliau cyfathrebu a rhyngweithio, llythrennedd a rhifedd.
- Sicrhau awyrgylch sydd yn gynhwysol i unigolion sydd yn cael trafferthion deall a mynegi yn defnyddio iaith lafar, neu yn cael trafferthion gydag ymgynnwys cymdeithasol rhyngweithiol.

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo. Gall ysgolion gael mynediad i adnoddau parod a gwybodaeth benodol drwy Lyfrgell Adnoddau'r Gwasanaeth ADY a Chynhwysiad.

Gweithredu Ysgol a Mwy

Arbenigol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn gallu cyfeirio disgyblion i sylw'r Fforwm Ardal ADYCh. Dylid gwneud hyn yn unol â'r Meini Prawf drwy ddilyn y drefn gytunedig. Bydd rhai disgyblion ifanc wedi eu dwyn i sylw'r gwasanaeth eisoes trwy systemau adnabod Blynnyddoedd Cynnar drwy'r Fforwm Blynnyddoedd Cynnar.

Fel rhan o'r ddarpariaeth gall ysgol dderbyn cefnogaeth arbenigol ar gyfer yr unigolyn o fewn hanner tymor. Cynllunnir y gefnogaeth arbenigol drwy arweiniad ein Uwch Seicolegydd Addysg Cyfathrebu a Rhyngweithio. Mae cyd-weithio cadarn gyda'r Adran Therapi Iaith a Lleferydd gan wneud y gwasanaeth yn llwyr integredig, gyda'r gwaith o fodelu, monitro a chyd-weithredu'r strategaethau dan arweiniad ein Hathrawon Arbenigol a Therapyddion Iaith a Lleferydd yn rhan o wasanaeth Partneriaeth. Mae effeithiolrwydd y strategaethau arbenigol yn cael eu mesur ac adroddir yn ôl i'r Fforwm ar gynnydd yr unigolyn. Lle nad oes tystiolaeth o gynnydd mae'r gefnogaeth yn cael ei adolygu. Mae'r gefnogaeth Arbenigol yn dilyn camau penodol.

Mae'r ddarpariaeth arbenigol ar gyfer yr unigolyn wedi ei gynllunio ar sail camau er mwyn sicrhau ymyrraeth raddoledig, yn unol â Meini Prawf cytunedig. Mae'r llifsiart isod yn rhoi amlinellid o gamau'r Gwasanaeth:

Canolfannau Arbenigol

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cynnig darpariaethau arbenigol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd yn cyrraedd y Meini Prawf ar gyfer Cam 3. Yn unol â'r Meini Prawf gall rhai disgyblion gael eu cyfeirio at ddarpariaeth arbenigol leol sydd wedi eu lleoli o fewn ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.

Mae ffocws ar uwch sgilio'r disgyblion yma i allu ymdopi yn well o fewn y sefyllfa prif lif y byddant yn dychwelyd iddo. Mae unrhyw ddisgybl sydd yn derbyn lleoliad o fewn ein darpariaeth arbenigol yn gwneud hyn am gyfnod penodol gyda chynllun pendant i ddychwelyd yn ôl i'r prif lif. Mae'r disgybl yn parhau ar gofrestr yr ysgol ac mewn mwyafrif yr achosion lleoliadau hanner diwrnod a gynigir.

Mae'r ddarpariaeth yn cael ei adolygu ar ôl dau dymor, ac yna yn dymhorol yn dilyn hynny. Y Fforwm Ardal ADYCh sydd yn pennu hyd y lleoliad ac yn dod i farn ynglŷn ag addasrwydd y disgybl i ddychwelyd i'r prif lif.

Wrth adael y Canolfannau Arbenigol fe fydd y Fforwm Ardal ADYCh yn penderfynu os ydy'r disgybl yn cyrraedd o fewn y Meini Prawf i dderbyn mewnbyn Cam 1 neu 2 yn y trosglwyddiad yn ôl i ysgol prif lif llawn amser.

Canolfannau Anhwylder Iaith

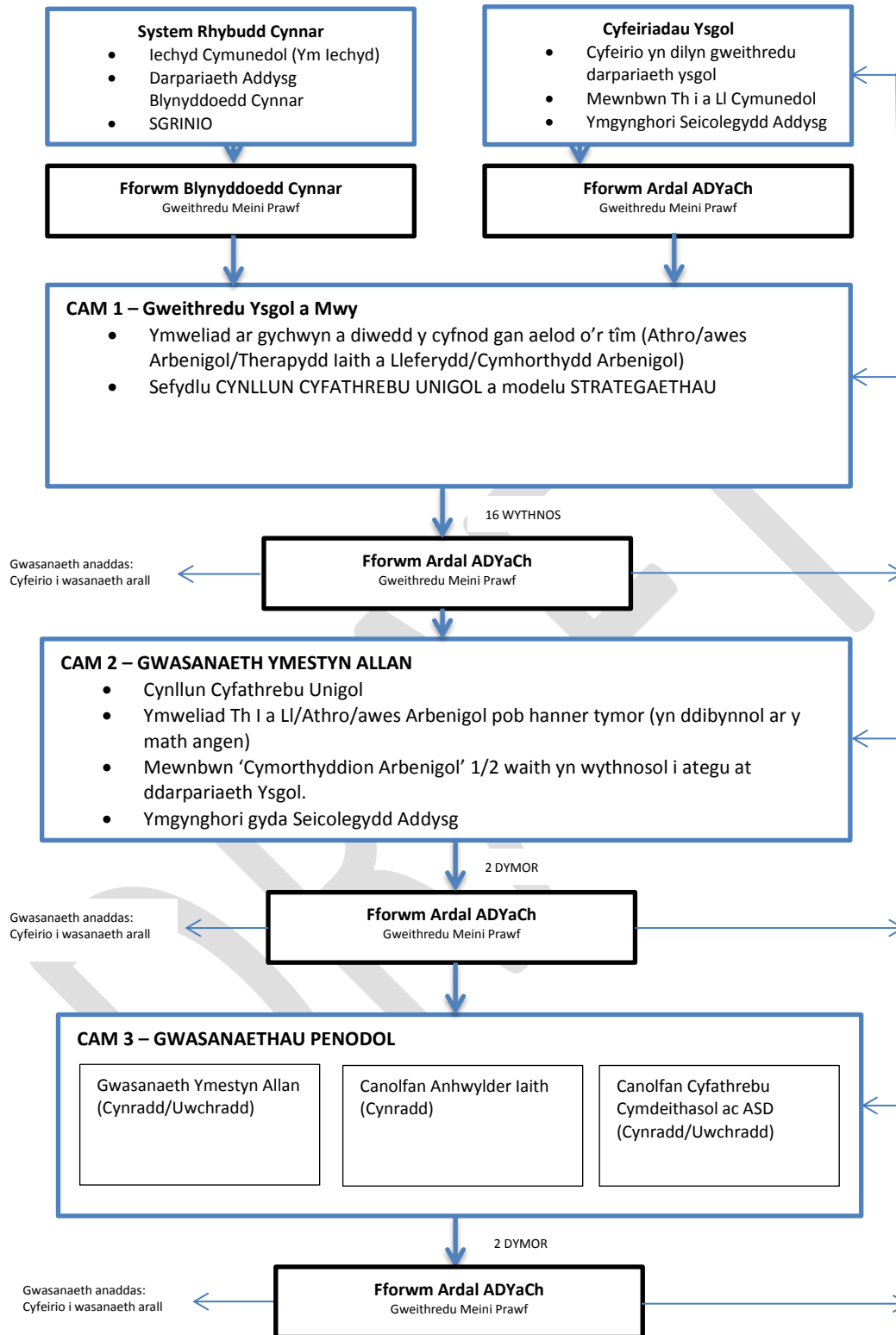
Mae'r Canolfannau Anhwylder Iaith yn cynnig darpariaeth sydd yn ffocysu ar anhwylderau iaith penodol, ble mae agweddau o ddealltwriaeth, mynegiant, lleferydd a chof tymor byr disgybl yn parhau i ddatblygu mewn modd problemus er gallu di-iaith addas.

Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol

Mae'r Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol yn ddarpariaeth sydd yn ffocysu ar anawsterau gyda defnydd cymdeithasol o iaith, sgiliau rhyngweithio a chyfathrebu, anghenion ymddygiadol sydd yn deillio o anawsterau cyfathrebu cymdeithasol, dealltwriaeth sefyllfaoedd cymdeithasol ac yn y blaen. Mae'r ddarpariaeth yn addas gyfer plant sydd ag anghenion o'r math yma sydd nid o reidrwydd a diagnosis o Anhwylder Sbectrwm Awtistiaeth.

DRAFT

Amlinelliad o Gamau'r Gwasanaeth

5. Lleoliadau Canolfannau'r Gwasanaeth

Mae'r Canolfannau wedi eu lleoli mewn lleoliadau addas o fewn Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn cynnig mewnbyn ar lefel lleol. Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r lleoliadau hyn a'r math o ddeilliannau sydd yn cael eu targedu o fewn y canolfannau. Mae'r canolfannau yn rhan annatod o'r gwasanaeth, gyda ffocws clir ar gynyddu sgiliau'r disgyblion wrth ddychwelyd i'r prif lif.

Canolfannau Cyfathrebu a Rhyngweithio								
Canolfannau Anhwylder Iaith (Dau ddiwrnod yr wythnos)				Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol ac ASA Cynradd (Llawn amser)			Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol ac ASA Uwchradd (Llawn amser)	
Dwyrain Gwynedd	Gorllewin Gwynedd	De Gwynedd	Môn	Dwyrain Gwynedd	Gorllewin / De Gwynedd	Môn	Dwyrain Gwynedd/Môn	Gorllewin / De Gwynedd
Deilliannau								
Cynnydd mewn: Sgiliau dealltwriaeth a mynegiant iaith Sgiliau prosesu iaith, cof clywedol a dilyniannu				Cynnydd mewn: Sgiliau dilyn trefn a rwtîn dosbarth Dealltwriaeth o sefyllfaoedd cymdeithasol Sgiliau rhyngweithiol Dealltwriaeth iaith Ymddygiad addas i sefyllfa				

Yr Uwch Seicolegydd Cyfathrebu a Rhyngweithio sydd â'r cyfrifoldeb i sicrhau fod y gefnogaeth a gynigir o fewn y Canolfannau yn effeithiol ac yn addas i bwrpas.

6. Strwythur Staffio

Uwch Seicolegydd Addysg Cyfathrebu a Rhyngweithio

Mae'r Seicolegydd Addysg Cyfathrebu a Rhyngweithio yn gyfrifol am gynllunio strategol a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth ar lefel ysgol a thu hwnt. Bydd y gwaith yma yn digwydd mewn partneriaeth agos â'r Gwasanaeth Therapi Iaith Lleferydd.

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Seicolegydd Addysg Cyfathrebu a Rhyngweithio;

- Ymchwilio i'r strategaethau mwyaf effeithiol yn barhaus ar y cyd a'r Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd a'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl.
- Llunio rhaglen hyfforddiant 5 mlynedd ar gyfer staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.
- Llunio rhaglen hyfforddiant blynyddol i staff y gwasanaeth cyfathrebu a rhyngweithio ar y cyd a'r Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd a'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl.
- Cysoni ymarfer Seicolegwyr Addysg ar draws Gwynedd ac Ynys Môn yn y maes.
- Arsylwi a theilwrio ymyraethau effeithiol i'w gweithredu ar lefel ysgol.
- Sicrhau fod y Fforwm Ardal ADYaCh yn gweithredu yn unol â'r Meini Prawf.
- Arwain ar y rhaglenni a'r strategaethau a gyflwynir o fewn y Canolfannau Arbenigol.

Athrawon Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio

Mae'r Athrawon Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio yn gweithredu argymhellion yr Uwch Seicolegydd Cyfathrebu a Rhyngweithio ar lefel ysgol ac o fewn yr unedau arbenigol. Maent yn gweithio yn agos gyda'r Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd a'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl. Rôl yr athrawon yma yw cydweithredu'r strategaethau ar lefel ysgol gan sicrhau'r gynhafiaeth orau i athrawon ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn drwy:

- **Gefnogi o fewn ysgolion a threulio cyfnodau o fewn y Canolfannau Arbenigol yn gweithredu strategaethau a rhaglenni cytunedig i grwpiau bach o ddisgyblion.**
- Cynhyrchu adnoddau parod ar ffurf pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio i gyfoethogi'r Llyfrgell Adnoddau sydd ar gael.
- Arsylwi ar lawr dosbarth gan amlygu cryfderau a meysydd i'w gwella, a dulliau dosbarth cyfan.
- Modelu arfer dda drwy weithio yn uniongyrchol gydag unigolion ar lawr y dosbarth.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau ymyrraeth yn weithredol ar lawr dosbarth.
- Cydweithio yn agos gyda thîm o Gymorthyddion Arbenigol Anawsterau Iaith, Lleferydd a Chyfathrebu a fydd yn cefnogi'r disgyblion a'r athrawon.
- Meddu hyfforddiant ac arbenigedd mewn Anhwylderau iaith ac Anhwylderau Sbectrwm Awtistiaeth o fewn y tîm.
- Mae'r athrawon yn ymestyn ar draws y cyfnodau allweddol gan sicrhau'r gynhafiaeth fwyaf cyson i'r disgyblion gan roi sylw penodol i'r cyfnod trosiannol cyn ysgol / cyfnod sylfaen a'r cynradd / uwchradd.

Cymorthyddion Arbenigol

Bydd y Cymorthyddion Arbenigol yn gyfrifol am gefnogi gwaith y Canolfannau Gwasanaeth a chefnogi athrawon a chymorthyddion ar lawr dosbarth. Bydd hefyd ffocws clir ar gefnogi teuluoedd. Byddant yn treulio amser yn arsylwi, modelu a monitro ar lawr dosbarth wrth weithio yn y prif lif. Yn y canolfannau byddant yn cefnogi'r pecynnau ymyrraeth penodol ar gyfer y disgyblion sydd yn mynychu.

Mae'r **Cymorthyddion Arbenigol** yn cefnogi disgyblion sydd yn dilyn Cynllun Cyfathrebu Unigol wedi ei lunio gan Therapydd Iaith a Lleferydd. Byddant yn derbyn goruchwyliaeth yn ôl gofynion y Coleg Brenhinol Therapi Iaith a Lleferydd (RCSLT) gan Therapydd Iaith a Lleferydd. Fel rhan o'r swyddogaeth yma byddant yn:

- Cydweithio gyda'r Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd a'r Athrawon Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio.
- Cyflwyno pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau iaith, lleferydd a chyfathrebu yn ôl camau 1 a 2 o'r ddarpariaeth o fewn yr ysgol prif lif.
- Gweithio o fewn y Canolfannau Anhwylder Iaith, Cam 3 o'r ddarpariaeth.
- Cefnogi rhieni i ymateb yn well i anghenion eu plant yn y maes hwn.
- Arsylwi gwersi gan gynghori cymorthyddion ar dulliau gwahanol o gefnogi unigolion.
- Modelu technegau cefnogi a dulliau ymyrraeth ar lawr dosbarth.
- Cydweithio â theuluoedd i gefnogi a modelu technegau ataliol ac ymatebol i reoli ymddygiad.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau dysgu yn weithredol ar lawr dosbarth ac ar yr aelwyd.

Mae'r Cymorthyddion Arbenigol hefyd yn cefnogi disgyblion sydd ag anghenion cyfathrebu cymdeithasol ac Anhwylder Spectrwm Awtistiaeth. Nid oes gan bob disgybl yn y categori hwn Gynllun Cyfathrebu Unigol gan nad ydynt o fewn Meini Prawf y Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd. Maent fodd bynnag yn ddisgyblion sydd yn derbyn mewnbwn yr Athrawon Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio, ac efallai asiantaeth arall megis Seicoleg Addysg/Clinigol. Fel rhan o'r swyddogaeth yma byddant yn:

- Cydweithio gyda'r Athrawon Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio, ac o bosib asiantaeth arall fel Therapi Iaith a Lleferydd neu Seicoleg Addysgol/Glinigol.

- Cyflwyno pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau iaith, lleferydd a chyfathrebu yn ôl camau 1 a 2 o'r ddarpariaeth o fewn yr ysgol prif lif.
- Gweithio o fewn y Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol ac ASA, Cam 3 o'r ddarpariaeth.
- Cefnogi rhieni i ymateb yn well i anghenion eu plant yn y maes hwn.
- Arsylwi gwersi gan gynghori cymorthyddion ar ddulliau gwahanol o gefnogi unigolion.
- Modelu technegau cefnogi a dulliau ymyrraeth ar lawr dosbarth.
- Cydweithio â theuluoedd i gefnogi a modelu technegau ataliol ac ymatebol i reoli ymddygiad.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau dysgu yn weithredol ar lawr dosbarth ac ar yr aelwyd.

7. Hyfforddiant

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffofws clir ar ddilyniant blynnyddoedd cynnar - cynradd - uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo. Er enghraifft:

- Elklan
- PECS (Picture Exchange Communication System)
- Makaton
- Talkabout
- Social Use of Language Programme
- Black Sheep Press

Mae banc o adnoddau parod ar gael ar wefan y gwasanaeth fydd yn cael ei ddiweddarau'n rheolaidd.

8. Mewnbyn Aml-Asiantaethol

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn rhan o dîm integredig aml asiantaethol.

Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd

Drwy weithio'n gwbl integredig gyda'r Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd, mae'r gwasanaeth a ddarperir i'r plant yn holistaidd ac yn fwy effeithiol a therapiwtig.

Bydd y Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd yn cynnig gwasanaeth penodol er mwyn:

- Cymryd rhan weithredol mewn trafodaethau strategol.
- Cyfrannu i'r drafodaeth o fewn y Fforwm Ardal ADYCh.
- Sicrhau goruchwyliaeth ar gyfer y Cymorthyddion Arbenigol.
- Sicrhau fod y Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd yn cyd-weithio mewn ffordd gydlynol gyda'r Gwasanaeth ADY Cyfathrebu a Rhyngweithio.

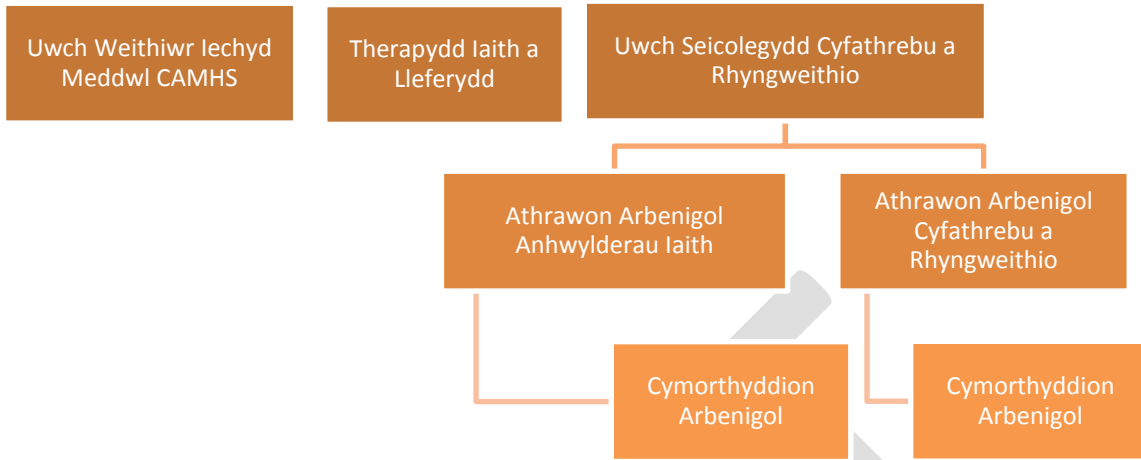
Gwasanaeth Iechyd Meddwl a Clinigol

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn cyd-weithio mewn modd cwbl integredig gyda gwasanaethau CAMHS. Mae'r modelau Gwasanaeth yn cyd-fynd gyda Llwybrau diagnostig ar gyfer asesu anhwylderau niwro-ddatblygiadol.

Mae'r **Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl** yn cynnig gwasanaeth penodol er mwyn:

- Cymryd rhan weithredol mewn trafodaethau strategol.
- Cyfrannu i'r drafodaeth o fewn y Fforwm Ardal ADYCh.
- Cynorthwyo'r Gwasanaeth i gyfrannu o fewn llwybrau asesu amlasiantaethol anhwylderau niwro-ddatblygiadol.

9. Llifsiart Strwythur Staffio

DRAFT

Canolfannau Anhwylder Iaith Penodol

1. Nod

Mae'r Canolfannau Anhwylder Iaith Penodol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd ag anhwylder iaith penodol ac a fyddai'n cael budd o **gefnogaeth ddwys** am **gyfnod byr**. Ein nod o gyflwyno'r ddarpariaeth yma yw ceisio newid cadarnhaol hir dymor mewn anhwylder iaith y bobl ifanc a thrwy hyn sicrhau eu bod yn medru llwyddo'n academaidd.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau darpariaeth arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y disgyblion ac anhwylder iaith penodol.
- Sicrhau fod disgyblion yn cael eu cyfeirio'n brydlon i'r ddarpariaeth
- Sicrhau fod safonau'r ddarpariaeth yn gyson dda.
- Sicrhau fod y ddarpariaeth wedi ei chynllunio'n ofalus ar y cyd â chynghor arbenigwyr meddygol.
- Cefnogi'r bobl ifanc yn y ffordd fwyaf effeithiol drwy gyd weithio â gweithlu ysgolion.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth yr unedau arbenigol drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Safonedig Llythrennedd a Rhifedd.
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Cenedlaethol.
- Datblygiad mewn sgiliau yn ôl dangosyddion asesiadau safonedig, ansafonedig a maen prawf gyfeiriol iaith, cyfathrebu a rhyngweithio gan weithwyr proffesiynol (e.e. Seicolegydd Addysgol a/neu Glinigol, Therapydd iaith a Lleferydd, Athro/awes Arbenigol)
- Tystiolaeth o gyffredinoli sgiliau trwy arsylwadau.

4. Mynediad

- Mae mynediad i'r Canolfannau yn cael ei bennu drwy'r Fforwm Ardal ADYaCh a fydd yn cyfarfod bob hanner tymor.
- Mae lleoliad o fewn y Canolfannau yn rhan o ymateb graddoledig.
- Nid oes modd i ysgolion lunio ceisiadau am leoliad yn y Canolfannau. Y Fforwm Ardal ADYaCh a fydd yn pennu mynediad yn unol ag anghenion y disgybl a'r meini prawf.
- Fel rhan o'r broses fynediad dylid ceisio caniatâd rhiant a barn y bobl ifanc, drwy ddefnyddio dulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
- Mae'r Fforwm yn ystyried anghenion y disgyblion ac effaith ymyraethau ar haen 1 a haen 2. Lle bo'r anghenion a'r gofynion yn cyfarfod â'r meini prawf mae lleoliad yn cael ei ganiatáu
- Mae nifer y disgyblion o fewn unrhyw ganolfan yn cael ei gyfyngu i 12 ar unrhyw amser.
- Lleoliadau diwrnod cyfan am ddau ddiwrnod yr wythnos sydd yn cael eu cynnig.
- Nid oes disgwyl i ysgolion dalu am leoliad o fewn y canolfannau arbenigol.

5. Staffio

Ar unrhyw amser o fewn y Canolfannau Anhwylderau Iaith Penodol bydd Athro/awes Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio a Chymhorthydd Arbenigol. Mae hyn yn sicrhau cymhareb hael oedolyn i blentyn.

6. Darpariaeth

Cwricwlwm

Yn ystod cyfnod y bobl ifanc o fewn y canolfannau maent yn dilyn y cwricwlwm craidd ond fe roddir mwy o bwyslais ar ddatblygu sgiliau dealltwriaeth, mynegiant, sgiliau prosesu iaith a chof

7. Materion Gweithredol

- mae rhain yn gyffredin i'r Canolfannau Anhwylderau Iaith Penodol a'r Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol (gweler isod)

Presenoldeb

Mae pob disgybl yn cael ei gofrestru ar gyfer pob sesiwn. Defnyddir yr un drefn a chodau presenoldeb ac a ddefnyddir ar draws y sectorau addysg. Bydd y bobl ifanc yn cael eu cofrestru'n fel eu bod yn cael addysg ar safle arall yn y fam ysgol.

Mae targed presenoldeb yn cael ei osod ar gyfer pob cyfnod yn y canolfannau. Mae'r targed yma'n uwch na'r canran presennol.

Rôl Athro/awes Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio fydd cysylltu â chartref y disgybl os nad yw'n bresennol ar y dyddiau penodol.

Cynllun Cyfathrebu Unigol

Mae pob cyfnod o fewn y ganolfan ar gyfer targedu agwedd benodol o gynllun cyfathrebu unigol y disgyblion. Mae'r targedau yn cael eu llunio gan y Therapydd Iaith. Bydd y cynllun yn cael ei rannu gyda'r bobl ifanc, rhieni a'r fam ysgol ar gychwyn unrhyw gyfnod yn y ganolfan.

Lleoliadau

Lleolir y ddarpariaeth oddi mewn i ysgolion cynradd Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'r cyfrifoldeb o ran lechyd a Diogelwch y safle yn gyfrifoldeb i Bennaeth yr ysgol.

Mae'r cyfrifoldeb o ran adnoddau, staffio, diogelu a rhedeg dydd i ddydd yr unedau yn gyfrifoldeb yr Uwch Seicolegydd Addysg Cyfathrebu a Rhyngweithio.

Cludiant

Darperir cludiant nol a 'mlaen o'r canolfannau. Mae'r tacsï yn codi disgybl o'r aelwyd ac yn ei dychwelyd i'r aelwyd.

Profion Cenedlaethol

Yn ystod cyfnod y profion cenedlaethol mae'r canolfannau'n cynnig lleoliad i'r disgyblion eistedd y profion o fewn grwpiau llai. Cyfrifoldeb yr ysgolion prif lif ydi sicrhau nad yw lleoliad o fewn y canolfannau arbenigol yn cael effaith ar berfformiad y disgyblion dan sylw.

Diogelu

Mae trefniadau diogelu cadarn yn flaenoriaeth. Os cyfyd unrhyw bryder am ddiogelu unrhyw berson ifanc o fewn y ddarpariaeth mae'r cyfrifoldeb am gyfeirio'r achos yn disgyn ar yr Athrawon Cyfathrebu a Rhyngweithio sydd wedi derbyn y wybodaeth. Yn ogystal â chyfeirio'r pryder a chwblhau ffurflen gyfeirio'r gwasanaethau plant mae'n ofyn i'r Athrawon Cyfathrebu a Rhyngweithio rannu'r cyfeiriad â'r person dynodedig amddiffyn plant o fewn yr ysgol a'r Uwch Seicolegydd Addysgol Cyfathrebu a Rhyngweithio.

Cynrychiolydd y fam ysgol yn unig ddylai fynychu cyfarfodydd strategaeth a chynadleddau amddiffyn plant ar ran y gwasanaeth. Os oes angen gall y gwasanaeth ddarparu adroddiadau ysgrifenedig.

Ni all staff y canolfannau arbenigol fod yn rhan o grwpiau craidd dim ond cyfrannu adroddiadau ar gais yr ysgolion prif lif.

Mae'r ddarpariaeth yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar ddiogelu plant o fewn yn ddarpariaeth yn unol â'r drefn ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd.

Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol

1. Nod

Mae'r Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd ag anawsterau cyfathrebu cymdeithasol ac o bosib diagnosis o Anhwyllder Sbectrwm Awtistiaeth ac a fyddai'n cael budd o gefnogaeth ddwys o fewn cyfundrefn addysg prif lif. Ein nod o gyflwyno'r ddarpariaeth yma ydi ceisio newid cadarnhaol hir dymor mewn sgiliau cyfathrebu cymdeithasol y bobl ifanc a thrwy hyn sicrhau eu bod yn medru llwyddo'n academaidd, gymdeithasol ac yn dod yn fwy annibynnol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau cyfleoedd i blant integreiddio mewn addysg prif lif lle'n briodol.
- Sicrhau darpariaeth arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y disgyblion ag anawsterau cyfathrebu cymdeithasol ac o bosib diagnosis o Anhwyllder Sbectrwm Awtistiaeth.
- Sicrhau fod disgyblion yn cael eu cyfeirio'n brydlon i'r ddarpariaeth
- Sicrhau fod safonau'r ddarpariaeth yn gyson dda.
- Sicrhau fod y ddarpariaeth wedi ei chynllunio'n ofalus ar y cyd â chyngor arbenigwyr meddygol gan gynnwys Seicolegwyr Clinigol.
- Cefnogi'r bobl ifanc yn y ffordd fwyaf effeithiol drwy gyd weithio â gweithlu ysgolion.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu a Rhyngweithio yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth y Canolfannau Cyfathrebu Cymdeithasol drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Gostyngiad mewn gwaharddiadau penodol a pharhaol
- Cynnydd mewn canran presenoldeb
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Safonedig Llythrennedd a Rhifedd.
- Cynnydd mewn sgorau safonedig mewn Profion Cenedlaethol.
- Datblygiad mewn sgiliau yn ôl dangosyddion asesiadau safonedig, ansafonedig a maen prawf gyfeiriol iaith, cyfathrebu a rhyngweithio gan weithwyr proffesiynol (e.e. Seicolegydd Addysgol a/neu Glinigol, Therapydd iaith a Lleferydd, Athro/awes Arbenigol)
- Tystiolaeth o gyffredinolli sgiliau trwy arsylwadau.

4. Mynediad

- Mae mynediad i'r canolfannau yn cael ei bennu drwy'r Fforwm Ardal ADYaCh a fydd yn cyfarfod bob hanner tymor.
- Mae lleoliad o fewn y canolfannau yn rhan o ymateb graddoledig.
- Nid oes modd i ysgolion lunio ceisiadau am leoliad yn y canolfannau. Y Fforwm Ardal ADYaCh a fydd yn pennu mynediad yn unol ag anghenion y disgybl a'r meini prawf.

- +Fel rhan o'r broses fynediad dylid ceisio caniatâd rhiant a barn y person ifanc.
- Mae'r Fforwm yn ystyried anghenion y disgyblion ac effaith ymyraethau ar haen 1 a haen 2. Lle bo'r anghenion a'r yn cyfarfod â'r meini prawf mae lleoliad yn cael ei ganiatáu
- Mae nifer y disgyblion o fewn unrhyw ganolfan yn cael ei gyfyngu i 6 ar unrhyw amser.
- Yn y sector gynradd cynigir lleoliadau diwrnod cyfan am ddau ddiwrnod yr wythnos.
- Yn y sector uwchradd cynigir lleoliadau llawn amser am gyfnod penodol.
- Nid oes disgwyl i ysgolion dalu am leoliad o fewn y canolfannau arbenigol.

5. Staffio

Bydd yr amrediad canlynol o staff yn bresennol ar unrhyw amser o fewn yr unedau arbenigol: Athro/awes Arbenigol Cyfathrebu a Rhyngweithio, Cymhorthydd Arbenigol a Chymhorthydd dosbarth. Mae hyn yn sicrhau cymhareb hael oedolyn i blentyn.

6. Darpariaeth

Cwricwlwm

Yn ystod cyfnod y bobl ifanc o fewn y canolfannau maent yn dilyn y cwricwlwm arferol ond fe roddir mwy o bwyslais ar ddatblygu sgiliau cymdeithasol a rhyngweithiol.

Meini Prawf Cyfathrebu a Rhyngweithio

Tîm Integredig Cyfathrebu a Rhyngweithio - Mynediad

	Cam 1	Cam 2 a 3
Gweithredu Ysgol a Mwy	Mae ymgynghoriad wedi cymryd lle gyda Seicolegydd Addysg ac mae argymhellion wedi eu dilyn - mae tystiolaeth o hynny (copïau o ymgynghoriadau/asesiadau)	Mae ymgynghoriad wedi cymryd lle gyda Seicolegydd Addysg ac mae argymhellion wedi eu dilyn - mae tystiolaeth o hynny (copïau o ymgynghoriadau/asesiadau)
Asesiadau iaith a chyfathrebu	Gwybodaeth o Restrâu gwirio penodol ** yn awgrymu oediad o ddwy flynedd neu fwy mewn sgiliau iaith a chyfathrebu Neu , Gwybodaeth o asesiadau gan y Therapydd iaith a Lleferydd yn disgrifio oediad sylweddol mewn maes/meysydd o ddatblygiad iaith a chyfathrebu Neu , Gwahaniaeth arwyddocaol rhwng asesiadau safonedig a sgiliau ffwythiannol cyfathrebu/rhyngweithio. Neu , Anawsterau sylweddol gyda sgiliau rhyngweithio a chyfathrebu cymdeithasol yn cael eu disgrifio yn glir yn y dystiolaeth, asesiadau, rhestrau gwirio **	Gwybodaeth o Restrâu gwirio penodol ** yn awgrymu oediad o fwy na dwy flynedd neu fwy mewn sgiliau iaith a chyfathrebu Neu , Asesiad Therapydd iaith a Lleferydd o fewn y 12 mis diwethaf yn adrodd bod yna anghenion cyfathrebu sydd yn is na'r 5ed canrannell ar gyfer mewnbyn ymestyn allan, 2il ganrannell ar gyfer y CAI Neu , Gwahaniaeth arwyddocaol rhwng asesiadau safonedig a sgiliau ffwythiannol cyfathrebu/rhyngweithio. Neu , Anawsterau sylweddol gyda sgiliau rhyngweithio a chyfathrebu cymdeithasol yn cael eu disgrifio yn glir yn y dystiolaeth, asesiadau asiantaethau allanol (e.e. Th. I a LI, GSA, CAMHS), rhestrau gwirio **
Ar sylwadau o sgiliau cymdeithasol		
Sgiliau Di-iaith (CAI yn Unig)		Mae tystiolaeth o asesiadau neu arsylwadau'r Seicolegydd Addysgol yn awgrymu fod sgiliau rhesymu di-iaith y disgybl yn addas i'w oedran.
Gwahaniaethu	Mae'r dystiolaeth yn dangos fod angen amgylchedd dysgu sydd wedi ei addasu yn sylweddol ac mae'r disgybl angen mewnbyn oedolyn i ddilyn nifer o'r cyfleoedd addysgol a gynigir.	Mae'r dystiolaeth yn dangos fod angen amgylchedd dysgu sydd wedi ei addasu yn sylweddol ac mae'r disgybl angen mewnbyn oedolyn i ddilyn nifer helaeth o'r cyfleoedd addysgol a gynigir. Neu , Mae gan y plentyn fewnbyn at gymorth arall (e.e. cymhorthydd trwy ddatganiad) ond mae'r cynnydd sydd yn cael ei wneud yn gyfyngedig iawn ac yn awgrymu y byddai mewnbyn hyfforddiant/modelu gan y TI yn ddefnyddiol i deilwrio'r strategaethau a ddefnyddir o dan arweiniad yr Athro/awes Arbenigol/Therapydd iaith a Lleferydd. ***
Cynnydd dros amser	Mae'r disgybl yn parhau i gael anawsterau sylweddol gyda chyfathrebu a rhyngweithio er gwaethaf i'r ysgol dargedu anghenion y plentyn dros gyfnod o dymor neu fwy yn defnyddio Cynllun Cyfathrebu Unigol a Chynllun Addysg Unigol/Cynllun Datblygu Unigol Mae'r cynnydd a wneir dros dymor yn gyfyngedig iawn gyda sgiliau addysgol y plentyn yn cael ei effeithio yn sylweddol a thystiolaeth glir o hynny i'w weld yn yr asesiadau safonedig/cwricwlaidd yn yr ysgol.	Mae'r disgybl yn parhau i gael anawsterau sylweddol gyda chyfathrebu a rhyngweithio er gwaethaf i'r ysgol dargedu anghenion y plentyn dros gyfnod o Dymor neu fwy yn defnyddio Cynllun Cyfathrebu Unigol a Chynllun Addysg Unigol/Cynllun Datblygu Unigol Mae'r cynnydd a wneir dros dymor yn gyfyngedig iawn gyda sgiliau addysgol y plentyn yn cael ei effeithio yn sylweddol a thystiolaeth glir o hynny i'w weld yn yr asesiadau safonedig/cwricwlaidd yn yr ysgol.

* Bydd y dystiolaeth sydd yn cael ei ddarparu gan Therapyddion iaith a Lleferydd sydd yn gweithio gyda disgyblion iaith gyntaf Cymraeg yn ddisgrifiadol oherwydd diffyg profion safonedig Cymraeg yn y maes.

** Rhestr o'r rhestrau gwirio sydd yn dderbyniol – uwchliwio sgiliau sydd wedi eu meistrolu ar y ddogfen iCan What's Typical Talk at Primary, cwblhau'r Proffil Tracio ABC ar gyfer plant yn y cyfnod sylfaen.

Tîm Integredig Cyfathrebu a Rhyngweithio - Gadael

(D.S. Dim ond angen cyfarfod un o'r meini prawf gyda sêr)

Cam 1	Cam 2 a 3
Mae effaith yr anhawster wedi lleihau yn fawr ac mae'r plentyn yn gwneud cynnydd disgwylidiedig o ran caffael a datblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd.	Mae effaith yr anhawster wedi lleihau yn fawr ac mae'r plentyn yn gwneud cynnydd disgwylidiedig o ran caffael a datblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd.
Mae'r anhawster iaith o wedi cyrraedd sgôr safonedig o 85 neu uwch, >15 canrannell	Mae'r anhawster iaith o wedi cyrraedd sgôr safonedig o 85 neu uwch, >15 canrannell
Bellach nid yw anawsterau cyfathrebu'r person ifanc yn cael eu hystyried yn gymedrol ac ni theimlir eu bod yn effeithio'n eang ar eu gallu i ddygymod gyda'r cwricwlwm, iaith a gofynion cymdeithasol amgylchedd yr ysgol.	Bellach nid yw anawsterau cyfathrebu'r person ifanc yn cael eu hystyried yn gymedrol/difrifol ac ni theimlir eu bod yn effeithio'n eang ar eu gallu i ddygymod gyda'r cwricwlwm, iaith a gofynion cymdeithasol amgylchedd yr ysgol.
Mae'r plentyn wedi datblygu'n ddigonol o ran lefel y gefnogaeth sydd ei angen i wneud tasgau yn y dosbarth. Gallant wneud tasgau sydd wedi eu gwahaniaethu yn briodol gydag annibyniaeth y mwyafrif o'r amser heb gefnogaeth.	Mae'r plentyn wedi datblygu'n ddigonol o ran lefel y gefnogaeth sydd ei angen i wneud tasgau yn y dosbarth. Gallant wneud tasgau sydd wedi eu gwahaniaethu yn briodol gydag annibyniaeth y mwyafrif o'r amser heb gefnogaeth.
Mae'r plentyn wedi datblygu yn ddigonol o ran hyder a chymdeithasoliad. Er enghraifft, gallant gymdeithasu gyda'u cyfoedion o fewn amseroedd di-strwythur – priodol o ran oed.	Mae'r plentyn wedi datblygu yn ddigonol o ran hyder a chymdeithasoliad. Er enghraifft, gallant gymdeithasu gyda'u cyfoedion o fewn amseroedd di-strwythur – priodol o ran oed.
Mae'r lefel o rwystredigaeth a brofir o ganlyniad i'r anawsterau wedi lleihau yn fawr a dim ond yn effeithio ar leiafrif o'r cyfleoedd addysgol a ddarperir.	Mae'r lefel o rwystredigaeth a brofir o ganlyniad i'r anawsterau wedi lleihau yn fawr a dim ond yn effeithio ar leiafrif o'r cyfleoedd addysgol a ddarperir.
* Ar sail y dystiolaeth uchod, consensws gan y rhieni, staff a gweithwyr proffesiynol eraill fod y plentyn yn defnyddio strategau i'w alluogi i ddilyn y cwricwlwm er gwaetha'r anawsterau penodol sydd ganddynt.	* Ar sail y dystiolaeth uchod, consensws gan y rhieni, staff a gweithwyr proffesiynol eraill fod y plentyn yn defnyddio strategaethau i'w alluogi i ddilyn y cwricwlwm er gwaetha'r anawsterau penodol sydd ganddynt.
* Gwnaed diagnosis gwahanol o anhawster sylfaenol y plentyn/person ifanc, ac mae'r holl asiantau a gofalwyr yn cytuno fod darpariaeth/cefnogaeth arall yn fwy priodol.	* Gwnaed diagnosis gwahanol o anhawster sylfaenol y plentyn/person ifanc, ac mae'r holl asiantau a gofalwyr yn cytuno fod darpariaeth/cefnogaeth arall yn fwy priodol.
* Mae'r plentyn wedi bod yn cael cefnogaeth am gyfnod sylweddol (e.e. 12 mis+) ac mae tystiolaeth o brofion safonedig, asesiadau cwricwlwm a barn rhieni, staff, therapyddion iaith a lleferydd a gweithwyr proffesiynol eraill na fu llawer neu unrhyw gynnydd.	* Mae'r plentyn wedi bod yn cael cefnogaeth am gyfnod sylweddol (e.e. 12 mis+) ac mae tystiolaeth o brofion safonedig, asesiadau cwricwlwm a barn rhieni, staff, therapyddion iaith a lleferydd a gweithwyr proffesiynol eraill na fu llawer neu unrhyw gynnydd.
* Mae'r plentyn wedi dangos gwrthwynebiad parhaus i'r gefnogaeth a gynigir.	* Mae'r plentyn wedi dangos gwrthwynebiad parhaus i'r gefnogaeth a gynigir.

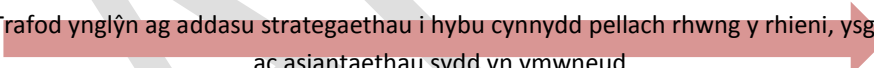
Anhwylder Sbectrwm Awtistiaeth (PLASC: ASD) ac Anawsterau Cyfathrebu a Rhyngweithio Cymdeithasol (PLASC: SLCD)

	Gweithredu Ysgol (GY)		Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<p>Mae'r plentyn yn dangos oediad gyda mynegiant, dealltwriaeth, sgiliau cymdeithasol</p> <p>Yn sgil yr oediad mae'r plentyn yn cael trafferth gydag un neu fwy o'r canlynol sydd yn cael effaith ar gynydd y plentyn a mynediad cwricwlaidd a cymdeithasol</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwrando a chanolbwyntio • Mynegi anghenion a gwybodaeth • Ymateb i sefyllfa newydd a newidiadau • Dilyn cyfarwyddiadau a deall gwybodaeth • Cymdeithasu a rhyngweithio yn addas 		<p>Anawsterau <u>Sylweddol</u> gyda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwrando a chanolbwyntio • Mynegi anghenion a gwybodaeth • Ymateb i sefyllfa newydd a newidiadau • Dilyn cyfarwyddiadau a deall gwybodaeth • Cymdeithasu a rhyngweithio yn addas 	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> • CT1 • GS1 	<ul style="list-style-type: none"> • SR1 • AA1/2 	<ul style="list-style-type: none"> • CT1 • GS2 	<ul style="list-style-type: none"> • SR1/2 • AA2/3
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> • Cydweithio gyda rhieni. • Cynllun Addysg Unigol/Cynllun Datblygu Unigol a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail gwybodaeth o'r Proffiliau. • Dilyn arweiniad cyffredinol gan asiantaethau perthnasol (e.e. Gwasanaeth Seicoleg Addysg, Athrawon Arbenigol, Adran Therapi Iaith a Lleferydd) • Gwahaniaethu tasgau yn ôl anghenion y disgybl. Gall hyn gynnwys gwahaniaethu ar lefel sgiliau addysgol, yr iaith a ddefnyddir a'r cyfleoedd cymdeithasol sydd yn cael eu rhoi. • Disgwylir fod defnydd o arbenigedd a phrofiad o weithio gydag anghenion iaith a chyfathrebu yn yr ysgol yn cael ei wneud i rannu arfer dda. • Mewnbwn rheolaidd i dargedu meysydd penodol yn unigol neu o fewn grŵp o llai na 6 bach yn defnyddio strategaethau addas. 		<ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghoriad Gwasanaeth Seicoleg Addysgol efallai fydd yn arwain at gyfeiriad at y Fforwm Ardal ADYaCh am fewnbwn y Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio (Meini Prawf Mynediad Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio) • Ysgol yn cyfeirio at CAMHS, Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd. • Cydweithio agos gyda'r rhieni er mwyn rhannu arferion da a rhannu targedau • Cynllun Addysgu Unigol yn targedu meysydd penodol a rhaglen waith wedi ei llunio ar sail yr anghenion. • Mewnbwn rheolaidd o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol i dargedu meysydd penodol yn unigol neu o fewn grŵp bach llai yn defnyddio argymhellion Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio. 	
Monitro	Ysgol yn monitro dros gyfnod o Dymor		Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> - Aseidiadau safonedig iaith a lleferydd - Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol - Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o aseidiadau safonedig a Phroffion Cenedlaethol 		<ul style="list-style-type: none"> - Aseidiadau safonedig iaith a lleferydd - Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol - Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o aseidiadau safonedig a Phroffion Cenedlaethol 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	← Lleihau i fewnbwn arferol y dosbarth		Lleihau i GY (Meini Prawf Gadael Tîm Cyfyfathrebu a Rhyngweithio)
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	- Parhau gyda Gweithredu ysgol am gylch pellach		Parhau gyda Gweithredu Ysgol a Mwy am gylch pellach
	Na, ychydig neu ddim cynnydd	- caniatâd rhieni ar gyfer trafod gyda'r Seicolegydd Addysgol (Cyfeirio at y Gwasanaeth Th I a LI)		Trafod addasu'r ddarpariaeth o fewn y Fforwm Ardal ADYaCh →

		Datganiad 1		Datganiad 2	
Cyfrifoldeb am yr achos		- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen		<p>Anawsterau <u>Dwys a chymhleth</u> gyda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gwrando a chanolbwyntio - Mynegi anghenion a gwybodaeth - Ymateb i sefyllfa newydd a newidiadau - Dilyn cyfarwyddiadau a deall gwybodaeth - Cymdeithasu a rhyngweithio yn addas <p>Mae'r anawsterau yma yn cael effaith <u>sylweddol a pharhaus</u> ar allu'r plentyn i ymdopi a'r cwricwlwm ac i ddatblygu sgiliau cymdeithasol yn annibynnol. Mae'r plentyn yn ddibynnol ar ddulliau cyfathrebu ategol neu mae'r sgiliau cyfathrebu yn gyfyng iawn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gall fod anawsterau dysgu cysylltiedig. 		<p>Anawsterau <u>dwys a chymhleth</u> gydag anawsterau dysgu cysylltiedig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwrando a chanolbwyntio • Mynegi anghenion a gwybodaeth • Ymateb i sefyllfa newydd a newidiadau • Dilyn cyfarwyddiadau a deall gwybodaeth • Cymdeithasu a rhyngweithio yn addas <p>Mae'r anawsterau yma yn cael effaith <u>sylweddol a pharhaus</u> ar allu'r plentyn i gyfathrebu, datblygu sgiliau hunan ofal a sgiliau bywyd, datblygu sgiliau addysgol sylfaenol yn annibynnol. Mae yna anawsterau dysgu sylweddol yn bodoli.</p>	
PLASC		<ul style="list-style-type: none"> • CT3/4 • GS3 	<ul style="list-style-type: none"> • SR 1, 2, 3 • AA3/4 	<ul style="list-style-type: none"> • CT4 • GS3/4 	<ul style="list-style-type: none"> • SR1-4 • AA4
Math o Ymyrraeth		<ul style="list-style-type: none"> • Cydweithio agos gyda rhieni. • Dilyn arweiniad cyffredinol gan y Gwasanaeth Seicoleg/Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio ar gyfer ysgol gyfan neu unigolion o fewn yr ysgol yn ddibynnol ar angen yr ysgol. • Mewnbyn gan y Tîm ASD ac Ymgynghoriad Gwasanaeth Seicoleg Addysgol • Asesiad gan Seicolegydd Clinigol/ Therapydd iaith a Lleferydd ac unrhyw asiantaethau eraill Derwen/GAP os yn berthnasol • Defnydd o argymhellion asiantaethau yn cael ei wneud i fwydo'r Cynllun Datblygu Unigol a'r rhaglen waith • Mynediad at gymorth oedolyn ychwanegol mewn dosbarth neu grŵp yn y prif lif yn rheolaidd <u>am dros 15 awr yr wythnos</u> gan dargedu sgiliau penodol a dilyn argymhellion asiantaethau allanol a cefnogol. • Oriau cefnogol ar gyfer Gofal hefyd mewn rhai achosion yn dilyn cynnal asesiad risg. 		<ul style="list-style-type: none"> • Cydweithio agos gyda rhieni • Mewnbyn arbenigol mewn lleoliad arbenigol gyda chymhareb oedolion i blant uchel neu gymorth unigol. • Strategaethau arbenigol cyson • Mewnbyn/Asesiad gan Derwen/Gwasanaethau Arbenigol Plant • Defnydd o argymhellion asiantaethau allanol yn bwydo i'r Cynllun Datblygu Unigol a'r rhaglen waith wedi ei haddasu'n sylweddol. 	
Monitro		Panel Traws Sirol Fforwm Ardal ADYaCh		Panel Traws Sirol Fforwm Mynediad Ysgol Arbennig	
Mesuryddion Cynnydd		Asesiadau safonedig iaith a lleferydd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o asesiadau safonedig a Phrofion Cenedlaethol - (Asesiad risg : os yn berthnasol)		Asesiadau safonedig iaith a lleferydd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o asesiadau safonedig a Phrofion Cenedlaethol (Asesiad risg : os yn berthnasol)	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	Lleihau i GY+ gyda chymorth y Tîm Cyf. a Rhyng. neu GY+		Trafod newid y ddarpariaeth yn y Panel Traws Sirol - ystyried lleihau i Ddatganiad 1.	
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	Datganiad 1 am gylch pellach		Datganiad 2 am gylch pellach	
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Trafod yn y Fforwm Ardal ADYaCh neu'r Panel Traws Sirol pa addasiadau sydd angen ei wneud i'r ddarpariaeth		Trafod yn y Panel Traws Sirol/Fforwm Ysgol Arbennig pa addasiadau sydd angen ei wneud i'r ddarpariaeth	

Anawsterau Iaith, Lleferydd a Chyfathrebu

	Gweithredu Ysgol (GY)		Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<p>Mae'r plentyn yn dangos oediad gyda mynegiant iaith, dealltwriaeth iaith, prosesu a chof clywedol.</p> <p>Yn sgil yr oediad mae'r plentyn yn cael trafferth gydag un neu fwy o'r sgiliau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwrando a chanolbwytio Mynegi anghenion a gwybodaeth Dilyn cyfarwyddiadau a deall gwybodaeth Cymdeithasu a rhyngweithio 		<ul style="list-style-type: none"> Mae'r plentyn yn dangos oediad <u>sylweddol</u> gyda mynegiant a dealltwriaeth iaith ac/neu leferydd mae'r oediad yma'n cael effaith ar allu'r unigolyn i wneud cynnydd addysgol Gall fod yn ddibynol ar ddulliau cyfathrebu eraill ategol – e.e. Makaton, PECS, Ystum Yn sgil hyn mae'r plentyn yn cael anhawster dilyn cyfarwyddiadau a chyflwyniadau torfol ac angen cyfarwyddyd unigol Yn cael anhawster mynegi anghenion sylfaenol Yn ynysig yn gymdeithasol ac yn cael trafferth cydymffurfio Yn cael anawsterau gyda sgiliau llythrennedd a dealltwriaeth testun 	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1 AA1 	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1/2 	<ul style="list-style-type: none"> SR1 AA2
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> Cydweithio gyda rhieni. CAU/CDU a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail gwybodaeth o'r Proffiliau. Dilyn arweiniad cyffredinol gan asiantaethau perthnasol (e.e. Gwasanaeth Seicoleg Addysg, Athrawon Arbenigol, Adran Therapi Iaith a Lleferydd) Gwahaniaethu tasgau yn ôl anghenion y disgybl. Gall hyn gynnwys gwahaniaethu ar lefel sgiliau addysgol, yr iaith a ddefnyddir a'r cyfleoedd cymdeithasol sydd yn cael eu rhoi. Disgwylir fod defnydd o arbenigedd a phrofiad o weithio gydag anghenion iaith a lleferydd yn yr ysgol yn cael ei wneud. Mewnbwn i dargedu meysydd penodol yn unigol neu o fewn grŵp bach yn defnyddio strategaethau addas o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol. 		<ul style="list-style-type: none"> Ymgynghoriad Gwasanaeth Seicoleg Addysgol efallai fydd yn arwain at gyfeiriad at y Fforwm Ardal ADYaCh am fewnbwn y Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio. (Meini Prawf Mynediad Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio) Ysgol yn cyfeirio at y Gwasanaeth Therapi Iaith a Lleferydd. Cydweithio agos gyda'r rhieni er mwyn rhannu arferion da a rhannu targedau Cynllun Datblygu Unigol yn targedu meysydd penodol a rhaglen waith wedi ei llunio ar sail yr anghenion. Mewnbwn rheolaidd o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol i dargedu meysydd penodol yn unigol neu o fewn grŵp bach llai yn defnyddio argymhellion Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio. 	
Monitro	Ysgol yn monitro cynnydd		Ysgol/Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Asesiadau safonedig iaith a lleferydd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o asesiadau safonedig a Phrofion Cenedlaethol 		<ul style="list-style-type: none"> Asesiadau safonedig iaith a lleferydd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o asesiadau safonedig a Phrofion Cenedlaethol 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	← Lleihau i fewnbwn arferol y dosbarth		Lleihau i GY (Meini Prawf Mynediad Tîm Cyfathrebu a Rhyngweithio)
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	- Parhau gyda Gweithredu ysgol am gylch pellach		Parhau gyda Gweithredu Ysgol a Mwy am gylch pellach
	Na, ychydig neu ddim cynnydd	- caniatâd rhieni ar gyfer trafod gyda'r Seicolegydd Addysgol (Cyfeirio at y Gwasanaeth Therapi Iaith)		Trafod addasu'r ddarpariaeth o fewn y Fforwm Ardal ADYaCh →

Datganiad 1		
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh 	
Disgrifiad o angen	<p>Anawsterau Dwys a chymhleth gyda mynegiant a lleferydd, dealltwriaeth, sgiliau cymdeithasol Mae'r anawsterau yma yn cael effaith <u>sylweddol a pharhaus</u> ar allu'r plentyn i ymdopi a'r cwricwlwm ac i ddatblygu sgiliau cymdeithasol a sgiliau bywyd yn annibynnol.</p> <p>Yn ddibynnol ar ddulliau cyfathrebu eraill ategol - ee Makaton, PECS, Ystum Gall fod ag anawsterau dysgu dwys a/neu gyflwr corfforol/meddygol</p>	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> • CT4 • GS3 	
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> • Asesu gan Therapydd Iaith a Lleferydd/Nyrs Ysgol neu Gymunedol/ unrhyw asiantaethau eraill os yn berthnasol • CAU/CDU a rhaglen waith a chwricwlwm wedi ei <u>addasu yn sylweddol</u> yn defnyddio argymhellion asiantaethau sydd yn ymwneud. • Mynediad at gymorth oedolyn ychwanegol yn <u>rheolaidd am 15 awr neu fwy'r wythnos</u>, neu dderbyn addysg o fewn grŵp bach. 	
Monitro	Panel Traws Sirol Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	Asesiadau safonedig iaith a lleferydd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol perthnasol Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd o asesiadau safonedig a Phrofion Cenedlaethol	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	 Lleihau i GY+ gyda chymorth y Tîm Cyfyathrebu a Rhyngweithio neu GY+
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	Parhau gyda Datganiad am gylch pellach
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	 Trafod ynglŷn ag addasu strategaethau i hybu cynnydd pellach rhwng y rhieni, ysgol ac asiantaethau sydd yn ymwneud.

Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol (Gwybyddiaeth a Dysgu)

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ystyried datblygu sgiliau sylfaenol mewn llythrennedd a rhifedd yn rhan allweddol o ddatblygiad dysgwyr. Mae'n hynod bwysig sicrhau mynediad addas i'r cwricwlwm i ddisgyblion gydag anghenion ychwanegol yn y meysydd hyn.

1. Beth mae Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn ei olygu?

Mae Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn cyfeirio yn benodol at:

- Anawsterau sylweddol mewn datblygiad sgiliau llythrennedd a/neu rifedd dros gyfnod o amser. Hyn yn cyfeirio at Anawsterau sydd y tu allan i'r amrediad cyfartalog ar gyfer oedran y plentyn.
- Mae anawsterau yn y meysydd hyn yn cael effaith ar fynediad y disgybl i'r cwricwlwm a dysgu. Mae'r anawsterau yn bodoli ar draws yr ystod gallu gwybyddol.
- Mewn rhai achosion mae'r anawsterau llythrennedd yma yn cael ei disgrifio fel Dyslecsia yn unol â diffiniad y Gymdeithas Seicoleg Brydeinig.

"Mae Dyslecsia yn bodoli pan fo cywirdeb a llif darllen geiriau a/neu sillafu yn datblygu gydag anhawster mawr neu yn anghyflawn. Mae hyn yn ffocysu ar ddarllen ar lefel gair ac mae'n awgrymu fod y broblem yn sylweddol ac yn barhaus er gwaethaf cyfleon dysgu addas. Mae'n rhoi sail i broses dysgu fesul camau ac asesu trwy ddysgu"

Y Gymdeithas Seicoleg Brydeinig/ The British Psychological Society (1999) Dyslexia, Literacy and Phonological Assessment: Report of a Working Party of the Division of Educational and Child Psychology of the British Psychological Society, Leicester, BPS

2. Cyffredinol

Mae gan bob ysgol gyfrifoldeb i greu awyrgylch gefnogol a gofalus lle y mae'n bosib i bob disgybl ddatblygu i'w llawn botensial. Er mwyn sicrhau awyrgylch sydd yn gyfeillgar i ddysgwyr gydag anawsterau llythrennedd a rhifedd **mae disgwyl i ysgolion:**

- Ystyried anawsterau gyda llythrennedd a rhifedd yn sbectrwm y mae angen cynllunio ar ei gyfer fel rhan annatod o ddarpariaeth yr ysgol.
- Sicrhau fod pob athro/awes yn cynllunio i ymateb i'r anawsterau hyn fel rhan o gwricwlwm dydd i ddydd y dosbarth.
- Fod â phrosesau sgrinio pendant yn eu lle ar gyfer adnabod disgyblion sydd yn dangos anawsterau.
- Sicrhau fod pwyslais cryf ar ddatblygu sgiliau ffonolegol ac iaith, cyn-lythrennol a chyn-rifyddol yn fuan yn y cyfnod sylfaen er mwyn lleihau risgiau ar gyfer datblygu anawsterau llythrennedd a rhifedd.
- Fod yn ymateb yn raddoedig i anghenion drwy sefydlu ymyraethau ar gyfer grwpiau o blant, neu blant unigol sydd wedi cael eu hadnabod drwy brosesau sgrinio ac asesu.
- Fod yn mesur cynnydd plant sydd yn derbyn ymyraethau er mwyn gallu dangos effeithiolrwydd yr ymyraethau.
- Defnyddio asesiadau safonol a cyfeiriol er mwyn dod i gasgliad ynglŷn â chynnydd ag ymyrraeth addas.

3. Nod Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yw:

- Hyrwyddo cysondeb ac ymateb graddoedig;
- Galluogi disgyblion ag anawsterau i dderbyn y cyfle gorau i gyrraedd eu llawn botensial.
- Gwneud yn glir beth yw cyfrifoldebau'r tîm dysgu, uwch dîm rheoli a phennaeth yr ysgol;

- Hyrwyddo ethos o weithio mewn partneriaeth rhwng disgyblion, staff yr ysgol ac asiantaethau allanol.

4. Cyfathrebu â Chartrefi / Partneriaeth Rhieni

Mae gweithio gyda theuluoedd a sicrhau fod rhieni yn rhan o unrhyw ymyrraeth yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu. Wrth ganmol llwyddiannau a chynnydd disgyblion mae'n allweddol i fanteisio ar y cyfle i gysylltu â rhieni.

DRAFT

Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i geisio cyfoethogi sgiliau llythrennedd a rhifedd ac ymateb yn raddoledig pan fo anawsterau yn amharu ar ddatblygiad yn y meysydd hyn.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Rhoi ffocws clir ar ddatblygu sgiliau ysgol gyfan mewn cefnogi datblygiad llythrennedd a rhifedd ar draws yr ystod gallu, er mwyn creu awyrgylch sydd yn addas ar gyfer amrywiaeth mewn dulliau dysgu.
- Sicrhau fod prosesau a dulliau clir yn bodoli i adnabod anawsterau llythrennedd a rhifedd yn amserol.
- Sicrhau fod pob disgybl sydd â phroblemau llythrennedd a rhifedd yn derbyn ymateb graddoledig buan sydd yn cwrdd â'i anghenion.
- Sicrhau fod pob plentyn/person ifanc yn cael mynediad at gwricwlwm llawn ac addas.
- Sicrhau fod rhieni yn rhan allweddol o unrhyw ymyrraeth sydd yn cael ei gynnis.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd yn lefel sgiliau llythrennedd a rhifedd mewn profion safonedig a phrofion cenedlaethol.
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion sydd yn ymwneud â llythrennedd a rhifedd ar ddiwedd cyfnodau allweddol.
- Cynnydd mewn canran o weithlu ysgolion sydd â hyfforddiant cyfredol mewn strategaethau datblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd.

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Cyffredinol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig ar gyfer a gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag anawsterau llythrennedd a/neu rifedd.

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd. Mae'r ffocws yn glir ar ddatblygu ymateb ysgol gyfan i anawsterau gyda sgiliau sylfaenol llythrennedd a rhifedd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo. Bydd y rhan helaeth o'r hyfforddiant yn cael ei gyflwyno gan y Seicolegwyr Addysgol a'r Athrawon Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol. Bydd yna adnoddau parod ar gael o fewn y Llyfrgell Adnoddau.

Gweithredu Ysgol a Mwy

Arbenigol

Gall pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn gyfeirio disgyblion sydd yn parhau i gael anawsterau sylweddol, er gwaethaf i'r ysgol ddarparu cyfleoedd addas dysgu, i sylw'r Fforwm Ardal ADYaCh. Dylid gwneud hyn yn unol â'r Meini Prawf drwy ddilyn y drefn gytunedig. Fel rhan o'r ddarpariaeth gall ysgol dderbyn cefnogaeth arbenigol o fewn hanner tymor. Cynllunir y gefnogaeth arbenigol drwy arweiniad strategol yr Uwch Seicolegydd Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol. Bydd y gwaith o fodelu, monitro a chyd-weithredu'r strategaethau dan arweiniad ein Hathrawon Arbenigol. Mae effeithiolrwydd y strategaethau arbenigol yn cael eu mesur ac adroddir yn ôl i'r Fforwm ar gynnydd yr unigolyn. Lle nad oes tystiolaeth o gynnydd mae'r gefnogaeth yn cael ei adolygu. Mae'r gefnogaeth Arbenigol yn dilyn camau penodol.

5. Strwythur Staffio

Uwch Seicolegydd Addysg Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

Bydd pob Seicolegydd Addysgol yn ymwneud â hybu ysgolion i fod yn awyrgylch cynhwysol i blant gydag anawsterau dysgu ychwanegol mewn llythrennedd a rhifedd. Mae'r Uwch Seicolegydd Addysg Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn gyfrifol am gynllunio strategol a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth ar lefel ysgol a thu hwnt.

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Uwch Seicolegydd Addysg Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol:

- Ymchwilio i'r strategaethau mwyaf effeithiol ar gyfer sicrhau awyrgylch gyfeillgar a chynhwysol.
- Gosod arweiniad strategol i'r gwasanaeth
- Llunio rhaglen hyfforddiant 5 mlynedd ar gyfer staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.
- Llunio rhaglen hyfforddiant blynyddol i staff y gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol a Seicolegwyr Addysg.
- Cysoni ymarfer Seicolegwyr Addysg ar draws Gwynedd ac Ynys Môn yn y maes anawsterau llythrennedd a rhifedd.
- Arsylwi a theilwrio i ymyraethau effeithiol i'w gweithredu ar lefel ysgol.
- Sicrhau fod y Fforwm Ardal ADYaCh yn gweithredu yn unol â'r Meini Prawf.

Athrawon Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

- Cynorthwyo gwaith yr Uwch Seicolegydd Addysgol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol o ran hyfforddi ac uwch sgilio staff mewn ysgolion.
- Cynhyrchu adnoddau parod ar ffurf pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau llythrennedd a rhifedd er mwyn ffurfio banc o adnoddau electroneg ar gyfer ysgolion.
- Arsylwi ar lawr dosbarth gan amlygu cryfderau a meysydd i'w gwella, a dulliau dosbarth cyfan.
- Modelu arfer dda drwy weithio yn uniongyrchol gyda disgyblion ar y cyd a staff yr ysgol.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau ymyrraeth yn weithredol ar lawr dosbarth.
- Rheoli Cymorthyddion Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol fydd yn cefnogi'r disgyblion a'r athrawon.
- Cyd-weithio gyda'r Uwch Seicolegydd Addysg Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol i ddatblygu sail tystiolaeth yn y maes trwy prosiectau ymchwiliol.
- Darparu gwasanaeth asesu ar gyfer Amgylchiadau Arbennig Arholiadau ar gyfer Ysgolion Uwchradd yn ôl trefniadau'r Awdurdodau Lleol.

Cymorthyddion Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

Mae'r Cymorthyddion Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn gweithio o dan arweiniad yr Athrawon Arbenigol Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol i weithredu argymhellion Seicolegwyr Addysgol o fewn ysgolion. Bydd ffocws clir ar hybu datblygiad sgiliau o fewn yr ysgolion a chefnogi rhieni trwy:

- Gyflwyno pecynnau ymyrraeth i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau llythrennedd a rhifedd.
- Gefnogi rhieni i ymateb yn well i anghenion eu plant yn y maes hwn.
- Arsylwi gwersi neu sesiynau grŵp gan gynghori cymorthyddion ar dulliau gwahanol o gefnogi unigolion.
- Modelu technegau cefnogi a dulliau ymyrraeth ar lawr dosbarth neu mewn grwpiau targedu.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau dysgu yn weithredol ar lawr dosbarth ac ar yr aelwyd.
- Cynnig cyfnod penodol o waith efo disgyblion unigol/grŵp bach

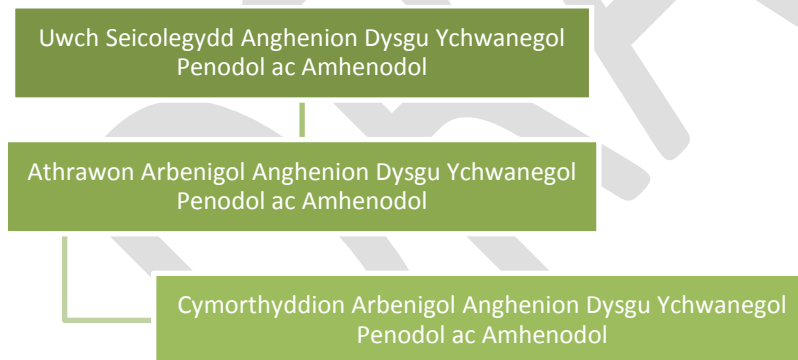
6. Hyfforddiant

Mae'r Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo.

Mae banc o adnoddau parod ar gael o fewn y Llyfrgell Adnoddau a bydd yn cael ei ddiweddarau'n rheolaidd.

7. Llifsiart Strwythur Staffio

Prifysgol Bangor

Mae gwasanaeth yn cyfarfod yn rheolaidd â chynrychiolwyr o'r Brifysgol. Maent yn dylanwadu a chyfrannu tuag at raglen hyfforddiant y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol ac yn ymwybodol o gyfeiriadau strategol Gwynedd a Môn.

Meini Prawf Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

Grid Meini Prawf Mynediad Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

Meini Prawf
Mae ymgynghoriad wedi cymryd lle gyda'r Seicolegydd Addysgol ac mae'r argymhellion wedi cael eu dilyn - mae tystiolaeth o hynny.
<p>Mae sgorau safonedig darllen, sillafu neu Fathemateg y disgybl yn 70 neu is mewn asesiadau ffurfiol (os yw'r plentyn o fewn yr amrediad oedran addas i wneud y prawf)</p> <p>Profion sydd yn cael eu hystyried: Prawf Glannau Menai   Prawf Neale's Analysis of Reading Ability II   Young's Parallel Spelling   Profion Cenedlaethol Llythrennedd a Rhifedd</p>
Tystiolaeth o wahaniaeth o leiaf dwy lefel o rhwng meysydd craidd Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen neu'r Cwricwlwm Cenedlaethol.
Tystiolaeth o wahaniaeth o ddwy lefel neu fwy rhwng sgiliau llafar a gwaith ysgrifenedig, yn defnyddio Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen neu Lefelau Craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol.
Tystiolaeth fod cynnydd dros amser yn gyfyngedig iawn yn ôl asesiadau'r ysgol dros amser sydd yn golygu fod effaith sylweddol ar fynediad y disgybl i'r cwricwlwm mewn rhai meysydd.
Mae tystiolaeth o'r ddau Gynllun Addysg Unigol / Gynllun Datblygu Unigol ddiwethaf fod cynnydd y disgybl yn cael ei effeithio yn sylweddol gan yr anawsterau, er gwaethaf y mewnbwn sydd wedi ei roi gan yr ysgol ar Weithredu ysgol/Gweithredu Ysgol a Mwy.

Bydd y mewnbwn sydd yn cael ei roi yn cael ei roi yn famiaith y plentyn yn y lle cyntaf gan ystyried mewnbwn yn ail - iaith y plentyn pan fydd y Cynllun Addysg Unigol / Cynllun Datblygu Unigol yn cael ei adolygu gyntaf ar ôl i'r mewnbwn gael ei gychwyn.

Bydd y mewnbwn sydd yn cael ei gynnig i blant sydd yn y Cyfnod Sylfaen yn cael ei adolygu yn fwy aml oherwydd natur y cwricwlwm ac oedran y plant.

Grid Meini Prawf Gadael y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol

(Un o'r Meini Prawf isod sydd angen ei fodloni i gyrraedd meini prawf gadael y gwasanaeth)

Meini Prawf
Sgorau safonedig ar gyfer Darllen, Sillafu neu Fathemateg yn 80 neu uwch ac felly o fewn lefel i gael eu cefnogi o fewn darpariaeth yr ysgol ar Weithredu Ysgol/ Gweithredu Ysgol a Mwy.
Tystiolaeth o wahaniaeth rhwng lefelau'r cwricwlwm wedi lleihau i un neu lai o wahaniaeth mewn lefel Cwricwlwm Cenedlaethol neu ddeilliant y Cyfnod Sylfaen.
Tystiolaeth fod lleihad yn y gwahaniaeth rhwng sgiliau llafar ac ysgrifenedig yn defnyddio Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen neu Lefelau'r Cwricwlwm Cenedlaethol.
Tystiolaeth fod yr anhawster llythrennedd neu rifedd yn cael llai o effaith ar gynnydd ar draws y cwricwlwm.
Mae'r anawsterau yn achosi llai o rwystredigaeth i'r disgybl ac yn cael effaith ar gyfleoedd cyfyngedig cwricwlaidd yn unig.
* Yn ôl y dystiolaeth uchod mae'r rhieni, staff a gweithwyr proffesiynol eraill yn cytuno fod y plentyn yn defnyddio strategaethau i'w g/alluogi i gael mynediad i'r cwricwlwm er gwaethaf anawsterau.
* Mae'r disgybl wedi bod yn derbyn cymorth am 12 mis neu fwy ac mae'r dystiolaeth yn dangos nad oes cynnydd i'w weld.
* Mae'r disgybl yn ymateb yn negyddol i'r cymorth sydd yn cael ei gynnig yn barhaus.

Anawsterau Llythrennedd a Dyslecsia (Dysl)

	Gweithredu Ysgol (GY)		Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	Yn dangos oediad gyda llythrennedd ac yn sgorio sgôr safonedig is na 85 ar brofion safonedig darllen a/neu sillafu Angen tasgau gwahaniaethol ar gyfer pob tasg yn ymwneud â llythrennedd ac yn cael trafferthion canolbwyntio a gweithio yn annibynnol heb y ddarpariaeth yma. Gweithredu ar lefel llythrennedd sydd yn is na'r disgwyl.		Wedi cael mewnbwn GY ond heb wneud cynnydd. Yn dangos oediad gyda llythrennedd ac yn sgorio yn is na sgôr safonedig o 80 ar brofion safonedig darllen a/neu sillafu Yn cael trafferthion ymdopi gyda thasgau llythrennedd gwahaniaethol o fewn y dosbarth y <u>rhan fwyaf o'r amser</u> .	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1 AA1 	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1,2 AA1
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> <u>Cydweithio</u> gyda rhieni Cynllun Addysg Unigol/ CDU a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail gwybodaeth o'r Proffiliau. Dilyn arweiniad cyffredinol asiantaethau (e.e. Gwasanaeth Seicoleg Addysgol/Athro/awes Arbenigol) Cynllunio a gwahaniaethu tasgau llythrennedd o fewn y dosbarth er enghraifft defnydd o weithgareddau aml-synhwyrol, targedu sgiliau penodol i gyfarfod a thargedau'r Cynllun Addysg Unigol/CDU. Mewnbwn <u>rheolaidd</u> ar gyfer darllen a/neu sillafu a/neu lawysgrifen o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol. 		<ul style="list-style-type: none"> <u>Cydweithio</u> gyda rhieni Cynllun Addysg Unigol/ CDU a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail ymgynghoriad gyda Seicolegydd Addysgol ac o bosib cyfeirio am fewnbwn y Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol (gweler Grid Meini Prawf Mynediad a Gadael). Cynllunio a gwahaniaethu tasgau llythrennedd o fewn y dosbarth er enghraifft defnydd o weithgareddau aml-synhwyrol, targedu sgiliau penodol i gyfarfod a thargedau'r Cynllun Addysg Unigol/CDU. Mewnbwn rheolaidd, yn defnyddio rhaglen benodol ar gyfer darllen a/neu sillafu a/neu lawysgrifen o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol. 	
Monitro	Ysgol		Ysgol/Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Lefel sgiliau Darllen a/neu Sillafu mewn profion safonedig. Lefel sgorau safonedig Darllen. Cynnydd yn y prif ddangosyddion sydd yn ymwneud â Llythrennedd ar ddiwedd cyfnodau allweddol 		<ul style="list-style-type: none"> Lefel sgiliau Darllen a/neu Sillafu mewn profion safonedig. Lefel sgorau safonedig Darllen. Cynnydd yn y prif ddangosyddion sydd yn ymwneud â Llythrennedd ar ddiwedd cyfnodau allweddol 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	- Mae'r sgorau yn uwch na 85 → Symud i lawr i ymyrraeth Gynnar		Mae'r sgorau yn uwch na 80 neu yn dangos cynnydd Symud i lawr i GY
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi cymryd lle ond ...	mae'r sgorau safonedig yn parhau yn is na 80 neu wedi parhau o dan 85 Parhau ar GY am gylch pellach		mae'r sgorau safonedig yn parhau yn is na 80 ond yn uwch na 70 neu mae disgybl yn parhau i fod angen cefnogaeth/gwahaniaethu y <u>rhan fwyaf o'r amser</u> : Trafod yn y Fforwm Ardal ADYaCh Parhau ar GY+
	Na, ychydig neu ddim cynnydd wedi ei weld:	sgôr safonedig yn parhau o dan 80 neu wedi parhau o dan 85 dros ddau neu fwy o gyfnodau monitro GY Caniatâd rhieni i drafod gyda Seicolegydd Addysgol		Mae'r sgorau yn parhau ar 70 neu is er gwaethaf y mewnbwn, dros ddau gylch ar GY+ Trafod addasu'r mewnbwn yn y Fforwm Ardal ADYaCh.

Anawsterau Rhifedd a Dyscalculia (Dysl)

	Gweithredu Ysgol (GY)		Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<ul style="list-style-type: none"> Yn dangos oediad gyda Rhifedd ac yn sgorio sgôr safonedig is na 85 ar brofion safonedig rhifedd a/neu fathemateg Angen tasgau gwahaniaethol ar gyfer pob tasg yn ymwneud â Rhifedd ac yn cael trafferthion canolbwytio a gweithio yn annibynnol heb y ddarpariaeth yma. Gweithredu ar lefel Rhifedd a Mathemateg sydd yn is na'r disgwyl. 		<ul style="list-style-type: none"> Wedi cael mewnbwn GY ond heb wneud cynnydd. Yn dangos oediad gyda Rhifedd ac yn sgorio yn is na sgôr safonedig o 80 ar brofion safonedig darllen a/neu sillafu Yn cael trafferthion ymdopi gyda thasgau Rhifedd gwahaniaethol o fewn y dosbarth y <u>rhan fwyaf o'r amser</u>. 	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1 AA1 	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1, 2 AA1
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> <u>Cydweithio</u> gyda rhieni Cynllun Addysg Unigol/ CDU a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail gwybodaeth o'r Proffiliau. Dilyn arweiniad cyffredinol asiantaethau (e.e. Gwasanaeth Seicoleg Addysgol/Athro/awes Arbenigol) Cynllunio a gwahaniaethu tasgau Rhifedd o fewn y dosbarth er enghraifft defnydd o weithgareddau aml-synhwyrol, targedu sgiliau penodol i gyfarfod a thargedau'r Cynllun Addysg Unigol/ CDU. Mewnbwn <u>rheolaidd</u> ar gyfer rhifedd o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol. 		<ul style="list-style-type: none"> <u>Cydweithio</u> gyda rhieni Cynllun Addysg Unigol/ CDU a strategaethau penodol yn cael eu defnyddio ar sail ymgynghoriad gyda Seicolegydd Addysgol ac o bosib cyfeirio am fewnbwn y Anghenion Dysgu Ychwanegol Penodol ac Amhenodol (gweler Grid Meini Prawf Mynediad a Gadael). Cynllunio a gwahaniaethu tasgau Rhifedd o fewn y dosbarth er enghraifft defnydd o weithgareddau aml-synhwyrol, targedu sgiliau penodol i gyfarfod a thargedau'r Cynllun Addysg Unigol/ CDU. Mewnbwn rheolaidd, yn defnyddio rhaglen benodol ar gyfer rhifedd o fewn darpariaeth ddatganoledig yr ysgol. 	
Monitro	Ysgol		Ysgol/Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Lefel sgiliau Rhifedd mewn profion safonedig (e.e. Basic Number Screening). Lefel sgorau safonedig Profion Cenedlaethol Rhif Gweithdrefnol a Rhif Rhesymegol. Cynnydd yn y prif ddangosyddion sydd yn ymwneud â Rhifedd ar ddiwedd cyfnodau allweddol 		<ul style="list-style-type: none"> Lefel sgiliau Rhifedd mewn profion safonedig (e.e. Basic Number Screening). Lefel sgorau safonedig Profion Cenedlaethol Rhif Gweithdrefnol a Rhif Rhesymegol. Cynnydd yn y prif ddangosyddion sydd yn ymwneud â Rhifedd ar ddiwedd cyfnodau allweddol 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r sgorau yn uwch na 85 Symud i lawr i Ymyrraeth Gynnar 	mae'r sgorau yn uwch na 80 neu yn dangos cynnydd Symud lawr i GY	
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi cymryd lle, ond...	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r sgorau safonedig yn parhau yn is na 80 neu wedi parhau o dan 85 Parhau ar GY am gyloch pellach 	Mae'r sgorau safonedig yn parhau yn is na 80 ond yn uwch na 70 neu mae disgybl yn parhau i fod angen cefnogaeth/gwahaniaethu <u>y rhan fwyaf o'r amser</u> : Trafod yn y Fforwm Ardal ADYaCh Parhau ar GY+	
	Na, ychydig neu ddim cynnydd wedi ei weld:	<ul style="list-style-type: none"> Sgôr safonedig yn parhau o dan 80 neu wedi parhau o dan 85 dros ddau neu fwy o gyfnodau monitro GY Caniatâd rhieni i drafod gyda Seicolegydd Addysgol. 	Mae'r sgorau yn parhau ar 70 neu is er gwaethaf y mewnbwn, dros ddau gyloch ar GY+ Trafod addasu'r mewnbwn yn y Fforwm Ardal ADYaCh	

Nam Synhwyrdd

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ystyried goresgyn unrhyw rwystr sy'n bodoli i ddisgybl gyda Nam Synhwyrdd gael mynediad llawn i'r cwricwlwm yn hanfodol. Mae ysgolion yn amgylchedd cynhwysol a chroesawgar i unrhyw unigolyn gyda nam synhwyrdd.

1. Beth a olygir gan Nam Synhwyrdd

Mae anawsterau dysgu o fewn y maes Nam Synhwyrdd yn cyfeirio yn benodol at:

- Nam Golwg: Disgyblion sydd yn gofrestrdig ddall neu rannol ddall.
- Nam Clyw: Disgyblion sydd â Nam Clyw wedi ei adnabod gan Adran Awdioleg y Bwrdd Iechyd.
- Nam Aml Synhwyrdd: Disgyblion sydd â chyfuniad o Nam Golwg a Nam Clyw.
- Mae'r anawsterau yma yn cael effaith negyddol ar allu'r disgybl i gael mynediad at y Cwricwlwm heb addasiadau sylweddol.

2. Cyffredinol

Mae gan bob ysgol gyfrifoldeb i greu awyrgylch diogel a gofalus lle y mae'n bosib i bob disgybl ddatblygu'n hapus a hyderus. Er mwyn sicrhau awyrgylch sydd yn gyfeillgar i ddysgwyr gyda nam ar y synhwyrdd mae disgwyl i ysgolion:

- Sicrhau fod unrhyw risgiau yn cael eu targedu.
- Sicrhau fod yr awyrgylch dysgu a cymdeithasol yn gynhwysol a chroesawgar.
- Fod yn ymateb yn raddol i anghenion drwy gymryd i ystyriaeth unrhyw yngor arbenigol rhesymol sydd yn cael ei ddarparu.
- Fod yn mesur cynnydd plant/pobl ifanc sydd yn derbyn ymyraethau er mwyn gallu dangos effeithiolrwydd yr ymyraethau.
- Defnyddio asesiadau safonol a cyfeiriol er mwyn dod i gasgliad ynglŷn â chynnydd ag ymyrraeth addas.

3. Nod Strategaeth Nam Synhwyrdd Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yw:

Cyd-weithio gyda rhieni, ysgolion a gweithwyr proffesiynol eraill i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc sydd â Nam Synhwyrdd yn:

- Cael cyfle cyfartal.
- Derbyn eu haddysg ochr yn ochr â'u cyfoedion mewn ysgolion a chymunedau lleol.
- Datblygu sgiliau angenrheidiol arbenigol.
- Cyflawni eu potensial a datblygu i fod yn ddysgwyr annibynnol.
- Darparu gwasanaeth chwaethus wedi ei deilwrio i blant a phobl ifanc y ddwy Sir drwy ddilyn safonau ansawdd cenedlaethol NatSIP (National Sensory Impairment Partnership).
- Hyrwyddo cynhwysiad addysgol, cymdeithasol a lles disgyblion Nam Synhwyrdd o 0 i 25 oed.
- Cyd-weithio gyda rhieni ac ysgolion i godi ymwybyddiaeth ynglŷn â threfniadau cyfeirio at asiantaethau a gwasanaethau perthnasol.

4. Cyfathrebu â Chartrefi / Partneriaeth Rhieni

Mae gweithio gyda theuluoedd a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu. Wrth ganmol llwyddiannau a chynnydd disgyblion mae'n allweddol i fanteisio ar y cyfle i gysylltu â rhieni.

Gwasanaeth Nam Synhwyraidd

1. Nod

Mae'r Nam Synhwyraidd yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i sicrhau fod plant a phobl ifanc gyda Nam Synhwyraidd yn cael mynediad llawn i'r cwricwlwm a'r amgylchedd dysgu er mwyn lleihau effaith y Nam ar gynnydd holistaidd ac academaidd y disgyblion.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau fod staff allweddol o fewn ysgolion yn meddu'r sgiliau ac adnoddau priodol wrth weithio gyda disgybl gyda nam synhwyraidd.
- Darparu gwasanaeth strwythuredig sydd yn diwallu anghenion disgyblion Nam Synhwyraidd o 0 i 25 oed mewn darpariaeth blyneddodded cynnar, ysgolion cynradd, uwchradd ac ysgolion arbennig, gan sicrhau eu bod yn cyrraedd eu llawn botensial.
- Cynnig amrywiaeth o gymorth, darpariaeth ac adnoddau addas i ddiwallu'r anghenion unigol, sydd yn cyd-fynd â gofynion National Sensory Impairment Partnership (NatSIP).
- Cyflwyno a monitro datblygiad Cwricwlwm Arbenigol ymysg disgyblion Nam Synhwyraidd a sicrhau datblygiad cadarn o'r sgiliau angenrheidiol.
- Sicrhau fod rhieni yn rhan allweddol o unrhyw ymyrraeth sydd yn cael ei gynnig.
- Cyd weithio ag asiantaethau allanol i sicrhau ymateb graddoledig i gefnogi'r disgyblion.
- Meithrin gwybodaeth a sgiliau arbenigol y Tîm Nam Synhwyraidd er mwyn cynnal y lefelau arbenigedd sydd yn ofynnol i gefnogi a diwallu anghenion dwys a chymhleth y disgyblion.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Nam Synhwyraidd yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd mewn sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd.
- Cynnydd mewn deilliannau neu lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol.
- Tystiolaeth o sefydlogrwydd neu gynnydd yng ngallu'r disgybl i gael mynediad i'r cwricwlwm.

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Nam Synhwyraidd wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Cyffredinol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig ar gyfer gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag anawsterau synhwyraidd.

Mae'r Gwasanaeth Nam Synhwyraidd yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo. Bydd y rhan helaeth o'r hyfforddiant yn cael ei gyflwyno gan yr Athrawon Nam Synhwyraidd gyda mewnbwn y Seicolegwyr Addysgol pan yn briodol.

Gweithredu Ysgol a Mwy

Arbenigol

Pan fo disgybl yn cael ei adnabod â Nam Clyw neu Nam Golwg, fe fydd gofyn i'r adran berthnasol o'r Ysbyty hysbysu'r Gwasanaeth Nam Synhwyrdd. Bydd y cyfeiriadau yn cael eu hystyried, yn unol â Meini Prawf mynediad y Gwasanaeth, gan y Fforwm Ardal ADYaCh. Mewn rhai achosion bydd y Fforwm yn cyfeirio'r Panel Traws Sirol i ystyried yr achos. Mae effeithiolrwydd y strategaethau arbenigol yn cael eu mesur ac adroddir yn ôl i'r Fforwm ar gynnydd yr unigolyn. Lle nad oes tystiolaeth o gynnydd mae'r gefnogaeth yn cael ei adolygu. Mae'r gefnogaeth Arbenigol yn dilyn camau penodol.

5. Strwythur Staffio

Uwch Seicolegydd Addysg Nam Synhwyrdd

Bydd pob Seicolegydd Addysgol yn ymwneud â hybu ysgolion i fod yn awyrgylch cynhwysol i blant gyda Nam Synhwyrdd. Bydd yr Uwch Seicolegydd Addysg Nam Synhwyrdd yn gyfrifol am gynllunio strategol a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth ar lefel ysgol a thu hwnt.

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Uwch Seicolegydd Addysg Nam Synhwyrdd

- Cyd-weithio gyda'r Athrawon Arbenigol Nam Synhwyrdd i ymchwilio i'r strategaethau mwyaf effeithiol ar gyfer sicrhau awyrgylch gyfeillgar a chynhwysol.
- Cyd-gynllunio rhaglen hyfforddiant 5 mlynedd gyda'r Athrawon Arbenigol Nam Synhwyrdd ar gyfer staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.
- Cyd-gynllunio rhaglen hyfforddiant blynyddol i staff y gwasanaeth Nam Synhwyrdd a Seicolegwyr Addysg.
- Cysoni ymarfer Seicolegwyr Addysg ar draws Gwynedd ac Ynys Môn yn y maes Nam Synhwyrdd.
- Sicrhau fod y Fforwm Ardal ADYaCh yn gweithredu yn unol â'r Meini Prawf.

Gwasanaeth Nam Golwg

Athrawon Arbenigol Nam Golwg (QTVI)

Mae'r athrawon yn ymestyn ar draws y cyfnodau allweddol gan sicrhau'r gynhafiaeth fwyaf cyson i'r disgyblion gyda sylw penodol ar fynediad cwricwlaid y disgyblion. Bydd yr athrawon yn treulio cyfnodau estynedig mewn lleoliadau addysgol yn arsylwi, modelu a monitro er mwyn:

- Darparu a dysgu rhannau o gwricwlwm arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y plentyn/person ifanc unigol (Braille, meddalwedd TGCh, sgiliau cyffwrdd, sgiliau gwrando, darpariaeth ddwys CVI).
- Dadansoddi gwybodaeth feddygol a sicrhau darpariaeth addas addysgol i ymateb y gofynion golwg.
- Monitro golwg plentyn/person ifanc trwy weinyddu profion golwg safonol (logMAR, Kay, Snellen, BRAT, Maclure, BUST)
- Arsylwi ar lawr dosbarth a chynnig sylwadau adeiladol.
- Monitro fod argymhellion a gyflwynwyd yn weithredol ar lawr y dosbarth.
- Adrodd ar gynnydd disgyblion yn y Fforwm Ardal ADYaCh neu Banel Traws Sirol.
- Ymgynghori ar faterion symudedd ac lechyd a Diogelwch.
- Darparu mewnbwn yn yr Ysgol Arbennig gyda VI yn ôl cais gan yr Ysgol Arbennig.
- Cyd weithio ag asiantaethau allanol - RNIB, Llyfrgelloedd deillion, cwmnïau meddalwedd arbenigol, UCAN.
- Creu cysylltiadau o fewn ysgol er mwyn hybu rhannu gwybodaeth.
- Rheoli gwaith dydd i ddydd y Cymorthyddion Arbenigol Nam Golwg yn dilyn argymhelliad y Fforwm Ardal ADYaCh neu Banel Traws Sirol.

- Darparu Adnoddau ar gyfer y Llyfrgell Adnoddau a rhannu arfer da o ysgol i ysgol

Cymorthyddion Arbenigol Nam Golwg

Mae'r Cymorthyddion Arbenigol Nam Golwg yn gweithio o dan arweiniad yr Athrawon Arbenigol Nam Golwg. Bydd ffocws glir ar hybu datblygiad sgiliau o fewn yr ysgolion a chefnogi rhieni trwy:

- Gynorthwyo'r Athro/awes Arbenigol Nam Golwg cyswllt i ddiwallu gofynion NatSIP.
- Cyflwyno pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion a Nam Golwg.
- Cynorthwyo'r ysgolion i gyflwyno cwricwlwm a deunyddiau addas ar gyfer plant Nam Golwg o dan arweiniad yr Athro/awes Arbenigol. Bydd gan y Cymorthyddion Arbenigol Nam Golwg isafbwynt o lefel Braille Gradd 2 a dealltwriaeth gadarn o'r saith côd Braille.
- Cynnig hyfforddiant Braille i'r rhieni yn eu cartrefi ar ôl oriau gwaith.
- Cynnig hyfforddiant Braille i gymorthyddion.
- Cynorthwyo ysgol i ddarparu ac addasu adnoddau gyda ffocws clir ar uwch sgilio staff yr ysgol i ddiwallu anghenion y disgyblion.
- Arbenigo ar ddefnyddio a hyfforddi disgyblion i ddefnyddio offer arbenigol TGCh Nam Golwg.
- Arsylwi gwersi a chynnig hyfforddiant, gan gynghori cymorthyddion ar ddulliau gwahanol o gefnogi unigolion.
- Modelu technegau cefnogi a dulliau ymyrraeth ar lawr dosbarth.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau dysgu yn weithredol ar lawr dosbarth ac ar yr aelwyd.
- Darparu'r gwasanaeth angenrheidiol fel Swyddogion Symudedd
- Cyd weithio ag asiantaethau allanol - RNIB, Swyddogion Symudedd, Llyfrgelloedd deillion, cwmnïau meddalwedd arbenigol, UCAN

Gwasanaeth Nam Clyw

Athrawon Arbenigol Nam Clyw

Mae'r athrawon yn ymestyn ar draws y cyfnodau allweddol gan sicrhau'r gynhaliath fwyaf cyson i'r disgyblion a rhoi sylw penodol i fynediad cwricwlaidd y disgyblion. Bydd yr athrawon yn treulio cyfnodau estynedig mewn lleoliadau addysgol yn arsylwi, modelu a monitro er mwyn:

- Ategu at ddarparu a dysgu cwricwlwm arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y plentyn/person ifanc unigol.
- Dadansoddi gwybodaeth feddygol a sicrhau darpariaeth addas addysgol i ymateb y gofynion Clyw.
- Monitro Clyw plentyn/person ifanc trwy weinyddu profion gwranddo safonol.
- Arsylwi ar lawr dosbarth a chynnig sylwadau adeiladol.
- Monitro fod argymhellion a gyflwynwyd yn weithredol ar lawr y dosbarth.
- Adrodd ar gynnydd disgyblion yn y Fforwm Ardal ADYaCh neu Banel Traws Sirol.
- Ymgynghori ar faterion iechyd a diogelwch ac asesu risg.
- Cyd-weithio aml asiantaethol (e.e. Therapi Iaith a Lleferydd, Gyrfa Cymru).
- Creu cysylltiadau o fewn ysgol er mwyn hybu rhannu gwybodaeth.
- Rheoli gwaith dydd i ddydd y Cymorthyddion Arbenigol Nam Clyw yn dilyn argymhelliad y Fforwm Ardal ADYaCh neu Banel Traws Sirol.
- Darparu Adnoddau ar gyfer y Llyfrgell Adnoddau a rhannu arfer da o ysgol i ysgol

Cymorthyddion Arbenigol Nam Clyw

Mae'r Cymorthyddion Arbenigol Nam Clyw yn gweithio o dan arweiniad Athrawon Arbenigol Nam Clyw. Bydd ffocws clir ar hybu datblygiad sgiliau o fewn yr ysgolion a chefnogi rhieni trwy:

- Gynorthwyo'r Athro/awes Arbenigol Nam Clyw cyswllt i ddiwallu gofynion NatSIP.
- Cyflwyno pecynnau gwaith i gefnogi addysgu disgyblion ag anawsterau Nam Clyw.
- Cynorthwyo'r ysgolion i gyflwyno cwricwlwm a deunyddiau addas ar gyfer plant Nam Clyw o dan arweiniad yr Athro/awes Arbenigol.
- Bydd gan y Cymorthyddion Arbenigol Nam Clyw isafbwynt o lefel 2 mewn 'British Sign Language'.
- Cynnig hyfforddiant i'r rhieni yn eu cartrefi ar ôl oriau gwaith.
- Cynnig hyfforddiant i gymorthyddion ysgol y plant.
- Cynorthwyo ysgol i ddarparu ac addasu adnoddau gyda ffocws clir ar uwch sgilio staff yr ysgol i ddiwallu anghenion y disgyblion.
- Arbenigo ar ddefnyddio a hyfforddi disgyblion i ddefnyddio offer arbenigol TGCh Nam Clyw.
- Arsylwi gwersi a chynnig hyfforddiant, gan gynghori cymorthyddion ar ddulliau gwahanol o gefnogi unigolion.
- Modelu technegau cefnogi a dulliau ymyrraeth ar lawr dosbarth.
- Hybu defnydd yr hyn a gyflwynwyd ac a fodelwyd fel technegau dysgu yn weithredol ar lawr dosbarth ac ar yr aelwyd.
- Cynorthwyo gwaith aml-asianaethol fel tîm.

6. Hyfforddiant

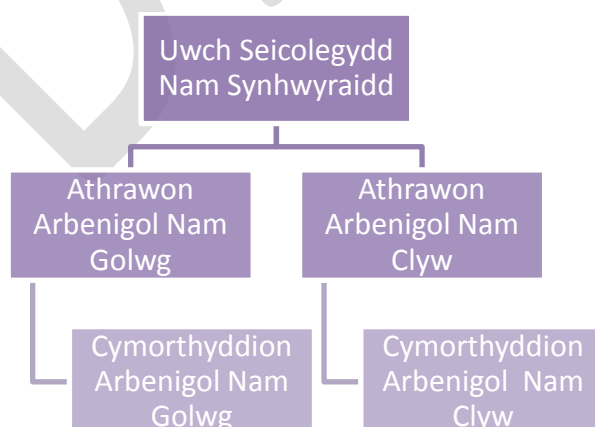
Mae'r Gwasanaeth Nam Synhwyrdd yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant blynyddoedd cynnar/ cyfnod sylfaen a cynradd/ uwchradd.

Fel rhan o'r rhaglen hyfforddiant yma gall fod yr isod yn cael ei gefnogi a'i gyflwyno:

- Hyfforddiant ar lefel ysgol gyfan ac ar lefel mapio darpariaeth er mwyn hybu awyrgylch gynhwysol.
- Hyfforddiant ar lefel disgybl unigol – h.y. ar deilwrio strategaethau ar gyfer disgybl unigol.
- Argymhell cyrsiau hyfforddiant i eraill a all fod yn ddefnyddiol.
- Ymweliad arsylwi gan y tîm er mwyn cynnig argymhellion.
- Mynediad at fanc o adnoddau addas o'r Llyfrgell Adnoddau.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo.

7. Llifiart Strwythur Staffio

8. Gwasanaeth Aml Asiantaeth

Mae'r Gwasanaeth Nam Synhwyrdd yn rhan o dîm integredig aml asiantaeth. Drwy weithio'n gwbl integredig mae'r gwasanaeth a ddarperir i'r plant yn holistaidd ac yn fwy effeithiol. Mae gan y Gwasanaeth Nam Synhwyrdd gyswllt cyd-weithio cryf gydag Adrannau Arbenigol o fewn Ysbytai ac mae'r cyfeiriadau at y Gwasanaeth yn dod gan yr Adrannau hyn.

DRAFT

Meini Prawf Synhwyrdd

Nam Golwg – PLASC VI

	Gweithredu Ysgol (GY)	Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynwyr ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynwyr ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	
Disgrifiad o angen	Plentyn yn dangos arwyddion o Nam ar y Golwg e.e. Anawsterau gyda gwaith agos, copïo, symudoledd (e.e. cwmpo'n gyson ac yn methu rhwystrau)	Categori NATSIP – Gwyrdd Cadarnhau Nam Golwg Rhannol Meithrin a Derbyn Mân anawsterau o ran cael mynediad at y cam Sylfaen pan gyflwynir gydag adnoddau safonol Gallu cael at wybodaeth yn unig wrth eistedd yn y blaen Mân anawsterau wrth symud o amgylch yr amgylchfyd CA 2, 3, 4, 5 Mân anawsterau gyda chael mynediad at y cwricwlwm pan gyflwynir gydag adnoddau safonol Gallu cael at wybodaeth wrth eistedd yn y blaen a chael anawsterau i gopïo oddi ar y bwrdd Cael mân anawsterau i symud o amgylch yr ysgol	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> • CT1 • SR1 • GS1 • AA1 	<ul style="list-style-type: none"> • CT2 • SR3 • GS1 • AA3 	
Math o Ymyrraeth	<ul style="list-style-type: none"> - Trafod pryderon gyda'r rhieni fel y gallent drefnu i optegydd asesu. - Defnyddio arbenigedd o fewn yr ysgol eisoes (e.e. cymhorthydd dysgu gyda phrofiad o weithio â phlentyn â nam ar y golwg) er mwyn rhannu arfer dda - Sicrhau bod yr amgylchfyd yn dda ac yn glir o rwystrau diangen - Seddau, goleuadau ac acwsteg priodol 	<ul style="list-style-type: none"> - Partneriaeth gyda rhieni - Asesiad ac Ymgynghori â'r Athro/awes Arbenigol Nam Golwg i ddatblygu strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaethol a cyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiad (Canllaw ar amlder cymryd rhan mewn dogfen ar Nam Synhwyrdd gan Partneriaeth De Ddwyrain. - Ymgynghori â'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol os yn briodol - Sicrhau mynediad llawn at y cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu - Cyfleoedd ar gyfer gwaith grŵp bychan yn hoelio sylw ar dargedau penodol - Rheoli seddau, goleuadau ac acwsteg - Cymorth oedolyn am ran o bob dydd ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> • Paratoi/gwahaniaethu adnoddau yn y dosbarth e.e. • Egluro cysyniadau gweledol • Llungopïo/chwyddo/ail-fformadu/ail fformadu i Braille • Cefnogaeth ar gyfer dysgu/cyfleoedd chwarae yn datblygu sgiliau chwarae • Caffael sgiliau – llythrennedd, rhifedd, sgiliau allweddol - Goruchwylio materion diogelwch a symudoledd 	
Monitro	Ysgol i fonitro cynnydd dros gyfnod o dymor	Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> - Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd - Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol - Gwybodaeth ynglŷn â'r Nam Golwg gan Asiantaethau Iechyd - Categori NATSIP 	<ul style="list-style-type: none"> - Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd - Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol - Gwybodaeth ynglŷn â'r Nam Golwg gan Asiantaethau Iechyd - Categori NATSIP 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihau i fewnbwn arferol y dosbarth 	Gostwng cefnogaeth i gefnogaeth GY
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	<ul style="list-style-type: none"> - Parhau gyda Gweithredu ysgol am gylch pellach 	Parhau gyda Gweithredu ysgol am gyfnod pellach
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	<ul style="list-style-type: none"> - Bydd yr optegwr yn cyfeirio at yr Opthalmydd - Trafod gyda Seicolegydd Addysgol 	Adolygu Categori NATSIP

	Datganiad 1	Datganiad 2	
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> Athro/awes dosbarth - Pennaeth Cydlynwyr ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	<ul style="list-style-type: none"> Athro/awes dosbarth - Pennaeth Cydlynwyr ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	
Disgrifiad o angen	<ul style="list-style-type: none"> Categori NATSIP – Melyn Cofrestrwyd yn rhannol ddall Anawsterau mawr o ran mynediad at y cwricwlwm Angen mewnbwn i brint mawr N18+ Golwg pellter yn wael Anawsterau posibl o ran symud o gwmpas Angen sgiliau bysellfwrdd neu TGCh atodol 	<ul style="list-style-type: none"> Categori NATSIP - COCH Wedi ei gofrestru'n ddall Anawsterau mawr o ran mynediad i'r cwricwlwm Angen mynediad i brint bras iawn N24+ Dim yn gallu cael mynediad at Feddalwedd PC safonol yn yr un ffordd a'u cyfoedion Dim yn gallu defnyddio golwg pellter ar gyfer dysgu yn seiliedig ar yr ystafell ddosbarth Dim yn gallu symud yn hyderus o amgylch, pryderon am ddiogelwch 	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT4 GS2, 3 neu 4 SR4 AA4 	<ul style="list-style-type: none"> CT4 GS2, 3 neu 4 SR4 AA4 	
Math o Ymyrraeth	<p>Partneriaeth gyda rhieni Mewnbwn gan Athro/awes Arbenigol Nam Golwg i ddatblygu strategaethau i gefnogi ymgyfraniad yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefnu a chyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiad Mewnbwn Seicoleg Addysgol os yn briodol Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu (Athro/awes dosbarth/GGAAA) Rhoi mwy o amser i gael at addysgu a chyfarwyddiadau gweledol/ar lafar Monitro cynnydd a pherfformiad yn agos Cyfleoedd ar gyfer gwaith grŵp bychan yn canolbwyntio ar dargedau penodol yn yr ystafell ddosbarth Rheoli seddau, goleuadau ac acwsteg Trefniadau mynediad ar gyfer arholiadau (Ysgol Uwchradd yn unig) Strategaethau i gefnogi ymgyfraniad yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaeth a chyfathrebu, gwella gwybodaeth gyffredinol, cynorthwyo gyda sylw a hoelio sylw, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol, ymddygiad, annibyniaeth, diogelwch, gostwng swm mewn ystafelloedd dosbarth Oedolyn dynodedig am y rhan fwyaf o'r dydd, wedi ei hyfforddi i gefnogi cynorthwyo gyda'r uchod a rheoli offer arbenigol</p> <ul style="list-style-type: none"> Dyrannu amser i baratoi/adnoddau gwahaniaethol e.e. addasu, newid ac ail-fformadu, Braille Cefnogaeth ar gyfer cyfleoedd dysgu a chwarae, sicrhau diogelwch, ac atgyfnerthu addysgu sgiliau allweddol arbenigol. Ystafell paratoi (Uwchradd) Sicrhau cedwir materion lechyd a Diogelwch i'r lleiaf posibl. Datblygu annibyniaeth. 	<p>Partneriaeth gyda rhieni Mewnbwn gan yr Athro/awes Arbenigol Nam Golwg i ddatblygu strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, sgiliau trefnu a chyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiad Mewnbwn Gwasanaeth Seicoleg Addysgol os yn briodol Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu (Athro/awes dosbarth/CGAAA) Rhoi mwy o amser i gael mynediad at addysgu a chyfarwyddiadau gweledol/ar lafar Cyfleoedd i grŵp bychan gan ganolbwyntio ar dargedau penodol yn yr ystafell ddosbarth Rheoli mannau eistedd, goleuadau ac acwsteg Trefniadau mynediad ar gyfer arholiadau (Ysgol Uwchradd yn unig) Strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaeth a chyfathrebu, gwella gwybodaeth gyffredinol, cynorthwyo gyda sylw a chanolbwyntio, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol, ymddygiad, annibyniaeth, diogelwch, lleihau swm mewn ystafelloedd dosbarth Cefnogaeth hyfforddiant dynodedig gan oedolion gydol y diwrnod ysgol er mwyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sicrhau diogelwch Amser i baratoi, addasu, gwahaniaethu, ail-fformadu, addasu a pharatoi deunyddiau mewn cyfryngau eraill a Braille <p>Atgyfnerthu addysgu sgiliau allweddol arbenigol</p>	
Monitro	Fforwm Ardal ADYaCh, Panel Traws Sirol	Fforwm Ardal ADYaCh, Panel Traws Sirol	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol Gwybodaeth ynglŷn â'r Nam Golwg gan Asiantaethau Iechyd Categori NATSIP 	<ul style="list-style-type: none"> Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol Gwybodaeth ynglŷn â'r Nam Golwg gan Asiantaethau Iechyd Categori NATSIP 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	ac nid yw'r plentyn angen y lefel bresennol o fewnbwn: Gostwng i GY+ gyda chefnogaeth	ac nid yw'r plentyn angen y lefel bresennol o fewnbwn: Lleihau lefel y gefnogaeth
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	Parhau â'r mewnbwn presennol am gyfnod pellach	Parhau â'r mewnbwn presennol.
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Adolygu Categori NATSIP	Adolygu Categori NATSIP

Datganiad 3 – Uwchradd yn unig		
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh - Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	
Disgrifiad o angen	CATEGORI NATSIP - COCH Wedi ei gofrestru'n ddall Anawsterau mawr o ran cael mynediad at y cwricwlwm Angen mynediad at brint bras iawn N24+ ac/neu Braille Dim yn gallu cael at Feddalwedd PC safonol Dim pellter golwg Dim yn gallu defnyddio moddau safonol o deithio, angen hyfforddiant sgiliau bywyd, pryderon am ddiogelwch.	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-right: 20px;">● CT4 <li style="margin-right: 20px;">● GS2, 3, neu 4 <li style="margin-right: 20px;">● SR4 ● AA4 	
Math o Ymyrraeth	<p>Partneriaeth gyda rhieni</p> <p>Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu (Athro/awes Dosbarth/Cydlynnydd ADYaCh)</p> <p>Rhoi mwy o amser i gael mynediad at addysgu a chyfarwyddiadau gweledol/ar lafar</p> <p>Monitro cynnydd a pherfformiad yn agos</p> <p>Cyfleoedd ar gyfer gwaith grŵp bychan gan hoelio sylw ar dargedau penodol yn y dosbarth</p> <p>Rheoli eisteddleoedd, goleuadau ac acwsteg</p> <p>Trefniadau mynediad ar gyfer arholiadau (Ysgol Uwchradd yn unig)</p> <p>Strategaethau ar gyfer cefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaeth a chyfathrebu, gwella gwybodaeth gyffredinol, cynorthwyo sylw a hoelio sylw, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol, ymddygiad, annibyniaeth, diogelwch, lleihau sŵn mewn ystafelloedd dosbarth</p> <p>Mewnbwn gan Arbenigol Nam Golwg i ddatblygu strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaeth a chyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiad.</p> <p>Mewnbwn 40 awr yr wythnos gan oedolion i gynnwys mewnbwn uniongyrchol gan yr Athro/awes Arbenigol Nam Golwg ar gyfer:</p> <p>Amser ar gyfer paratoi, addasu, gwahaniaethu, ail-fformadu, addasu a pharatoi deunyddiau mewn cyfryngau eraill a Braille</p> <p>Darparu addysgu a chefnogaeth ar gyfer dysgu a chofnodi</p> <p>Sicrhau caiff anghenion diogelwch eu cwrdd</p> <p>Atgyfnerthu addysgu sgiliau allweddol arbenigol</p>	
Monitro	Fforwm Ardal ADYaCh, Panel Traws Sirol	
Mesuryddion Cynnydd	<p>Sgorau safonedig llythrennedd a rhifedd</p> <p>Deilliannau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Cenedlaethol</p> <p>Gwybodaeth ynglŷn â'r Nam Golwg gan Asiantaethau Iechyd</p> <p>Categori NATSIP</p>	
Cynnydd?	Ydy, mae <u>cynnydd da</u> wedi ei weld	← ac nid yw'r plentyn angen y lefel bresennol o fewnbwn: Lleihau lefel y gefnogaeth
	Ydy, mae <u>cynnydd digonol</u> wedi ei weld	Parhau â'r mewnbwn presennol.
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd	→ Adolygu Categori NATSIP

Nam Clyw

	Gweithredu Ysgol (GY)		Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)	
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Cydlynwyr ADYaCh	- Pennaeth - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	Efallai ceir diagnosis o golli clyw dros dro (e.e. gormod o gwyr yn y glust) Gall gael anawsterau i wrando, talu sylw, canolbwyntio ac o ran hyder Anawsterau'n amlwg mewn sefyllfaoedd megis ble ceir disgyblion yn dod at ei gilydd, tasgau grŵp, cyflwyniadau gan y dosbarth cyfan. Gallu cael mynediad at y cwricwlwm yn llawn trwy gyfrwng Cymraeg/Saesneg llafar ac ysgrifenedig.		Cadarnheir diagnosis Colled Clyw ar y cam hwn – Aseiad Clyw. Categori NATSIP - Gwyrdd Anawsterau gyda gwranddo, talu sylw a chanolbwyntio a chyfathrebu Gall gael mynediad at gwricwlwm trwy chwyddiad sŵn ychwanegol e.e. cymhorthion clyw, mewnblannu yn y cochlea Gall ddibynnu ar ddarllen gwefusau Gall arddangos datblygiad oediog o iaith, sgiliau cyfathrebu ac/neu llythrennedd Gall na fydd lleferydd mor eglur Gall bydd gan anawsterau cymdeithasol, emosiynol, ymddygiad sy'n gysylltiedig â cholli clyw Gall gael anawsterau gyda threfnu eu dysgu eu hunain	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR1 AA1 	<ul style="list-style-type: none"> CT2 GS1 	<ul style="list-style-type: none"> SR3 AA3
Math o Ymyrraeth	Trafod pryderon gyda rhieni – os na cheir cadarnhad, trefnu bod clyw yn cael ei asesu trwy MT. Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu Monitro cynnydd yn agos (gan yr ysgol) Cyfleoedd i gwblhau tasgau penodol o fewn grŵp bychan yn rheolaidd Seddau, golau ac acwsteg briodol - cysylltiadau â gwybodaeth Cydweithrediad â rhieni Defnyddio'r arbenigedd sydd eisoes ar gael yn yr ysgol		Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu Monitro cynnydd yn agos Cyfleoedd ar gyfer gwaith grŵp bychan yn hoelio sylw ar dargedau penodol Rheoli seddau, golau ac acwsteg Mewnbyn gan y Gwasanaeth Nam Synhwyrdd (Canllaw ar ba mor aml yw'r ymlyniad o'r ddogfen NATSIP). Cefnogaeth am ran o bob diwrnod gan oedolyn dynodedig i gynorthwyo gyda'r uchod a rheoli offer clyw. Ymgynghoriad/Asesu gan asiantaethau eraill megis Seicoleg Addysgol pan fo'n briodol	
Monitro	Yr ysgol i arsylwi am dymor		Fforwm Ardal ADYaCh	
Mesuryddion Cynnydd	Sgorau safonedig ar gyfer llythrennedd a rhifedd Canlyniadau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Gwybodaeth a ddarperir gan Bobl Broffesiynol yn y byd lechyd ynghylch anawsterau Clyw Categori NATSIP		Sgorau safonedig ar gyfer llythrennedd a rhifedd Canlyniadau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Gwybodaeth a ddarperir gan bobl yn y maes lechyd ynglyn ag anawsterau Clyw Categori NATSIP	
Cynnydd?	Ydy, mae <u>cynnydd da</u> wedi ei weld	Dileu o restr ADY		Gostwng cefnogaeth i gefnogaeth GY
	Ydy, mae <u>cynnydd digonol</u> wedi ei weld	Parhau gyda'r lefel presennol o gefnogaeth am gyfnod pellach.		Parhau gyda Gweithredu ysgol am gyfnod pellach
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Trafod gyda'r Seicolegydd Addysgol Cyfeirio at Glyw trwy MT		Fforwm Ardal ADYaCh Ystyried cyfeirio at wasanaethau eraill

Nam Clyw – PLASC HI

	Datganiad 1	Datganiad 2
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	Diagnosis o golli clyw parhaol. CATEGORI NATSIP - Oren Dibynnol ar ddarllen gwefusau Manteision cyfyngedig o chwyddo sŵn yn fwy e.g. Cymorth Radio/system maes sain ond gall sicrhau mynediad i'r cwricwlwm. Anhawster i gael at ac/neu brosesu iaith lafar Gall ddibynnu ar BSL/iaith â côd llaw i gefnogi/ychwanegu at ddealltwriaeth Cryn oedi o ran iaith a all lesteirio datblygiad cysyniadol a chaffael geirfa a gwybodaeth gyffredinol Cryn oedi o ran datblygiad sgiliau cyfathrebu ac/neu llythrennedd Lleferydd yn llai eglur Lleihad o ran gwybodaeth gyffredinol Anawsterau o ran talu sylw, canolbwyntio a'r dosbarth yn cymryd rhan Anawsterau cymdeithasol yn gysylltiedig â cholli clyw Gall arddangos anawsterau emosïynol, ymddygiad sy'n gysylltiedig â cholli clyw Anawsterau gyda threfnu eu dysgu eu hunain	Hynod ddibynnol ar ddarllen gwefusau NATSIP CATEGORI - COCH Caiff gryn anhawster i leoli cyfeiriad llais Rhaid dal sylw trwy arwydd corfforol e.e. tapio Gall ddibynnu ar BSL/iaith Codio â llaw i gefnogi dealltwriaeth a chyfathrebu Amgylchiadau unigol yn arwain at fanteision cyfyngedig o chwyddo ychwanegol Caiff anhawster i gael at ac/neu brosesu iaith lafar Gall ddibynnu ar BSL/iaith côd a Llaw i gefnogi/ychwanegu at ddealltwriaeth Cryn oedi o ran datblygiad sgiliau Cyfathrebu ac/neu llythrennedd Eglurder lleferydd yn aneglur iawn Llai o wybodaeth gyffredinol Anawsterau o ran talu sylw, canolbwyntio a'r dosbarth yn cymryd rhan Anawsterau cymdeithasol sy'n gysylltiedig â cholli clyw Gall arddangos anawsterau emosïynol, ymddygiad sy'n gysylltiedig â cholli clyw. - Anawsterau gyda threfnu dysgu.
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> ● CT4 ● SR4 ● GS2, 3 neu 4 ● AA4 	<ul style="list-style-type: none"> ● CT4 ● SR4 ● GS2, 3 neu 4 ● AA4
Math o Ymyrraeth	Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu Monitro cynnydd a pherfformiad yn agos Cyfleoedd ar gyfer cynnal gwaith grŵp bychan gan hoelio sylw ar dargedau penodol Rheoli seddau, goleuadau ac acwsteg Trefniadau mynediad ar gyfer arholiadau (Ysgol Uwchradd yn unig) Strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaethol a chyfathrebu, gwella gwybodaeth gyffredinol, cynorthwyo talu sylw a chanolbwyntio, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosïynol, ymddygiad, annibyniaeth a diogelwch, lleihau sŵn mewn ystafelloedd dosbarth Cysylltu â'r Gwasanaeth Arbenigol Nam Clyw i ddatblygu strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaethol a Chyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosïynol ac ymddygiad. Cefnogaeth am gyfran helaeth o'r diwrnod ysgol gan oedolyn dynodedig i gynorthwyo gyda'r uchod a rheoli offer clyw. Mewnbyn rheolaidd gyda'r Athro/awes Arbenigol Nam Clyw. - Ymgynghoriad/Asesiad gan asiantaethau eraill megis y Therapydd Lleferydd ac iaith, Seicoleg Addysgol pan fo angen.	Sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm trwy wahaniaethu dulliau ac adnoddau addysgu Anghen addasu'r cwricwlwm fel ei fod yn weledol Monitro cynnydd a pherfformiad yn agos Cyfleoedd ar gyfer cyflawni gwaith grŵp bychan gan hoelio sylw ar dargedau penodol Rheoli seddau, golau ac acwsteg Trefniadau mynediad ar gyfer arholiadau (Ysgol Uwchradd yn unig) Strategaethau i gefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu iaith, llythrennedd, sgiliau trefniadaethol a chyfathrebu, gwella gwybodaeth gyffredinol, cynorthwyo gyda thalu sylw a chanolbwyntio, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosïynol, ymddygiad, lleihau sŵn mewn ystafelloedd dosbarth Cysylltu â'r Gwasanaeth Arbenigol Nam Clyw i ddatblygu strategaethau a chefnogi cymryd rhan yn y dosbarth, datblygu sgiliau iaith, llythrennedd, trefniadaethol a chyfathrebu, cefnogi anghenion cymdeithasol, emosïynol ac ymddygiad. Cael mynediad ar lefel uchel at oedolyn dynodedig i egluro, taflu goleuni ar ac atgyfnerthu cynnwys ac iaith gwers, cynorthwyo mewn paratoi adnoddau a deunyddiau, gweithredu rhaglenni cefnogol a ddynodir gan asiantaethau tu allan, cynorthwyo gyda thalu sylw, canolbwyntio a dosbarth yn cymryd rhan, cymryd nodiadau fel bo angen, a chynorthwyo gyda'r uchod a rheoli offer clyw. Gall bydd hefyd angen goruchwyliaeth er mwyn sicrhau diogelwch yn ystod cyfnodau di-strwythur. Mewnbyn rheolaidd gyda'r Athro/awes Arbenigol Nam Clyw. Ymgynghoriad/Asesiad gan asiantaethau eraill megis y Therapydd iaith a Lleferydd, Seicoleg Addysgol pan fo angen.
Monitro	Fforwm Ardal ADYaCh: bob tymor Trafod Adolygiad Blynnyddol mewn Panel Cymedrol	Fforwm Ardal ADYaCh: bob tymor Trafod Adolygiad Blynnyddol yn y Panel Cymedrol

Mesuryddion Cynnydd		Sgorau safonedig ar gyfer llythrennedd a rhifedd Canlyniadau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Gwybodaeth a ddarperir gan bobl Broffesiynol yn y maes lechyd ynghylch anawsterau Clyw - Categori NATSIP	Sgoriau safonedig ar gyfer llythrennedd a rhifedd Canlyniadau Cyfnod Sylfaen/Lefelau Cwricwlwm Gwybodaeth a ddarperir gan bobl broffesiynol yn y Maes lechyd ynghylch anawsterau Clyw. Categori NATSIP
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	← Gostwng i GY+	← Lleihau i gefnogaeth GY+
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	Parhau gyda Datganiad o ADY	Parhau gyda Datganiad o ADY
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Adolygu a thrafod Categori NATSIP yn y Fforwm Ardal ADYaCh Ystyried cyfeirio at wasanaethau eraill →	Adolygu a thrafod Categori NATSIP yn y Fforwm ADYaCh Ystyried cyfeirio at wasanaethau eraill →

DRAFT

Anghenion Meddygol a Corfforol

Disgwyliadau Ysgol Gyfan

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ymfalchïo yn y modd y mae pob disgybl yn cyflawni. Mae hyn yn enwedig yn wir am ein disgyblion sydd ag anawsterau meddygol a/neu gorfforol. Mae ein hysgolion yn draddodiadol yn rhai cynhwysol dros ben ac mae hyn yn un o brif rinweddau'r ddwy sir. Disgrifir ADY Meddygol a Corfforol fel anawsterau a fyddai, heb y sylw cywir, yn cael effaith ar fynediad y disgyblion i'r cwricwlwm.

1. - Beth mae Anghenion Meddygol a Corfforol yn ei olygu?

Mae nifer o gyflyrau Meddygol a Corfforol fydd ddim yn cael unrhyw effaith ar fynediad disgybl i'r cwricwlwm gyda man addasiadau a bodolaeth cynllun meddygol ysgol. Mae Anawsterau Dysgu Meddygol a/neu Gorfforol yn cyfeirio at unigolion sydd â chyflwr Meddygol a/neu Gorfforol sydd yn cael effaith sylweddol ar allu'r disgybl i gael mynediad at y Cwricwlwm heb addasiadau sylweddol.

Mae posib y bydd rhai disgyblion sydd ag Anhwyllder Datblygiadol Cydsymudedd/ Developmental Co-ordination Disorder (hefyd yn cael ei gyfeirio ato fel Dyspraxia) angen rhai addasiadau a strategaethau penodol. Bydd rhain yn gallu dod o wybodaeth ac argymhellion gan Therapydd Galwedigaethol neu Ffisiotherapydd, yn hytrach na trwy Gynllun Meddygol.

2. Cyffredinol

Mae gan bob ysgol gyfrifoldeb i greu awyrgylch diogel a gofalus lle y mae'n bosib i bob disgybl ddatblygu'n hapus a hyderus. Er mwyn sicrhau awyrgylch sydd yn gyfeillgar i ddysgwyr gydag anawsterau Meddygol a/neu Gorfforol mae disgwyl i ysgolion:

- Sicrhau fod yr awyrgylch dysgu a cymdeithasol yn gynhwysol a chroesawgar.
- Sicrhau fod defnydd effeithiol, hyblyg a synhwyraidd yn cael ei wneud o adnoddau staffio ysgol gyfan i ddiwallu anghenion y disgyblion hyn lle bo hynny yn rhesymol.
- Sicrhau fod unrhyw risgiau yn cael eu hadnabod a'u targedu o fewn ffiniau rhesymol.
- Fod yn ymateb yn raddoedig i anghenion drwy gymryd i ystyriaeth unrhyw gyngor arbenigol rhesymol sydd yn cael ei ddarparu.
- Fod yn mesur cynnydd plant sydd yn derbyn ymyraethau er mwyn gallu dangos effeithiolrwydd yr ymyraethau.

Nod Strategaeth a Pholisïau Cynnal Anghenion Meddygol a/neu Gorfforol Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yw:

- Hyrwyddo cysondeb yn y modd y mae ysgolion yn ymateb i anghenion Meddygol a Corfforol;
- Gwneud yn glir beth yw cyfrifoldebau'r tîm dysgu, arweinyddion bugeiliol, uwch dîm rheoli a phennaeth yr ysgol;
- Hyrwyddo ethos o weithio mewn partneriaeth rhwng disgyblion, staff yr ysgol ac asiantaethau allanol.
- Sicrhau fod y disgyblion yn cael cyfle cyfartal, derbyn eu haddysg ochr yn ochr â'u cyfoedion mewn ysgolion a chymunedau lleol
- Hyrwyddo annibyniaeth disgyblion mewn ymateb i'w hanghenion meddygol a corfforol eu hunain ble mae modd gwneud hynny.
- Cyflawni eu potensial a datblygu i fod yn ddysgwyr annibynnol.

3. Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol

Bydd ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn rhoi ystyriaeth arbennig mewn achosion sydd yn ymwneud â disgyblion sydd ar y gofrestr ADY am resymau eraill yn ogystal â'u hanghenion Meddygol Corfforol. Bydd angen teilwrio

ymyrraeth Feddygol Gorfforol gan ystyried anghenion eraill posib y disgybl (e.e. anabledd dysgu, anhawster cyfathrebu). Mewn achos o'r fath bydd angen ystyried rôl Gwasanaethau eraill.

4. Cyfathrebu â Rhieni/Gofalwyr

Mae gweithio gyda theuluoedd a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu.

DRAFT

Gwasanaeth Meddygol a Corfforol

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i hwyluso ymateb addas a rhesymol pobl ifanc sydd yn profi anawsterau meddygol a/neu gorfforol lle bo'r anghenion yma yn effeithio yn sylweddol ar fynediad yr unigolion i'r cwricwlwm.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau fod ethos ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn sicrhau perchnogaeth yr ysgolion o'r bobl ifanc yma sydd ag anghenion meddygol a/neu gorfforol.
- Pob athro/awes ymhob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn i dderbyn hyfforddiant priodol fydd yn arwain at athrawon sydd yn hyderus i weithio â phobl ifanc sydd ag anghenion meddygol a/neu gorfforol.
- Sicrhau arweiniad arbenigol i alluogi ysgolion i deilwrio ymyraethau arbenigol o fewn adnoddau'r ysgol.
- Sicrhau darpariaeth arbenigol safonol lleol ar gyfer y bobl ifanc mwyaf dwys.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd/sefydlogrwydd mewn canran presenoldeb.
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol.
- Cynnydd mewn canran o weithlu ysgolion sydd â hyfforddiant cyfredol ynglŷn â chyfrifoldebau ysgol gyfan
- Tystiolaeth feddygol ynglŷn â dwyster a sefydlogrwydd y cyflwr.

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Cyffredinol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig er mwyn gweithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag anghenion Meddygol a/neu Gorfforol.

Mae'r Gwasanaeth yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gydlyn rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu ar y cyd gyda'r Gwasanaeth Iechyd bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo.

Gweithredu Ysgol a Mwy

Arbenigol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn medru cyfeirio disgyblion i sylw'r Fforwm Ardal ADYaCh. Dylid gwneud hyn yn unol â'r Meini Prawf drwy ddilyn y drefn gytunedig. Fel rhan o'r ddarpariaeth gall ysgol dderbyn cefnogaeth arbenigol i gydlyn cyngor meddygol ac ymateb i Gynllun Meddygol, asesu risg ac ymateb i leihau'r risgiau sydd wedi ei adnabod, a darganfod hyfforddiant angenrheidiol, cyfeirio at ffynhonnell o gyngor strategaethau/adnoddau.

5. Strwythur Staffio

Uwch Seicolegydd Addysgol Meddygol Corfforol

Mae'r Uwch Seicolegydd Meddygol Corfforol yn cymryd rhan yng nghynllunio strategol a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth ar lefel ysgol a thu hwnt.

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Seicolegydd Meddygol Corfforol

- Cyd-gynllunio rhaglen hyfforddiant 5 mlynedd gyda swyddogion o'r Gwasanaeth Iechyd (e.e. Meddygon a Nyrsus Arbenigol, Ffisiotherapydd, Therapydd Galwedigaethol, Therapydd Iaith a Lleferydd) a'r Cydlynwyr Meddygol Corfforol ar gyfer staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.
- Cyd-gynllunio hyfforddiant a sgiliau'r gweithlu yn y maes Anhwylder Datblygiadol Cydsymudedd trwy greu cysylltiadau gweithredol gyda gweithwyr iechyd yn y maes, e.e. Therapyddion Galwedigaethol.
- Sicrhau fod y Fforwm Ardal ADYaCh yn gweithredu yn unol â'r Meini Prawf.

Athro/awes Arbennigol Anghenion Meddygol Corfforol

Bydd rôl yr Athro/awes Arbenigol Anghenion Meddygol Corfforol yn allweddol o ran cefnogi ysgolion yn eu hymateb i anghenion disgyblion drwy:

- Defnyddio dealltwriaeth o faes iechyd i gydlynu gwybodaeth ynglŷn â chyflyrau iechyd a corfforol disgyblion, gan gynorthwyo ysgolion i wneud synnwyr o'r wybodaeth.
- Sicrhau ansawdd cynlluniau meddygol ar draws ysgolion.
- Adnabod y gefnogaeth sydd ei angen ar y lefel mwyaf addas a rhesymol.
- Cynorthwyo ysgolion i gynnal asesiadau risg.
- Meddu dealltwriaeth o gyflyrau meddygol a chorfforol a'r ymyraethau addas ar eu cyfer.
- Cynghori ysgolion o ran dealltwriaeth o gyfrifoldeb a Meini Prawf yr A.Ll.

Nyrs Arbenigol Anghenion Meddygol a Corfforol

Swyddog Asesu Risg

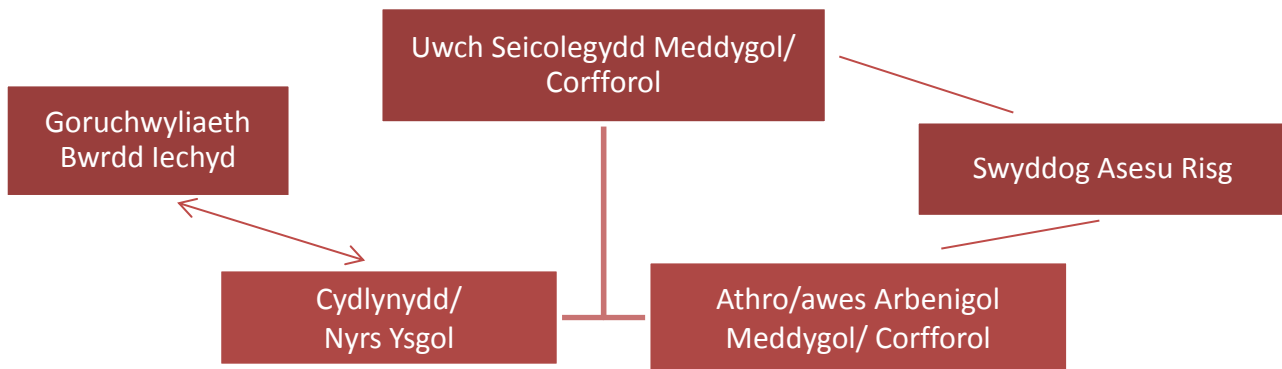
Bydd rôl yr asesydd risg yn allweddol o ran cefnogi staff ysgolion i reoli risg wrth weithio gyda disgyblion ag anghenion meddygol, ymddygiadol a chorfforol.

6. Hyfforddiant

Mae'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo. Bydd y Gwasanaeth hefyd yn cydlynu hyfforddiant gan y Gwasanaeth Iechyd ar lefel ysgol yn ôl anghenion penodol cyflyrau disgyblion ysgolion penodol.

7. Llifsiart Strwythur Staffio

8. Gwasanaeth Aml Asiantaeth

Mae'r Gwasanaeth Meddygol Corfforol yn rhan o dîm integredig aml asiantaeth. Mae cyswllt gyda'r Gwasanaeth Iechyd yn hanfodol bwysig i sicrhau Gwasanaeth cyd-lynnus. Drwy weithio'n gwbl integredig mae'r gwasanaeth a ddarperir i'r plant yn holistaidd ac yn fwy effeithiol.

Meini Prawf Corfforol

	Gweithredu Ysgol (GY)	Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<p>Sgiliau Motor Man Anawsterau Sgil Motor Man/rheolaeth llaw yn effeithio ar rai meysydd cwricwlaidd/hunan gymorth. Oedi o ran datblygiad Motor Man gydag anawsterau gyda gweithgareddau megis newid dillad, cau ffasinau, datblygu gafael mewn pensel, llawysgrifen</p> <p>Sgiliau Motor Mawr Oedi o ran datblygiad Motor Mawr gydag anawsterau megis cwmpo'n gyson, anawsterau yn cadw osgo, defnyddio sleidiau ac offer chwarae mawr.</p>	<p>Sgiliau Motor Man Sgiliau Motor Man/ rheoli â llaw yn effeithio ar swyddogaeth annibynnol mewn llawer o feysydd cwricwlaidd a hunangymorth. Mae gafael llaw yn annodweddiadol neu'n wan yn arwain at flinder a rheolaeth wael o wrthrychau. Gall hefyd gael anhawster gyda chynllunio symudiad, gyda sgiliau sylw, dirnadaeth ac/neu drefniadaethol a gaiff effaith sylweddol ar ffwythiant.</p> <p>Sgiliau Motor Mawr/Symudoledd Cerdded y tu mewn ac yn yr awyr agored ac yn dringo grisiau heb gyfyngiadau ond caiff anawsterau gyda sgiliau Motor Mawr a manwl cymhleth iawn oherwydd gostyngiad mewn un neu ragor o'r canlynol: cyflymder, cydbwysedd, cyd-symud, annibyniaeth, sgiliau hunangymorth. Tôn Cyhyr isel (ond nid yn annormal o isel)</p>
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> • CT1 • SR1 • GS1 • AA1 	<ul style="list-style-type: none"> • CT2 • SR3 • GS1 • AA3
Math o Ymyrraeth	<p>Cydweithio gyda rhieni Defnyddio arbenigedd a geir eisoes yn yr ysgol (e.e. cymhorthydd dysgu gyda phrofiad/hyfforddiant blaenorol)</p> <p>Sgiliau Motor Man Gwahaniaethu cwricwlwm i ymarfer adnabod sgiliau cyd-gordio Motor Man/rheoli â llaw. Efallai bydd angen goruchwyliaeth/amser ychwanegol i gyflawni tasg. Gosod targedau penodol o fewn y targedau Cynllun Addysg Unigol i hyrwyddo datblygiad cyd-gordio rheoli sgiliau Motor Man/rheoli â llaw gan ddefnyddio deunyddiau o'r pecyn adnoddau Therapi galwedigaethol.</p> <p>Sgiliau Motor Mawr Gosod targedau penodol o fewn y Cynllun Addysg Unigol/CDU i dargedu datblygu sgiliau Motor Mawr gan ddefnyddio deunyddiau o'r pecyn adnoddau Therapi galwedigaethol. Staff ysgol yn mynychu digwyddiadau hyfforddi Therapi galwedigaethol.</p> <p>Mewnbyn oedloyn un unigol neu mewn grŵp bach o lai na 6 am 30 munud yn wythnosol, neu 10 munud dair gwaith yr wythnos er mwyn targedu sgiliau sy'n peri anhawster.</p>	<p>Mewnbyn Cydlynnydd/ Athro/awes Meddygol Corfforol yn ôl cais y Fforwm Ardal ADYaCh Cydweithio â rhieni Targedau CAU/CDU yn seiliedig ar gyngor asiantaethau sydd ynghlwm megis Therapi Galwedigaethol, Ffisiotherapi, Seicolegydd Addysgol, Athro/awes Arbenigol Meddygol Corfforol os ydynt yn ymwneud â'r plentyn Gall gael eu cyfeirio at Th I a LI os ceir anawsterau cyfathrebu</p> <p>Sgiliau Motor Man: Rhaglenni unigol i ddatblygu sgiliau Motor Man/rheoli llaw o fewn cynnwys, trosglwyddo a chofnodi gwahaniaethol. Argaeledd offer unigol fel a bennir gan Therapi galwedigaethol/Ffysio ac amrywiaeth o addasiadau amgylcheddol. Cefnogaeth ar gael ar gyfer trefniadau arholiadau arbennig pen fo angen.</p> <p>Motor Mawr/Symudoledd: Rhaglenni parhaus y gellir eu defnyddio ar draws meysydd cwricwlaidd i addysgu sgiliau Motor Mawr/symudoledd fel yr amlinellir yn y targedau CAU/CDU. Mynediad at gefnogaeth oedolion ar gyfer gwahaniaethu cwricwlwm, gofal personol, a sgiliau hunan gymorth (e.e. newid ar gyfer Addysg Gorfforol) Offer cyffredinol ar gael fel y pennir gan Therapi galwedigaethol/Ffisiotherapi Asesiad Risg Addasiadau i'r amgylchfyd i hyrwyddo symudoledd Mynediad i fewnbyn oedloyn am hyd at 10 awr yr wythnos er mwyn dilyn rhaglen benodol ac argymhellion asiantaethau allanol sydd yn ymwneud (Darpariaeth Ysgol)</p>
Monitro	Ysgol i fonitro cynnydd dros gyfnod o Dymor	Fforwm Ardal ADYaCh
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd • Asesiadau gan Asiantaethau Iechyd 	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd - • Asesiadau gan Asiantaethau Iechyd
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihau lefel y mewnbwn - Parhau i fonitro cynnydd yn dilyn lleihau y mewnbwn
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	<ul style="list-style-type: none"> - Parhau â'r mewnbwn presennol
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim	<ul style="list-style-type: none"> - Trafod addasu stategaethau neu symyd i'r cam nesaf gyda
		<ul style="list-style-type: none"> - Lleihau lefel y mewnbwn - Parhau i fonitro cynnydd yn dilyn lleihau y mewnbwn - Parhau â'r mewnbwn presennol <p>Trafod addasu stategaethau neu symyd i'r cam nesaf gyda gwybodaethau</p>

cynnydd dros amser	rhieini yr ysgol ac asiantaethau
--------------------	----------------------------------

	Datganiad 1	Datganiad 2
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<p>Sgiliau Motor Man Anawsterau difrifol o ran sgiliau Motor Man/rheoli dwylo a gyda pheth defnydd annibynnol. Effaith ar y Cwricwlwm a meysydd hunan gymorth. Tôn cyhyr abnormal ac/neu wendid yn un neu'r ddwy fraich yn cael effaith sylweddol ar y gallu i afael mewn gwrthrychau a symud y dwylo a'r breichiau gyda rheolaeth ddigonol a chwblhau tasgau. Anawsterau sylweddol gyda chyd-symud ac/neu gyfeiriadedd. Cynorthwyo ac/neu gydweithredu ond angen cymorth corfforol i gwblhau tasgau mewn sawl maes.</p> <p>Sgiliau Motor Mawr Cerdded y tu mewn ac yn yr awyr agored ac yn dringo grisau gan ddal mewn canllaw ond cyfyngiadau wrth gerdded ar arwynebeddau anwastad a llethrau ac wrth gerdded ymhlith llawer o bobl a gofodau cyfyngedig. Nid oes gan blant, ar y gorau, ond y gallu lleiaf i gyflawni sgiliau Motor Mawr megis rhedeg a neidio. Gall bydd angen cymhorthion ac addasiadau neu gymorth corfforol i gyflawni sgiliau hunangymorth. Anawsterau gyda amgylcheddau anghyfarwydd. Gall bod ganddynt dôn gyhyr isel Anawsterau cyfathrebu a gall bod ganddynt anawsterau/anableded dysgu cysylltiedig.</p>	<p>Sgiliau Motor Man Sgiliau Motor Man anawsterau rheoli llaw dwys. Tôn cyhyrau abnormaal sylweddol ac/neu wendid yn atal gafael ffwythiannol mewn gwrthrychau a symudiad rheoledig pwrpasol. Angen cymorth corfforol i allu dal i eistedd. Hollol ddbynnol ar oedolyn i gyflawni tasgau rheoli llaw ac ar gyfer pob gofal personol. Anawsterau dwys gyda sgiliau cyd-symud/cyfeiriadedd/synhwyradd/canfyddiad Sgiliau Motor Mawr/Sgiliau Symudoledd Cerdded y tu mewn ac yn yr awyr agored ar arwynebeddau gwastad gyda chymorth i gerdded. Mwy dibynnol ar gadair olwyn ar gyfer symud yn yr awyr agored a dan do ble mae pellter, torfeydd neu beryglon eraill yn ei gwneud yn anymarferol neu'n beryglus cerdded. Gallu eistedd yn annibynnol ond gall bydd angen cymorth pelfig neu fongorff i wneud y gorau o ffwythiant a chael mynediad i'r cwricwlwm. Efallai bod angen offer rheoli osgo. Bydd angen cymorth gyda sgiliau hunan-gymorth. NEU Dim yn gallu cerdded yn ffwythiannol ond gall ddefnyddio cerdded fel ymarfer therapiwtig. Gall drosglwyddo gyda chymorth a gall symud yn annibynnol mewn cadair olwyn a weithir â llaw neu sy'n cael ei phweru. Gallu i eistedd yn debygol i fod yn gyfyngedig ac angen cymorth gydag osgo. Angen offer penodol ar gyfer rheoli osgo. Angen cymorth yn y dosbarth a gyda sgiliau eraill hunan gymorth.</p>
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">● CT4 <li style="width: 50%;">● SR4 <li style="width: 50%;">● GS2, 3 neu 4 <li style="width: 50%;">● AA4 	<ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">● CT4 <li style="width: 50%;">● SR4 <li style="width: 50%;">● GS2, 3 neu 4 <li style="width: 50%;">● AA4
Math o Ymyrraeth	<p>Mewnbyn rheolaidd yr Athro/awes Arbenigol/Cydlynnydd Meddygol Corfforol</p> <p>Sgiliau Motor Man Darpariaeth reolaidd o fewn cwricwlwm hyblyg sy'n sicrhau rhaglen wedi ei blaenoriaethu i ddatblygu sgiliau Motor Man/rheoli llaw. Dulliau addysgu a chwricwlwm wedi eu cynllunio i hyrwyddo rheoli llaw. Cefnogaeth oedolion am ran o'r dydd i gefnogi dysgu a chofnodi, yn cynorthwyo gydag anghenion corfforol, cyfrannu tuag at drefniant arholiadau, cynorthwyo gyda gofal personol, sicrhau diogelwch. Argaeledd amrywiaeth eang o offer ac adnoddau ar gyfer dibenion penodol gydol y dydd. Cefnogaeth ar gael ar gyfer trefniadau arholi arbennig ble bo angen.</p> <p>Sgiliau Motor Mawr Rhaglenni unigol i ddatblygu sgiliau Motor Mawr/sgiliau symudoledd o fewn cynnwys a throsglwyddiad cwricwlwm gwahaniaethol. Cefnogaeth oedolyn am ran o'r dydd ar gyfer gwahaniaethu cwricwlwm, gofal personol a sgiliau hunan gymorth, e.e. newid ar gyfer Addysg Gorfforol, defnyddio grisau, gofalu am eiddo personol. Argaeledd offer ac adnoddau unigol.</p> <p>Asesu Risg Mewnbyn gan asiantaethau sydd ynghlwm (Therapi galwedigaethol/Ffysio/Athro/awes Arbenigol /Seic Add /Th I a LI) wedi ei ymgorffori i'r Cynllun Addysg Unigol/CDU/ Cynllun Meddygol</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mynediad i fewnbyn oedolyn am 15 awr neu fwy yn ddibynnol ar gyraeddad yr unigolyn a'r argymhellion amlasiantaethol. 	<p>Mewnbyn rheolaidd gan yr Athro/awes Arbenigol/Cydlynnydd Meddygol Corfforol</p> <p>Mewnbyn gan asiantaethau sydd yn ymwneud (Therapi galwedigaethol/Ffysiotherapi/Athro/awes Arbenigol/Seicoleg Addysgol/Therapi Lleferydd ac laith) wedi ei ymgorffori i'r Cynllun Addysg Unigol/CDU Mynediad at hyfforddiant priodol ar gyfer staff ategol a dysgu (e.e. trin â llaw, bwydo)</p> <p>Sgiliau Motor Man Cwricwlwm unigol strwythuredig ar gyfer hyrwyddo a chynnal rheolaeth ffwythiannol Motor Man/llaw. Cymorth oedolyn gydol y dydd i gefnogi dysgu a chofnodi, cynorthwyo gydag anghenion corfforol, cyfrannu tuag at drefniant arholiadau, cynorthwyo gyda gofal personol, sicrhau diogelwch. Defnyddio offer ac adnoddau unigol iawn gydol y dydd.</p> <p>Sgiliau Motor Mawr Darpariaeth reolaidd o fewn cwricwlwm hyblyg sy'n blaenoriaethu datblygiad sgiliau Motor Mawr trwy raglen wedi ei thargedu. Addasu'r safle fel bod lle i olwynion cadair fawr/offer Ffysiotherapi a darparu lle ar gyfer gweithgareddau ffisiotherapi allan o gadair olwyn. Cymorth oedolion yn unigol a drwy gydol y dydd ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gwahaniaethu a chofnodi cwricwlmaid ● Gofal personol a sgiliau hunan-gymorth, e.e. dilladu, bwydo, canfod sut i fynd o amgylch safle'r ysgol ● Cyfathrebu <p>Angen amrywiaeth eang o adnoddau at ddibenion penodol gydol y dydd Addasu mynediad/safle er mwyn sicrhau symudoledd annibynnol llawn a darparu lle ar gyfer gweithgareddau tu allan i gadair olwyn/ffisiotherapi.</p>

Monitro	Fforwm Ardal ADYaCh: bob tymor Trafod Adolygiad Blynyddol mewn Panel Cymedroli	Fforwm Ardal ADYaCh: bob tymor Trafod Adolygiad Blynyddol yn y Panel Cymedroli	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd Asesiadau gan Asiantaethau Iechyd 	<ul style="list-style-type: none"> Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd Asesiadau gan Asiantaethau Iechyd 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	- Lleihau lefel y mewnbwn	- Lleihau lefel y mewnbwn
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	- Parhau â'r mewnbwn presennol	- Parhau â'r mewnbwn presennol
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	- Trafod addasu strategaethau neu symyd i'r cam nesaf gyda rhieini yr ysgol ac asiantaethau	- Trafod addasu strategaethau neu symyd i'r cam nesaf gyda rhieini yr ysgol ac asiantaethau

DRAFT

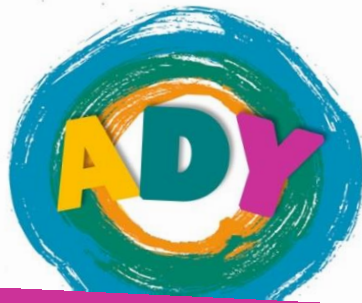
Datganiad 3		
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes - Pennaeth - dosbarth - Llywodraethwyr ADY - Cydlynnydd ADYaCh 	
Disgrifiad o angen	<p>Sgiliau Motor Mawr: Dim yn gallu cerdded ond gall drosglwyddo gyda chymorth ac offer Gall symud yn annibynnol mewn cadair olwyn wedi ei phweru neu gyda chymorth mewn cadair olwyn a weithir â llaw Mae'n debyg bydd gallu i eistedd yn gyfyngedig ac angen cymorth gydag osgo. Bydd angen cymorth sylweddol yn y dosbarth a gyda phob sgil hunan-gymorth. Bydd angen rheolaeth osgo penodol. Gall bod anhawster Sgiliau Motor Mawr cysylltiedig. Gall bod anhawster dysgu/anableded cysylltiedig.</p>	
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">• CT3/4 <li style="width: 50%;">• SR3/4 <li style="width: 50%;">• GS 3 neu 4 <li style="width: 50%;">• AA3/4 	
Math o Ymyrraeth	<p>Mewnbwn rheolaidd gan yr Athro/ Cydlynnydd Meddygol Corfforol Mewnbwn gan asiantaethau sy'n ymwneud (Therapi galwedigaethol/Ffisiotherapi/Athro/awes Arbenigol/ Seicoleg Addysgol/Therapi Lleferydd ac laith) wedi ei ymgorffori i'r Cynllun Addysg Unigol Mynediad at hyfforddiant priodol ar gyfer staff ategol a dysgu (e.e. trin â llaw, bwydo) Cymorth oedolion yn unigol a drwy gydol y dydd o fewn cwricwlwm unigol strwythuredig ar gyfer darparu a chynnal symudoledd ffwythiannol ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwahaniaethu/cofnodi cwricwlwm • Sgiliau gofal personol, hylendid a hunan-gymorth e.e. bwydo, toiledu, gwisgo • Cyfathrebu <p>Addasu'r safle ar gyfer cadeiriau olwyn fawr/offer ffisiotherapi. Mannau ar gyfer disgyblion sydd mewn perygl i dderbyn ffisiotherapi goddefol a dilyn gweithgareddau tu allan i gadair olwyn yn ddiogel o fewn yr amgylchfyd dysgu. Aseiad Risg Offer/adnoddau unigol iawn. Gall bydd angen cefnogaeth luosog gan oedolion ar gyfer cyflawni tasgau penodol (e.e. toiledu, trosglwyddo i ffrâm sefyll, teclyn codi) yn ddibynnol ar aseiad risg - Mynediad at hyfforddiant priodol ar gyfer staff ategol a dysgu (e.e. trin â llaw, bwydo)</p>	
Monitro	<p>Fforwm Ardal ADYaCh/Panel Traws Sirol Trafod Adolygiad Blynnyddol mewn Panel Traws Sirol</p>	
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd • Aseidiadau gan Asiantaethau Iechyd 	
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	- Reduce level of input
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	- Continue with the current level of input
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	- Discussion regarding modifying strategies or moving to the next stage by parents, school and involved agencies at the Annual Review

Meini Prawf Meddygol

	Gweithredu Ysgol (GY)	Gweithredu Ysgol a Mwy (GY+)
Cyfrifoldeb am yr achos	- Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY	- Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	Angen cefnogaeth achlysurol fel nad yw'r cyflwr meddygol yn atal neu'n amharu ar fynediad i'r cwricwlwm, y gallu i gymryd rhan mewn gweithgareddau penodol yn yr ystafell ddosbarth neu mewn agweddau ar fywyd ysgol	Mae tystiolaeth Feddygol yn nodi fod y disgybl a chyflwr meddygol fydd yn cael effaith ar bresenoldeb a/neu fynediad cyson at y cwricwlwm pe na fyddai'r cyflwr yn cael ei reoli neu ei fonitro (e.e. monitro hypoglycemia, epilepsi sydd o dan reolaeth). Darperir cefnogaeth wedi ei gynllunio fel nad yw'r cyflwr meddygol yn rhwystro neu darfu ar fynediad i'r cwricwlwm, y gallu i gymryd rhan mewn gweithgareddau penodol yn yr ystafell ddosbarth neu mewn agweddau o fywyd ysgol
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> CT1 GS1 SR1 AA1 	<ul style="list-style-type: none"> CT2 GS1 SR3 AA3
Math o Ymyrraeth	- Darpariaeth gofal iechyd drwy staff yr ysgol neu hunan foddion, gan ddilyn canllawiau meddygol	Gwneud trefniadau arbennig y cytunir arnynt gyda rhieni, ysgol a phersonél iechyd mewn Cynllun Gofal Iechyd drwy ddarpariaeth ysgol. Mewnbyn yr Athro/ Cydlynnydd Meddygol Corfforol drwy gais gan y Fforwm Ardal ADYaCh
Monitro	Rhieni a staff yr ysgol yn cydweithio i gynorthwyo'r plentyn i ddal i fyny gyda'r gwaith a gollwyd; gwneud trefniadau hyblyg ar gyfer gofynion gwaith	Staff, rhieni a disgybl yn gwneud trefniadau arbennig ynghylch materion cwricwlwm, cytuno ar ddull cyson o ymwneud ag addysg y plentyn Fforwm Ardal ADYaCh yn monitro rôl yr Athro/ Cydlynnydd Meddygol Corfforol
Mesuryddio n Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> Canran presenoldeb Prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol Sgorau safonedig sgiliau sylfaenol Tystiolaeth feddygol 	<ul style="list-style-type: none"> Canran presenoldeb Prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol Sgorau safonedig sgiliau sylfaenol Tystiolaeth feddygol
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld	Nid yw'r plentyn angen y menwbwn bellach: Lleihau lefel y menwbwn
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld	Mae'r plentyn yn parhau i fod angen menwbwn: Parhau
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Mae dirywiad wedi bod yn y cyflwr meddygol sydd yn arwain at angen am fwy o fewnbwn:
		Nid yw'r plentyn angen y menwbwn bellach: Lleihau lefel y menwbwn
		Mae'r plentyn yn parhau i fod angen menwbwn: Parhau
		Mae dirywiad wedi bod yn y cyflwr meddygol sydd yn arwain at angen am fwy o fewnbwn

		Cynllun Datblygu Unigol (gyda Atodiad Meddygol)	Datganiad
Cyfrifoldeb am yr achos		<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY 	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen		Mae Tystiolaeth Feddygol ac Addysgol yn nodi fod cyflwr meddygol y disgybl yn ansefydlog a thu hwnt i reolaeth. Mae hyn yn cael effaith ar bresenoldeb a/neu fynediad at y cwricwlwm (e.e. hypoglycemia ansefydlog, epilepsi sydd methu cael ei reoli gan feddygiaeth).	<p>Cyflwr meddygol sydd angen triniaeth rheolaidd cyfnod amser rheolaidd gan oedolyn</p> <p>Cyflwr meddygol sy'n golygu fod yr unigolyn angen cyfnodau o gymorth oedolyn gyda tasgau fel newid 'dressings', bywdo a gastronomi, glanhau trachaeostomi, newid/rhoi cawod Dwyster y cyflwr yn golygu fod angen mewnbwn penodol gan wasanaeth nyrsio</p> <p>Cyflwr meddygol yn golygu fod yr unigolyn angen cymorth oedolyn drwy'r dydd ar gyfer anghenion gofal personol, toiledu, sicrhau gofal a diogelwch a cynorthwyo dysgu.</p> <p>Cyflwr meddygol yn dilyn dirywiad cyflym</p> <p>Cyflwr sydd angen monitro parhaus</p> <p>Mae'r plentyn angen 'ventilation' a cymorth gyda bwydo</p>
PLASC		<ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">● CT4 <li style="width: 50%;">● SR4 <li style="width: 50%;">● GS2, 3 neu 4 <li style="width: 50%;">● AA4 	<ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">● CT4 <li style="width: 50%;">● SR4 <li style="width: 50%;">● GS2, 3 neu 4 <li style="width: 50%;">● AA4
Math o Ymyrraeth		<p>Angen rheolaidd byr am ofal a thriniaeth, ble mae angen cael mynediad dyddiol i triniaeth neu moddion ar y safle.</p> <p>Mae'r cyflwr meddygol yn cael effaith gyson ar y cwricwlwm sydd yn gofyn am fewnbwn penodol i sicrhau fod y plentyn yn gallu cael mynediad at y cwricwlwm.</p> <p>Mewnbwn y r Athro/ Cydlynnydd Meddygol Corfforol drwy gais gan y Fforwm Ardal ADYaCh</p>	<p>Sesiynau ffisiotherapi, ymarferion, newid bag colostomi</p> <p>Mynediad at gymorth oedolyn pan fo angen yn ystod y dydd</p> <p>Yr Athro/awes dosbarth yn monitro'r sefyllfa</p> <p>Cydweithio agos rhwng yr ysgol a'r rhieni</p> <p>Cymorth i sicrhau fod yr unigolyn yn cael mewnbwn i gyfleoedd cwricwlaidd ac all gwricwlaidd gan gynnwys ymweliadau addysgol.</p> <p>Cymorth oedolyn am gyfnodau dyddiol</p> <p>Cynllun gwaith unigol i sicrhau fod y plentyn yn gallu cadw i fyny gyda'r cwricwlwm os ydnt yn methu cyfnodau oherwydd y cyflwr (e.e. cyfnod yn yr ysbty)</p> <p>Yr ysgol yn monitro cynnydd ac yn cadw mewn gysylltiad agos gyda'r rhieni.</p> <p>Cymorth i sicrhau fod yr unigolyn yn cael mewnbwn i gyfleoedd cwricwlaidd ac all gwricwlaidd gan gynnwys ymweliadau addysgol</p> <p>Cynllun gwaith unigol i sicrhau fod y plentyn yn gallu cadw i fyny gyda'r cwricwlwm os ydnt yn methu cyfnodau oherwydd y cyflwr (e.e. cyfnod yn yr ysbty)</p> <p>Cymorth drwy'r dydd a goruchwyliaeth tra'n gorffwys</p> <p>Yr ysgol yn monitro cynnydd ac yn cadw mewn gysylltiad agos gyda'r rhieni.</p> <p>Cymorth i sicrhau fod yr unigolyn yn cael mewnbwn i gyfleoedd cwricwlaidd ac all gwricwlaidd gan gynnwys ymweliadau addysgol</p> <p>Cymorth drwy gydol y cyfnod y mae'r unigolyn ar dir yr ysgol</p> <p>Angen cymorth ymestynnol drwy'r cyfnod y mae'r unigolyn ar dir yr ysgol</p>
Monitro		Staff, rhieni a disgybl yn gwneud trefniadau arbennig ynghylch materion cwricwlwm, cytuno ar ddull cyson o ymwneud ag addysg y plenty (Fforwm Ardal ADYaCh)	Fforwm Ardal ADYaCh/Panel Traws Sirol
Mesuryddion Cynnydd		<ul style="list-style-type: none"> • Canran presenoldeb • Prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Sgorau safonedig sgiliau sylfaenol • Tystiolaeth feddygol 	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gyfredol gan bersonél meddygol perthnasol • Gwybodaeth gyfredol am gynnydd y plentyn a sut y mae'r cyflwr yn effeithio ar y plentyn gan yr ysgol: • Canran presenoldeb • Prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Sgorau safonedig sgiliau sylfaenol
Cynnydd?	Ydy, mae <u>cynnydd da</u> wedi ei weld	Mae'r cyflwr meddygol wedi sefydlogi: Lleihau lefel y mewnbwn	
	Ydy, mae <u>cynnydd digonol</u> wedi ei weld	Mae'r cyflwr yn parhau yn ansefydlog a'r plentyn yn parhau i fod angen mewnbwn: Parhau	
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser	Mae dirywiad wedi bod yn y cyflwr meddygol sydd yn arwain at angen am fwy o fewnbwn	

Datganiad 3	
Cyfrifoldeb am yr achos	<ul style="list-style-type: none"> - Athro/awes dosbarth - Pennaeth - Cydlynnydd ADYaCh - Llywodraethwyr ADY
Disgrifiad o angen	<p>Sgiliau Motor Mawr: Dim yn gallu cerdded ond gall drosglwyddo gyda chymorth ac offer Gall symud yn annibynnol mewn cadair olwyn wedi ei phwero neu gyda chymorth mewn cadair olwyn a weithir â llaw Mae'n debyg bydd gallu i eistedd yn gyfyngedig ac angen cymorth gydag osgo. Bydd angen cymorth sylweddol yn y dosbarth a gyda phob sgil hunan-gymorth. Bydd angen rheolaeth osgo penodol. Gall bod anhawster Sgiliau Motor Mawr cysylltiedig. Gall bod anhawster dysgu/anabledd cysylltiedig.</p>
PLASC	<ul style="list-style-type: none"> ● CT3/4 ● SR3/4 ● GS 3 neu 4 ● AA3/4
Math o Ymyrraeth	<p>Mewnbwn rheolaidd gan yr Athro/ Cydlynnydd Meddygol Corfforol Mewnbwn gan asiantaethau sy'n ymwneud (Therapi galwedigaethol/Ffisiotherapi/Athro/awes Arbenigol/ Seicoleg Addysgol/Therapi Lleferydd ac Iaithe) wedi ei ymgorffori i'r Cynllun Addysg Unigol/ Cynllun Datblygu Unigol Mynediad at hyfforddiant priodol ar gyfer staff ategol a dysgu (e.e. trin â llaw, bwydo) Cymorth oedolion yn unigol a drwy gydol y dydd o fewn cwricwlwm unigol strwythuredig ar gyfer darparu a chynnal symudoledd ffwythiannol ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwahaniaethu/cofnodi cwricwlwm • Sgiliau gofal personol, hylendid a hunan-gymorth e.e. bwydo, toiledu, gwisgo • Cyfathrebu <p>Addasu'r safle ar gyfer cadeiriau olwyn fawr/offer ffisiotherapi. Mannau ar gyfer disgyblion sydd mewn perygl i dderbyn ffisiotherapi goddefol a dilyn gweithgareddau tu allan i gadair olwyn yn ddiogel o fewn yr amgylchfyd dysgu. Asesiad Risg Offer/adnoddau unigol iawn. Gall bydd angen cefnogaeth luosog gan oedolion ar gyfer cyflawni tasgau penodol (e.e. toiledu, trosglwyddo i ffrâm sefyll, teclyn codi) yn ddibynnol ar asesiad risg - Mynediad at hyfforddiant priodol ar gyfer staff ategol a dysgu (e.e. trin â llaw, bwydo)</p>
Monitro	<p>Fforwm Ardal ADYaCh/Panel Traws Sirol Trafod Adolygiad Blynnyddol mewn Panel Traws Sirol</p>
Mesuryddion Cynnydd	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol • Cynnydd mewn sgorau safonedig sgiliau llythrennedd a rhifedd • Asesiadau gan Asiantaethau Iechyd
Cynnydd?	Ydy, mae cynnydd da wedi ei weld
	Ydy, mae cynnydd digonol wedi ei weld
	Na, cynnydd bychan iawn neu ddim cynnydd dros amser

Strategaeth

**Anghenion Dysgu Ychwanegol
a Chynhwysiad**

**Y Gwasanaethau
Cynhwysiad**

Cynnal Ymddygiad

Cynnal Ymddygiad o Fewn Ysgolion

Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ymfalchïo yn y modd y mae pob disgybl yn cyflawni. Mae hyn yn enwedig yn wir am ein disgyblion sydd ag anawsterau ymddygiadol neu emosiynol. Mae ein hysgolion yn draddodiadol yn rhai cynhwysol dros ben ac mae hyn yn un o brif rinweddau'r ddwy sir.

1. Cyffredinol

Mae gan bob ysgol gyfrifoldeb i greu awyrgylch gefnogol a gofalus lle y mae'n bosib i bob disgybl ddatblygu'n hapus a hyderus.

Os yw disgybl yn cam ymddwyn neu'n arddangos ymddygiad annerbyniol mae pob ysgol yn cymryd camau cadarn, cyson a theg i symud ymlaen i'r cyfeiriad cywir.

Mae'r camau cadarn yma wedi eu seilio ar nifer o egwyddorion syml:

- fod yr athro/awes sydd â gofal o'r disgybl, *in loco parentis*, yn gwneud hyn yn y ffordd fwyaf positif a gofalgar
- mae pob disgybl yn bwysig ac yn rhan werthfawr o gymdeithas yr ysgol
- fod ein triniaeth o bob disgybl yn gyson a theg
- fod canmol disgyblion yn allweddol ar gyfer cynnig cyngor a chyfeiriad i ddisgyblion ynghyd â sicrhau fod ymddygiad annerbyniol yn cael ei gywiro
- gwerthfawrogi fod cysondeb a threfn yn cyfrannu tuag at foddhad a lles disgyblion
- fod meithrin atebolrwydd a chyfrifoldeb mewn unigolion yn rhan bwysig o nod yr ysgol
- fod cadw cysylltiad cyson â chartrefi'r disgyblion yn allweddol i sefydlu perthynas weithio effeithiol ac adeiladol gyda rhieni.

Nod Strategaeth a Pholisïau Cynnal Ymddygiad Ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yw:

- hyrwyddo cysondeb
- hwyluso'r gwaith o ddelio â phroblemau a thrwy hyn adeiladu hyder staff
- gwneud yn glir beth yw cyfrifoldebau'r tîm dysgu, arweinyddion bugeiliol, uwch dîm rheoli a phennaeth yr ysgol
- hyrwyddo ethos o weithio mewn partneriaeth rhwng disgyblion, staff yr ysgol ac asiantaethau allanol.

2. Gwobrwyo a Chanmoliaeth

Mae pwyslais gwaith ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn y maes cynnal ymddygiad ar wobrwyo a chanmol ymddygiad da. Mae'n allweddol ein bod yn gwobrwyo a chanmol gan ei fod yn cael dylanwad cadarnhaol ar ymddygiad a'i fod yn arf pwerus i annog disgyblion i ymddwyn yn well. Mewn egwyddor dylai pob ysgol ffocysu ei sylw ar ymddygiad da a gwobrwyo yn hytrach na thynnu sylw at ymddygiad annerbyniol. Dylai pob ysgol fod yn ymarfer y canlynol yn rheoliad:

- canmoliaeth lafar;
- talu sylw i'r disgyblion sydd yn gwrandao yn syth yn hytrach na thalu sylw i'r rhai sydd ddim yn gwrandao;
- dyfarnu pwyntiau llwyddiant
- rhannu tystysgrifau dathlu llwyddiant yn gyson
- arddangos gwaith da, canmoliaeth gyhoeddus
- sylwadau ar waith
- sylwadau yn y llyfr cyswllt cartref
- tynnu sylw eraill at waith da.

3. Trefn Ddyddiol a Chysondeb Staff

Pwysleisir y dylai staff ddisgwyl parch gan bob aelod o gymdeithas yr ysgol. Dylai pob aelod o staff geisio dilyn y canllawiau yma gan fod sicrhau **cysondeb** ar draws yr ysgol yn allweddol i sicrhau trefn a chymdeithas barchus a phositif.

Gwersi

Yr athro/awes yw'r dylanwad mwyaf ar unrhyw ddsbarth mewn unrhyw wers. Mae llwyddiant y wers yn seiliedig ar y ffactorau elfennol canlynol:

- Prydlondeb yr athro/awes. Mae hyn yn allweddol er mwyn sicrhau cychwyn prydlon a threfn gynnar i'r gweithgareddau a'r dysgu.
- Cychwyn trefnus i wers.
- Diwedd trefnus i'r wers gyda'r disgyblion yn gadael ar amser.
- Trin y disgyblion gyda pharch. Dylid gwneud pob ymdrech i gynnal perthynas weithio positif gyda'r disgyblion.
- Parodrwydd i ymateb yn syth i ymddygiad annerbyniol.
- Paratoi gweithgareddau'r wers yn ofalus.
- Gosod gwaith sydd wedi ei wahaniaethu'n addas gan sicrhau fod yr iaith a ddefnyddir i gyfathrebu yn addas ac yn cael ei deall gan bob disgybl.
- Rhaid bod yn ymwybodol o anghenion addysgiadol ac ymddygiadol unigolion a sut y gall hyn effeithio ar ymddygiad o fewn gwersi. Os oes gennych bryder am anghenion addysgiadol neu ymddygiadol plentyn/person ifanc dylid trafod hyn â'r Cydlynnydd ADYaCh.

Amser digyswllt

Mae ymddygiad disgyblion mewn sefyllfaoedd anffurfiol yn arddangos gwir ethos yr ysgol. Mae sicrhau fod rheolau a safonau'r ysgol yn cael eu dilyn yn y sefyllfaoedd yma yn gyfrifoldeb ar bob aelod o staff bob amser.

5. Ymddygiad Disgyblion Mewn Gwersi

Mae gan bob disgybl gyfrifoldeb am ei ymddygiad ef/ei hun. Mae llwyddiant y wers yn seiliedig ar y ffactorau elfennol canlynol:

- Prydlondeb
- Dod i mewn yn drefnus a thawel
- Bod â'r offer angenrheidiol ar gyfer y wers
- Parodrwydd i wrando a dilyn cyfarwyddiadau'r wers
- Cwrteisi a pharch tuag at eraill
- Cymryd rhan adeiladol o fewn y wers ac yn y dysgu
- Parchu'r amgylchedd ddysgu
- Gadael y dosbarth yn drefnus a thawel

6. Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol

Bydd ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn rhoi ystyriaeth arbennig mewn achosion sydd yn ymwneud â disgyblion sydd ar y gofrestr ADY os ystyrir fod ei gyflwr meddygol, ei gefndir ethnig, ei anabledd, y ffaith ei fod mewn gofal ayyb. yn ffactor sydd wedi dylanwadu ar y camymddwyn.

7. Cyfathrebu Clir

Mae disgwyliadau ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn o ran ymddygiad disgyblion gael eu cyfathrebu'n glir, syml a chyson. Mae gosod disgwyliadau cyson yn allweddol ac mae cyfathrebu'n syml a chdir yn ffordd o rannu'r weledigaeth yma. Mae llais yr athro/awes yn ddylanwad pwerus ac adeiladol. Dylid osgoi brawddegau cymhleth, defnydd eironi neu eiriau all ddrysu disgyblion yn enwedig pan fod disgybl yn anniddig neu amharod i wrando.

Cyfathrebu â Chartrefi / Partneriaeth Rhieni

Mae gweithio gyda chartrefi a sicrhau cydweithrediad rhieni yn allweddol ar gyfer perthynas lwyddiannus ag unrhyw ddisgybl. Dylai pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn fod yn agored i drafodaeth bob amser ac yn annog rhieni i gysylltu os oes unrhyw beth yn eu pryderu.

Wrth ganmol disgyblion mae'n allweddol i fanteisio ar y cyfle i gysylltu â rhieni.

Wrth ddisgyblu bydd yr ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn cysylltu â rhieni er mwyn egluro'r cyd-destun ac unrhyw ymateb neu gosb a roddwyd gan yr ysgol. Dylid anelu tuag at gytundeb ynglŷn â'r ffordd ymlaen.

8. Ymateb i Broblemau Ymddygiad o Fewn Ysgol

Rheolau'r Ysgol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn sicrhau fod rheolau'r ysgol yn wybyddus i bob disgybl ac i gymuned yr ysgol. Mae'r rheolau'n cael eu hadolygu'n flynyddol gan gynghorau ysgol, staff yr ysgol cyn i'r cyrff llywodraethol eu trafod a'u cymeradwyo.

Polisi Clod ac Ymddygiad Cadarnhaol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn â pholisi cyfredol ar gyfer hyrwyddo ymddygiad cadarnhaol. Mae'r polisi hwn yn amlygu trefn yr ysgol o ran delio ag ymddygiad. Mae'r drefn yma yn raddoledig.

Cefnogaeth Cynhwysiad Uwchradd

1. Gweledigaeth

Mae pob un o ysgolion uwchradd Gwynedd ac Ynys Môn â gweledigaeth glir o ran cynhwysiad. Mae'r weledigaeth yn canolbwyntio ar gynnal disgyblion o fewn yr ysgolion ac o fewn y ddarpariaeth prif lif. Sicrheir hyn drwy gyfleoedd amgen a chefnogaeth i ddisgyblion.

Drwy gytuno ar fesuryddion ansoddol a meintiol yn draws sirol yr ydym wedi sicrhau bod gweledigaeth yr ysgolion yn cyd-fynd â Gweledigaeth Cynhwysiad y Siroedd sef bod disgyblion ag anghenion emosiynol ac ymddygiadol yn cael eu cynhwyso'n llawn o fewn ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn

Mae pob ysgol Uwchradd yn derbyn cyllideb ddatganoledig go gyfer a sicrhau cynhaliadaeth i ddisgyblion sydd ag anghenion ymddygiadol ac /neu emosiynol.

2. Ar gyfer pwy mae'r ddarpariaeth?

Mae ystod eang o ddisgyblion yn manteisio ar y ddarpariaeth cynhwysiad o fewn yr ysgolion.

Mae nifer o disgyblion ag anghenion emosiynol cymdeithasol yn manteisio ar adnoddau'r ddarpariaeth gynhwysiad o fewn ysgol. O ganlyniad, mae'r defnydd o asiantaethau allanol ar gyfer anghenion llai dwys wedi lleihau. Mewn llawer o ysgolion, mae'r galw ar amser aelodau Uwch Dîm Rheoli wedi gostwng.

Mae gostyngiad mewn gwaharddiadau dros dro a pharhaol yn ffordd o fesur effaith y gwaith da mae pob ysgol Uwchradd yn ei wneud ym maes ymddygiad.

Nid yw'r ddarpariaeth yn sicrhau cynhwysiad disgyblion sydd ag anghenion ymddygiadol mwyaf dwys oddi mewn i'r Sir.

3. Beth yw'r ystod o ddarpariaethau?

Darpariaeth o fewn y dosbarth:

Darperir cynhaliadaeth ar lawr y dosbarth ym mhob ysgol. Mae hyn yn cynnwys cymhorthydd un i un yn cadw disgybl/disgyblion ar dasg. Mae'r athro/awes pwnc yn cynllunio a thrafod gyda'r staff cynhwysiad y math o gefnogaeth sydd ei angen. Mewn rhai ysgolion, mae'r Uwch Dîm Rheoli / Staff Cynhwysiad yn monitro dosbarthiadau neu unigolion anodd yn rheolaidd. Mae polisi cynnal ymddygiad yr holl ysgolion yn manylu trefn glir i gadw disgyblion yn y dosbarth.

Darpariaeth tu allan i'r dosbarth:

Mae darpariaeth tu allan i'r dosbarth yn amrywio o ysgol i ysgol yn unol â'r galw. Mae gan bron bob un ystafell neu ystafelloedd penodol i gynnal/cefnogi disgyblion bregus a'r rhai ag anghenion ymddygiadol, cymdeithasol ac emosiynol. Mewn rhai o'r ystafelloedd, rhoddir pwyslais ar gefnogaeth emosiynol yn ogystal â rhoi cyfle i ddisgyblion ganolbwyntio ar eu gwaith drwy gefnogaeth staff sy'n deall eu hamgylchiadau. Mewn ystafelloedd eraill, rhoddir pwyslais ar gynnydd academaidd a all fod wedi cael ei amharu oherwydd anawsterau ymddygiad a/neu absenoldeb rheolaidd. Mae gan bob ysgol drefn gyfeirio i'r ddarpariaeth yma.

Mewn lleiafrif o ysgolion, darperir y gynhaliadaeth emosiynol ac ymddygiadol o fewn yr un ystafell.

Mae ychydig iawn o ddisgyblion ag anghenion ymddygiadol dwys yn derbyn cyfran sylweddol o'u haddysg o fewn Ystafelloedd Cynhwysiad tu allan i'r dosbarthiadau prif lif. Mae hyn yn digwydd o dan arweiniad yr athro/awes cynhwysiad gyda'r cwricwlwm yn deillio o'r athrawon pwnc.

Nid oes ystafelloedd ymdawelu yn yr ysgolion.

4. Sut mae'r ddarpariaeth yn cael ei staffio?

Mae amrywiaeth yn ffordd mae'r ddarpariaeth yn cael ei staffio o ganlyniad i'r dyraniad cyllidol ac anghenion yr ysgol. Er enghraifft:

Athro/awes a Chymorthyddion Arbenigol /Cymorthyddion â gofal am gynhwysiad ar draws yr ysgol

Athro/awes a/neu Gymhorthydd Arbenigol â gofal am y ddarpariaeth gynhwysiad

Cymorthyddion yn cefnogi disgyblion ar lawr dosbarth

Cymorthyddion yn darparu cefnogaeth ADY i ddisgyblion sydd ag anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol yn ogystal

Cymorthyddion yn darparu cyrsiau er mwyn datblygu sgiliau llythrennedd emosiynol

5. Gwaith aml asiantaethol

Mae'r ddarpariaeth cynhwysiad er mwyn sicrhau lleihad yn niferoedd yr asiantaethau allanol a fyddai wedi ymweld yn achlysurol a disgyblion unigol. Er hyn parheir i ddarparu cefnogaeth arbenigol gan nifer llai o unigolion o asiantaethau allanol.

Mae ffurfio perthynas adeiladol â rhieni disgyblion sydd â phroblemau cymdeithasol, emosiynol ymddygiadol yn rhan bwysig o ddarpariaeth gynhwysiad, ac ar ei orau, pan fo'r ysgol yn cyd-weithio â'r asiantaethau allanol i gefnogi'r teuluoedd.

6. Monitro

Mae pob ysgol yn monitro gwaharddiadau (penodol a pharhaol), presenoldeb a chymwysterau yn fanwl. Defnyddir gwaharddiadau, presenoldeb a chymwysterau gan amlaf i fesur llwyddiant. Yn ogystal defnyddir lefelau niferoedd disgyblion sydd allan o waith, hyfforddiant neu goleg wedi iddynt orffen eu haddysg.

7. Rôl Llywodraethwyr

Mae llywodraethwyr yn ymwybodol o waith y ddarpariaeth cynhwysiad yn yr ysgolion.

Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i geisio newid cadarnhaol mewn ymddygiad pobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol. Ein nod yw gwella ymddygiad a lleihau'r risg o waharddiad o ysgol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau fod ethos ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn sicrhau perchnogaeth yr ysgolion o'r bobl ifanc yma sydd ag anghenion ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol
- Pob athro/awes ymhob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn i dderbyn hyfforddiant priodol fydd yn arwain at athrawon sydd yn hyderus i weithio â phobl ifanc sydd ag anghenion ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol
- Sicrhau arweiniad arbenigol i alluogi ysgolion i deilwrio ymyraethau arbenigol o fewn adnoddau'r ysgol
- Sicrhau darpariaeth arbenigol safonol lleol ar gyfer y bobl ifanc ac anghenion ymddygiadol ac emosiynol mwyaf dwys

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Gostyngiad mewn gwaharddiadau penodol a pharhaol
- Cynnydd mewn canran presenoldeb
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol
- Cynnydd mewn canran o weithlu ysgolion sydd â hyfforddiant cyfredol mewn cynnal ymddygiad
- Lleihad yn y nifer o bobl ifanc sydd y profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol sydd yn cael ei lleoli'n all sirol

4. Darpariaeth

Mae'r ddarpariaeth gyflwyni'r drwy'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad wedi ei rannu i ddau brif gydran.

Gweithredu Ysgol

Cyffredinol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn derbyn cyllideb ddatganoledig i weithredu strategaethau lefel ysgol i gefnogi pobl ifanc sydd ag anawsterau ymddygiadol/emosiynol.

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Gall ysgolion gael mynediad i adnoddau parod a gwybodaeth benodol drwy Lyfrgell Adnoddau'r Gwasanaeth ADY a Chynhwysiad.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael eu cymeradwyo.

Gweithredu Ysgol a Mwy

Arbenigol

Mae pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn medru cyfeirio disgyblion i sylw'r Fforwm Ardal. Dylid gwneud hyn yn unol â'r Meini Prawf drwy ddilyn y drefn gytunedig. Fel rhan o'r ddarpariaeth gall ysgol dderbyn cefnogaeth arbenigol o fewn hanner tymor. Cynllunnir y gefnogaeth arbenigol drwy arweiniad ein Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad a'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl gyda'r gwaith o fodlu, monitro a chydweithredu'r strategaethau dan arweiniad ein Pennaeth Cynnal Ymddygiad a'r Athrawon Arbenigol. Mae effeithiolrwydd y strategaethau arbenigol yn cael eu mesur ac adroddir yn ôl i'r Fforwm ar gynnydd yr unigolyn. Lle nad oes tystiolaeth o gynnydd mae'r gefnogaeth yn cael ei adolygu. Mae'r gefnogaeth Arbenigol yn dilyn camau penodol.

Ymyrraeth Tîm

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad wedi ei rannu i dimau penodol, Dwyrain Gwynedd, Ynys Môn a Gorllewin/De Gwynedd. Mae pob tîm yn cynnwys Athro/awes Arbenigol, Cymhorthydd Arbenigol ac Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl. Mae'n bwysig nodi fod gan ysgolion, drwy eu cyllidebau datganoledig, fynediad at Gymorthyddion Arbenigol ADY. Bydd y Fforwm yn cyfeirio y cymorth yma yn unol â'r gofyn.

Ar gais y fforwm gall y tîm ddarparu cynhaliath ddwys i unigolion neu grwpiau o ddisgyblion ar lawr dosbarth am gyfnodau estynedig. Drwy gynnig y gynhaliath yma o fewn yr ysgolion bydd modd adnabod yn well pam fod y disgyblion yn arddangos ymddygiad heriol ac hefyd adnabod a modelu sut i ymateb iddynt mewn ffordd gadarnhaol.

Dylid ystyried ymyrraeth tîm fel cam cyntaf cyn ystyried cynhaliath arbenigol.

Cynhaliath Arbenigol (*Canolfannau Arbenigol CA2 a CA3*)

Yn dilyn ystyriaeth lawn i ymyrraeth tîm ar lefel ysgol gall y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad gynnig cynhaliath arbenigol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd ag anghenion sydd tu hwnt i'r hyn sydd yn ddisgwyliedig i ysgol ymateb iddo heb gymorth ychwanegol. Yn unol â'r Meini Prawf gall y Fforwm Ardal gyfeirio rhai disgyblion at y gynhaliath arbenigol fydd wedi ei leoli o fewn ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.

Mae unrhyw ddisgybl sydd yn derbyn cefnogaeth ein cynhaliath arbenigol yn gwneud gyda chynllun pendant i ddychwelyd yn llawn amser i'r prif lif. Mae'r disgybl yn parhau ar gofrestr yr ysgol ac mewn mwyafrif yr achosion lleoliadau hanner diwrnod a gynigir.

Y Fforwm Ardal sydd yn pennu hyd y lleoliad ond mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad am i bob disgybl integreiddio'n ôl o fewn hanner tymor.

Mae nifer y disgyblion all gael mynediad i'r gynhaliath arbenigol yn cael ei gyfyngu i ddim mwy na 6 ar unrhyw amser. Drwy ddefnyddio sesiynau hanner diwrnod bydd modd addasu nifer y disgyblion all gael mynediad i'r ddarpariaeth gan dargedu grwpiau penodol.

Ni roddir ystyriaeth i ffiniau awdurdodau ac o ganlyniad gall plant o naill awdurdod fynychu cynhaliath arbenigol o fewn yr awdurdod arall.

Y Pennaeth Cynnal Ymddygiad a'r Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad sydd â'r cyfrifoldeb i sicrhau fod y gefnogaeth a gynigir o fewn y ddarpariaeth yn effeithiol ac yn addas i bwrpas. Byddant yn gweithio'n agos â'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl er mwyn sicrhau fod y gefnogaeth yn cefnogi iechyd meddwl y disgyblion.

Bydd yr Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl yn pontio â chartrefi'r disgyblion gan gynnig hyfforddiant a chefnogaeth i deuluoedd y disgyblion bregus yma.

Pecynnau 25

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad â darpariaeth arbenigol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd wedi dadrithio'n llwyr o addysg erbyn neu yn ystod CA4. Mae'r ysgolion yn talu am fynediad at Becyn 25.

Y Fforwm Ardal ADYaCh sydd yn pennu mynediad yn unol â'r Meini Prawf.

Mae'r gwasanaeth ar y cyd ag Ysgol y Moelwyn yn llunio pecynnau o ddarpariaeth fydd yn anelu i roi hyd at uchafswm o 25 awr o ddarpariaeth i bob disgybl. Mae'r Pennaeth Cynnal Ymddygiad yn sicrhau ansawdd y sesiynau mae'r disgyblion yn ei gael drwy fonitro gwersi a chraffu llyfrau'r disgyblion.

Mae pecynnau pob disgybl yn wahanol ac wedi ei deilwrio o amgylch eu targedau a'u dyheadau fodd bynnag mae llythrennedd, rhifedd, technoleg gwybodaeth, profiad gwaith estynedig, chwaraeon, gwaith ieuentid a chysiau coleg yn medru bod yn rhan o'r pecyn. Y Pennaeth Cynnal Ymddygiad fydd yn llunio a monitro'r pecynnau yma'n rheoliadd.

Mae pob disgybl â gweithiwr allweddol sydd mewn cyswllt rheoliadd â'r darparwyr, disgyblion, ysgolion a theuluoedd.

Llywodraethiant

Mae disgyblion sydd yn cael eu cyfeirio at y gynhafiaeth arbenigol ddwys yn y sector gynradd neu yn CA3 yn cael eu gofrestru'n ddeuol gyda'r ysgol lle lleolir y gynhafiaeth arbenigol.

Mae ansawdd y ddarpariaeth yn cael ei graffu gan fwrdd safonau EOTAS yr awdurdod ac o dan ofal y Pennaeth Cynnal Ymddygiad o ddydd i ddydd.

Mae disgyblion sydd yn cael mynediad at Becyn 25 yn cael eu cofrestru fel disgyblion Ysgol Arbennig Pendalar. Mae Pennaeth y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn rhan o dîm rheoli Ysgol Pendalar ac yn gweithio gyda'r ysgol i sicrhau ansawdd y ddarpariaeth arbenigol.

Mae ansawdd y ddarpariaeth yn cael ei fonitro'n rheolaidd gan Gorff Llywodraethu Ysgol Pendalar ynghyd â bwrdd safonau EOTAS yr awdurdod.

5. Strwythur Staffio

Pennaeth Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad

Mae Pennaeth Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn atebol am redeg dydd i ddydd ac ansawdd y ddarpariaeth. Mae cyfrifoldebau'r rheolwr yn ymestyn o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4. Amlygir isod brif swyddogaethau'r Pennaeth Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad

- Sicrhau fod diogelu plant yn flaenoriaeth o fewn y gwasanaeth.
- Llunio, gweithredu ac adrodd ar gynnydd cynllun busnes blynyddol yn unol â blaenoriaethau'r gwasanaethau addysg a'r gwasanaeth cynnal ymddygiad.
- Sicrhau datblygiad proffesiynol staff y gwasanaeth.
- Sicrhau gweithdrefnau asesu risg effeithiol.
- Sicrhau gweithredu'r drefn mynediad i ddarpariaethau uned.

Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad

Mae'r Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad yn cynllunio'n strategol a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth ar lefel ysgol a thu hwnt. Bydd ffocws penodol y gwaith o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 3.

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad

- Ymchwilio i'r strategaethau cynnal ymddygiad mwyaf effeithiol yn barhaus.
- Llunio rhaglen hyfforddiant 5 mlynedd ar gyfer staff ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.
- Llunio rhaglen hyfforddiant blynyddol i staff y gwasanaeth cynnal ymddygiad.
- Cysoni ymarfer Seicolegwyr Addysg ar draws Gwynedd ac Ynys Môn yn y maes cynnal ymddygiad a iechyd emosiynol.
- Arsylwi a theilwrio ymyraethau effeithiol i'w gweithredu ar lefel ysgol ar y cyd a'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl.
- Sicrhau fod y Fforwm Ardal ADYaCh yn gweithredu yn unol â'r Meini Prawf.
- Arwain ar y rhaglenni a'r strategaethau a gyflwynir o fewn yr unedau arbenigol.
- Arsylwi a theilwrio ymyraethau effeithiol i'w gweithredu ar lefel uned.

Athrawon Arbenigol Ymddygiadol

Mae'r Athrawon Arbenigol Ymddygiadol yn gweithredu o dan arweiniad y Pennaeth Cynnal Ymddygiad, argymhellion yr Uwch Seicolegydd Ymddygiad a Chynhwysiad ar lefel ysgol ac o fewn y gynhaliaeth arbenigol. Rôl yr athrawon yma fydd gweithredu'r strategaethau ar lefel ysgol gan sicrhau'r gynhaliaeth ac arweiniad gorau i athrawon ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.

Mae'r athrawon yn treulio cyfnodau o fewn y gynhaliaeth arbenigol yn gweithredu strategaethau a rhaglenni cytunedig i grwpiau bach o ddisgyblion, yn ogystal maent yn cefnogi athrawon ar lawr y dosbarth.

Mae'r athrawon yn ymestyn ar draws y cyfnodau allweddol gan sicrhau'r gynhaliaeth fwyaf cyson i'r disgyblion gan roi sylw penodol i'r cyfnod trosiannol cynradd / uwchradd.

Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl

Mae'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl ar secondiad o CAMHS ac yn gweithredu o dan arweiniad Pennaeth Cynnal Ymddygiad. Darperir goruchwyliaeth broffesiynol drwy gydweithrediad y gwasanaeth CAMHS.

Rôl yr Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl fydd gweithio'n agos gyda'r Uwch Seicolegydd a'r Pennaeth Cynnal Ymddygiad er mwyn cynllunio, lle'n briodol, ymyraethau i gefnogi iechyd meddwl disgyblion sydd yn arddangos problemau ymddygiadol, emosiynol a chyflyrau pryder (e.e. mudandod detholus, pryder cyffredinol) ac iselder. Gall yr ymyraethau yma fod drwy hyfforddiant, rhan o ymyrraeth tîm neu fel rhan o'r gynhaliaeth ddwys arbenigol.

Mae ffocws ar hyfforddiant ysgol gyfan a gwaith ataliol o fewn y maes. Yn ogystal mae ffocws ar gynnig arweiniad i rieni a gofalwyr.

Mae'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl yn cynnig arweiniad i dîm bychan o weithwyr iechyd meddwl sydd yn rhan o'r timau ar lefel ardal.

Mae'r Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl yn berson cyswllt i wasanaeth CAMHS ac yn sicrhau fod y cyfeiriadau ddaw o'r gwasanaethau addysg ac o ysgolion yn rhai addas.

Cymorthyddion Arbenigol Cynnal Ymddygiad

Mae'r Cymorthyddion Arbenigol Cynnal Ymddygiad yn gweithio ar y cyd â'r Athrawon Arbenigol Ymddygiadol i weithredu argymhellion Seicolegydd Ymddygiad Arbenigol fel rhan o ymyrraeth tîm neu fel rhan o gynhafiaeth arbenigol ddwys.

Yn absenoldeb un o'r Athrawon Arbenigol Ymddygiadol mae'r Cymorthyddion Arbenigol Cynnal Ymddygiad yn sicrhau parhad y gwasanaeth ac yn parhau i ddilyn rhaglen unigol y disgybl.

Gweithwyr Hyrwyddo Iechyd Meddwl

Mae'r Gweithwyr Hyrwyddo Iechyd Meddwl yn gweithio dan arweiniad yr Uwch Weithiwr Iechyd Meddwl i gyflwyno rhaglenni ymyrraeth i grwpiau neu ddisgyblion unigol.

Lle'n briodol gall y gweithwyr yma weithio gyda theuluoedd yn ogystal.

Swyddogion Cynhwysiad Uwchradd P25

Mae'r Swyddogion Cynhwysiad Uwchradd yn gweithredu fel person allweddol ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd yn derbyn cefnogaeth drwy'r Pecyn 25.

O dan arweiniad y Pennaeth Cynnal Ymddygiad ac arweiniad cwricwlaidd Ysgol y Moelwyn maent yn darparu ac addasu pecynnau addysg i ddisgyblion ar lefel un i un neu mewn grwpiau bach.

Mae'r ddarpariaeth yma yn cael ei gynnal mewn amryw o leoliadau ar draws Gwynedd ac Ynys Môn gyda blaenoriaeth ar gynnig y gefnogaeth yn lleol.

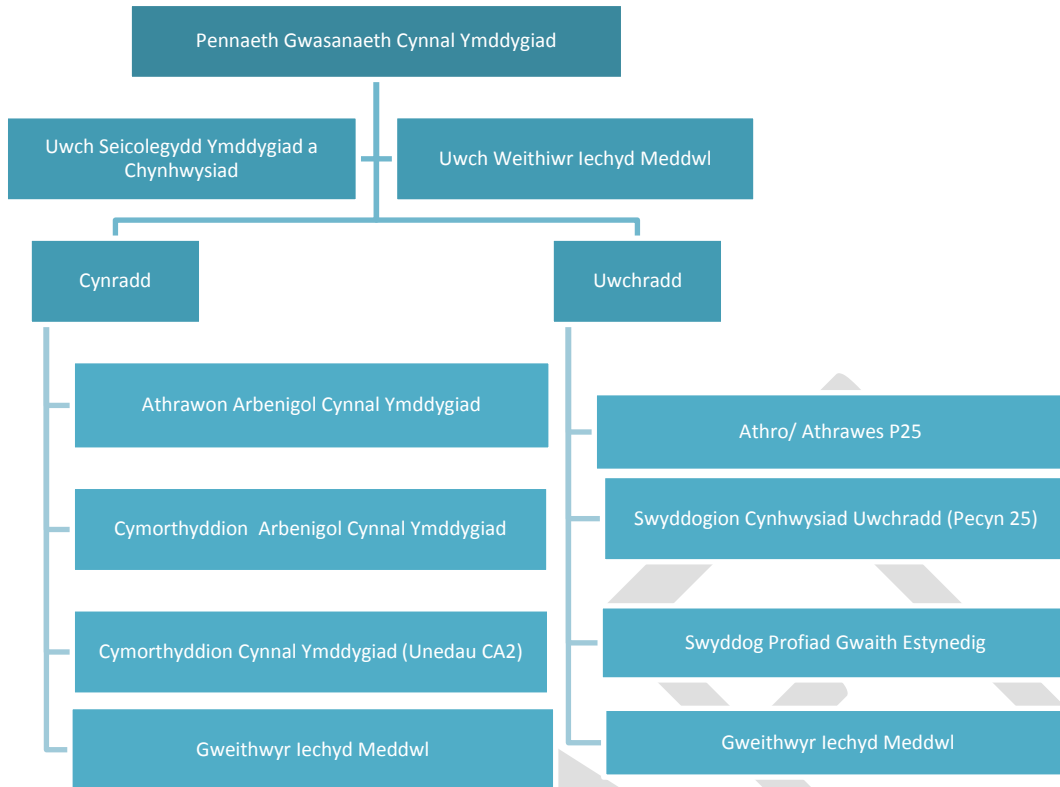
6. Hyfforddiant

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn cefnogi gwaith yr ysgolion drwy gyflwyno rhaglen hyfforddiant cytunedig i bob athro/awes a chymhorthydd dosbarth. Mae'r rhaglen hyfforddiant hon yn gyson ar draws yr ysgolion gyda ffocws clir ar ddilyniant cynradd uwchradd.

Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cael ei adolygu bob 5 mlynedd a dim ond ymyrraethau sydd â thystiolaeth o fod yn effeithiol sydd yn cael ei chymeradwyo.

Mae llyfrgell o adnoddau parod ar gael ar wefan y gwasanaeth fydd yn cael ei ddiweddarau'n rheolaidd.

7. Llifiart Strwythur Staffio

Gwasanaeth Aml Asiantaeth

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn rhan o dîm aml asiantaeth. Drwy weithio'n integredig mae'r gwasanaeth a ddarperir i'r plant yn holistaidd ac yn fwy effeithiol.

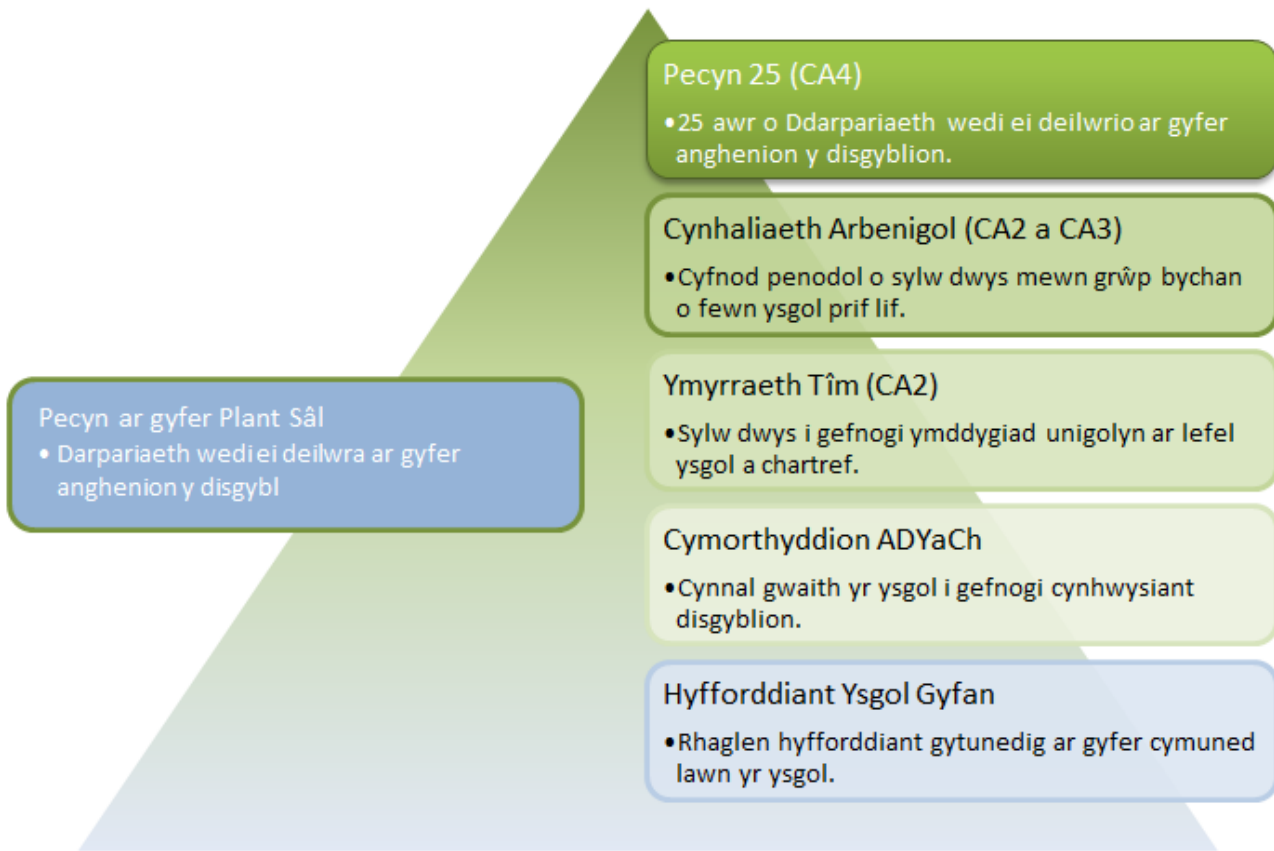
Gwasanaethau Cymdeithasol

Ni ellir gweithio â disgyblion sydd yn agored i wasanaethau statudol. Fodd bynnag pan fod disgybl yn agored byddwn yn cyd-weithio'n agos â'r gwasanaethau plant.

Prifysgol Bangor

Mae'r Gwasanaeth yn cyfarfod yn rheolaidd â chynrychiolwyr o'r Brifysgol. Maent yn dylanwadu a chyfrannu tuag at raglen hyfforddiant y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad.

Trosolwg o'r Gynhaliaeth Cynnal Ymddygiad

Pecynnau 25

1. Nod

Mae Pecynnau 25 yn cael eu cynnig i'r disgyblion ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn sydd wedi profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol mwyaf dwys yn ystod ag hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4. Ein nod o gyflwyno'r ddarpariaeth yma ydi ceisio newid cadarnhaol mewn ymddygiad y bobl ifanc, cynnig ffordd wahanol iddynt lwyddo'n academaidd ynghyd â dileu'r risg o waharddiad o ysgol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau darpariaeth arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y bobl ifanc mwyaf dwys yn ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol.
- Cyflwyno cwricwlwm eang a heriol sydd yn unol â'u gallu.
- Pob disgybl i dderbyn trothwy lefel 1 fel isafswm gyda throthwy lefel 2 yn darged i bob disgybl.
- Cefnogi disgyblion bregus i barhau i ymgysylltu ag addysg hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4 a thu hwnt.
- Cyd weithio'n agos â phob asiantaeth i gyfoethogi'r ddarpariaeth ymhellach a sicrhau darpariaeth cwbl holistaidd.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth Pecynnau 25 drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Gostyngiad mewn gwaharddiadau penodol a pharhaol
- Cynnydd mewn canran presenoldeb
- 100% o ddisgyblion sydd yn cael eu derbyn ar y pecyn yn cyrraedd at drothwy lefel 1
- 100% yn ymgysylltu ag addysg, hyfforddiant neu waith 6 mis wedi iddynt adael y ddarpariaeth
- Lleihad yn y nifer o bobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol sydd yn cael ei lleoli'n all sirol

4. Mynediad

Mae mynediad i'r Pecynnau 25 yn cael ei bennu drwy'r Fforwm Ardal.

Gwahoddir ysgolion i lunio ceisiadau am leoliad Pecyn 25 drwy'r Fforwm Ardal yn dymhorol. Fel rhan o unrhyw gais dylid ceisio caniatâd rhiant a barn y person ifanc.

Mae'r panel yn ystyried anghenion y bobl ifanc ac ymateb yr ysgolion. Lle bo'r anghenion a'r ymateb yn cyfarfod â'r meini prawf mae lleoliad ar y pecyn yn cael ei warantu.

Mae nifer y disgyblion ar Becynnau 25 yn cael ei gyfyngu i 30.

Fel cam cyntaf o lunio unrhyw becyn mae'r ysgol â'r hyblygrwydd i gytuno a'r gwersi a/neu ddarpariaethau a all y disgybl barhau i'w dilyn yn yr ysgol.

Mae pob ysgolion yn talu £3500 am fynediad at Becyn 25. Lle bo ysgol yn cytuno i barhau ag elfennau o'r ddarpariaeth bydd y swm yma'n lleihau o £700 am bob 5 awr o ddarpariaeth.

5. Darpariaeth

Gweithiwr Allweddol

Mae pob person ifanc sydd ar y Pecyn 25 yn derbyn cefnogaeth gweithiwr allweddol o dan oruchwyliaeth athro/athrawes benodol. Rôl y gweithiwr allweddol ydi sicrhau fod y bobl ifanc yn ymwneud â'r addysg sydd yn cael ei gyflwyno iddynt drwy'r pecyn a bod yn bwynt cyswllt rheoliad i'r person ifanc leisio unrhyw bryder all fod yn bryderon personol neu'n ymwneud â'r ddarpariaeth. Swyddogion Cynhwysiad Uwchradd sydd yn diwallu'r rôl yma.

Amserlen Unigol

O fewn wythnos i dderbyn mynediad i'r pecyn mae pob person ifanc yn cymryd rhan mewn adolygiad trylwyr. Ar ddiwedd yr adolygiad yma mae amserlen o ddarpariaeth yn cael eu llunio a fydd yn ymateb i ddyheadau'r unigolyn.

Mae pecynnau pob disgybl yn wahanol ac wedi ei deilwrio o amgylch eu targedau a'u dyheadau fodd bynnag mae llythrennedd, rhifedd, technoleg gwybodaeth, profiad gwaith estynedig, mewnbwn therapiwtig, chwaraeon, gwaith ieuenctid a chysiau coleg yn medru bod yn rhan o'r pecyn.

Presenoldeb

Mae pob disgybl yn cael ei gofrestru ar gyfer pob sesiwn. Defnyddir yr un codau presenoldeb ac a ddefnyddir ar draws y sectorau addysg.

Mae targed presenoldeb yn cael ei osod ar gyfer pob disgybl yn dymhorol gyda'r targed hwn yn uwch na chanran presenoldeb y disgybl ar gyfer y flwyddyn addysgol ddiwethaf o fewn y prif lif.

Rôl y Swyddog Cynhwysiad Uwchradd fydd cysylltu â chartref y disgybl os nad yw'n troi i fyny ar y diwrnod.

Targedau Addysgol

Mae pob pecyn yn sicrhau trothwy lefel 1 fel isafswm disgwyliadau gyda throthwy lefel 2 yn darged i bob disgybl. Mae'r gwasanaeth ar y cyd ag Ysgol y Moelwyn yn llunio pecynnau o ddarpariaeth fydd yn anelu i roi hyd at uchafswm o 25 awr o ddarpariaeth i bob disgybl.

Adolygu Targedau

Trafodir cynnydd addysgol pob disgybl sydd â Phecyn 25 bob hanner tymor drwy'r Fforwm ADYaCh. Lle na fo cynnydd addas addasir y pecyn i gwrdd â'r angen.

Lleoliadau

Lleolir y ddarpariaeth mewn lleoliadau amrywiol ar hyd a lle Gwynedd ac Ynys Môn. Yr ydym yn defnyddio canolfannau hamdden, llyfrgelloedd a lleoliadau eraill drwy gydweithrediad y trydydd sector. Ein bwriad bob amser yw canfod lleoliad lleol i'r disgyblion sydd â gofod digonol, cysylltiad i'r we a pherson cyfrifol o fewn cyrraedd pe byddai problem yn codi.

Arholiadau

Mae pob disgybl yn cael eu cofrestru drwy Ysgol y Moelwyn fel ymgeiswyr allanol ar gyfer eistedd arholiadau allanol.

Mae gwaith cwrs y disgyblion yn cael ei farcio gan staff Ysgol y Moelwyn.

Mae'r disgyblion yn eistedd yr arholiad yn yr ysgolion uwchradd lleol gyda staff o'r adran addysg yn cefnogi'r gwaith o oruchwyllo arholiadau pan fo'r angen.

Diogelu

Mae natur anghenion y disgyblion yma'n mynnu fod yr angen am drefniadau diogelu cadarn yn flaenoriaeth. Os cyfyd unrhyw bryder am ddiogelu unrhyw berson ifanc o fewn y ddarpariaeth mae'r cyfrifoldeb am gyfeirio'r achos yn disgyn ar y Swyddog Cynhwysiad Uwchradd sydd wedi derbyn y wybodaeth. Yn ogystal â chyfeirio'r pryder a chwblhau ffurflen gyfeirio'r gwasanaethau plant mae'n ofyn i'r Swyddog Cynhwysiad rannu'r cyfeiriad â Phennaeth y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad.

Pennaeth y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad fydd yn mynychu cyfarfodydd strategaeth a chynadleddau amddiffyn plant.

Swyddogion Cynhwysiad fydd yn rhan o unrhyw grŵp craidd.

Mae'r Pennaeth Cynnal Ymddygiad yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar ddiogelu plant o fewn y ddarpariaeth Pecyn 25 yn unol â'r drefn ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd.

Cludiant

Gan ein bod yn darparu'r pecynnau yn lleol nifer bychan o ddisgyblion fydd â'r angen am gludiant arbenigol. Bydd y mwyafrif o ddisgyblion yn derbyn pas bws neu docyn trê. Lle nad yw'n ymarferol defnyddio cludiant cyhoeddus mae ystyriaeth ar gyfer comisiynu taci i'r lleoliad.

Ysgol Arweiniol

Ysgol y Moelwyn yw'r ysgol arweiniol ar gyfer y Pecyn 25 ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'r ysgol yn darparu'r gefnogaeth isod;

- Arweiniad cwricwlaidd ar ffurf pecynnau gwaith mewn ystod o bynciau gan gynnwys pob un o'r pynciau craidd.
- Arweiniad cwricwlaidd ar ffurf cyfarfodydd rheoliad ag arweinyddion pwnc.
- Cyngor ar sut i addasu a chyflwyno darnau penodol o waith.
- Cofrestru disgyblion ar gyfer arholiadau (ymgeiswyr allanol)
- Hyfforddi'r Swyddogion Cynhwysiad Uwchradd mewn meysydd cwricwlaidd

Llywodraethiant

Mae disgyblion sydd yn cael mynediad at Becyn 25 yn cael eu cofrestru fel disgyblion Ysgol Arbennig Pendalar.

Mae ansawdd y ddarpariaeth yn cael ei fonitro'n rheolaidd gan Gorff Llywodraethu Ysgol Pendalar ynghyd a bwrdd safonau EOTAS yr awdurdod.

Cynhaliaeth Arbenigol CA2 a CA3

1. Nod

Mae'r gynhaliaeth arbenigol ddwys ar gyfer nifer bach o ddisgyblion sydd ag anghenion sydd tu hwnt i'r hyn sydd yn ddisgwylidig i ysgol ymateb iddo. Ein nod o gyflwyno'r ddarpariaeth yma ydi ceisio newid cadarnhaol hir dymor mewn ymddygiad y bobl ifanc a thrwy hyn sicrhau eu bod yn medru parhau i lwyddo'n academaidd o fewn cyfundrefn addysg arferol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Sicrhau darpariaeth arbenigol wedi ei deilwrio ar gyfer y bobl ifanc mwyaf dwys yn ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol.
- Sicrhau fod disgyblion yn cael eu cyfeirio'n brydlon i'r ddarpariaeth
- Sicrhau fod safonau'r ddarpariaeth yn gyson dda.
- Sicrhau fod y ddarpariaeth wedi ei chynllunio'n ofalus gyda ffocws penodol.
- Cefnogi'r bobl ifanc yn y ffordd fwyaf effeithiol drwy gyd weithio â gweithlu ysgolion.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth yr unedau arbenigol drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Gostyngiad mewn gwaharddiadau penodol a pharhaol
- Cynnydd mewn canran presenoldeb
- Lleihad yn y niferoedd o bobl ifanc sydd y profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol sydd yn cael mynediad i Becynnau 25.
- Lleihad yn y niferoedd o bobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a datblygiad cymdeithasol sydd yn cael eu lleoli'n all sirol.

4. Mynediad

- Mae mynediad i'r gynhaliaeth arbenigol yn cael ei bennu drwy'r Fforwm Ardal fydd yn cyfarfod bob hanner tymor.
- Mae mynediad at y gynhaliaeth arbenigol yn rhan o ymateb graddoledig.
- Nid oes modd i ysgolion lunio ceisiadau am leoliad yn y gynhaliaeth arbenigol, y Fforwm Ardal fydd yn pennu mynediad yn unol â chynllun y disgybl.
- Fel rhan o'r broses fynediad dylid ceisio caniatâd rhiant a barn y person ifanc.
- Mae'r Fforwm yn ystyried anghenion y bobl ifanc ac ymateb blaenorol yr ysgolion. Lle bo'r anghenion a'r ymateb yn cyfarfod â'r meini prawf mae lleoliad mewn cynhaliaeth arbenigol yn cael ei ganiatáu
- Mae nifer y disgyblion o fewn unrhyw gynhaliaeth arbenigol yn cael ei gyfyngu i 6 ar unrhyw amser.
- Ein nod yw cynnig lleoliadau hanner diwrnod, fodd bynnag, gellir ystyried lleoliadau estynedig mewn amgylchiadau eithriadol.

5. Staffio

Ar unrhyw amser o fewn yr gynhaliaeth arbenigol bydd dau aelod o staff all gynnwys Athro/awes Arbenigol, Cymhorthydd Arbenigol, Uwch Swyddog Iechyd Meddwl neu Swyddog Cynhwysiad Uwchradd. Mae hyn yn sicrhau cymhareb hael oedolyn i blentyn.

6. Darpariaeth

Cwricwlwm

Yn ystod cyfnod y bobl ifanc o fewn yr gynhaliaeth arbenigol maent yn dilyn cwricwlwm arbenigol sydd yn targedu angen ymddygiadol neu emosiynol penodol mewn modd therapiwtig a holistaidd.

Er yn ymarfer sgiliau llythrennedd, rhifedd a thechnoleg gwybodaeth nid yw'r sesiynau'n canolbwyntio'n benodol ar yr agweddau yma.

Presenoldeb

Mae pob disgybl yn cael ei gofrestru ar gyfer pob sesiwn. Defnyddir yr un drefn a chodau presenoldeb ac a ddefnyddir ar draws y sectorau addysg. Bydd y bobl ifanc yn cael eu cofrestru'n fel eu bod yn cael addysg ar safle arall yn y fam ysgol.

Mae targed presenoldeb yn cael ei osod ar gyfer pob cyfnod yn yr gynhaliaeth arbenigol. Mae'r targed yma'n uwch na'r canran presennol.

Rôl Athro/awes Arbenigol Ymddygiadol fydd cysylltu â chartref y disgybl os nad yw'n troi i fyny ar y diwrnod.

Targedau

Mae pob cyfnod o fewn y ddarpariaeth arbenigol ar gyfer targedu agwedd benodol o anghenion ymddygiadol neu emosiynol.

Mae'r targedau yn cael eu cytuno gyda'r bobl ifanc, rhieni ac yr ysgolion.

Adolygu Targedau

Trafodir cynnydd pob disgybl sydd o fewn yr uned arbenigol yn barhaus gyda'r ysgol prif lif a'r rhieni, ac ar ddiwedd y lleoliad llunnir adroddiad crynodynol sydd yn crynhoi cryfderau a meysydd sydd angen gwella. Fel rhan o'r adroddiad bydd athrawon y bobl ifanc yn derbyn arweiniad ar strategaethau cynnal effeithiol ynghyd â chanllawiau ar sut i'w gweithredu.

Lleoliadau

Lleolir y ddarpariaeth oddi mewn i ysgolion cynradd ac uwchradd Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'r cyfrifoldeb o ran iechyd a diogelwch y safle yn gyfrifoldeb i Bennaeth yr ysgol.

Mae'r cyfrifoldeb o ran adnoddau, staffio, diogelu a rhedeg dydd i ddydd yr unedau yn gyfrifoldeb i Bennaeth y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad.

Cludiant

Darperir cludiant nol a 'mlaen o'r gynhaliaeth arbennig. Ar gyfer y sesiynau boreol mae'r tacsï yn codi disgybl o'r aelwyd ac yn ei dychwelyd i'r ysgol prif lif. Ar gyfer y sesiynau yn y prynhawn mae'r bobl ifanc yn cael tacsï o'r ysgolion prif lif ac yn cael ei dychwelyd adref.

Profion Cenedlaethol

Yn ystod cyfnod y profion cenedlaethol mae'r gynhaliaeth arbennig yn cynnig lleoliad i'r disgyblion eistedd y profion o fewn grwpiau llai. Cyfrifoldeb yr ysgolion prif lif ydi sicrhau nad yw lleoliad o fewn yr gynhaliaeth arbennig yn cael effaith ar berfformiad y disgyblion dan sylw.

Diogelu

Mae natur anghenion y disgyblion yma'n mynnu fod yr angen am drefniadau diogelu cadarn yn flaenoriaeth. Os cyfyd unrhyw bryder am ddiogelu unrhyw berson ifanc o fewn y ddarpariaeth mae'r cyfrifoldeb am gyfeirio'r achos yn disgyn ar yr Athrawon Ymddygiadol Arbenigol sydd wedi derbyn y wybodaeth. Yn ogystal â chyfeirio'r pryder a chwblhau ffurflen gyfeirio'r gwasanaethau plant mae'n ofyn i'r Athrawon Ymddygiadol Arbenigol rannu'r cyfeiriad â'r person dynodedig amddiffyn plant o fewn yr ysgol a Phennaeth y Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad.

Y Pennaeth Cynnal Ymddygiad fydd yn mynychu cyfarfodydd strategaeth a chynadleddau amddiffyn plant ar ran y gwasanaeth.

Ni all staff y gynhafiaeth arbenigol fod yn rhan o grwpiau craidd dim ond cyfrannu adroddiadau ar gais yr ysgolion prif lif.

Mae'r Pennaeth Cynnal Ymddygiad yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar ddiogelu plant o fewn yn ddarpariaeth yn unol â'r drefn ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd.

DRAFT

Profiad Gwaith ac Estynedig

1. Nod

Mae'r cynllun profiad gwaith (wythnos o brofiad gwaith) ac estynedig (un diwrnod yr wythnos o brofiad gwaith yn ystod tymhorau'r ysgol) yn caniatáu i ddisgyblion Gwynedd ac Ynys Môn sy'n mlwyddyn 10 neu uwch fynyachu lleoliad gwaith gyda phwyslais ar agweddau dysgu. Nod y cynllun yw cynyddu presenoldeb a gwella ymddygiad a chymhelliant disgyblion gan gynnwys datblygu sgiliau byd gwaith a fydd yn eu gwneud yn fwy cyflogadwy gan leihau'r siawns o fod yn NEET ar ôl gadael ysgol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nodau uchod yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Ymateb yn brydlon a chyson i geisiadau ysgolion am brofiad gwaith estynedig.
- Cysylltu gyda chyflogwyr i ganfod lleoliadau addas ar gyfer y disgyblion.
- Gwneud ymweliad addasrwydd ar y lleoliadau gwaith i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â rheolau iechyd a diogelwch cyn i ddisgyblion gychwyn.
- Trefnu cyfweiliadau a diwrnodau cychwyn ar ran y disgyblion.
- Sicrhau bod y bas data o leoliadau addas yn cael ei ddiweddarau'n gyson.

3. Mesuryddion

Mae'r cynllun profiad gwaith yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd mewn canran presenoldeb.
- Perfformiad ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 4 yn prif ddangosyddion.
- Nifer o ddisgyblion sydd wedi cymryd rhan yn y cynllun.
- Nifer y disgyblion sydd wedi ennill cymhwyster cydnabyddedig yn dilyn lleoliad profiad gwaith estynedig.
- Nifer o ddisgyblion sydd wedi newid lleoliadau yn ystod y flwyddyn.
- Adborth cyflogwyr ar ddiwedd y profiad.

4. Sut mae trefnu profiad gwaith?

Mae gan bob Ysgol neu Uned Gyfeirio Disgyblion Gydlynnydd Profiad Gwaith sy'n gyfrifol am oruchwylio unrhyw raglenni Profiad Gwaith.

Gofynnir i fyfyrwyr ddod o hyd i'w lleoliadau eu hunain gyda chymorth athrawon/rhieni. Os na allant ddod o hyd i leoliad gellir cwblhau ffurflen gyfeirio a'i anfon at Swyddog Profiad Gwaith, gall y swyddog helpu myfyriwr ddod o hyd i leoliad. Unwaith bydd y cwmni'n barod i gymryd myfyriwr bydd y cwmni'n cael ymweliad addasrwydd lleoliad. Gofynnir wedyn i Rieni, Cyflogwyr a Myfyriwr gwblhau'r ffurflen gymeradwyo sy'n dynodi bod pob parti'n cytuno gyda'r trefniadau.

5. Proses Gyfeirio

Bydd pob cais am brofiad gwaith yn cael eu cyfeirio drwy gydlynwyr profiad gwaith yn yr ysgol. Fe fydd rhaid i'r disgybl, rhiant a'r ysgol gwblhau ffurflen gyfeirio cyn bydd unrhyw waith yn cael ei wneud yn chwilio am leoliad addas.

Dylai unrhyw gais am brofiad gwaith fod yn eglur a manwl gan ddatgan unrhyw beth all fod yn berygl i iechyd a diogelwch y plentyn, cyflogwr, aelodau o staff a'r cyhoedd. Os ydi'r disgyblion yn gweithio gydag asiantaethau allanol megis y Gwasanaeth Cyfiawnder yna bydd disgwyl iddynt gyflwyno asesiad risg priodol i benderfynu beth fyddai'n addas ar gyfer y disgybl. Dim ond unwaith bydd yr holl fanylion wedi'i derbyn byddwn yn mynd ati i ddarganfod lleoliadau fwyaf addas ar gyfer y disgyblion.

6. Ffurflen Gymeradwyo a Chaniatâd

Cyn bod disgyblion yn mynd allan ar eu profiad gwaith fe fydd y Swyddog Profiad Gwaith yn ymweld â'r safle gwaith er mwyn sicrhau bod y lleoliad yn ddiogel. Yn ystod yr ymweliad bydd y swyddog yn cwblhau ffurflen cymeradwyo a chaniatâd gyda'r cyflogwr. Mae'r Ffurflen Gymeradwyo a Chaniatâd yn ffordd y gall yr holl bartneriaid (myfyriwr, rhiant, cyflogwr ac ysgol) gymeradwyo'n swyddogol y gweithgareddau a'r amodau drwy ei arwyddo. Ni all lleoliad gwaith ddigwydd heb i'r ffurflen hon gael ei chwblhau'n llawn a'i dychwelyd i'r ysgol. Mae'r ffurflen hon yn nodi risgiau arbennig a'r mesurau rheoli yn ogystal ag amlinellu cyfrifoldebau pob partner.

7. Trefniadau Monitro

Ar gyfer profiad gwaith bloc ac estynedig, cyfrifoldeb yr ysgol ydi hi i fonitro'r lleoliadau. Bydd aelod o staff yr ysgol yn ymweld â chyflogwr yn ystod y lleoliad er mwyn siarad â'r myfyriwr a'r goruchwyliwr i fonitro ac adolygu cynnydd y myfyriwr. Os nad yw ymweliad yn "ymarferol resymol" e.e. y tu allan i'r sir, bydd yr ysgol yn cysylltu â'r cyflogwr a'r myfyriwr ac yn cwblhau adroddiad.

8. Staffio

Swyddog Profiad Gwaith

Mae un Swyddog Profiad Gwaith yn weithredol yng Ngwynedd ac Ynys Môn.

Mae'r Swyddog gyda chyfrifoldeb dros ddarganfod lleoliadau addas ar gyfer disgyblion sy'n mynd allan ar brofiad gwaith estynedig. Unwaith bydd lleoliadau wedi eu canfod ar gyfer lleoliadau bloc ac estynedig yna bydd y swyddog yn ymweld â'r lleoliadau gwaith. Tra ar ymweliad fe fydd y swyddog yn casglu manylion am y cyflogwr i sicrhau bod y lleoliad yn ddiogel ac yn addas. Wrth gasglu'r manylion fe fydd asesiad risg yn cael ei gwblhau ar y dyletswyddau bydd gan y disgybl tra yn y gweithle.

Unwaith bydd yr holl fanylion am y lleoliadau wedi eu casglu am y cyflogwyr bydd y swyddog yn anfon y ffurflen i gael ei arwyddo gan yr ysgol, disgybl a rhiant. Unwaith bydd pawb wedi ei arwyddo bydd copi yn cael ei anfon i'r cyflogwyr a'r cydlynwyr yn yr ysgolion.

Mae'r swyddog yn diweddarau'r bas data yn dilyn yr ymweliadau â chyflogwyr gan sicrhau ei fod yn gyfredol i'r ysgolion.

9. Cyllideb

Bydd pob ysgol yn talu ffi am leoliad profiad gwaith estynedig.

Meini Prawf Ymddygiad

Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad - Mynediad

	Meini Prawf	Tystiolaeth	Mesur (Fforwm yn unig)
Gweithredu Ysgol	Mae gan yr Ysgol systemau ysgol gyfan yn eu lle i gynnal ymddygiad da e.e. grwpiau targedu Talkabout	<ul style="list-style-type: none"> Map Darpariaeth Ysgol Gyfan Gwybodaeth Ffurflen Gyfeirio 	
Gweithredu Ysgol a Mwy	Mae ymgynghoriad wedi cymryd lle gyda Seicolegydd Addysg ac mae argymhellion wedi eu dilyn - mae tystiolaeth o hynny	<ul style="list-style-type: none"> Cofnod o Ymgynghori GSA Cynllun Addysg/Ymddygiad Unigol wedi ei werthuso 	
Asesiadau Ymddygiad/ Datblygiad Emosiynol a Cymdeithasol	Gwybodaeth o broffilio penodol yn dangos fod ymddygiad y disgybl yn cael effaith sylweddol a rheolaidd ar ei c/chynhwysiad addysgol, cymdeithasol ac emosiynol y rhan fwyaf o'r amser.	<ul style="list-style-type: none"> Holiadur Athrawon Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad <i>a/neu</i> Proffil Boxall 	
Gwahaniaethu	Mae'r dystiolaeth yn dangos fod angen amgylchedd dysgu sydd wedi ei addasu yn sylweddol ac mae'r disgybl angen mewnbwn oedolyn i ddilyn nifer o'r cyfleoedd addysgol a gynigir.	Cyfuniad o'r Uchod	
Cynnydd dros amser	<p>Mae'r disgybl yn parhau i gael anawsterau sylweddol gydag ymddygiad/datblygiad emosiynol er gwaethaf i'r ysgol dargedu anghenion y plentyn dros gyfnod o 6 mis neu fwy yn defnyddio Cynllun Cyfathrebu Unigol a Chynllun Addysg Unigol/Cynllun Datblygu Unigol</p> <p>Mae'r cynnydd a wneir dros dymor yn gyfyngedig iawn gyda sgiliau addysgol y plentyn yn cael ei effeithio yn sylweddol a thystiolaeth glir o hynny i'w weld yn yr asesiadau safonedig/cwricwlaidd yn yr ysgol.</p>	Cyfuniad o'r uchod	

Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad - Gadael

(D.S. Dim ond angen cyfarfod un o'r meini prawf gyda sêr)

Meini prawf	Tystiolaeth	Mesur
Mae'r ysgol wedi gwneud defnydd adeiladol o fewnbwn y Tîm ac wedi addasu strategaethau yn effeithiol i gynorthwyo cynhwysiad y disgybl.	<ul style="list-style-type: none"> • Map darpariaeth • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad • CAU/CDU 	
Mae effaith yr anhawster yn achlysurol ac mae'r plentyn yn gwneud cynnydd disgwylidig o ran sefydlogi ymddygiad, meithrin a defnyddio sgiliau hunan reolaeth, datblygu sgiliau emosiynol	<ul style="list-style-type: none"> • Holiadur Athrawon wedi ei adolygu • Proffil Boxall wedi ei adolygu 	
Mae'r proffiliau ymddygiad (e.e. Holiadur Athrawon, Proffil Boxall) yn dangos cynnydd pendant	<ul style="list-style-type: none"> • Holiadur Athrawon wedi ei adolygu • Proffil Boxall wedi ei adolygu 	
Bellach nid yw anawsterau ymddygiadol ac emosiynol y person ifanc yn cael eu hystyried yn sylweddol ac ni theimlir eu bod yn effeithio'n rheolaidd ar eu gallu i ddygymod gyda'r cwricwlwm, amgylchedd dosbarth a gofynion cymdeithasol amgylchedd yr ysgol.	Cyfuniad o'r uchod	
Mae'r plentyn wedi datblygu'n ddigonol o ran lefel y gefnogaeth sydd ei angen i wneud tasgau yn y dosbarth. Gallant wneud tasgau sydd wedi eu gwahaniaethu yn briodol gydag annibyniaeth y mwyafrif o'r amser gyda chefnogaeth achlysurol.	Cyfuniad o'r uchod	
Mae'r plentyn wedi datblygu yn ddigonol o ran hyder a chymdeithasoliad. Er enghraifft, gallant gymdeithasu gyda'u cyfoedion o fewn amseroedd di-strwythur – priodol o ran oed am gyfnodau penodol.	Cyfuniad o'r uchod	
* Mae cyfnod y ddarpariaeth benodol wedi dod i ben a bydd y Fforwm Ymddygiad yn ystyried darpariaeth arall ar ei gyfer/ei chyfer	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad/ Seicolegydd Addysgol 	
* Ar sail y dystiolaeth uchod, consensws gan y rhieni, staff a gweithwyr proffesiynol eraill fod y plentyn yn defnyddio strategau i'w alluogi i ddilyn y cwricwlwm er gwaetha'r anawsterau penodol sydd ganddynt.	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad • Gwybodaeth o adolygu CDU 	
* Gwnaed diagnosis gwahanol o anhawster sylfaenol y plentyn/person ifanc, ac mae'r holl asiantau a gofalwyr yn cytuno fod darpariaeth/cefnogaeth arall yn fwy priodol.	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad • Gwybodaeth o adolygu CAU/CDU 	
* Mae'r plentyn wedi bod yn cael cefnogaeth am gyfnod sylweddol (e.e. 12 mis+) ac mae tystiolaeth o brofion safonedig, asesiadau cwricwlwm, proffiliau ymddygiad a barn rhieni, staff, a gweithwyr proffesiynol eraill na fu llawer neu unrhyw gynnydd.	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad • Gwybodaeth o adolygu'r CAU/CDU 	
* Mae'r plentyn wedi dangos gwrthwynebiad parhaus i'r gefnogaeth a gynigir.	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad/Ysgol 	

Opsiynau pellach (rhowch gylch):

Parhau gyda'r gefnogaeth bresennol	Cau'r achos i'r Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad	Cais i drosglwyddo'r achos i Dîm Integredig maes _____
------------------------------------	---	--

Canolfan Cynnal Ymddygiad – Mynediad

	Meini Prawf	Tystiolaeth	Mesur (Fforwm yn unig)
Gweithredu Ysgol	Mae gan yr Ysgol systemau ysgol gyfan yn eu lle i gynnal ymddygiad da e.e. grwpiau targedu Talkabout	<ul style="list-style-type: none"> • Map Darpariaeth Ysgol Gyfan • Gwybodaeth Ffurflen Gyfeirio • Gwybodaeth yn dilyn mewnbwn y Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad 	
Gweithredu Ysgol a Mwy	Mae'r disgybl wedi cael mewnbwn gan Athrawon Arbenigol/Swyddog y Tîm Cynnal Ymddygiad yn dilyn cael ei gyfeirio at y Fforwm Ardal ADYaCh ac mae'r argymhellion wedi eu dilyn ar lefel dosbarth/ysgol gyfan.	<ul style="list-style-type: none"> • Cofnod o Ymgynghori GSA • Cynllun Addysg/Ymddygiad Unigol/Cynllun Datblygu Unigol wedi ei adolygu • Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad yn y Fforwm 	
Asesiadau Ymddygiad/ Datblygiad Emosiynol a Cymdeithasol	Gwybodaeth o broffilio penodol yn dangos fod ymddygiad y disgybl yn cael effaith sylweddol a rheolaidd ar ei c/chynhwysiad addysgol, cymdeithasol ac emosiynol y rhan fwyaf o'r amser	<ul style="list-style-type: none"> • Holiadur Athrawon Gwasanaeth Cynnal Ymddygiad <p><i>a/neu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Proffil Boxall <p><i>a/neu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth am asesiad neu fewnbwn gan asiantaeth arall perthnasol (e.e. CAMHS, Gwasanaethau Cymdeithasol) 	
Gwahaniaethu	Mae'r dystiolaeth yn dangos fod angen amgylchedd dysgu sydd wedi ei addasu yn sylweddol yn barhaus ac mae'r disgybl angen mewnbwn oedolyn i ddilyn pob cyfle addysgol a gynigir.	Cyfuniad o'r Uchod	
Cynnydd dros amser	Mae'r disgybl yn parhau i gael anawsterau dwys a chymhleth gydag ymddygiad/datblygiad emosiynol er gwaethaf i'r ysgol dargedu anghenion y plentyn dros gyfnod o ___ ar y cyd a'r Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad Mae'r cynnydd a wneir dros dymor yn gyfyngedig iawn gyda sgiliau addysgol y plentyn yn cael ei effeithio gan ymddygiad heriol iawn yn sylweddol a thystiolaeth glir o hynny i'w weld yn yr asesiadau safonedig/cwricwlaidd yn yr ysgol.	Cyfuniad o'r uchod	

Uned Cynnal Ymddygiad - Gadael

(D.S. Dim ond angen cyfarfod un o'r meini prawf gyda sêr)

Meini prawf	Tystiolaeth	Mesur
Mae effaith yr anhawster wedi lleihau yn fawr ac mae'r plentyn yn gwneud cynnydd disgwylidig o ran sefydlogi ymddygiad heriol, ennyn sgiliau hunan reolaeth, datblygu sgiliau emosiynol	<ul style="list-style-type: none"> Holiadur Athrawon wedi ei adolygu Proffil Boxall wedi ei adolygu 	
Mae'r proffiliau ymddygiad (e.e. Holiadur Athrawon, Proffil Boxall) yn dangos cynnydd pendant	<ul style="list-style-type: none"> Holiadur Athrawon wedi ei adolygu Proffil Boxall wedi ei adolygu 	
Bellach nid yw anawsterau ymddygiadol ac emosiynol y person ifanc yn cael eu hystyried yn gymedrol/difrifol ac ni theimlir eu bod yn effeithio'n eang ar eu gallu i ddygymod gyda'r cwricwlwm, amgylchedd dosbarth a gofynion cymdeithasol amgylchedd yr ysgol.	Cyfuniad o'r uchod	
Mae'r plentyn wedi datblygu'n ddigonol o ran lefel y gefnogaeth sydd ei angen i wneud tasgau yn y dosbarth. Gallant wneud tasgau sydd wedi eu gwahaniaethu yn briodol gydag annibyniaeth y mwyafrif o'r amser gyda chefnogaeth ysgol.	Cyfuniad o'r uchod	
Mae'r plentyn wedi datblygu yn ddigonol o ran hyder a chymdeithasoliad. Er enghraifft, gallant gymdeithasu gyda'u cyfoedion o fewn amseroedd di-strwythur – priodol o ran oed am gyfnodau penodol.	Cyfuniad o'r uchod	
* Mae cyfnod y ddarpariaeth benodol wedi dod i ben a bydd y Fforwm Ymddygiad yn ystyried darpariaeth arall ar ei gyfer/ei chyfer (e.e. drwy Asesiad Statudol??)	<ul style="list-style-type: none"> Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad/ Seicolegydd Addysgol 	
* Ar sail y dystiolaeth uchod, consensws gan y rhieni, staff a gweithwyr proffesiynol eraill fod y plentyn yn defnyddio strategaethau i'w alluogi i ddilyn y cwricwlwm er gwaetha'r anawsterau penodol sydd ganddynt.	<ul style="list-style-type: none"> Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad Gwybodaeth o adolygu CDU 	
* Gwnaed diagnosis gwahanol o anhawster sylfaenol y plentyn/person ifanc, ac mae'r holl asiantau a gofalwyr yn cytuno fod darpariaeth/cefnogaeth arall yn fwy priodol.	<ul style="list-style-type: none"> Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad Gwybodaeth o adolygu CAU/CDU 	
* Mae'r plentyn wedi bod yn cael cefnogaeth am gyfnod sylweddol (e.e. 12 mis+) ac mae tystiolaeth o brofion safonedig, asesiadau cwricwlwm, proffiliau ymddygiad a barn rhieni, staff, a gweithwyr proffesiynol eraill na fu llawer neu unrhyw gynnydd.	<ul style="list-style-type: none"> Gwybodaeth gan y Tîm CY Gwybodaeth o adolygu'r CAU/CDU 	
* Mae'r plentyn wedi dangos gwrthwynebiad parhaus i'r gefnogaeth a gynigir.	<ul style="list-style-type: none"> Gwybodaeth gan y Tîm Cynnal Ymddygiad/Ysgol 	

Opsiynau pellach:

Parhau gyda'r gefnogaeth bresennol	Dod a'r gefnogaeth Uned i ben a pharhau gyda mewnbyn i'r Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad yn y Prif Lif	Cau'r achos i'r Tîm Integredig Cynnal Ymddygiad	Cais i drosglwyddo'r achos i Dîm Integredig maes _____	Trosglwyddo i'r Panel Traws Sirol
------------------------------------	--	---	--	-----------------------------------

Gwasanaeth Lles Addysg

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn cyd-weithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i ddarparu cymorth proffesiynol o safon i blant, pobl ifanc, teuluoedd ag ysgolion fel y gall plant a phobl ifanc elwa o'r ddarpariaeth addysgol a ddarperir ar eu cyfer. Ein nod yw gwella presenoldeb a thrwy hynny cyrhaeddiad addysgol ein pobl ifanc.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol drwy sicrhau ein bod yn;

- Ymchwilio i'r rhesymau dros absenoldeb o'r ysgol.
- Cynnig gwybodaeth a chanllawiau.
- Cynnal ymyriadau a fydd wedi eu trefnu.
- Rhoi cyngor i deuluoedd ar wasanaethau cymorth arbenigol eraill.
- Gwneud atgyfeiriadau i wasanaethau priodol yn ôl y gofyn.
- Rhybuddio, dirwyo ac erlyn yn unol â'r drefn gytunedig.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd cyffredinol mewn canran presenoldeb.
- Cynnydd yn y nifer o ysgolion sydd yn perfformio yn uwch na'r canolrif o gymharu ag ysgolion sydd yn yr un teulu cinio ysgol am ddim.
- Presenoldeb Gwynedd ac Ynys Môn yn uwch na gweddill awdurdodau Cymru.

4. Rôl y Gwasanaeth Lles Addysg

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn darparu cymorth i ysgolion, disgyblion a rhieni i sicrhau presenoldeb rheolaidd ac i ddatrys problemau sy'n ymwneud ag absenoldeb. Mae'r Gwasanaeth yn ymgysylltu ag asiantaethau eraill ac yn darparu cysylltiad pwysig rhwng y cartref a'r ysgol, gan helpu rhieni ac athrawon i weithio mewn partneriaeth fel y gall disgyblion elwa ar y cyfleoedd addysgol sydd ar gael yn lleol.

Mae'r Swyddog Lles Addysg yn gweithredu ar ran yr awdurdod lleol gan sicrhau fod rhieni yn cydymffurfio â'u dyletswydd i ddarparu addysg briodol i'w plant. Prif swyddogaeth y Gwasanaeth Lles Addysg yw gwella presenoldeb cyffredinol a lleihau absenoldeb parhaus ym mhob ysgol a darpariaeth addysg amgen.

Yn ogystal mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn cyflawni dyletswyddau eraill megis,

- rheoleiddio cyflogaeth plant a thrwyddedau perfformio ar gyfer plant o oedran ysgol;
- helpu i drefnu darpariaeth addysgol amgen ar gyfer disgyblion unigol;
- cynghori ar blant sy'n cael eu haddysgu y tu allan i'r ysgol; a
- chynghori ar ddiogelu plant mewn addysg.

Prif Amcanion y Gwasanaeth Lles Addysg

Prif amcanion y Gwasanaeth Lles Addysg fydd gweithio mewn partneriaeth ag ysgolion, disgyblion, rhieni a chymunedau i sicrhau hawl i addysg a phresenoldeb rheolaidd. Bydd y Gwasanaeth yn cyfrannu at ymdrech yr

awdurdod lleol a'r ysgolion i wella canlyniadau i blant ac yn anelu at gydweithio'n effeithiol a rhwydweithiau o asiantaethau sy'n darparu addysg, iechyd a gwasanaethau cymdeithasol i blant a phobl ifanc.

Byddwn yn cyflawni'r amcanion uchod drwy;

- hyrwyddo a chefnogi polisiau presenoldeb ysgol gyfan;
- darparu cyngor ar arferion da sydd wedi ennill eu plwyf;
- gweithio gyda staff yr ysgol, disgyblion, rhieni a phobl berthnasol eraill ar raglenni i geisio gwella lefelau presenoldeb;
- cyflawni gwaith unigol gyda disgyblion;
- cyflawni gwaith sy'n canolbwyntio ar y teulu;
- gweithredu camau statudol ar ran yr awdurdod lleol;

5. Strwythur Staffio'r Gwasanaeth Lles Addysg

Er mwyn sicrhau fod y Gwasanaeth Lles Addysg yn cyflawni'r prif amcanion mae strwythuro staffio'r gwasanaeth fel a ganlyn.

Uwch Swyddog Lles

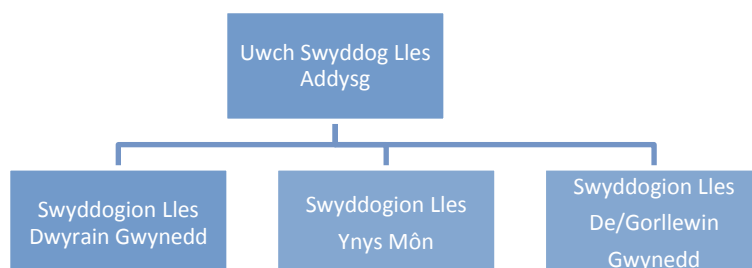
- Mae un Uwch Swyddog Lles yn weithredol yng Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'n parhau i weithredu fel Swyddog Lles ond gyda nifer llai nag arfer o ysgolion.
- Mae'r Uwch Swyddog â chyfrifoldeb dros ddarparu goruchwyliaeth a chynghor proffesiynol rheolaidd i weddill y Swyddogion Lles.
- Mae'n cynhyrchu adroddiadau rheolaidd fydd yn crynhoi arfer effeithiol a llai effeithiol ar draws yr awdurdodau ac yn llunio, gweithredu, monitro ac adolygu cynlluniau gwella'r gwasanaeth.
- Rôl yr Uwch Swyddog Lles yw cynorthwyo ysgolion i hunan arfarnu, cynllunio a gwella presenoldeb. Ynghyd â'r hunan arfarniad blynyddol a data presenoldeb dros dreigl mae'r Uwch Swyddog Lles yn targedu ysgolion gan weithio'n ymgynghorol ar strategaethau gwella.

Swyddogion Lles

Mae Swyddogion Lles dynodedig ar gyfer pob ysgol. Mae pob Swyddogion Lles yn ymateb i gyfeiriadau yn ffordd a ddiffinnir yn y gyfadran "Ymateb y Gwasanaeth Lles Addysg i Gyfeiriad". Yn ogystal ag ymateb i gyfeiriadau mae disgwyl iddynt ymwneud â dyletswyddau amrywiol eraill megis rheoleiddio cyflogaeth plant, trwyddedau perfformio ar gyfer plant o oedran ysgol a chynghori ar ddiogelu plant mewn addysg.

Er wedi eu lleoli ac yn gysylltiedig ag ysgolion mae'r Swyddogion Lles yn rhan o dîm ar lefel 3 ardal, Ynys Môn, Dwyrain Gwynedd, De/Gorllewin Gwynedd.

Llifiart Strwythur Staffio

6. Lleoliad Gwaith

Lleolir Swyddogion Lles o fewn Ysgolion Uwchradd. Mae hyn yn arwain at well defnydd o amser, gwell perthynas weithio ag ysgolion a threfniadau mwy effeithiol ar gyfer mynediad at ddata a chofnodi gwaith.

Byddant angen:

- Ystafell ddynodedig addas o fewn yr ysgol.
- Mynediad at ffôn.
- Mynediad i'r we.
- Lle i storio ffeiliau.

7. Ymateb i Ddiffyg Presenoldeb

Ymateb Ysgolion

- Sicrhau fod polisi presenoldeb a phrydlondeb yr ysgol yn gyfredol.
- Cofnodi presenoldeb a phrydlondeb yn ofalus.
- Cysylltu â'r cartref drwy ffôn, llythyr neu gyfarfod.
- Gweithio gyda rhieni.

Cymorth Gwasanaeth Lles Addysg

- Gwasanaeth Lles yn gweithio mewn rôl ymgynghorol ag ysgolion i dreialu strategaethau amgen.
- Cefnogi ysgolion i chwilio am wasanaeth neu gymorth asiantaethau eraill addas.
- Cydweithio ag ysgolion i lunio adnoddau rhagweithiol.
- Cynnal cyfres o weithgareddau yn ystod gwyliau ysgol fyddai'n hybu presenoldeb, prydlondeb a lles drwy bontio â'r cartref.

Cyfeiriad i'r Gwasanaeth Lles Addysg

- Cyfeiriadau yn seiliedig ar lefel presenoldeb a phrydlondeb disgybl.
- Ffurflen gyfeirio wedi ei chwblhau.
- Ysgol wedi ymdrechu i gysylltu â chartref y disgybl drwy ffôn, llythyr neu gyfarfod.

Gwaith y Swyddog Lles Addysg

- Llunio cynllun i ymateb i ddiffyg presenoldeb neu brydlondeb y disgybl.
- Canolbwyntio ar gydweithio â phlant a theuluoedd.
- Gosod cyfnod ymyrraeth pendant.
- Adolygu a gwerthuso effeithiolrwydd unrhyw ymyrraeth yn gyson.
- Cofnodi'n gyson ac effeithiol.
- Trafod unrhyw bryderon â'r Swyddog Lles Ardal mewn sesiynau goruchwyliaeth.
- Adrodd yn ôl i ysgolion yn rheolaidd.

Erlyn Rhieni

- Gweithredu pwerau erlyn rhieni trwy'r Llysoedd Ynadon dan Adran 444 o Ddeddf Addysg 1996

8. Dyletswyddau Ysgolion

Cyfrifoldeb yr ysgol yw sicrhau presenoldeb ac fe ddylai ysgolion ystyried y ffurf fwyaf effeithiol o ddefnyddio a chyd weithio â'r Swyddog Lles Addysg. Mae'r Swyddog Lles Addysg yn ddarparwr gwasanaeth i ysgolion ac yn gweithio fel pwynt cyswllt rhwng cartref ag ysgol. Bydd gan bob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn Swyddog Lles dynodedig fydd â dyletswydd i ymweld yn rheolaidd.

Mae amser y Gwasanaeth Lles Addysg yn brin, felly dylai ysgolion sicrhau bod trefniadau clir ar waith ynglŷn â sut a phryd y gwneir cyfeiriadau a sicrhau bod pob aelod staff yn deall y gweithdrefnau. Cyn cyfeirio, mae'n rhaid i ysgol:

- ddefnyddio ei holl weithdrefnau ei hun er mwyn delio ag absenoldeb;
- ddefnyddio ffurflen gyfeirio bob amser fel bod cofnod ysgrifenedig o bresenoldeb y disgybl, ei brydlondeb, ei gryfderau a'i wendidau, ei berthynas gyda'i gyfoedion a'i athrawon, ei gysylltiad ag asiantaethau allanol nawr neu yn y gorffennol ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall

9. Hunan Arfarnu a Chynllunio ar Gyfer Gwella Presenoldeb ar Lefel Ysgol

Mae'n ofynnol ar i bob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn hunan arfarnu ei gweithdrefnau i sicrhau presenoldeb yn flynyddol. Darperir patrymlun syml ar gyfer gwneud hyn ac fe'i cesglir ai dadansoddir gan yr Uwch Swyddog Lles Addysg. Gweler **Atodiad 1**

Mae'r wybodaeth o'r Hunan Arfarniad ynghyd â data perfformiad dros dreigl yn cynorthwyo'r Gwasanaeth Lles i dargedu'n fwy effeithiol unrhyw gymorth ac arweiniad a ellir ei roi i ysgolion.

10. Cofrestr Presenoldeb yn yr Ysgol

Mae Rheoliadau Addysg (Cofrestru Disgyblion) (Cymru) 2010 yn ei gwneud hi'n ofynnol i ysgolion gofrestru presenoldeb disgyblion ddwywaith y dydd; ar ddechrau'r sesiwn fore ac unwaith yn ystod sesiwn y prynhawn. Hwyrach y gofynnir i'r ysgol gyflwyno'r gofrestr mewn llys fel tystiolaeth mewn achos am absenoldeb. Gall hefyd gyfrannu gwybodaeth at adroddiadau diwedd tymor, cofnodion cyrhaeddiad a geirdaon disgyblion sy'n gadael. Mae system gofrestru gywir a chyson yn hanfodol er mwyn mynd i'r afael â phresenoldeb a phrydlondeb gwael mewn ysgol. Mae'n hollbwysig bod disgyblion yn ymwybodol bod cofrestru'n rhan bwysig o'r diwrnod ysgol.

Dylai pob aelod staff sy'n rhan o'r broses gofrestru fod yn ymwybodol bod y gyfraith yn benodol ynglŷn â threfniadau cadw cofrestri. Mae marcio a chadw'r gofrestr yn bwysig dros ben.

Ystyr absenoldeb heb ei awdurdodi yw absenoldeb heb ei gymeradwyo gan un o gynrychiolwyr awdurdodedig yr ysgol, ac mae'n cynnwys pob absenoldeb heb esboniad. Bydd yna adegau pan fydd yr ysgol yn awdurdodi absenoldeb disgybl, ac felly ystyrir nad oes unrhyw drosedd wedi'i chyflawni. Felly, mae penderfyniad yr ysgol i awdurdodi neu wrthod awdurdodi absenoldeb yn ffactor hollbwysig wrth i'r awdurdod lleol benderfynu a yw am erlyn rhieni gan fod erlyniad yn bosibl ar gyfer absenoldebau anawdurdodedig yn unig.

Mae'n bwysig bod ysgolion yn ofalus wrth awdurdodi absenoldeb. Os yw'r ysgol yn amau'r esboniad a roddir gan rieni, dylid ymchwilio ymhellach i'r absenoldeb a gwrthod ei awdurdodi hyd nes i'r mater gael ei ddatrys yn foddhaol yn nhyb yr ysgol. Mae penderfyniad yr ysgol i awdurdodi absenoldeb ai peidio yn ffactor hollbwysig wrth bennu i ba raddau y bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cymryd rhan. Os yw'r ysgol wedi awdurdodi absenoldeb disgybl, yn ôl y gyfraith ni fydd gan y rhieni achos i'w ateb.

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg ar gael i gynnig cyngor ag arweiniad i ysgolion ar y drefn gofrestru presenoldeb. Cyfrifoldeb yr ysgol yw cwblhau'r gofrestr. Disgwylir i bob ysgol gadw fersiwn ddigidol o gofrestr yr ysgol sydd yn gyfredol ar ddiwedd pob diwrnod.

11. Polisi Presenoldeb yn yr Ysgol

Anogir ysgolion i ddatblygu polisi ysgol gyfan ar bresenoldeb mewn ymgynghoriad â staff, llywodraethwyr, rhieni a disgyblion, gan ystyried canllawiau Llywodraeth y Cynulliad ar Gynnwys a Chynorthwyo Disgyblion ac arferion da a nodir gan yr awdurdod lleol.

Dylai'r polisi hwn:

- roi blaenoriaeth uchel i bresenoldeb a phrydlondeb;
- sicrhau cydymffurfiad â'r holl ofynion statudol;
- sicrhau bod gwybodaeth glir yn cael ei chyfathrebu'n rheolaidd i rieni a disgyblion;
- casglu data presenoldeb a gwneud defnydd effeithiol ac adeiladol ohono;
- darparu canllawiau clir i staff ar y broses gofrestru a materion cysylltiedig fel categoreddio absenoldeb yn briodol;
- cynnwys gweithdrefnau clir i nodi ac ymchwilio i bob achos o absenoldeb a diffyg prydlondeb;
- cydnabod pwysigrwydd ymyrraeth gynnar;
- gwneud darpariaeth ar gyfer cyswllt ar ddiwrnod cyntaf yr absenoldeb;
- monitro triwantiaeth ar ôl cofrestru trwy gymryd cofrestru dosbarth a hap wiriadau;
- bod yn wylidwrus ar adegau hollbwysig (e.e. trosglwyddo rhwng Cyfnodau Allweddol 2/3);
- nodi amrywiaeth o strategaethau i fynd i'r afael ag absenoldeb/diffyg prydlondeb;
- darparu hierarchaeth glir a dealladwy o gosbau;
- datblygu cynlluniau cymell presenoldeb sy'n cydnabod cyraeddiadau presenoldeb disgyblion;
- ystyried gosod targedau ar gyfer unigolion, dosbarthiadau, grwpiau blwyddyn ac ati;
- sefydlu gweithdrefnau ar gyfer adnabod ac ailintegreiddio disgyblion sydd wedi bod yn absennol dros gyfnod hir;
- darparu ar gyfer cyfarfodydd strwythuredig rheolaidd rhwng staff yr ysgol a'r Gwasanaeth Lles Addysg;
- sicrhau bod yr ysgol yn cymryd camau rhesymol cyn gwneud atgyfeiriad priodol i'r Gwasanaeth Lles Addysg;
- pwysleisio i rieni bwysigrwydd parhad dysgu, yn enwedig mewn perthynas â gwyliau teuluol yn ystod y tymor (prin yw'r absenoldeb ar gyfer gwyliau yn ystod y tymor y dylai ysgolion ei ganiatáu);
- defnyddio cyfleoedd fel nosweithiau rhieni a phrosbectws yr ysgol i atgoffa rhieni bolisi'r ysgol ar bresenoldeb;
- cynnwys llywodraethwyr;
- nodi uwch aelod staff allweddol â chyfrifoldeb cyffredinol dros bresenoldeb;
- sicrhau bod arferion da'n cael eu nodi a'u rhannu;
- cael ei fonitro a'i adolygu'n rheolaidd; a
- cymryd camau i greu diwylliant sy'n annog presenoldeb, gan fynd i'r afael ag achosion presenoldeb gwael yn yr ysgol fel bwlio, hiliaeth, y cwricwlwm ac ati.

12. Gweithio gyda Rhieni

Mewn sawl ffordd, mae absenoldeb a gymeradwyir gan rieni'n anoddach i'w nodi nag unrhyw fath arall o absenoldeb. Mae'r math hwn o absenoldeb yr un mor niweidiol i brofiad addysgol y disgybl ag unrhyw fath arall o absenoldeb. Mewn llawer o achosion, mae'r rhieni'n teimlo eu bod yn cadw eu plentyn o'r ysgol am resymau dilys. Hwyrach y byddant yn teimlo eu bod yn diogelu eu plentyn. Pan fo staff yr ysgol yn teimlo bod yna batrwm o absenoldeb, mae'n hanfodol eu bod yn gweithio'n agos gyda gwasanaethau cymorth iechyd, cymdeithasol ac addysg i sicrhau bod yr ymyrraeth fwyaf priodol ac effeithiol ar gael i'r disgybl a rhieni.

Hwyrach y bydd rhieni plant o wahanol ddiwyllianau'n teimlo nad yw'r ysgol yn amgylchedd diogel neu addas i'w plant. Mae'n hollbwysig bod ysgolion yn ymchwilio ac yn ceisio adnabod materion diwyllianol a all atal disgybl rhag mynychu'r ysgol.

Mae prydlondeb disgybl yn ofyniad cyfreithiol ac mae rhieni/gofalwyr disgybl sy'n aml yn hwyr yn euog o droseidd. Mae'r gyfraith yn ystyried bod yn hwyr yn aml (ar ôl Cofrestru) yr un fath â phresenoldeb afreolaidd, a gall rhieni gael eu herlyn os na chaiff y broblem ei datrys.

Gall rhieni wneud llawer i wella presenoldeb a phrydlondeb eu plant. Dylai ysgolion a'r Gwasanaeth Lles Addysg weithio gyda rhieni i'w helpu a'u hannog i:

- ddangos diddordeb ym mywyd a gwaith ysgol eu plentyn;
- mynychu nosweithiau rhieni a digwyddiadau eraill yn yr ysgol lle bo'n bosibl;
- sicrhau bod eu plentyn yn cwblhau ei waith cartref ac yn mynd i'r gwely ar adeg briodol;
- bod yn ymwybodol o lythyrau y mae eu plentyn yn dod â nhw adref o'r ysgol gyda nhw;
- sicrhau bod eu plentyn yn cyrraedd yr ysgol ar amser bob dydd;
- sicrhau nad yw eu plentyn yn colli ysgol oni bai bod rhesymau na ellir eu hosgoi neu resymau y gellir eu cyfiawnhau, fel salwch neu ddiwrnodau a neilltuir ar gyfer defodau crefyddol;
- rhoi gwybod i'r ysgol cyn gynted â phosibl - ar y bore cyntaf os yw'n bosibl - am unrhyw absenoldeb;
- cadarnhau hyn yn ysgrifenedig pan fo'r plentyn yn dychwelyd i'r ysgol;
- ceisio osgoi trefnu gwyliau teuluol yn ystod y tymor;
- siarad â'r ysgol os ydynt yn poeni efallai bod eu plentyn yn gyndyn i fynd i'r ysgol.

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cynnal nifer o weithgareddau yn flynyddol ar gyfer addysgu a chefnogi rhieni i wella presenoldeb a phrydlondeb eu plant. Bydd gweithgareddau hefyd yn cael ei gynnal ar gyfer y disgyblion gyda'r bwriad o sefydlu perthynas weithio positif. Bydd y gweithgareddau yn cael eu cynllunio gan y Swyddogion Lles Ardal ac yn cael eu cynnal a'u cyflwyno yn ystod gwyliau ysgol gan bob aelod o'r Gwasanaeth.

13.Y Broses Gyfeirio

Dylid dadansoddi'r data presenoldeb cyn cyfarfod â'r Swyddog Lles Addysg. Cyn derbyn cyfeiriad am waith bydd y Swyddog Lles Addysg yn edrych am dystiolaeth bod yr ysgol wedi gwneud ymdrech i fynd i'r afael â'r mater presenoldeb trwy:

- gamau gweithredu gan y tiwtor dosbarth fel rhan o'i ddyletswyddau o ddydd i ddydd
- cynnwys eraill yn yr ysgol e.e. Pennaeth Blwyddyn, Pennaeth ac ati; a
- cysylltiad â rhieni.

Bydd Gwasanaeth Lles Addysg yn gofyn i ysgolion gyflwyno'r wybodaeth ganlynol ar ffurf taflen gyfeirio fel rhan o gyfeiriad am wasanaeth:

- gwybodaeth am y disgybl e.e. enw, oedran, dyddiad geni, grŵp blwyddyn/dosbarth, rhyw, tarddiad ethnig, iaith heblaw Saesneg/Cymraeg, gofynion unrhyw ddefodau crefyddol, cyfeiriad os yw'n wahanol i gyfeiriad rhieni/gofalwyr ac ati;
- asesiad o'r disgybl gan yr ysgol e.e. gallu, hanes academaidd, meysydd sy'n peri anhawster, rheswm dros gyfeirio, manylion presenoldeb ac ati;
- gwybodaeth am rieni/gofalwyr, gan gynnwys eu dyddiadau geni;
- camau a gymerwyd gan yr ysgol i ddatrys anawsterau a chanlyniadau'r camau hyn;
- gwybodaeth berthnasol arall yn ymwneud â ffactorau sy'n cyfrannu ac unrhyw unigolion/asiantaethau eraill sy'n rhan o'r gwaith;
- materion risg e.e. materion diogelu, ymddygiad ymosodol neu drais yn y teulu neu gan ddisgybl;
- unrhyw wybodaeth arall sy'n berthnasol i'r achos.

Bydd Gwasanaeth Lles Addysg yn derbyn cyfeiriadau am wasanaeth pan fo:

- patrwm o bresenoldeb afreolaidd wedi datblygu;
- cyfnod o absenoldeb hirdymor wedi sefydlu;
- llythyrau a anfonwyd gan yr ysgol at y rhieni heb enyn fawr ddim ymateb os o gwbl;
- diffyg cydweithrediad gan rieni i sicrhau presenoldeb rheolaidd plentyn;
- patrwm o driwantiaeth ar ôl cofrestru yn parhau er gwaethaf ymdrechion yr ysgol i'w atal;

- rhiant yn tynnu disgybl o'r ysgol ar ôl mynegi bwriad i'w addysgu gartref, ond nad yw wedi dadgofrestru'r plentyn yn ffurfiol trwy hysbysu'r awdurdod lleol;
- disgybl yn cael ei dynnu o'r ysgol gan rieni sy'n symud i ardal arall ond nad yw'r ysgol yn derbyn cais am gofnodion y disgybl gan ysgol yn yr ardal newydd;
- mae plentyn wedi cyrraedd canran absenoldeb a osodir gan yr ysgol;
- patrwm o ddiffyg prydlondeb cyson (ar ôl cau'r gofrestr) wedi datblygu;
- materion lles penodol ac amlwg sy'n atal disgybl rhag cael mynediad i addysg;
- pryderon penodol yn ymwneud â materion amddiffyn plant, dylid atgyfeirio'r achosion hyn yn uniongyrchol i Swyddog Amddiffyn Plant yr ysgol.

14. Ymateb y Gwasanaeth Lles Addysg i Gyfeiriad

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn ymweld â chartref y disgybl o fewn 3 diwrnod gwaith i dderbyn y cyfeiriad. Yn dilyn yr ymweliad yma bydd y Swyddog Lles yn darparu ymateb ysgrifenedig ar ffurf adroddiad a'i thrafod gyda'r pennaeth/tiwtor blwyddyn o fewn 5 diwrnod gwaith. Lle na cheir ateb yn y cartref a lle nad yw'r rhieni wedi ymateb i gerdyn ymweld byddwn yn ysgrifennu llythyr (a chyflwyno copi i'r ysgol), ymweld â'r cartref gyda'r nos neu gysylltu â'r rhieni yn y gwaith.

Os na fydd presenoldeb y disgybl yn gwella ac os bydd pob ymdrech i gysylltu â'r rhieni/gofalwyr yn methu, gellir cyflwyno rhybudd swyddogol.

Materion a nodir gan y teulu / Camau penodol

Os yw salwch yn ffactor, bydd y Swyddog Lles Addysg yn cadarnhau'r problemau meddygol a nodir gan y plentyn/rhiant (yn enwedig os oes sawl atgyfeiriad wedi'i wneud ac os mai salwch yw'r esboniad a roddir am yr absenoldeb). Os teimlir nad yw'r rhieni wedi gofyn am gymorth meddygol priodol a bod yr absenoldeb yn parhau, gyda chydweithrediad y rhieni bydd yn gwneud atgyfeiriad i nyrs yr ysgol neu swyddog meddygol yr ysgol. Os nodir salwch fel asthma ysgafn, meigrin neu boenau mislif fel y rheswm dros absenoldeb aml neu barhaus, bydd angen cael barn feddygol nyrs yr ysgol neu swyddog meddygol yr ysgol.

Yn achos anghenion dysgu ychwanegol neu broblemau'n ymwneud â ffobia neu wrthod mynd i'r ysgol, bydd y Swyddog Lles Addysg yn ymgynghori â'r Cydlynwyr ADYaCh (ALENCo) i ystyried cyfeiriad i'r Athro/awes Anghenion Addysgol Ymgynghorol neu'r Seicolegwyr Addysg priodol. Hefyd, hwyrach y bydd angen i'r Swyddog Lles Addysg drafod gyda'r teulu a'r plentyn atgyfeiriad i'r CAMHS neu asiantaethau eraill os yw hynny'n briodol.

Os yw'r Gwasanaethau Cymdeithasol ynghlwm wrth y mater, bydd y Swyddog Lles Addysg yn cysylltu â'r gweithiwr cymdeithasol dynodedig i bennu meysydd o gyfrifoldeb ac i ystyried y posibilrwydd o ymweliad ar y cyd.

Yn dibynnu ar oedran, hwyrach y bydd angen i'r Swyddog Lles Addysg drafod gyda'r teulu a'r ysgol ddewisiadau eraill, fel darpariaeth addysg amgen.

Bydd y Swyddog Lles Addysg yn mynd i'r afael ag unrhyw faterion a nodir gan y plentyn a/neu'r teulu sy'n ymwneud ag unrhyw anawsterau a all atal presenoldeb rheolaidd, er enghraifft bwlio, problemau gyda'r cwricwlwm, perthynas athro/awes / disgybl, problemau domestig, cyni ariannol, camddefnyddio cyffuriau/alcohol ac ati, a llunio cynllun gweithredu gyda'r ysgol i ddatrys y problemau.

Mae asesu'n broses barhaus a hwyrach y bydd angen sawl ymweliad os bydd achosion cymhleth. Ar ôl yr asesiad cychwynnol, bydd y Swyddog Lles Addysg, mewn cydgysylltiad â staff yr ysgol ac asiantaethau eraill o bosibl, yn llunio cynllun gweithredu. Mewn rhai achosion, gall hyn olygu gweithio gyda rhieni i'w helpu i weld safbwynt yr ysgol, ac fel arall. Ystyrir bod datrys anghydfod rhwng yr ysgol a'r cartref a cheisio newid agweddau rhieni at addysg yn un o brif hanfodion y Gwasanaeth Lles Addysg.

15. Cadw cofnodion

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cadw cofnod cywir a gwrthrychol o'u gwaith parhaus gyda defnyddwyr gwasanaethau, ynghyd â manylion atgyfeiriadau a chanlyniadau.

Byddwn yn defnyddio ffurflenni safonol i hwyluso'r broses hon:

- ffurflen cyfeirio;
- ffurflen asesiad cychwynnol;
- ffeil achos;
- ffurflen crynodeb o gysylltiad;
- cofnod o oruchwyliaeth; a
- crynodeb terfynol

Mae llawer o waith y Gwasanaeth Lles Addysg ar bresenoldeb yn ymwneud â'r fframwaith deddfwriaethol, a gall arwain at ddarparu gwybodaeth i'r llysoedd pan fydd camau cyfreithiol yn cael eu cymryd. O dan y rhan fwyaf o amgylchiadau, disgwylir y byddai adroddiadau y gofynnwyd amdanynt am blentyn neu deulu penodol yn cael eu trafod gyda nhw cyn eu cyflwyno. Bydd pob Swyddog Lles Addysg yn cadw tystiolaeth ddogfennol o'r gwaith achos a gyflawnir.

16. Sicrhau Ansawdd Darpariaeth

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn ymroddedig i sicrhau gwasanaeth lles addysg o ansawdd i holl ddisgyblion, rhieni ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn ddiwahân. I'r perwyl yma byddwn yn sefydlu a dilyn;

- Trefn rheoli achosion sy'n ymgorffori system gyfeirio ffurfiol.
- Trefn rheoli achosion sy'n ymgorffori asesu, cynllunio, monitro a gwerthuso.
- Trefn ar gyfer cau achosion.

Bydd strwythur staffio'r gwasanaeth yn caniatáu i bob gweithiwr fod â mynediad rhwydd a hawdd i oruchwyliaeth effeithiol gan reolwr llinell. Bydd y rheolwr llinell â chyfrifoldeb dros reoli llwyth gwaith y gweithiwr ac arfarnu ac ymateb i adborth defnyddiwr gwasanaeth y gweithiwr.

Bydd pob Swyddog Lles Addysg yn cydweithio ag ysgolion er mwyn paratoi adroddiadau ar bresenoldeb a thriwantiaeth mewn ymgynghoriad ag Ysgolion. Ynghyd â hyn bydd yr Uwch Swyddog Lles yn paratoi adroddiadau tymhorol i'r timau rheoli addysg ar bresenoldeb a phrydlondeb o fewn nifer penodol o ysgolion.

17. Pwerau cyfreithiol i Sicrhau Presenoldeb Rheolaidd

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn gweithredu ar ran yr awdurdod lleol mewn perthynas â rhieni nad ydynt yn sicrhau presenoldeb rheolaidd eu plant yn yr ysgol neu rieni nad ydynt yn ymrestru eu plant mewn ysgol neu ddarpariaeth addysgol heblaw yn yr ysgol.

Ystyrir dwyn camau cyfreithiol yn erbyn rhieni fel rhan o ymyrraeth gyda theuluoedd.

18. Swyddogaethau a chyfrifoldebau

Mae sicrhau presenoldeb rheolaidd yn yr ysgol yn faes anodd sy'n dibynnu ar sefydlu a meithrin perthnasoedd gwaith agos rhwng rhieni, disgyblion, ysgolion, y Swyddog Lles Addysg a gweithwyr proffesiynol eraill sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc mewn lleoliadau cymdeithasol, addysgol a gofal iechyd.

Mae dealltwriaeth glir o rôl a chyfrifoldebau pob unigolyn yn rhan allweddol o unrhyw berthynas waith lwyddiannus ac mae'r adran hon, felly, yn mynd ati i egluro swyddogaethau a chyfrifoldebau'r sawl sy'n ceisio mynd i'r afael â materion presenoldeb.

Rhiant

O dan adran 7 o Ddeddf Addysg 1996, y rhiant sy'n gyfrifol am sicrhau bod ei blentyn o oedran ysgol gorfodol yn derbyn addysg llawn amser effeithlon sy'n addas i oedran, gallu a medr y plentyn ac unrhyw anghenion addysgol arbennig sydd ganddo. Gall yr addysg hon fod trwy bresenoldeb rheolaidd yn yr ysgol, darpariaeth amgen neu addysg yn y cartref o ddewis (gall y rhiant ddewis darparu addysg i'w blentyn).

Ysgol

Mae Rheoliadau Addysg (Cofrestru Disgyblion) Cymru 2010 yn ei gwneud hi'n ofynnol i ysgolion gofrestru presenoldeb disgyblion ddwywaith y dydd; ar ddechrau'r sesiwn fore ac unwaith yn ystod sesiwn y prynhawn. Mae cywirdeb y gofrestr yn bwysig er mwyn cefnogi unrhyw ymyriadau statudol gofynnol a all fod eu hangen. Dylid nodi bod methu cadw cofrestru cywir yn drosedd.

Awdurdod lleol

O dan adran 437 o Ddeddf Addysg 1996, mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd i sicrhau bod plentyn y maent yn gyfrifol amdano'n derbyn addysg addas, naill ai trwy bresenoldeb rheolaidd yn yr ysgol neu ddarpariaeth amgen.

Ym mis Medi 2009, cychwynnodd Llywodraeth y Cynulliad adran 436A o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006, sy'n ei gwneud hi'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i'w galluogi i ganfod (cyn belled ag y bo'n bosibl) plant sy'n byw yn eu hardal nad ydynt yn derbyn 'addysg addas'.

Dylai'r gwaith o weithredu'r ddyletswydd o dan adran 436A gael ei integreiddio gyda'r amrywiaeth ehangach o ddyletswyddau sydd gan awdurdodau lleol, gan gynnwys Deddf Plant 2004 (adrannau 25-29) a Diogelu Plant: Gweithio gyda'n Gilydd o dan Ddeddf Plant 2004 sy'n ceisio gwella canlyniadau, a diogelu a hyrwyddo lles plant. Dylai'r ddyletswydd newydd gryfhau ac ategu'r dyletswyddau cyfredol hyn.

Hysbysiadau Cosb Benodol (F.P.N.)

Mae presenoldeb rheolaidd a phrydlon disgyblion yn yr ysgol yn ofyn cyfreithlon ac mae'n hanfodol er mwyn galluogi disgyblion i wneud y gorau o'r cyfleoedd addysgol sydd ar gael iddynt. O dan y gyfraith, cyflawnir trosedd os yw rhiant/gofalwr yn methu â sicrhau presenoldeb eu plentyn yn yr ysgol ac nad yw'r ysgol wedi awdurdodi'r absenoldeb.

Mae Adrannau 444A a 444B o Ddeddf Addysg 1996 yn amodi y gellir delio ag achosion penodol o absenoldebau heb eu hawdurdodi trwy hysbysiad cosb. Mae hysbysiad cosb yn ddirwy o hyd at £120 a gellir ei osod ar riant/gofalwr o ganlyniad i blentyn yn colli ysgol yn rheolaidd. Rhaid i hysbysiadau cosb gydymffurfio â holl ofynion y Ddeddf Hawliau Dynol a deddfwriaeth cyfleoedd cyfartal.

Cynghorau Gwynedd ac Ynys Môn sydd â'r prif gyfrifoldeb am ddatblygu'r protocol a bydd pob partner a enwir yn y Rheoliadau Addysg (Hysbysiadau Cosb) (Cymru) 2013 yn gweithredu yn unol â'r protocol a bydd y Gwasanaeth Lles Addysg (GLIA) yn cyflawni'r cyfrifoldeb ar ran yr Awdurdodau Lleol.

Bydd Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn parhau i ymchwilio i achosion o bresenoldeb afreolaidd gan ysgol a dilyn gwaith achos priodol, ac yn rhoi cychwyn ar gamau cyfreithiol os yn briodol. Fodd bynnag, rhydd hysbysiadau cosb ddull o ymyrraeth gyflym y bydd Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn ei ddefnyddio i ddelio â materion o absenoldeb rheolaidd cyn iddynt hen sefydlu.

Gorchmynion Mynychu'r Ysgol (SAO)

Lle'n briodol bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn gwneud defnydd o Orchymyn Mynychu'r Ysgol. Byddwn yn ei defnyddio mewn achosion lle mae rhiant plentyn o oedran ysgol gorfodol yn methu profi bod y plentyn yn derbyn addysg addas a lle mae'r awdurdod o'r farn y dylai'r plentyn fynychu ysgol. Gellir defnyddio Gorchymyn Mynychu'r Ysgol i gyfarwyddo rhiant i anfon ei blentyn i ysgol benodol, a dylid ei ddefnyddio pan nad yw disgybl ar gofrestr unrhyw ysgol. Ni fyddwn yn ei ddefnyddio ar gyfer disgyblion sy'n mynychu ysgol yn afreolaidd.

Bydd y gorchymyn yn parhau mewn grym cyhyd ag y bo'r plentyn o oedran ysgol gorfodol. Os bydd y rhieni'n parhau i fethu cofrestru'r plentyn, gall yr awdurdod lleol ddewis atgyfeirio'r achos i'r Gwasanaethau Cymdeithasol i ystyried camau gofal.

Gorchymyn Goruchwyliaeth Addysg

Gellir defnyddio Gorchymyn Goruchwyliaeth Addysg i sicrhau presenoldeb rheolaidd yn yr ysgol, waeth a yw plentyn wedi ymrestru mewn ysgol ai peidio. Dylai hefyd sicrhau bod plentyn yn derbyn addysg llawn amser sy'n addas i'w oedran, ei allu, ei ddawn ac unrhyw anghenion addysgol arbennig sydd ganddo, a bod y rhiant a'r plentyn yn cael cymorth a chanllawiau digonol.

Mae gan awdurdod lleol ddyletswydd o dan adran 447 o Ddeddf Addysg 1996 i ystyried gwneud cais am Orchymyn Goruchwyliaeth Addysg cyn penderfynu a ddylid erlyn rhieni am bresenoldeb gwael neu fethu cydymffurfio ag Orchymyn Mynychu Ysgol. Gall awdurdod lleol wneud cais am Orchymyn Goruchwyliaeth Addysg yn lle neu yn ogystal ag erlyn y rhieni. Os bydd awdurdod lleol yn dewis peidio â gwneud cais am Orchymyn Goruchwyliaeth Addysg, dylai gofnodi/darparu tystiolaeth o'r ystyriaeth a'r rhesymau dros benderfynu na fyddai'n briodol.

Mae Gorchymyn Goruchwyliaeth Addysg yn rhoi dyletswydd ar awdurdod lleol i fod yn gyfrifol am gynghori, cefnogi a rhoi 'cyfarwyddiadau' i'r plentyn sy'n derbyn goruchwyliaeth a'i rieni mewn ffordd sy'n sicrhau bod y plentyn yn cael ei addysgu'n gywir. Mae'n rhaid i'r cyfarwyddiadau hyn gael eu diffinio gan yr awdurdod lleol a dylent geisio helpu i wella presenoldeb y plentyn (er enghraifft, gallai'r awdurdod lleol gyfarwyddo'r rhiant i fynychu cyfarfodydd yn yr ysgol dros gyfnod y gorchymyn, ei gwneud yn ofynnol i'r rhiant/plentyn hysbysu'r awdurdod lleol am ei gyfeiriad presennol neu ei gwneud yn ofynnol i'r rhiant fynychu dosbarthiadau rhianta).

Bydd Gwasanaeth Lles Addysg Gwynedd yn gwneud defnydd llawn o Orchymynion Goruchwyliaeth Addysg lle'n briodol i sicrhau cynnydd mewn presenoldeb.

Erlyn Rhieni

Mae'r Awdurdod yn cydnabod ei gyfrifoldeb mewn achos o absenoldebau difrifol a phan fo pob ymdrech arall rhesymol wedi methu, i erlyn rhieni trwy'r Llysoedd Ynadon dan Adran 444 o Ddeddf Addysg 1996.

Byddwn bob amser yn egluro goblygiadau cyfreithiol absenoldeb o'r ysgol yn gynnar iawn yn ystod unrhyw ymyrraeth ond yn ofalus i beidio tansilio'r dull cydweithredol o fynd i'r afael â phroblemau sylfaenol.

Mae erlyniad bob amser yn ymyrraeth wedi'i chynllunio. Drwy erlyn yn effeithiol mae modd diogelu hawl plentyn i addysg ac ymgysylltu mwy grymus â rhieni sydd wedi methu cydweithredu ag ymyriadau blaenorol i wella presenoldeb.

Er mwyn sicrhau fod proses erlyn yr awdurdod yn dryloyw, cyson a theg bydd pob Swyddog Lles yn ymgynghori â Swyddog Lles Ardal a Swyddog Cynhwysiad yr awdurdod cyn symud ymlaen i baratoi achos.

Byddwn yn ystyried erlyn pan fo presenoldeb disgybl wedi syrthio yn islaw 70% dros gyfnod o ddau dymor allai fod dros ddwy flwyddyn ysgol.

Ni ystyrir fod erlyn yn briodol:

- pan fo pryderon am iechyd meddwl y rhieni.
- os y byddai erlyn yn dwysáu sefyllfa anodd mae asiantaethau eraill yn ymwneud a hi.
- pan fo salwch wedi ei ardystio gan Feddyg.
- amgylchiadau penodol rhieni.

Anfonir hysbysiadau ffurfiol at rieni cyn dechrau cymryd camau cyfreithiol. Byddwn yn sicrhau fod ystod eang o strategaethau ataliol wedi ei gweithredu gan yr ysgol a'r Gwasanaeth Lles Addysg. Bydd tystiolaeth ysgrifenedig o'r strategaethau i'w cael o'r ffurflen gyfeirio ac o gofnodion achos y Gwasanaeth Lles Addysg.

Byddwn yn cynnal cyfarfod strategaeth fydd yn trafod yr achos gyda phob asiantaeth sydd yn gweithio gyda'r disgybl. Bydd effaith erlyn, ar y disgybl ar rhiant, yn cael ei drafod yn y cyfarfod yma ynghyd â chyfrifoldeb y rhieni dros absenoldeb y plentyn.

Byddwn yn ystyried ffactorau eraill megis:

- Pa mor wael yw'r lefel presenoldeb?
- A oes yna hanes o bresenoldeb gwael?
- A oes yna resymau dilys dros yr absenoldeb? e.e. bwlio, profedigaeth, materion emosiynol, materion meddygol
- A yw'r ysgol wedi awdurdodi'r absenoldeb; os felly, am ba reswm?
- A yw'r rhieni'n ymwybodol o'r absenoldeb?
- Faint o reolaeth/dylanwad sydd gan y rhieni dros y plentyn?
- Pa mor gydweithredol yw'r rhieni?
- Beth yw amgylchiadau'r teulu?
- Beth yw barn y plentyn ac i ba raddau y dylid ystyried hyn (e.e. oedran y plentyn)?
- Pa waith sydd eisoes wedi'i wneud gyda'r teulu? Pa mor effeithiol oedd y gwaith hwnnw?
- A oes yna ddigon o dystiolaeth i gefnogi erlyniad?
- A fyddai erlyniad yn datrys y broblem presenoldeb?
- A fyddai erlyniad er lles y cyhoedd?

Bydd pob Swyddog Lles Addysg yn paratoi isafswm o un erlyniad y flwyddyn. Nid yw hyn o reidrwydd yn golygu y bydd pob erlyniad yn cyrraedd y llys. Cyfrifoldeb y Swyddog Lles fydd paratoi achos.

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cyhoeddi adroddiad tymhorol i sylw ysgolion a thîm rheoli'r gwasanaeth ysgolion fydd yn crynhoi achosion o erlyn rhieni. Bydd yr adroddiad yn crynhoi pob ymyrraeth y mae'r ysgol a gwasanaeth lles wedi ei wneud cyn symud ymlaen i erlyn. Drwy'r adroddiad yma bydd modd i ysgolion rannu arferion da o safbwynt gweithdrefnau rhagweithiol a chael ei diweddarau parthed effeithiolrwydd gwaith erlyn y Gwasanaeth Lles Addysg.

Contractau Rhianta

Mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn cydnabod eu rôl mewn gweithio gydag ysgolion er mwyn llunio contractau rhianta ar gyfer disgybl sydd yn absennol neu'n cael ei gwahardd o'r ysgol yn gyson. Bydd y Gwasanaeth Lles yn cyfrannu drwy gyflwyno adroddiad ysgrifenedig ar bresenoldeb y disgybl ar hyn sydd wedi ei wneud eisoes i wella presenoldeb. Bydd yr adroddiad yma yn gymorth i lunio rhan o'r contract. Cyfrifoldeb ysgol fydd llunio'r contractau rhiantu yma.

Gorchmynion Rhianta

Nod Gorchmynion Rhianta yw helpu rhieni i fynd i'r afael ag ymddygiad problemus eu plentyn. Eu bwriad yw bod yn ddull cymorth yn hytrach na chosb.

Gall y llys gyflwyno Gorchmyn Rhianta o dan sawl set o amgylchiadau, gan gynnwys yn dilyn colfarn am drosedd o dan adran 443 neu 444 o Ddeddf Addysg 1996. Mae'n rhaid i'r llys fod yn fodlon y byddai'r Gorchmyn yn ddymunol er mwyn atal unrhyw drosedd pellach o dan yr adrannau hynny. Mae'r Gorchmyn Rhianta'n orchmyn ategol ac ni all fod yn ddeddfryd ar ei ben ei hun - felly, os caiff ei gyflwyno, bydd yn ychwanegol at unrhyw gosb arall a roddir.

Cyn cyflwyno Gorchmyn Rhianta mewn perthynas â phlentyn neu berson ifanc o dan 16 oed, mae'n rhaid i'r llys gael ac ystyried gwybodaeth am amgylchiadau'r teulu ac effaith debygol Gorchmyn ar yr amgylchiadau hynny. Fel arfer, mae'r wybodaeth hon ar ffurf adroddiad ysgrifenedig neu lafar a baratoir gan y Gwasanaeth Lles Addysg fel sy'n briodol. Dylai'r Gwasanaeth Lles Addysg gynnwys yr adroddiad hwn yng ngwybodaeth y llys.

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cyfrannu adroddiad ysgrifenedig neu lafar gogyfer a pharatoi Gorchmyn Rhianta.

19. Diogelu ac Amddiffyn Plant

Mae gan bob aelod o Wasanaeth Lles Addysg gyfrifoldeb i: -

- Helpu i nodi pryderon lles a dangosyddion camdriniaeth neu esgeulustod posibl mewn perthynas â phob disgybl yn gynnar, gan atgyfeirio'r pryderon hynny at yr asiantaeth briodol (y categorïau camdriniaeth yw camdriniaeth gorfforol, emosiynol, rhywiol ac esgeulustod)
- Gweithio gyda'r awdurdod lleol i sicrhau bod holl staff yr ysgol yn gyfarwydd â gweithdrefnau diogelu ac yn deall eu cyfrifoldebau
- Gweithio gyda'r awdurdod lleol i ddarparu cyngor a hyfforddiant yn ôl y gofyn
- Helpu asiantaethau amddiffyn plant i ymchwilio i gamdriniaeth ac i amddiffyn plant sydd "mewn perygl" yn ôl y gofyn
- Cynrychioli addysg mewn adolygiadau, grwpiau craidd a chynadleddau achos Amddiffyn Plant
- Lle bo'n briodol, gweithredu fel eiriolwr y plentyn
- Bod yn ymwybodol o faterion megis priodas dan orfod, masnachu mewn plant, diogelu plant y ffugiwyd eu salwch a diogelu plant rhag camdriniaeth mewn perthynas â chredoau eu bod wedi'u meddiannu gan ysbryd drwg.

Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008

Bydd holl staff y Gwasanaeth Lles Addysg yn cydymffurfio'n llawn â'r fersiwn ddiweddaraf o'r gweithdrefnau gan eu bod yn rhan hanfodol o'r agenda ehangach mewn perthynas â diogelu plant a phobl ifanc a hyrwyddo eu lles. Mae'r gweithdrefnau wedi'u hailysgrifennu a'u diwygio'n sylweddol i ystyried newidiadau mwy diweddar mewn polisi a deddfwriaeth.

Mae'r canllawiau ar gyfer y Gwasanaeth Lles Addysg yn nodi:

- Os oes yna bryder neu os gwneir honiad o gamdriniaeth mewn sefyllfa ysgol, dylid rhoi gwybod yn syth i'r pennaeth neu'r aelod staff uwch â chyfrifoldeb dros ddelio â materion amddiffyn plant a dylid dilyn gweithdrefnau'r ysgol.
- Os oes yna bryder neu os gwneir honiad o gamdriniaeth "y tu allan i'r sefyllfa ysgol", dylid dilyn yr un gweithdrefnau yn ddi-oed.

20. Cyflogaeth / Perfformiadau

Ceir manylion pellach am reoliadau Cyflogaeth Plant yn **Atodiad 2**

Cynhwysir y prif ddarpariaethau sy'n llywodraethu cyflogaeth plant yn adran 18 o Ddeddf Plant a Phobl Ifanc 1933. Gall is-ddeddfau Awdurdodau Lleol a wneir o dan Ddeddf 1933 osod amodau pellach ar yr oriau ac amgylchiadau gwaith a natur y gyflogaeth a ganiateir.

Er bod yr is-ddeddfau hyn yn gwahaniaethu o awdurdod i awdurdod mae'n rhaid i bob un gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth sylfaenol a'r egwyddor gyffredinol mai lles y plentyn yw'r ystyriaeth bwysicaf. Mae'r Rhwydwaith Cenedlaethol dros Blant mewn Cyflogaeth neu Berfformiadau (NNCEE) yn darparu mwy o wybodaeth ar eu gwefan <http://www.nncee.org.uk>

21. Trwyddedau Perfformiadau Plant

Mae Deddf Plant a Phobl Ifanc 1933 a Rheoliadau Plant (Perfformiadau) 1968 fel y'i diwygiwyd yn nodi'r rheolau ar blant sy'n cymryd rhan mewn perfformiadau, gan gynnwys perfformiadau darlledu, ffotograffiaeth neu fodelu. Mae'r Rheoliadau yn ei gwneud hi'n ofynnol bod plant sy'n iau nag oedran gadael yr ysgol yn cael trwydded cyn cymryd rhan mewn perfformiad. Diben y darpariaethau hyn yw diogelu iechyd, lles ac addysg plant sy'n cymryd

rhan mewn perfformiadau. Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud hi'n ofynnol bod plant, o fabanod newydd-anedig hyd nes eu bod yn hŷn na'r oedran ysgol gorfodol, yn cael trwydded i berfformio gan yr awdurdod lleol lle maent yn byw. Mae gan bob awdurdod lleol gyfrifoldeb statudol i gyflwyno Trwydded Perfformiad Plant i blant sy'n byw yn ei ardal. Mae gan bob awdurdod lleol gyfrifoldeb i archwilio unrhyw eiddo yn ei ardal lle gall plant fod yn perfformio.

Wrth ystyried cais am drwydded, dylai'r awdurdod lleol fod yn fodlon:

- Na fydd addysg ffurfiol y plentyn yn cael ei heffeithio
- Na fydd iechyd y plentyn yn dioddef
- Bod y lleoliad lle mae'r perfformiad neu'r ymarfer yn cael ei gynnal yn addas
- Y bydd holl amodau'r drwydded yn cael eu bodloni.

Bydd y plentyn dan oruchwyliaeth gwarchodwr. Mae'r gyfraith yn nodi bod y gwarchodwr yn gweithredu yn lle rhiant *in loco parentis* ac y dylai ddarparu'r gofal y gellid disgwyl y byddai rhiant da yn ei ddarparu i'r plentyn hwnnw.

Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn gweithredu er mwyn sicrhau lles plentyn ymhob achos. Dylai ffurflen gais ar gyfer trwydded gael ei chwblhau ai arwyddo gan y rhiant, cyflogwr ar ysgol a chael ei chyflwyno i Swyddog Lles y plentyn cyn iddynt gychwyn gweithio. Bydd y Gwasanaeth Lles yn prosesu pob cais o fewn 10 diwrnod ysgol.

DRAFT

Gwasanaeth Cwnsela

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth Cwnsela yn wasanaeth annibynnol sydd yn gweithio gydag ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i gefnogi pobl ifanc sydd â phryderon cymdeithasol, emosiynol i gyrraedd eu llawn botensial. Ein nod yw cynnal angenion emosiynol cymhleth y bobl ifanc yma a thrwy hynny gwella eu cyrhaeddiad addysgol.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod hwn yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Cynnig lle ac amser rheolaidd er mwyn siarad a thrafod eu gofidiau neu anawsterau
- Helpu pobl ifanc i drafod eu teimladau ac edrych ar y ffordd y maen nhw efallai eisiau i bethau fod yn wahanol, trwy siarad a defnyddio amrywiaeth o fodelau cwnsela.
- Ymwneud â materion datblygiadol, datrys problemau, gwella perthnasoedd, gwneud dewisiadau, ymdopi â newidiadau, meithrin mewnwleddiad a dealltwriaeth, tyfu fel unigolyn
- Cefnogi a chynnal ein plant a phobl ifanc drwy sicrhau cwnselwyr hyfforddedig cymwysedig sy'n gweithio o fewn côd moeseg a chod ymarfer cydnabyddedig y Gymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain.

Nid yw cwnselwyr yn rhoi cyngor. Mae nhw'n ceisio edrych ar y problemau y mae pobl ifanc yn sôn amdanynt wrthynt o bersbectif y person ifanc. Wrth ddarparu amser, cyfrinachedd a lle diogel gallant helpu pobl ifanc i siarad am eu gofidiau ac unrhyw broblemau sy'n effeithio arnynt, ac i ganfod ffordd o ymdopi

3. Mesuryddion Addysg

Mae'r Gwasanaeth Cwnsela yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Gostyngiad mewn gwaharddiadau penodol a pharhaol
- Cynnydd mewn canran presenoldeb
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol
- Gwelliant mesuredig (CORE) mewn iechyd meddwl, cymhelliant a llwyddiant addysgiadol.
- Lleihad yn y nifer o bobl ifanc sydd â phryderon cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol a all arwain at tangyflawni'n addysgol.
- Arfarniadau ysgolion ar yr unigolion a'r Gwasanaeth.
- Ffurflenni adborth cleientiaid/Ffurflenni adborth yr ysgolion.

4. Beth yw cwnsela?

"Mae gwaith Cwnsela Ffurfiol yn cael ei wneud gan gwnselydd proffesiynol yn rhinwedd ei swyddogaeth arbenigol ac yn unol â chod moeseg gydnabyddedig sy'n gofyn am gyfrinachedd, atebolrwydd, goruchwyllo a datblygiad proffesiynol parhaus."

(Gwasanaethau Cwnsela mewn Ysgolion yng Nghymru - Strategaeth Genedlaethol)

"Mae plentyndod a llencyndod yn gallu bod yn gyfnodau dirdynol iawn ac, yn debyg i oedolion, weithiau mae pobl ifanc angen siarad â rhywun deallus, annibynnol na fydd yn eu barnu."

"Mae cwnsela yn ffordd i helpu pobl trwy siarad a gwranddo. Mae cleientiaid yn cael eu hannog i fynegi eu teimladau a'u meddyliau am eu problem fel y gallant ddeall eu hunain a'u hymddygiad yn well ac o ganlyniad gwella'u dulliau ymdopi."

“Mae cwnsela yn ymwneud â chytundeb sydd wedi’i wneud yn fwriadol â therfynau cytunedig ac ymglymiad i breifatrwydd a chyfrinachedd. Mae angen cysyniad eglur a gwybodus.”

(Cod Moeseg a Chod Ymarfer Cymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain)

5. Gwasanaeth Cwnsela

Mae’r Gwasanaeth Cwnsela Mewn Ysgolion yn wasanaeth proffesiynol, cyfrinachol sydd ar gael i bobl ifanc mewn ysgolion uwchradd ac ar gyfer disgyblion blwyddyn 6 yn yr ysgolion cynradd. Mae’r gwasanaeth yn cynnig lle rheolaidd i bobl ifanc siarad a meddwl am y pethau sy’n bwysig iddynt. Mae’r gwasanaeth yn gweithredu yn unol â Fframwaith Moesegol Cymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain a’r Strategaeth y mae Llywodraeth Cymru yn ei datblygu ar gyfer gwasanaethau cwnsela sydd wedi’u sefydlu mewn ysgolion yng Nghymru. Mae’r gwasanaeth cwnsela yn darparu cefnogaeth i blant a phobl ifanc sydd â phryderon cymdeithasol ac emosiynol megis galar, hunanladdiad, anafu, trais a trawma, ac yn eu cefnogi wrth iddynt gyrraedd eu potensial. Mae’r gwasanaeth yn cynnwys cwnselwyr proffesiynol cymwysedig, goruchwylwyr, arolygwyr a hyfforddwyr sydd â blynyddoedd o brofiad o weithio â phlant a phobl ifanc.

Mae’r gwasanaeth cwnsela’n cael ei gynllunio ar gyfer anghenion unigol plant a phobl ifanc. Mae’n darparu:

- cwnsela un i un ar gyfer pobl ifanc
- hyfforddiant i staff pan wneir cais amdano
- ymgynghoriaeth
- cysylltiadau ag asiantaethau priodol eraill
- gwaith grŵp ar ôl cysylltiad ag asiantaethau eraill

Mae’n wasanaeth a ddylai gael ei hybu fel cefnogaeth ac ni ddylai unrhyw stigma fod ynghlwm iddo.

6. Sut mae cwnsela yn cyd-fynd â chefnogaeth fugeiliol ar lefel ysgol?

Mae amrywiaeth o weithwyr proffesiynol yn gweithio mewn ysgolion lle mae eu swyddogaeth yn cynnwys gofal bugeiliol dros ddisgyblion ac mae gan ysgolion gyfrifoldeb dros addysg a datblygiad disgyblion; mae hyn yn cynnwys materion yn ymwneud â lles.

Mae’r Gwasanaeth Cwnsela mewn Ysgolion yn wasanaeth arbennig ac annibynnol sy’n cael ei reoli’n broffesiynol. Mae’n cael ei ystyried yn ffynhonnell ychwanegol o gymorth arbenigol sydd ar gael yn gyffredinol mewn ysgolion ac o fewn amser ysgol. Er ei fod yn wasanaeth ar wahân, mae’n cydweithredu gyda’r ysgol a’r adran addysg.

Mae athro/awes cyswllt dynodedig gan bob ysgol i fod yn gyswllt ar gyfer sicrhau fod y Gwasanaeth Cwnsela mewn ysgolion yn gweithredu’n effeithlon yn yr ysgol ac yn unol ag anghenion y plant/bobl ifanc.

7. Gweithdrefnau cyfeirio

Ceir mynediad i sesiynau cwnsela un ac un yn yr ysgol trwy bobl ifanc yn **hunangyfeirio**. Mae staff yr ysgol hefyd yn gallu cyfeirio, yn ogystal â gweithwyr proffesiynol sy’n gweithio â phobl ifanc, a rhieni/gwarcheidwaid â chaniatâd y person ifanc.

Gellir cysylltu â chwnselwyr yr ysgol yn y modd canlynol:

- trwy ymweld â’r cwnselydd (ar y dyddiau pan mae yn yr ysgol) yn ei fan cyswllt yn yr ysgol er mwyn trefnu apwyntiad
- trwy ffonio'r Gwasanaeth Cwnsela ar 01286 679199 er mwyn trefnu apwyntiad
- anfon e-bost at y Gwasanaeth Cwnsela mewn Ysgolion

Dylai’r holl wybodaeth hon gael ei chynnwys yn y llyfryn cyswllt sy’n cael ei ddarparu i bob disgybl bob blwyddyn. Dylai dyddiadau, amseroedd a lleoliadau’r cwnsela sydd ar gael fod yn y llyfryn cyswllt hefyd.

Gall staff neu rieni/warcheidwaid gefnogi pobl ifanc i gael mynediad i'r gwasanaeth. Fodd bynnag, rhaid i'r cwnselydd gael caniatâd eglur y person ifanc cyn cychwyn sesiynau cwnsela.

8. System Apwyntiadau

Wedi i apwyntiad gael ei drefnu bydd y cwnselydd yn cysylltu â'r aelod staff penodedig yn yr ysgol i roi gwybod iddo y bydd y person ifanc yn cael cwnsela ac i egluro ym mha ystafell y bydd y cyfarfod yn yr ysgol. Pan fydd ar gael, gellir defnyddio system e-bost fewnol yr ysgol. Ar adegau efallai ni fydd person ifanc eisiau cael cwnsela yn yr ysgol. Os felly, mae'n bosib bydd y cwnselydd yn gallu trefnu lleoliad ac amser arall. Ni fydd cwnsela yn cymryd lle yn y cartref.

Mae'n bwysig bod y system apwyntiadau'n cael ei gweithredu mewn modd synhwyrol, a bod staff yn cael gwybod ar sail angen i wybod. Bydd angen i'r aelod staff penodedig wybod bod person ifanc yn cael cwnsela. Gweler atodiad 1.

9. Cyfrinachedd

Mae cyfrinachedd yn egwyddor foesegol sylfaenol yn y broses gwnsela. Mae'n caniatáu i berthynas ymddiriedol ddatblygu. Mae'n galluogi'r person ifanc i rannu teimladau a phryderon heb ofni bai na dial. Mae hawl person ifanc i breifatrwydd a chyfrinachedd wedi'i sefydlu'n gyfreithiol yn erthygl 8 Deddf Hawliau Dynol 1998.

Ni fydd y cwnselydd yn rhannu unrhyw fanylion am y sesiynau, ond gall, â chaniatâd y plentyn, gyfathrebu o bryd i'w gilydd â staff bugeiliol yr ysgol ynglŷn â datblygiad cyffredinol. Mae person ifanc yn rhydd i siarad ag unrhyw un am y sesiynau cwnsela os dymuna wneud hynny, ond ni ddylai staff yr ysgol ei holi'n uniongyrchol.

Weithiau, mae angen cysylltu â'r person ifanc neu ei gyfeirio at asiantaeth arall er mwyn iddo gael cymorth pellach. Dylid gwneud hyn yn unig â chaniatâd eglur y person ifanc, yn amodol ar faterion yn ymwneud â diogelwch plant ac iechyd meddwl.

Bydd problemau yn ymwneud â chynnal cyfrinachedd yn annhebygol o ddigwydd os oes ymddiriedaeth, ewylllys da a pharch ar y cyd rhwng y cwnselydd, yr ysgol, y staff a'r rhieni.

10. Pa gyfyngiadau sydd ar gyfrinachedd?

(Cyfeiriwch os gwelwch yn dda at Becyn Offer Cwnsela Mewn Ysgolion)

"Bydd unrhyw ymgais i gael gwared ar yr egwyddor o gyfrinachedd wrth gwnsela yn tanseilio ethos cyffredinol yr ysgol fel cymuned addysgol ofalgar."

(Roger Casemore, *Confidentiality & School Counselling*, Cymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain 1995)

Eto i gyd gall y brif ddyletswydd o ddiogelu lles plentyn fynd y tu hwnt i ddymuniadau unigolyn ynglŷn â chyfrinachedd. (Mae hyn yn ddibynnol ar y materion a ddatgelwyd.) (*Diffinnir plentyn fel unrhyw un sydd o dan 18 oed*, Deddf Plant 1989.) Mae cwnselwyr ysgol yn gweithio'n unol â'r polisiau diogelu plant sydd gan ysgolion unigol ac â gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan.

O'r cychwyn, bydd y cwnselydd yn egluro, wrth y person ifanc, ei fod yn bosibl y bydd yn rhaid iddo dorri cyfrinachedd (hynny yw, dweud wrth rywun a chwilio am gymorth). Bydd hyn yn digwydd pan fydd y person ifanc neu unrhyw unigolyn arall mewn perygl o ddioddef niwed arwyddocaol. Bydd y cwnselydd yn trafod hyn eto â'r person ifanc os bydd angen. Os yw'r plentyn yn *'gymwys yn ôl Gillick a Frazer' (gweler atodiad 4), bydd y cwnselydd yn ceisio cael caniatâd ganddo i ddatgelu ei bryderon. Os yw'n bosibl, bydd y cwnselydd yn rhoi gwybod i'r person ifanc a'u cynnwys yn y broses hon. Mae cwnselwyr ysgol yn gyfarwydd â gweithdrefnau amddiffyn plant mewn ysgolion ac yn gweithio y tu mewn iddynt ac maen nhw'n gwybod sut i gysylltu â'r

unigolyn penodedig sy'n gofalu am ddiogelu plant yn yr ysgol. Mewn achosion eithriadol, hyd yn oed heb ganiatâd y plentyn, mae'n bosibl y bydd yn rhaid iddynt ddadlennu gwybodaeth y bydd plentyn wedi'i datgelu.

Yn achos person ifanc sy'n bygwth hunanladdiad neu hunan-niwed difrifol, derbynnir yn gyffredinol yr angen am ymyrraeth hyd yn oed pan fydd hyn yn golygu torri cyfrinachedd. Bydd pryderon llai difrifol yn aros yn gyfrinachol heblaw bod y person ifanc eisiau eu rhannu er mwyn cael cymorth pellach.

Nid yw'n ofynnol i gwnselydd rannu gwybodaeth am berson ifanc yn torri rheol ysgol neu'n troseddu, heblaw y gellir ystyried bod cwnselydd, wrth beidio â rhannu gwybodaeth, yn cynorthwyo ac yn annog trosedd (er enghraifft, person ifanc yn gwerthu cyffuriau yn yr ysgol).

* Ystyrir bod pobl ifanc sy'n cael eu hystyried yn 'gymwys yn ôl Gillick a Frazer' yn ddigon deallus i allu gwneud penderfyniad ynglŷn â mater y mae'n rhaid iddynt benderfynu yn ei gylch heb ganiatâd eu rhieni neu'n groes i ewyllys eu rhieni.

11. Diogelu / Amddiffyn Plant

Mae'r cwnselydd wedi'i ymrwymo i Weithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan a chanllawiau oddi mewn i'r Bwrdd Lleol Diogelu Plant.

Mae hyn yn cynnwys yr angen i'r cwnselydd nodi a rhoi gwybod, drwy'r Person Amddiffyn Plant Dynodedig, am achosion posibl o niwed i blant a phobl ifanc a fyddai'n deillio o unrhyw ddatgeliadau a wneir gan y person ifanc, neu os oes gan y cwnselydd wybodaeth, bryderon neu amheuan bod plentyn yn dioddef niwed neu mewn perygl o gael ei niweidio. Bydd hyn yn cynnwys datgeliadau ynglŷn â cham-drin corfforol, emosiynol ac/neu rywiol ac/neu esgeulustod honedig ganddo'i hun neu gan rywun arall, ac yn diystyru unrhyw gytundeb cyfrinachedd a wnaed rhwng y cwnselydd a'r cleient.

Dylai cwnselwyr ymdrechu i fod yn ymwybodol o ddeddfwriaeth gyfredol a chyfraith achosion. Rhaid i bob cwnselydd gadw Dogfennau Bugeiliol yr ysgol, sy'n cynnwys y polisi amddiffyn plant, y polisi gwrth-fwlio a'r polisi disgyblu. Mae'n ofynnol i bob cwnselydd gymryd rhan mewn unrhyw hyfforddiant cenedlaethol, rhanbarthol neu leol gorfodol ar amddiffyn plant.

Bydd yr ysgol yn cytuno ar drefniadau penodol i roi gwybod am bryderon amddiffyn plant ac yn nodi'r trefniadau hynny yng ngweithdrefnau'r ysgol.

RHAID trosglwyddo unrhyw bryderon amddiffyn plant i'r Person Amddiffyn Plant Dynodedig a fydd yn gweithio'n unol â chyfarwyddyd Llywodraeth Cymru a Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan.

Dylai gwasanaethau roi sylw dyledus i ddeddfwriaeth a chanllawiau cyfredol, a chynnig cyfrinachedd oddi mewn i'r terfynau moesgol a diogelu arferol.

Rhaid i'r ysgol a'r Cwnselydd gydweithio oddi mewn i ofynion cyfarwyddyd Llywodraeth Cymru, Diogelu Plant: Gweithio gyda'n gilydd o dan Ddeddf Plant 2004 (cyhoeddwyd yn 2007); Diogelu Plant mewn Addysg: Rôl awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu o dan Ddeddf Addysg 2002 (cyhoeddwyd yn 2008) a Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan (cyhoeddwyd yn 2008).

Bydd Estyn, ac mewn rhai amgylchiadau, Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru yn cynnal arolwg o bob sefydliad addysgol, pob ysgol annibynnol a phob awdurdod lleol. Bydd perfformiad y sefydliad mewn perthynas â'u cyfrifoldeb i ddiogelu a hyrwyddo lles plant yn unol â'r ddeddfwriaeth a chanllawiau perthnasol yn ffurfio rhan o ddyfarniad yr arolygiaeth berthnasol o berfformiad cyffredinol y sefydliad. Nid yn ôl bodolaeth gweithdrefnau'n unig y mesurir perfformiad yn y maes hwn, ond pa mor effeithiol yr ydynt wrth ddiogelu plant rhag niwed."

(Pecyn Cymorth Gweithredu Cwnsela Mewn Ysgolion – Cymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain / Llywodraeth Cymru)

12. Caniatâd gan rieni

Bydd y Cwnselydd yn ceisio caniatâd rhieni os na fydd y cleiant yn gymwys i dderbyn cwnsela ('gymwys yn ôl Gillick a Frazer')

13. Pa bryd y mae gan berson ifanc hawl i gael mynediad i gwnsela heb ganiatâd gan rieni?

Weithiau mae rhiant yn gwrthod rhoi caniatâd neu mae'r person ifanc mewn cyfyngder mawr ac yn amharod i'r ysgol fynd at y rhieni. Mewn achosion fel hyn, gall cwnsela fynd yn ei flaen os yw cwnselydd yn barnu bod y person ifanc yn gymwys yn ôl Gillick i roi caniatâd ei hun. Gweler atodiad 2.

Os yw person ifanc yn amharod i gynnwys ei rieni ac fe'i asesir i fod yn gymwys, gall y person ifanc roi ei ganiatâd ysgrifenedig ei hun i gael cwnsela.

"Fel egwyddor gyffredinol mae'n gyfreithlon ac yn dderbyniol i berson ifanc ofyn am gwnsela cyfrinachol heb ganiatâd gan rieni cyn belled â bod ganddynt ddigon o ddealltwriaeth a'u bod yn ddigon deallus." (Gillick v. West Norfolk AHA, Tŷ'r Arglwyddi 1985)

Os nad ydyn nhw yn gymwys yn ôl Gillick, bydd angen caniatâd gan rieni, heblaw mewn achosion arbennig, pryd y bydd modd defnyddio prosesau amgen.

Mae asesiad cymhwysedd sy'n seiliedig ar egwyddor Gillick yn dibynnu ar;

- Aeddfedrwydd y personifanc
- Y person ifanc yn meddu ar ddigon o ddeallusrwydd a dealltwriaeth i'w alluogi i ddeall yr hyn sy'n cael ei gynnig h.y. cwnsela
- Y person ifanc yn meddu ar ddigon o ddeallusrwydd a dealltwriaeth o ganlyniadau ei weithrediadau.

Gall unigolyn:-

- a) nad oes ganddo gyfrifoldeb rhiant am blentyn penodol ond
- b) sy'n gofalu am y plentyn

(yn amodol ar ddarpariaethau'r Ddeddf) wneud beth bynnag fo'n rhesymol ym mhob un o amgylchiadau'r achos at y pwrpas o ddiogelu neu hybu lles y plentyn. (Deddf Plant 1989 Adran 3.(5))

14. Sesiynau cwnsela

Mae'r sesiwn gyntaf yn gyfle i'r person ifanc ddarganfod mwy am gwnsela. Byddant yn cael gwybod ei fod yn wirfoddol a chyfrinachol (â rhai eithriadau a fyddant yn cael eu hesbonio'n hwyrach), byddant yn gallu cychwyn ymddiried yn y cwnselwyr ac yn siarad am eu sefyllfa. Bydd y cwnselydd yn ennyn diddordeb y person ifanc hefyd ac yn gwneud asesiad cychwynnol, a fydd yn llywio gwaith y dyfodol.

Mae sesiynau cwnsela un ac un yn para rhyw 45 - 50 munud fel arfer. Mae'n bosibl y bydd angen neilltuo amser ar ddiwedd y sesiynau i bobl ifanc feddwl am y pethau a drafodwyd yn y sesiwn. Ar adegau, gall fod angen i berson ifanc gael mynediad i fan tawel yn dilyn sesiwn.

Os yw person ifanc wedi colli dwy sesiwn neu fwy unwaith i'r cwnsela ddechrau, hysbysir yr aelod staff penodedig a bydd yn cysylltu â'r person ifanc.

Bydd penderfyniad i ddod i ben â sesiynau cwnsela'n rhywbeth y cytunir arno rhwng y cwnselydd a'r person ifanc. Os digwydd hyn, bydd yr aelod staff penodedig yn cael gwybod, ynghyd â'r Pennaeth Blwyddyn perthnasol. Ar adegau, gall fod angen cyfeirio pobl ifanc at asiantaeth arall am gymorth pellach. Gwneir hyn â chaniatâd y person ifanc, yn amodol ar bryderon diogelu plant neu iechyd meddwl. Bydd cwnselydd yr ysgol yn sefydlu cysylltiadau ag asiantaethau lleol priodol eraill ac, mewn rhai achosion, â rhieni neu ofalwyr.

15. Ystafell

Dylid darparu ystafell briodol ar gyfer sesiynau cwnsela. Yn ddelfrydol, ni ddylai fod yn bosibl i eraill edrych i mewn i'r ystafell a dylid ei haddurno mewn ffordd sy'n ei gwahaniaethu o ystafell ddosbarth neu swyddfa.

16. Hyrwyddo'r Gwasanaeth Cwnsela mewn Ysgolion

Bydd y gwasanaeth yn cynhyrchu taflenni gwybodaeth i rieni er mwyn eu hysbysu'n briodol ac er mwyn iddynt fod yn ymwybodol sut y gall pobl ifanc ddefnyddio'r gwasanaeth. Bydd taflenni ar gael gan gwrselwyr ysgol.

Bydd angen sicrhau bod gwybodaeth am y gwasanaeth cwnsela ar gael ym mhrosiectws yr ysgol, ar wefan yr ysgol, mewn llenyddiaeth am ofal bugeiliol a thafenni gwybodaeth.

17. Fframwaith Moesegol

Mae'r holl gwrselwyr ysgol wedi eu cofrestru â Chymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain ac yn gweithredu yn unol â 'Fframwaith Moesegol ar gyfer Arfer Da' Cymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain. Mae goruchwylio a chadw cofnodion (tu mewn i ganllawiau diogelu data), ffurflenni gwerthuso a gweithdrefnau cwyno oll y tu mewn i'r côd hwn ar gyfer cwnselwyr proffesiynol.

18. Cadw cofnodion

Bydd y cwnselydd yn darparu'r cofnodion canlynol i aelod staff penodedig:

- Y disgyblion sy'n cael cwnsela
- Caniatâd gan rieni y gofynnwyd amdano neu a dderbyniwyd [Blwyddyn 6 – Gillick]
- Nifer y sesiynau a fynychwyd hyd at ddiwedd y cwnsela
- Unrhyw weithredu pellach

Bydd pob cwnselydd o fewn y gwasanaeth hwn yn defnyddio'r un taflenni a ffurflenni i recordio data ac unrhyw wybodaeth arall. Bydd y cwnselydd ysgol yn cadw 'nodiadau proses' yn ystod y gwaith hwn â phobl ifanc. Ar ôl cwblhau'r cwnsela neu ar ôl eu defnyddio yn ystod goruchwyliaeth broffesiynol ymgynghorol, bydd y cwnselydd yn sicrhau bod y nodiadau proses yn cael eu cadw'n ddiogel a bydd yn eu dinistrio ar ôl cyfnod rhesymol.

Bydd y cwnselydd ysgol yn cydymffurfio â Deddf Diogelu Data 1998 sy'n cwmpasu nodiadau â llaw sy'n cael eu cadw mewn ffordd systematig sy'n enwi unigolion, yn ogystal â'r rhai a gedwir ar gyfrifiadur. Gall pobl ifanc ofyn i weld y nodiadau hyn ar ôl rhoi rhybudd rhesymol.

Mewn rhai achosion, mae gan blant o dan 16 oed, sy'n meddu ar y gallu a'r ddealltwriaeth i benderfynu ynghylch eu triniaeth, hawl i drafod pa wybodaeth bersonol sy'n cael ei rhannu ac i bawb barchu eu cyfrinachedd yn gyffredinol, er enghraifft, pe byddent yn cael cwnsela neu driniaeth am rywbeth na ddymument i'w rhieni wybod amdano. Mae cyfraith achos wedi sefydlu bod plentyn felly, a adnabyddir fel bod yn "gymwys yn ôl Gillick", lle mae'r plentyn o dan 16 oed ond mae'n deall digon am y driniaeth dan sylw i roi neu wrthod caniatâd, y dylid parchu ei benderfyniad. Fodd bynnag, mae arfer da'n datgan y dylid annog y plentyn i gynnwys rhieni neu warcheidwaid cyfreithlon eraill mewn unrhyw wybodaeth anghenrheidiol.

(Cyfarwyddyd Mynediad i Geisiadau Iechyd o dan Ddeddf Diogelu Data 1998)

19. Gweithdrefnau Cwyno

Mae holl gwrselwyr Gwasanaeth Cwnsela mewn Ysgolion yn aelodau cofrestredig o Gymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain ac maent yn cadw at Weithdrefn Ymddygiad Proffesiynol y Gymdeithas. Amcan y Weithdrefn Ymddygiad Proffesiynol yw rhoi llwybr adfer clir a gonest i achwynwyr pan wneir cwynion yn erbyn aelodau o'r Gymdeithas Cwnsela a Seicotherapi Prydain. Wrth brosesu'r cwynion hyn, anela'r Gymdeithas

Cwmsela a Seicotherapi Prydain at ddiogelu aelodau o'r cyhoedd, enw da'r Gymdeithas Cwmsela a Seicotherapi Prydain a'r proffesiynau cwmsela a seicotherapi.

20. Gwybodaeth ychwanegol

Dylid darllen y ddogfen hon ochr yn ochr â:

- **Gwasanaeth Cwmsela mewn Ysgolion yng Nghymru – Strategaeth Genedlaethol Hydref 2006** gan Lywodraeth Cynulliad Cymru
- **Guidelines for counselling in schools** – Cymdeithas Cwmsela a Seicotherapi Prydain ar y cyd â'r Sefydliad Gulbenkian
- **Good Practice Guidance for Counselling in Schools** a gyhoeddwyd gan Gymdeithas Cwmsela a Seicotherapi Prydain – golygwyd gan Janette Newton 4ydd rhifyn 2001

Bydd y ddogfen hon yn cael ei hadolygu bob dwy flynedd

21. Cyfeiriadau

- Casemore, R. (1995), **Confidentiality & School Counselling**, Cymdeithas Cwmselwyr a Seicotherapi Prydain
- **Deddf Plant** (1989), Adran 3.(5)
- Yr Adran Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau, (2007), **Gwasanaeth Cwmsela mewn Ysgolion yng Nghymru – Strategaeth Genedlaethol**, Llywodraeth Cynulliad Cymru
- Tŷ'r Arglwyddi, **Gillick v. West Norfolk AHA**, (1985), 3 All ER 402 (HL)
- Newton, J. **Good Practice Guidance for Counselling in Schools**, Cymdeithas Cwmselwyr a Seicotherapi Prydain
- Bond, T. (2007), **Ethical Framework for Good Practice in Counselling and Psychotherapy**, Cymdeithas Cwmselwyr a Seicotherapi Prydain
- Deddf Diogelu Data 1998, **Guidance for Access to Health Requests**, Adran Iechyd

Gwefannau

www.bacp.co.uk

22. Strwythur Staffio

Er mwyn sicrhau fod y Gwasanaeth Cwmsela yn cyflawni'r prif amcanion mae strwythuro staffio y gwasanaeth fel a ganlyn.

Uwch Gwnselydd

Mae un Uwch Gwnselydd yn weithredol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Er bod gan yr Uwch Gwnselydd ymrwymiad o ran oriau cwmsela'n wythnosol, bydd yn gyfrifol am nifer llai nag arfer o gleientiaid.

Mae'r Uwch Gwnselydd â chyfrifoldeb dros ddarparu goruchwyliaeth a chynghor proffesiynol rheolaidd i weddill y cwmselwyr.

Mae'n cynhyrchu adroddiadau rheolaidd fydd yn crynhoi perfformiad y gwasanaeth ar draws y ddau awdurdod ac yn llunio, gweithredu, monitro ac adolygu cynlluniau gwella'r gwasanaeth.

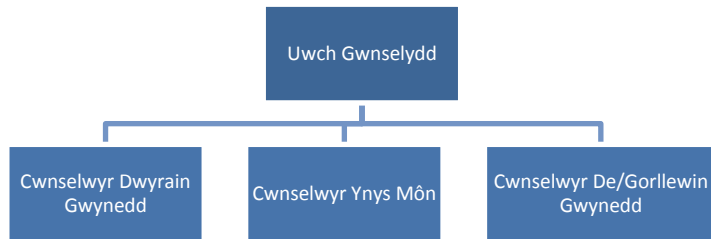
Nid oes gan yr Uwch Gwnselydd gyfrifoldeb dros reoli cyllideb a materion adnoddau dynol o fewn y gwasanaeth.

Cwmselwyr Ysgol

Mae cwmselwr dynodedig ar gyfer pob ysgol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Mae pob Cwnselydd yn ymateb i gyfeiriadau yn y ffordd a ddiffinnir yn Atodiad 3.

Er fod Cwmselwyr yn gysylltiedig ag ysgolion unigol, maent hefyd yn rhan o dîm ardal oddi mewn i un o'r rhanbarthau canlynol, Ynys Môn, Dwyrain Gwynedd, De/Gorllewin Gwynedd.

23. Llifsiart Strwythur Staffio

24. Cyllido Darpariaeth Ychwanegol

Gall ysgolion wneud cais ar gyfer cyllido mwy o gefnogaeth y gwasanaeth cwnsela.

Mae gofyn i ysgolion unigol wneud y cais cyn cychwyn y flwyddyn gyllidol ar gyfer gweithredu o gychwyn y flwyddyn academaidd. Nid oes modd cyllido cefnogaeth ychwanegol yn ystod blwyddyn academaidd.

Bydd unrhyw fuddsoddiad ychwanegol yn cael eu ddefnyddio i dargedu disgyblion o fewn ysgolion.

Addysg Gartref i Blant Sâl

1. Nod

Mae'r gwasanaeth addysg gartref i blant sâl yn gweithio â theuluoedd ac ysgolion prif lif Gwynedd ac Ynys Môn i gefnogi pobl ifanc sydd â chyflyrau meddygol cymhleth i gyrraedd eu llawn botensial. Ein nod yw cynnig cefnogaeth brydlon ac effeithiol i ddisgyblion Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn goresgyn unrhyw broblem all godi oherwydd salwch hir dymor.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nodau uchod yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Ymateb yn brydlon a chyson i geisiadau ysgolion am addysg gartref i blant ag anghenion meddygol.
- Cynllunio darpariaeth addysgol sydd ar lefel addas ar gyfer pob disgybl.
- Cydweithio ag ysgolion i gyflwyno'r ddarpariaeth fwyaf addas.
- Cynnal y disgyblion yn emosiynol.
- Gwneud atgyfeiriadau i wasanaethau priodol yn ôl y gofyn.
- Sicrhau llwybr gyrfa i ddisgyblion ar ddiwedd ei gyrfa addysgol.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Addysg i blant sâl yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd mewn canran presenoldeb ysgolion cynradd ac uwchradd.
- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol.
- Lleihad yn y nifer o bobl ifanc gwael sydd yn tangyflawni'n addysgol.
- Lleihad mewn nifer y disgyblion sydd allan o addysg, hyfforddiant a gwaith yn ôl 16.
- Ffurflenni adborth cleientiaid.

4. Meini Prawf

Darperir addysg gartref ar gyfer disgyblion o oedran ysgol gorfodol nad ydynt am sawl rheswm, yn gallu mynychu ysgol briodol. Mewn achosion unigol, mae'r ffactorau penodol yn aml yn gymhleth.

Ystyrir addysg gartref dros dro/cyfnod penodol yn yr amgylchiadau canlynol;

- Disgyblion â chyflyrau meddygol sydd yn eu hatal rhag mynychu ysgol. (Achosion meddygol; yn cynnwys disgyblion gyda chyflyrau seicolegol neu seiciatrig ac sydd yn agored i wasanaeth CAMHS)
- Meddygol corfforol - Plant sy'n derbyn adroddiad meddygol gan arbenigwyr neu bediatrydd sy'n datgan ei fod yn beryg iddynt fynychu'r ysgol.
- Meddygol emosiynol - (ffobia ac sydd yn agored i wasanaeth CAMHS).

Gyda phob un o'r cyflyrau uchod disgwylir llythyr gan Bediatrydd neu Arbenigwyr Meddygol yn nodi'n glir y dylai'r disgybl dderbyn addysg gartref. Bydd unrhyw gais sydd yn cael ei gyflwyno heb lythyr yn cael ei wrthod.

5. Disgyblion Cofrestredig

Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddarparu ar gyfer disgyblion wedi iddynt gael eu derbyn i'r gwasanaeth oherwydd un o'r rhesymau a restrir uchod. Fodd bynnag, tra bo'r ddarpariaeth yn parhau, bydd enw'r disgybl yn aros ar gofrestr yr ysgol a bydd yr ysgol yn parhau i dderbyn gwerth ariannol y disgybl.

Yn y mwyafrif o achosion, cyflyrau dros dro sy'n arwain at sefyllfaoedd o'r math yma ac yn aml gwelir y disgybl yn dychwelyd i'r ysgol wedi cyfnod o absenoldeb. O'r herwydd, ac er mwyn sicrhau nad yw'r disgybl yn wynebu anfantis addysgiadol yn sgil yr absenoldeb, mae'n ofynnol i ysgolion gydweithio â'r Adran Addysg trwy ddarparu a marcio gwaith. Mae hyn yn hanfodol ar gyfer disgyblion sy'n wynebu profion/arholiadau allanol.

6. Disgyblion nad ydynt yn Gofrestredig

Yn an aml iawn cyfyd sefyllfa lle y gall addysg gartref fod yn opsiwn ar gyfer disgybl nad yw ar gofrestr ysgol. Bydd yr Awdurdod yn cymryd cyfrifoldeb am addysgu a darparu gwaith i'r categori yma. Bydd pob disgybl yn cael ei gofrestru ar y gofrestr addysg tu allan i ysgol (EOTAS). Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am unrhyw gostau arholi.

7. Natur Addysg Gartref i blant sâl

Ni all addysg tu allan i'r ysgol roi i ddisgyblion ehangder profiadau addysgol a chymdeithasol amgylchfyd yr ysgol, felly ble bynnag bo modd, caiff disgyblion eu dysgu mewn grwpiau bychain. Ceir sawl mantais i hyn;

- cynyddu nifer yr oriau sydd ar gael i ddysgu;
- caniatáu rhywfaint o arbenigedd,
- annog rhai disgyblion i ddychwelyd i'r ysgol.

Cynigir hyfforddiant unigol mewn cartrefi yn dilyn methu ymuno â grwpiau dysgu bychan.

Darperir isafswm o **5 awr yr wythnos** o hyfforddiant unigol mewn cartref. Gellir cynnal hyn yng nghartref y disgybl neu mewn canolfan benodol. Mae'r Athro/awes plant sâl yn gyfrifol am fonitro cynnydd pob disgybl ac am adolygu'r trefniadau. Mae adolygiadau yn cael eu cynnal pob hanner tymor a gofynnir am dystiolaeth gan yr asiantaethau perthnasol.

Mae'r ddarpariaeth yn dod i ben ar ddiwedd Blwyddyn 11, yn unol ag amserlen y flwyddyn addysgol.

8. Proses Gyfeirio

Bydd pob cais am addysg gartref yn cael eu cyfeirio at sylw'r **'Fforwm Ardal ADYaCh'** drwy'r 'Ffurflen Gyfeirio Addysg Gartref i blant sal'.

Bydd y Fforwm yn dod i farn, yn seiliedig ar dystiolaeth gan asiantaethau ac unigolion sydd ynghlwm â'r achos, a yw'n ddyletswydd ar yr awdurdod i ddarparu a pharatoi darpariaeth addysg gartref.

Yn y rhan fwyaf o achosion, mae'r ddarpariaeth am gyfnod byr dros dro i ddisgyblion cyn iddynt ddychwelyd i ddysgu ymhlith eu cyfoedion.

Dylai unrhyw gais am addysg gartref gyflwyno tystiolaeth eglur a manwl o'r angen gan gynnwys adroddiadau gan arbenigwyr meddygol neu bediatrydd sy'n datgan ei fod yn berygl i iechyd a diogelwch plentyn i fod yn bresennol. Bydd disgwyl i Ysgol gyflwyno asesiad risg priodol i gefnogi'r cais i'w ystyried gan y panel mynediad.

Disgwylir i ddisgyblion allu cael at y ddarpariaeth a ddarperir. Os nad yw disgybl yn barod i dderbyn addysg gartref neu ei fod yn gwrthod cydweithredu, tynnir y ddarpariaeth yn ôl gan hysbysu'r rhieni neu ofalwyr yn ysgrifenedig, gan roi cyfleoedd iddynt drafod ffyrdd ymlaen.

9. Trefniadau Monitro

Yn sgil trefnu unrhyw fath o addysg gartref, bydd yr Adran Addysg yn cymryd cyfrifoldeb am fonitro ac adolygu'r trefniadau. Anelir i gynnal adolygiad pob hanner tymor gan ofyn am dystiolaeth gan yr asiantaethau perthnasol. Bydd diweddu'r ddarpariaeth ac integreiddio yn ôl i'r prif lif yn cael ei drafod ym mhob cyfarfod monitro.

10. Ail-integreiddio

Mae gan yr Adran Addysg weithdrefn gytunedig ar gyfer cefnogi integreiddio disgyblion yn ôl i'r ysgol. Gall hyn fod yn cefnogi plentyn yn ôl i'r ysgol pan maent ar y gofrestr neu gefnogi disgybl i ymgartrefu mewn ysgol newydd. Bydd y rhaglen integreiddio/cefnogi yn cynnwys y canlynol:

- Cynnal cyfarfod cychwynol gyda staff perthnasol o'r ysgol er mwyn trafod manylion cefnogaeth. Gall y cyfarfod hefyd gynnwys cynrychiolwyr o asiantaethau eraill megis gweithwyr cymdeithasol, y tiwtor cartref, seicolegwyr addysgol ayb.
- Fel arfer bydd y rhaglen integreiddio yn cael ei chyflwyno cam wrth gam a'i strwythuro er mwyn cefnogi tra mae'r disgybl yn yr ysgol. Mae hyn yn cynnwys:
  - Cytundeb ynghylch gwersi ble rhoddir cefnogaeth.
  - Cytundeb ynghylch dull a natur y gefnogaeth.
  - Cytundeb ynghylch delio â sefyllfaoedd a all fod yn anodd i'r disgybl.
  - Trefniadau adolygu a monitro ar gyfer y rhaglen.

11. Strwythur Staffio

Er mwyn sicrhau fod y Gwasanaeth Addysg i blant sâl yn cyflawni'r prif amcanion mae strwythuro staffio y gwasanaeth fel a ganlyn.

Athro/awes Addysg Gartref Plant Sâl

Mae un Athro/awes Arbenigol Addysg Gartref Plant Sâl yn weithredol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Mae'r athro â chyfrifoldeb dros sicrhau fod pob disgybl yn derbyn pecyn addysg gartref sydd yn addas o ran her addysgol.

Bydd y Pennaeth Cynnal Ymddygiad â'r cyfrifoldeb i fonitro a sicrhau ansawdd yr addysgu. Mae cyd weithio a'r ysgolion prif lif yn allweddol er mwyn sicrhau dilyniant.

Lle'n briodol bydd y gwasanaeth yn gofyn i Swyddogion Cynhwysiad Uwchradd/ Swyddogion Cynhwysiad plant sal i gyflwyno'r pecynnau addysg gartref yn y lle cyntaf. Yn dilyn gweithredu pob gwiriad diogelu bydd yr Athro/awes Arbenigol Addysg Gartref Plant Sâl yn sicrhau fod y gefnogaeth addas yn cael ei chynnig i'r bobl ifanc.

Mae'r Athro Addysg plant sal yn llunio adroddiadau cynnydd bob hanner tymor ar gyfer pob un o'r disgyblion sydd yn derbyn addysg gartref.

Mae'r Athro Addysg plant sal yn cymryd rhan, yn ôl yr angen, mewn prosesau sy'n adolygu, monitro a datblygu'r Gwasanaeth Addysg Gartref. Mae hyn yn cynnwys yr angen i hunan arfarnu a llunio cynlluniau datblygu manwl ar gyfer y gwasanaeth.

Athro/awes Arbenigol Addysg i Blant Sâl

Swyddog Cynhwysiad P25/ Plant Sâl

Gwasanaeth i Ddisgyblion Saesneg fel Iaith Ychwanegol

1. Nod

Mae'r Gwasanaeth i Ddisgyblion Saesneg Fel Iaith Ychwanegol (SIY) yn gweithio ag ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn i gefnogi pobl ifanc sydd Saesneg fel iaith ychwanegol i gyrraedd eu llawn botensial. Ein nod yw cynnig cefnogaeth brydlon ac effeithiol i ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn goresgyn unrhyw broblem all godi oherwydd diffyg iaith ac o ganlyniad dealltwriaeth.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod uchod mae'r gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol:

- Ymateb yn brydlon a chyson i geisiadau ysgolion am gefnogaeth.
- Gweithio fel tîm i ddarparu'r gefnogaeth fwyaf addas ar gyfer disgyblion.
- Cynnal asesiadau cychwynnol ar 'newydd-ddyfodiaid' mewn Ysgolion Cynradd ac Uwchradd
- Sefydlu cysylltiadau positif gyda theuluoedd
- Cyflwyno ystod o strategaethau cynaliadwy ar gyfer cynnal disgyblion.
- Cefnogi athrawon i wahaniaethu ar gyfer disgyblion SIY gan gynnwys cyd ddysgu a modelu arferion da.
- Codi ymwybyddiaeth o faterion cydraddoldeb, diwylliant, iaith ac amrywiaeth mewn ysgolion.
- Gwneud atgyfeiriadau i wasanaethau priodol yn ôl y gofyn.

3. Darpariaeth Canolfan

Mae'r tîm yn cynnal cyrsiau Saesneg byr, dwys ar gyfer grwpiau o blant wedi eu targedu, yn bennaf o CA2. Mae disgyblion o wahanol ysgolion yn mynychu'r Ganolfan Iaith am gyfnodau cyfyngedig. Fel arfer, caiff disgyblion mae Saesneg a Cymraeg yn newydd iddynt, eu targedu, ond mae modd i ddisgyblion sydd yn symud o CA2 i CA3 hefyd yn elwa o'r ddarpariaeth.

Mae gan y Ganolfan Iaith le i hyd at 8 disgybl.

4. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Saesneg Fel Iaith Ychwanegol yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod ein prif ddangosyddion;

- Cynnydd yn y prif ddangosyddion ar ddiwedd cyfnodau allweddol.
- Cynnydd yn ôl graddfa'r 5 cam caffael cytunedig Saesneg fel iaith Ychwanegol.
- Lleihad yn y nifer o bobl ifanc sydd â Saesneg fel iaith ychwanegol sydd yn tangyflawni'n addysgol.
- Arfarniadau ysgolion ar yr unigolion a'r Gwasanaeth.
- Ffurflenni adborth cleientiaid.

5. Darpariaeth

Mae'r gwasanaeth yn cefnogi ysgolion a disgyblion unigol mewn amrywiaeth o ffyrdd gwahanol. Amlygir isod y prif ymyraethau a ddarperir.

Addysgu ar y cyd a gwersi enghreifftiol

Mae athrawon o fewn y gwasanaeth yn gweithio ar y cyd ac athrawon yn yr ystafell ddosbarth o fewn ysgolion Cynradd ac Uwchradd.

Cyflwynir cyfres o wersi a thrwy gyd arsylwi amlygir sut y gellid gwahaniaethu'r cwricwlwm ar gyfer y gwahanol lefelau o ddysgwyr SIY yn y dosbarth. Yn y sector uwchradd mae'r gwasanaeth yn cefnogi disgyblion mewn gwersi gan gynhyrchu adnoddau dwyieithog ar gyfer athrawon a sydd o gymorth i ddisgyblion gael mynediad llawn i'r cwricwlwm.

Cefnogaeth Cyfoedion

Mae'r gwasanaeth yn cyd weithio ac ysgolion prif lif, uwchradd yn bennaf, i gynnal clybiau amser cinio. Mae disgyblion o Blynyddoedd 12 a 13 yn gwirfoddoli i helpu disgyblion gyda gwaith cwrs, gwaith cartref neu unrhyw broblemau eraill y gallent fod yn eu cael, yn ystod yr egwyl cinio. Mae'r disgyblion hyn oll yn siarad Saesneg yn rhugl ond gallent gyfathrebu gyda'r disgyblion iau mewn ystod o ieithoedd.

TGAU Iaith Gyntaf

Mae'r gwasanaeth yn gweithio gydag ysgolion uwchradd i sicrhau mynediad i achrediadau TGAU i ddisgyblion yn ieithoedd cyntaf rhai o'r disgyblion.

International English Language Test System

Mae'r gwasanaeth yn tiwtora disgyblion sydd angen y cymhwyster IELTS i'w galluogi gael mynediad at y cyrsiau addysg bellach o'u dewis.

Canllawiau Gyrfaoedd

Drwy gyd weithio a'r Athro/awes Cynghori Gyrfaoedd o fewn yr ysgolion yn yr ysgol cynnigir cynorthwyo i ddisgyblion SIY i benderfynu ar gyrsiau a galwedigaethau a fyddai'n addas ar gyfer eu anghenion.

Talking Partners

Mae staff y gwasanaeth wedi hyfforddiant i fod yn bartner yn y prosiect 'Talking Partners', sef strategaeth ymyrraeth mesuradwy 10 wythnos a sefydlwyd yn wreiddiol yn Bradford i gynorthwyo i ddatblygu sgiliau siarad a gwranddo disgyblion SIY. Caiff disgyblion eu tynnu allan mewn grwpiau o 3, deirgwaith yr wythnos. Mae gwaith iaith wedi ei strwythuro'n fanwl, yn seiliedig ar fodelu gan athrawon ac wedi ei gysylltu'n agos â'r cwricwlwm ystafell ddosbarth.

Mae'r gwasanaeth yn rhedeg y prosiect mewn nifer o ysgolion gwahanol. O gymharu canlyniadau o asesiad ar ddechrau'r ymyrraeth ac asesu ar y diwedd, gwelir gwelliant sylweddol o ran sgiliau llafar ymhlith yr holl ddisgyblion a gymerodd ran.

Iaith y Mis

Codi'r ymwybyddiaeth a statws ieithoedd heblaw Saesneg neu Gymraeg a gynrychiolir mewn ysgolion drwy gyflwyno iaith y mis. Mae hyn yn annog y tîm gyflwyno gwahanol iaith i ddisgyblion bob mis ac o ganlyniad mae ystod yr ieithoedd a gefnogir gan y gwasanaeth yn ymestyn. Defnyddir adnoddau a ddarparwyd gan Ysgol Newbury Park, Redbridge, sydd ar gael i'w llawrlwytho a'i defnyddio ar-lein i gefnogi'r gwaith yma.

<http://www.newburyparkschool.net/langofmonth/>

Wythnos Ryngwladol

Mae'r tîm yn gymorth i ysgolion sefydlu a darparu adnoddau ar gyfer cynnal Wythnos Ryngwladol. Defnyddir ein cysylltiadau yn y gymuned leol a thu hwnt i gyfoethogi'r profiadau i'r disgyblion o fewn yr ysgolion sydd yn cymryd rhan.

Hyfforddiant

Mae'r tîm ar gael i hyfforddi timau staff cyfan mewn ysgolion gan godi ymwybyddiaeth o'r materion sy'n wynebu dysgwyr S/CY ac yn pwysleisio strategaethau y gellir eu defnyddio i wneud y cwricwlwm yn fwy hygyrch i ddysgwyr e.e. ychwanegu cymhorthion gweledol at gyflwyniadau i wersi a taflenni gwaith. Yn dilyn yr hyfforddiant mae'r gwasanaeth yn paratoi cardiau atgoffa bychain ar gyfer staff i'w cynnwys yn eu llyfrau cynllunio a'u dosbarthu i athrawon yn yr ysgolion.

Hyfforddiant i Fyfrwyr

Mae'r tîm yn darlithio i fyfrwyr ym Mhrifysgol Bangor yn rheolaidd er mwyn cysylltu damcaniaeth gydag arfer ac yn herio rhagdybiaethau presennol ynghylch iaith, cydraddoldeb a dysgwyr Cymraeg neu Saesneg mewn ysgolion.

Mae aelodau o Wasanaeth SIY Gwynedd ac Ynys Môn hefyd yn cyflwyno gwersi enghreifftiol a siarad yn helaeth gyda athrawon dan hyfforddiant sydd ar ymarfer dysgu mewn ysgolion ar sut i ddarparu cefnogaeth briodol ar gyfer disgyblion sy'n dysgu SIY yn y dosbarth.

6. Gwirfoddolwyr

Gwneir defnydd o wirfoddolwyr i gefnogi rhai plant. Lle'n briodol mae unigolion yn y gymuned sy'n siarad yr un iaith a rhai o'r disgyblion ac a fuasai'n hoffi helpu neu sy'n chwilio am waith, yn dod i gysylltiad a'r gwasanaeth. Mae'r gwasanaeth yn medru comisiynu amser y gwirfoddolwyr.

7. Strwythur Staffio

Uwch Athro/awes Saesneg Fel Iaith Ychwanegol

Mae un Uwch Athro/awes Saesneg Fel Iaith Ychwanegol yn weithredol yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Er bod ymrwymiad o ran oriau dysgu'n wythnosol, bydd yn gyfrifol am nifer llai nag arfer o ddisgyblion.

Mae'r athro/awes â chyfrifoldeb dros sicrhau fod pob disgybl yn derbyn y gefnogaeth sydd yn addas o ran ei anghenion ieithyddol ac addysgol. Yn ogystal mae a chyfrifoldeb i fonitro a sicrhau ansawdd yr addysgu. Mae cyd weithio a'r ysgolion prif lif yn rhan allweddol o'r gwaith yma.

Mae'r Uwch Athro/awes Saesneg Fel Iaith Ychwanegol yn llunio adroddiadau cynnydd bob hanner tymor ar gyfer y gwasanaeth.

Mae'r Uwch Athro/awes Saesneg Fel Iaith Ychwanegol yn cymryd rhan, yn ôl yr angen, mewn prosesau sy'n adolygu, monitro a datblygu'r gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys yr angen i hunan arfarnu a llunio cynlluniau datblygu manwl ar gyfer y gwasanaeth.

Athrawon Arbenigol Saesneg Fel Iaith Ychwanegol

Mae'r Athrawon Arbenigol Saesneg Fel Iaith Ychwanegol yn gweithio gydag ysgolion, disgyblion unigol a grwpiau o ddisgyblion i sicrhau'r gefnogaeth orau i blant ac yr arweiniad gorau i athrawon ar lawr dosbarth.

Yn ogystal â chefnogi o fewn ysgolion mae'r athrawon yn medru treulio cyfnodau o fewn yr unedau arbenigol yn cyflwyno rhaglenni cytunedig i grwpiau bach o ddisgyblion.

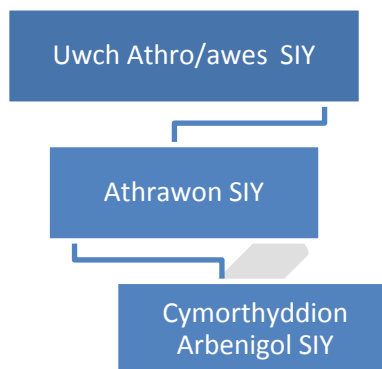
Mae'r athrawon yn ymestyn ar draws y cyfnodau allweddol gan sicrhau'r gynhafiaeth fwyaf cyson i'r disgyblion gan roi sylw penodol i'r cyfnod trosiannol cynradd/uwchradd.

Cymorthyddion Arbenigol Saesneg Fel Iaith Ychwanegol

Mae'r Cymorthydd Arbenigol yn gweithio ar y cyd â'r Athrawon Arbenigol Saesneg Iaith Ychwanegol i weithredu rhaglenni a chefnogi disgyblion yn unol â'r gofyn.

Yn absenoldeb un o'r Athrawon Arbenigol mae'r Cymhorthydd Arbenigol yn medru sicrhau parhad gwasanaeth o fewn y canolfannau.

8. Llifsiart Strwythur Staffio

DRAFT

Cynnal a Sicrhau Ansawdd Addysg i Blant Mewn Gofal

1. Nod

Mae adrannau addysg Gwynedd ac Ynys Môn yn cydweithio ag ysgolion a Gwasanaethau Plant Gwynedd ac Ynys Môn i gefnogi pobl ifanc sydd yn cael eu rhoi mewn gofal i gyrraedd eu llawn botensial addysgol mewn awyrgylch gefnogol ac ystyriol. Nid yw'r gefnogaeth wedi ei chyfyngu i ddisgyblion Gwynedd ac Ynys Môn; bydd unrhyw blentyn mewn gofal o fewn ein cyfundrefn yn derbyn yr un lefel o gynhaliath. Ein nod yw cynnig cefnogaeth brydlon ac effeithiol er mwyn goresgyn unrhyw rwystrau addysgol all fod o ganlyniad i fynd i ofal o fewn Gwynedd, Ynys Môn neu thu hwnt.

2. Amcanion

Er mwyn cyrraedd at y nod uchod yr ydym fel gwasanaeth yn gosod yr amcanion canlynol;

- Gweithio mewn partneriaeth â'r gwasanaethau plant i gynllunio a darparu'r gefnogaeth fwyaf addas.
- Sicrhau fod ethos ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn sicrhau perchnogaeth yr ysgolion o'r bobl ifanc bregus yma.
- Sicrhau fod pob un o ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn â pherson dynodedig a llywodraethwr dynodedig ar gyfer plant mewn gofal.
- Sicrhau fod ysgolion yn cynllunio'n ofalus ar gyfer anghenion plant mewn gofal.
- Sicrhau hyfforddiant priodol fydd yn arwain at gynhaliath addas a Chynlluniau Datblygu Unigol addas ac effeithiol.
- Sicrhau arweiniad arbenigol i alluogi ysgolion i deilwrio ymyraethau arbenigol o fewn adnoddau'r ysgol.
- Sicrhau fod llais a barn plant mewn gofal am y gefnogaeth addysgol yn cael eu clywed.

3. Mesuryddion

Mae'r Gwasanaeth Cymdeithasol i Blant Mewn Gofal yn mesur llwyddiant y ddarpariaeth drwy nifer o ddangosyddion. Nodir isod eu prif ddangosyddion;

- Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth sydd â phrofiad o symud ysgol unwaith neu fwy yn ystod cyfnod neu gyfnodau o dderbyn gofal, nad oedd y symud hwnnw oherwydd trefniadau trosiannol, yn y 12 mis hyd at 31 Mawrth.
- Canran presenoldeb disgyblion tra'u bod mewn gofal sydd yn yr ysgolion cynradd
- Canran presenoldeb disgyblion sy'n derbyn gofal tra mewn ysgolion uwchradd
- Canran y plant sy'n derbyn gofal yn ystod y flwyddyn a chanddynt Gynllun Addysg Personol o fewn 20 diwrnod ysgol i dderbyn gofal neu ymuno ag ysgol newydd yn ystod y flwyddyn yn gorffen 31 Mawrth.
- Canran o blant sy'n derbyn gofal, sy'n gymwys ar gyfer asesiad ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 sydd wedi ennill y Dangosydd Pwnc Craidd fel caiff eu penderfynu yn ôl Asesiad Athro/awes
- Canran o blant sy'n derbyn gofal, sy'n gymwys ar gyfer asesiad ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3 sydd wedi ennill y Dangosydd Pwnc Craidd fel caiff eu penderfynu yn ôl Asesiad Athro/awes
- Cyfartaledd y sgôr pwyntiau mewn cysylltiad â chymwysterau allanol plant 16 oed sy'n derbyn gofal mewn unrhyw sefyllfa ddysgu a gynhelir gan awdurdod lleol.
- Canran y plant sy'n derbyn gofal a gafodd eu gwahardd yn barhaol o'r ysgol yn ystod y flwyddyn academaidd flaenorol.
- Nifer y diwrnodau ar gyfartaledd wedi'u treulio allan o'r ysgol ar waharddiadau cyfnod penodol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a gafodd eu gwahardd yn ystod y flwyddyn academaidd flaenorol.
- Canran o blant mewn gofal sydd wedi symud ysgol fwy nag unwaith yn ystod eu cyfnod o fod mewn gofal, nad oedd o ganlyniad i newid sector, yn y flwyddyn yn gorffen 31 Mawrth.
- Canran o blant mewn gofal sydd yn cyrraedd Dangosydd Pwnc Craidd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 a 4.

- Canran o blant sydd yn gadael gofal sydd mewn addysg, hyfforddiant neu waith 12 mis a 24 mis wedi gadael gofal.

4. Strwythur Staffio

Swyddog Cyswllt Addysg Plant Mewn Gofal

Amlygir isod brif swyddogaethau'r Swyddog Cyswllt Addysg Plant Mewn Gofal (PMG).

Sicrhau bod Plant Mewn Gofal yn cael mynediad llawn i gyfleoedd addysg sy'n caniatáu iddynt wneud y gorau o'u talentau, diddordebau, gallu ac i gyflawni eu potensial.

Cyfrifoldeb dros gydlynu rhaglenni addysgol a lles (CAP) i blant mewn gofal mewn cydweithrediad â darparwyr addysg yn cynnwys:

- sefydliadau cyn ysgol
- ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig
- ysgolion all sirol a darparwyr annibynnol
- colegau addysg bellach a phrifysgolion

Cyfrifoldeb dros arwain datblygiadau cenedlaethol a lleol ym maes plant mewn gofal

Cyfrifoldeb dros sicrhau gweithrediad priodol ar gyfer diogelu lles plant mewn gofal

Cyfrifoldeb am gydweithio cydlynus ac effeithiol gyda'r asiantaethau perthnasol e.e:

- gweithwyr cymdeithasol, teuluoedd maeth, athrawon dynodedig, Cydlynwyr ADYaCh, gweithwyr iechyd, cydweithwyr o fewn y ddau awdurdod, disgyblion penodol, swyddogion Llywodraeth Cymru ac asiantaethau trydydd sector.

Cyfrifoldeb am sicrhau cyfleoedd addysgol cyfartal i blant mewn gofal drwy gydymffurfio â phrotocolau cenedlaethol a lleol.

Mynychu cyfarfodydd cynllunio ac adolygiadau fel bo'r angen.

Mynychu a chyfrannu at benderfyniadau y Paneli Cymedroli/Fforymau fel bo'r angen ar gyfer diweddarau gwybodaeth am blant mewn gofal.

Cyfrannu at adolygiadau statudol, Cynlluniau Cefnogi Personol, fel bo'r angen.

Cynrychioli'r Adran Addysg ar Baneli Maethu, Panel Mabwysiadu, Paneli Gofal Plant a'r Panel Comisiynu Lleoliadau i sicrhau diweddariad gwybodaeth addysgol am unigolion ag anghenion penodol.

Cydweithio â darparwyr addysgol i sicrhau rhaglenni dysgu llawn amser.

Cynnig cymorth a chynghor i ddarparwyr addysg parthed cynnwys ac adolygu CAP gan adolygu eu heffeithiolrwydd ar ran yr Awdurdod.

Gweithredu fel person allweddol yr Adran Addysg o ran cydweithio gyda phersonél eraill fydd ynghlwm â darpariaeth addysg, yn benodol gan fonitro ansawdd y trefniadau a'r darpariaethau.

Cyfrannu at gydlynu a chynllunio'n strategol ar gyfer plant mewn gofal gan sicrhau polisïau a chynlluniau gweithredu i gefnogi'r unigolion mewn addysg.

Sicrhau ansawdd a dibynadwyedd data cyrhaeddiadau plant mewn gofal. Tracio cynnydd a monitro ansawdd y ddarpariaeth, adnabod bylchau yn y gyfundrefn a gweithredu arnynt a darparu adroddiadau yn seiliedig ar y wybodaeth yn ôl y gofyn.

Sicrhau hyfforddiant i staff arweiniol dynodedig a llywodraethwyr dynodedig ar reoli ymddygiad heriol a nodi anghenion plant sy'n dioddef o broblemau trawma ac ymlyniad.

Sicrhau gwasanaethau cymorth o'r un safon uchel ar gyfer plant sydd wedi cael eu mabwysiadu neu sy'n destun Gorchymyn Gwarcheidwaeth Arbennig.

Sicrhau hyfforddiant a chefnogaeth i ofalwyr maeth, gweithwyr gofal preswyl plant, gofalwyr sy'n berthnasau a rhieni er mwyn hyrwyddo addysg.

Bod yn aelod o'r grŵp strategol cenedlaethol er mwyn cefnogi ymarfer cyson wrth gefnogi PMG, nodi'r rhyngddibyniaethau sy'n bodoli rhyngddynt, hyrwyddo cymorth i ymarferwyr a rhannu arferion da, a nodi a goresgyn rhwystrau i lwyddiant.

Bod yn aelod o gymuned ymarfer i helpu meithrin cysylltiadau a pherthynas waith mwy effeithiol rhwng aelodau o staff arweiniol dynodedig mewn ysgolion a sefydliadau addysg bellach, Cydgysylltwyr Addysg PMG, gofalwyr a gweithwyr cymdeithasol.

Cydweithio a hyrwyddo Strategaeth Rhanbarthol PMG a Grwpiau bregus (GwE) a mynychu cyfarfodydd rhanbarthol tymhorol y rhanbarth.

Adeiladu Rhwydwaith effeithiol o'r holl staff allweddol trwy gyfres o gyfarfodydd sirol i sicrhau bod gwasanaethau cyson yn cael eu darparu i BMG.

Darparu adroddiadau penodol yn unol â'r gofyn.

5. Cynllun Addysg Personol (CAP) Plant Mewn Gofal

Mae pob cynllun addysg personol a gwblheir gan ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn yn dilyn y drefn o Adolygiad Person Canolog. Mae hyn yn cyd-fynd â'r newid o fewn y maes anghenion dysgu ychwanegol ac yn rhoi ffocws clir ar ddeilliannau. Amlygir yn glir atebolrwydd unigolion o fewn yr ysgolion, a thu hwnt, o ran cefnogi addysg yr unigolyn.

Mae ein gweithdrefnau o ran ymateb i'r angen i lunio CAP o fewn 20 diwrnod wedi ei nodi isod:

- Mae'r Adran Addysg yn derbyn gwybodaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol pan fo plentyn yn symud ysgol neu ddod i ofal. Llenwir blaendalen y ffurflen CAP gyda'r wybodaeth sylfaenol a ddaw o'r hysbysiad lleoliad.
- Anfonir e-bost i'r ysgolion perthnasol yn gofyn iddynt gwblhau Cynllun Addysg Personol. Nodir yn yr e-bost bod gofyn i'r cynllun gael ei gwblhau o fewn 20 diwrnod ysgol i'r plentyn dderbyn gofal neu ymuno ag ysgol newydd.
- Atgoffir yr ysgolion yn rheolaidd o'u cyfrifoldebau mewn perthynas â PMG a'r drefn weithredu sydd angen ei dilyn.
- Mae pob ysgol wedi derbyn copi o'r daflen 'Gofynion gweithredol yng nghyd-destun Plant Mewn Gofal'.
- Codir ymwybyddiaeth yr ysgolion o'r gofynion mewn cyfarfodydd penaethiaid yn rheolaidd.

Mae Fforwm Addysg Plant Mewn Gofal yn craffu ar ansawdd y Cynlluniau Addysg Personol. Mae aelodau'r Fforwm a rôl i herio ansawdd y cynlluniau yma gan sicrhau fod ysgolion yng Ngwynedd, Ynys Môn, a thu hwnt, yn darparu'r cyfleoedd a'r gynhaliadaeth orau ar gyfer ein plant mewn gofal.

6. Fforwm Addysg Plant Mewn Gofal

Mae **Atodiad 1** yn amlygu cylch gorchwyl a chyfansoddiad y Fforwm Addysg Plant Mewn Gofal.

Bydd y Fforwm yn cael ei gynnal unwaith y mis yn syth wedi cyfarfod rheolwr tîm y gwasanaethau cymdeithasol. Ein bwriad yma yw sicrhau llwyfan er mwyn ymateb yn syth i unrhyw bryder all godi am addysg plentyn mewn gofal.

Cynlluniau Addysg Plant Mewn Gofal

Mae'r Fforwm yn derbyn adroddiad chwarterol ar nifer y Cynlluniau Addysg Personol a dderbyniwyd o fewn 20 diwrnod ysgol i'r plentyn fynd i ofal neu ymuno ag ysgol newydd. Mae unrhyw lithriad yn y perfformiad yn derbyn sylw'n brydlon ac mae hyn yn ein cynorthwyo i gyrraedd targed y dangosydd perfformiad yma sef 85%.

Mae'r Fforwm yn craffu ar sampl o gynlluniau addysg plant mewn gofal ymhob cyfarfod, a lle'n briodol, gofynnir i ysgolion am dystiolaeth o'r gweithredu disgwylidig sydd yn deillio o'r cynlluniau unigol. Lle nad yw safon y cynllun yn ddigonol, neu lle nad yw'r gweithredu'n ddigonol, mae gan y Fforwm gyfrifoldeb i herio'r ysgolion dan sylw.

Perfformiad ac Ansawdd

Mae'r Fforwm yn derbyn adroddiadau ar berfformiad addysgol pob plentyn mewn gofal o fewn ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn sydd yn cwmpasu'r wybodaeth a ganlyn:

- Presenoldeb, canlyniadau profion cenedlaethol, targedau addysgol mewn pynciau penodol a pherfformiad presennol.
- Adroddiadau ar berfformiad dangosyddion meddal yn ogystal megis cymhelliant.
- Adroddiadau ysgol tymhorol a blynyddol y disgyblion

Mae cynnwys yr adroddiadau yma'n cael eu craffu a'u cwestiynu gan yr aelodau.

Ymddygiad a Chynhwysiant

Mae'r Fforwm yn derbyn y data diweddaraf am waharddiadau penodol a pharhaol unrhyw blentyn mewn gofal. Lle bo pryder am ymddygiad, gellir cyfeirio achos i sylw'r Fforwm Ardal ADYaCh. Yn ogystal, bydd y Cydlynnydd Addysg PMG yn sicrhau nad oes cyfnodau lle nad oes addysg yn cael ei ddarparu oherwydd heriau ymddygiadol.

Cefnogaeth Ychwanegol

Mae arian ar gael i gefnogi addysg plant mewn gofal o fewn ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'r Fforwm Addysg Plant mewn gofal â chyfrifoldeb dros flaenoriaethu'r gyllideb ar gyfer cefnogi addysg plant mewn gofal. Mae'r Fforwm yma yn derbyn ceisiadau gan ysgolion am gyfran o'r arian ar gyfer cyfoethogi ymhellach yr hyn a gyflwynir gan yr ysgolion. Gellir gwneud ceisiadau am gyllid i gynnig gwersi un i un ychwanegol neu anogaeth dysgu ychwanegol i unigolion ar ddiwedd cyfnodau allweddol. Mae'r Fforwm yn blaenoriaethu lle y dylid buddsoddi wrth ystyried perfformiad addysgol ac amgylchiadau'r unigolion.

Mae'r Fforwm yn medru cyfeirio ysgolion at hyfforddiant yn ôl yr angen.

Cynllun Adnoddau

Mae modd i ysgolion a Gweithwyr Cymdeithasol lunio ceisiadau ar gyfer adnoddau technoleg gwybodaeth megis gliniaduron neu ipads. Mae'r Fforwm yn derbyn ceisiadau gan ysgolion a gweithwyr cymdeithasol am gyfran o'r arian ac yn blaenoriaethu lle y dylid buddsoddi wrth ystyried perfformiad addysgol ac amgylchiadau'r unigolion.

Lleoliadau Heriol

Mae amgylchiadau nifer fychan o blant mewn gofal yn gosod her benodol ar y ddarpariaeth addysg yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Mewn sefyllfaoedd lle y ceir disgyblion oedd o fewn darpariaeth arbenigol, o ran gofal

ac addysg, yn dychwelyd oherwydd newid mewn amgylchiadau cymdeithasol yn unig gosodir her ar yr Adran Addysg i ddarparu cynhaliath a darpariaeth arbenigol lle nad yw ar gael ar hyn o bryd.

Mae'r Fforwm yn gyfle i drafod anghenion addysgol y disgyblion yma cyn iddynt ddychwelyd er mwyn sicrhau bod yr Awdurdod mewn gwell lle i ymateb yn amserol ac addas.

Mae'r Fforwm yn gyfle i leisio pryder pe byddai'r ddarpariaeth wedi ei chynllunio ai gweithredu yn ddiffygiol neu'n aneffeithiol.

Atebolrwydd

Mae'r Fforwm Addysg Plant Mewn Gofal yn atebol i'r Paneli Rhiantu Corfforaethol ac i'r Uwch Dimau Rheoli Addysg.

Mae cofnodion y Fforwm, yn dilyn ei anonimeiddio, yn cael eu rhannu ag aelodau'r Panel Rhiantu Corfforaethol.

DRAFT

NODIADAU

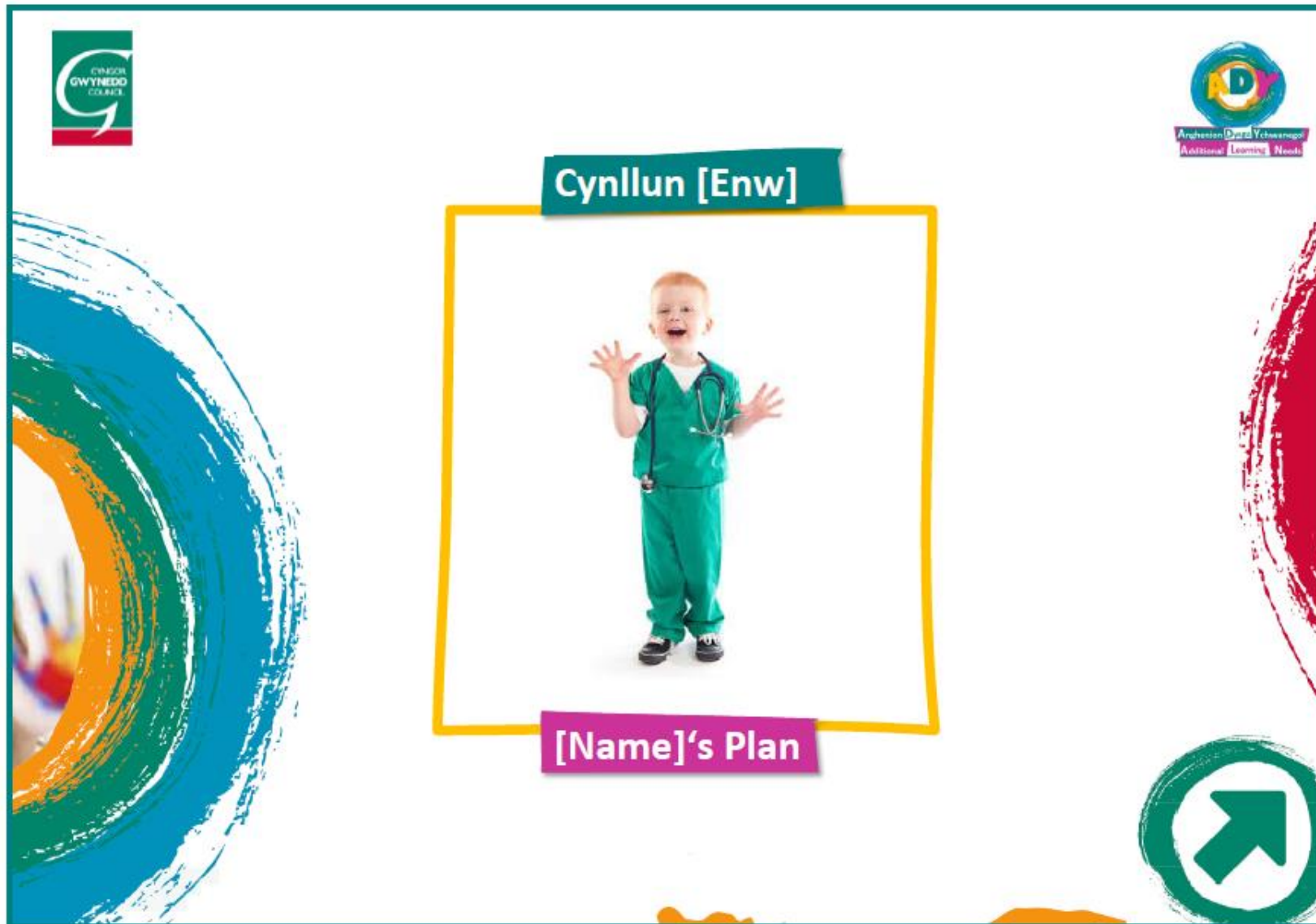
- Fersiwn drafft yw hwn.
- Bydd ystod o Atodiadau yn cael eu hychwanegu wrth gwblhau'r ddogfen fanwl yma.
- Bydd y Meini Prawf i gyd yn cael eu hadolygu.

DRAFFT

Atodiad 1 – Strwythur y Gwasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Pennaeth Addysg												
Uwch Reolwr Cynhwysiad						Uwch Reolwr Anghenion Dysgu Ychwanegol						
						Pennaeth Ymddygiad	Prif Seicolegydd					Swyddog Ansawdd ADYaCh
Timau Gwasanaeth	Cwmsela	Saesneg Iaith Ychwanego	Plant mewn Gofal	Diogelu	Lles	Cynnal Ymddygiad	Seicolegwyr Addysgol	Cyfathrebu a Rhyngweithio	ADY Penodol ac Amhenodol	Nam Synhwyrdd	Corfforol/ Meddygol	Swyddog Ansawdd ADYaCh Ysgol/ Clwstwr Swyddogion Datganiad (Interim) Cefnogaeth Weinyddol
Tudalen 193	Uwch Gwnselydd	Uwch Athro SIY	Swyddog Cyswilt Addysg Plant Mewn Gofal	Swyddog Diogelu	Uwch Swyddog Lles	Athrawon Arbenigol Canolfannau	Uwch Seicolegwyr	Athrawon Arbenigol Canolfannau Anhwylder Iaith	Athrawon Arbenigol ADY Penodol ac Amhenodol	Athrawon Arbenigol Nam Clyw	Athro/awes Arbenigol Meddygol/ corfforol	
	Cwmselwyr	Athrawon Arbenigol SIY		Swyddogion Lles	Cymorth. Arbenigol Canolfannau	Seicolegwyr Addysgol	Athrawon Arbenigol Canolfannau ASD	Athrawon Arbenigol ADY Penodol ac Amhenodol	Athrawon Arbenigol Nam Golwg	Cydlynnydd Meddygol/ Corfforol		
		Cymorth. Arbenigol SIY			Cymorthyddion		Therapyddion Iaith		Cymoth Arbenigol Nam Synhwyrdd	Swyddog Asesu Risg		
					Athro Arbenigol P25/ Plant sal		Cymorth. Arbenigol Cyf a Rhyng					
					Swydd. Cynhwys. P25							
					Swydd Cynhwys Plant Sal							

Atodiad 2 – Cynllun Datblygu Unigol (CDU)

Rhan 1 Part 1

Hanfodol

Beth sydd yn bwysig i [Enw] ?

What's important to [Name] ?

[Teipiwh yma/Type here]

Proffil [Enw] 's Profile

Hoffi ac edmygu am [Enw]

Like and appreciate about [Name]

[Teipiwh yma/Type here]

Beth sydd yn bwysig er mwyn cefnogi [Enw] ?

How best to support [Name] ?

[Teipiwh yma/Type here]

Beth sydd yn gweithio?

What's working?

I / For: [Enw/Name]

[Teipiwch yma/Type here]

Yr Ysgol?

For the school?

[Teipiwch yma/Type here]

Yr teulu?

For the family?

[Teipiwch yma/Type here]

I eraill?

For others?

[Teipiwch yma/Type here]

Beth sydd ddim yn gweithio?

What's not working?

I / For: [Enw/Name]

[Teipiwch yma/Type here]

I'r Ysgol?
For the school?

[Teipiwch yma/Type here]

I'r teulu
For the family?

[Teipiwch yma/Type here]

I eraill?
For others?

[Teipiwch yma/Type here]

Beth yw dyheadau [Enw/Name] ? **What are [Enw/Name]'s aspirations?**
 [Teipiwch yma/Type here]

Beth yw dyheadau'r teulu? **What are the family's aspirations?**
 [Teipiwch yma/Type here]

Beth yw dyheadau'r ysgol? **What are the school's aspirations?**
 [Teipiwch yma/Type here]

Cytundeb gwneud penderfyniadau
Decision-making agreement **Pwy sy'n gwneud pa benderfyniadau?**
Who makes what decisions?
 [Teipiwch yma/Type here]

Pwy sy'n bwysig i [Enw/Name] ?
Who's important to [Enw/Name] ?

Teulu... **Family...**
 [Teipiwch yma/Type here]

Ysgol... **School...**
 [Teipiwch yma/Type here]

I ddarparu cefnogaeth... **To provide support...**
 [Teipiwch yma/Type here]

Ffrindiau a pherthnasau eraill... **Friends and other relations...**
 [Teipiwch yma/Type here]

Cynllun Cyfathrebu
Communication Plan **Unrhyw wybodaeth i sicrhau cyfathrebu da...**
Any information to ensure good communication...
 [Teipiwch yma/Type here]

Cynllun Datblygu Unigol [Enw]
[Name]'s Individual Development Plan

1.	Enw Llawn Full Name					
2.	Dyddiad Geni Date of Birth					
3.	Rhyw Gender					
4.	Cyfeiriad Address					
5.	Enw Rhiant/Gwarchodwr Name of Parent/Guardian					
6.	Rhif(au) Ffôn Rhiant/Gwarchodwr Phone Number(s) of Parent/Guardian					
7.	(i) Iaith y Cartref Home Language					
	(ii) Iaith Gohebu Language for Correspondence					
	(iii) Saesneg fel iaith Ychwanegol? English as an additional language?					
8.	Rhif UPN UPN Number					
9.	Rhif Gwas. Cymdeithasol Social Services Number					
10.	Rhif GIG NHS Number					
11.	Mewn Gofal? In Care?					
12.	Wedd bod mewn gofal ar un cyfnod tra ar golfrestr yr ysgol bresennol? Educational Placement					
13.	Dyddiad Derbyn i'r Ysgol Date of Admission to the School					
14.	Grŵp Blwyddyn Year Group					
15.	Cyfnod Allweddol Key Stage					
16.	Dyddiad y CDU Cyntaf Date of Initial IDP					
17.	Dyddiad Unio'r CDU presennol * Date of current IDP *	Click here to enter a date.				
18.	Dyddiad y Cyfarfod Date of the Meeting	Click here to enter a date.				
19.	Maes/Meysydd Angen - Cod(au) CYBLD Area(s) of Need - PLASC Code(s)	<table border="1"> <tr> <td>(i)</td> <td>Dewiswch un / Choose one</td> <td>(ii)</td> <td>Dewiswch un / Choose one</td> </tr> </table>	(i)	Dewiswch un / Choose one	(ii)	Dewiswch un / Choose one
(i)	Dewiswch un / Choose one	(ii)	Dewiswch un / Choose one			
20.	Darpariaeth AAA Disgybl Pupils ALN Provision					
21.	Lefel y Ddarpariaeth Level of the Provision					
22.	Cofnod Presenoldeb y Plantyn School Attendance Records					
23.	PYD? FSD?					
24.	Cofnod o Weharddiad(au)? Record of Exclusion(s)?					

Cyrhaeddias / Attainment*			
Meysydd Dysgu / Areas of Learning		Cyrhaeddias Presennol / Current Attainment	Targedau Cyrhaeddias / Attainment Targets
Cyfnod Sylfaen (CS) / Foundation Stage (FS) / FS Outcomes	Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Diwylliannol <i>Personal and Social Development, Well-Being and Cultural Diversity</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu <i>Language, Literacy and Communication</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Datblygiad Mathemategol <i>Mathematical Development</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Dwyieithrwydd <i>Bilingualism</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Gwybodaeth a Deallwriaeth o'r Byd <i>Knowledge and Understanding of the World</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Datblygiad Corfforol <i>Physical Development</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Datblygiad Creadigol <i>Creative Development</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Pwnc / Maes Cyrhaeddias <i>Subject / Attainment Area</i>	CC neu INSTEP presennol / Lefel arall <i>Current N.C. or INSTEP/ other Level</i>	
Cyfnodau Allweddol 1-4 <i>Assessments Safonol Athro/awes</i> <i>Key Stages 1-4</i> <i>Moderated Teacher Assessments</i>	Siarad a Gwrando <i>Speaking and Listening</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Darllen <i>Reading</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Ysgrifennu <i>Writing</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Rhif <i>Number</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Siâp, Gofod a Mesur <i>Shape, space and Measure</i>	Dewiswch un / Choose one	
	Gwyddoniaeth <i>Science</i>	Dewiswch un / Choose one	
Proffion Cenedlaethol <i>National Tests</i>	Cymraeg <i>Welsh</i>		
	Saesneg <i>English</i>		
	Mathemateg (Gwelthdrefnol) <i>Mathematics (Procedural)</i>		
	Mathemateg (Rhesymu) <i>Mathematics (Reasoning)</i>		
Cwricwlwm 14-19 e.e. ASDANTuag at Annibyniaeth/ SGILLIAU ALLWEDDOL (e.e. cylathrebu/rhifedd/TGCh) 14-19 Curriculum, e.g. ASDANTowards Independence / KEY SKILLS (e.g. communication/ numeracy/ IT)			

Manylion Pellach Further Details

1. Pwy sydd yn y cyfarfod / Who is at the meeting?

Enw / Name	Asiantaeth / Agency	Rôl / Role	Adroddiad? (gan gynnwys ei ddyddiad) / Report? (inc. date)	
(i)		Prif Bwynt Cyswilt o fewn yr ysgol Main point of contact within the school	x	Click here to enter a date.
(ii)			x	Click here to enter a date.
(iii)			x	Click here to enter a date.
(iv)			x	Click here to enter a date.
(v)			x	Click here to enter a date.
(vi)			x	Click here to enter a date.
Ymddiheuriadau / Apologies				
(i)			x	Click here to enter a date.
(ii)			x	Click here to enter a date.
(iii)			x	Click here to enter a date.

2. Crynodeb o'r maes(ydd) angen a lefel y gefnogaeth a ddarperir / Summary of the area(s) of need and the level of support provided

(i)	Cod(au) CYBLD / PLASC Code(s)	1	Dewiswch un / Choose one	2	Dewiswch un / Choose one <small>*Os yn berthnasol/if applicable</small>
(ii)	Disgrifydd Ymyrraeth / Intervention descriptor	Dewiswch un / Choose one			
(iii)	Lefel y ddarpariaeth / Level of provision	Dewiswch un / Choose one 1-4?			
(v)	Darpariaeth gan yr awdurdod? / Local Authority Provision?	Cliciwch yma.			

3. Cynlluniau Cysylltiedig / Related Plans	Oes/Nac Oes? Yes/No?	Ynghlwm? / Attached	Dyddiad y Cynllun / Date of the Plan
(i) Meddygol? / Medical?	Cliciwch yma.	x	Click here to enter a date.
(ii) Aseiad Risg? / Risk Assessment?	Cliciwch yma.	x	Click here to enter a date.
(iii) Datganiad? / Statement?	Cliciwch yma.	x	Click here to enter a date.
(iv) Cynllun Cyfathrebu Unigol / Individual Communication Plan	Cliciwch yma.	x	Click here to enter a date.

Cynllun Gweithredu [Enw] [Name]'s Action Plan

Deilliant 1: Outcome 1:								<i>Perthnasol i adolygiadau'n unig</i>
Targedau i gyrraedd y deilliant <i>Targets to achieve the outcome</i>	Lle 'ryda ni arni rŵan? <i>Where we're at now?</i>	Beth ydym angen ei wneud i gyrraedd y deilliant? <i>What do we need to do to achieve the outcome?</i>	Yn ddarostyngedig i benderfyniad fforwm/panel cymedroli? <i>Subject to the decision of the forum/moderation panel?</i>	Pwy fydd yn gyfrifol am wneud hyn? <i>Who will be responsible for doing this?</i>	Targed Cynnydd <i>Progress Target</i>	Erbyn Pryd? <i>By when?</i>	Mesur Twf <i>Measuring Progress</i> - - -	
<i>i</i>	<i>Drop down a free text?</i>	<i>Choose an item.</i>	<i>Free text?</i>	<i>✓NEU X → Drop down - MATH O BANEL → CALENDAR PANEL.</i>	<i>Drop down - Ysgol, All, Rhieni, asiantaethu</i>	<i>Choose an item.</i>	<i>Click here to enter a date.</i>	<i>Gwahaniaeth rhwng Lle ryda ni arni a targed cynnydd...</i>
<i>ii</i>								
<i>iii</i>								
<i>iv</i>								

Cynllun Darpariaeth [Enw] [Name]'s Support Plan

1.	Darpariaeth Ysgol <i>School Provision</i>	Amlder a Chymhareb Staff? <i>Frequency and ratio of staff?</i>	Cyfnod y ddarpariaeth		Cost
			Dyddiad Cychwyn	Dyddiad Gorffen	
2.	Darpariaeth wedi'i gyllido gan yr Awdurdod Lleol (os yn berthnasol) <i>Provision funded by the Local Authority (if applicable)</i>				
3.	Darpariaeth Ychwanegol e.e. Asiantaethau Allanol, Cymorthyddion (os yn berthnasol) <i>Additional Provision e.g. External Agencies, Teaching Assistants (if applicable)</i>				

Cofnod o Gytundeb/Ganiatâd i Rannu Gwybodaeth Record of Agreement/Permission to Share Information

Mae'r cynllun hwn yn crynhoi fy anghenion addysgol/anghenion addysgol fy mhientyn a'r ddarpariaeth sydd ei hangen i fodloni'r anghenion hynny. Mae fy marn i a/neu fam fy nheulu wedi'i hystyried wrth ysgrifennu'r Cynllun.

Rhoddaf fy nghaniatâd i'r wybodaeth uchod gael ei rhannu gyda phobl a sefydliadau perthnasol eraill.

* Gwelwch Nodyn am Rannu Gwybodaeth (isod).

This plan summarises my / my child's educational needs and the provision required to meet those needs. My view and/or the view my family have been taken into account when writing the plan.

I give my consent to the above information to be shared with people and other relevant organisations.

* See Note about sharing information (below).

Llofnod/ Signature:

Dyddiad / Date:

Person Ifanc / Gofalwr (dim ond os ydych chi'n briodol) / Young Person/Carer (written as appropriate)

Llofnod Aelodau'r Cyfarfod / Meeting Members Signature:

(i)

(ii)

(iii)

(iv)

(v)

Dyddiad / Date:

* Nodyn: RHANNU GWYBODAETH

Er mwyn sicrhau bod y ddarpariaeth a'r cymorth dysgu ar gael, gall fod yn angenrheidiol rhannu'ch Cynllun gyda'r bobl/sefydliadau canlynol:

- i. Eich rhiant/rhieni, gwarcheidwad/gwarcheidwaid neu ofalwr
- ii. Gwasanaethau Cymdeithasol
- iii. Gweithwyr Proffesiynol: e.e. Gweithwyr Proffesiynol Iechyd a gweithwyr allweddol

* Note: SHARING INFORMATION

In order to ensure that the provision and learning support is available, it may be necessary to share your plan with the following people/organisations:

- i. Your parent/parents, guardian or carer
- ii. Social Services
- iii. Professionals e.g. Health Professionals and key workers.